

Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kyläpaikat 2011

Inventointiraportti

V.-P. Suhonen & Janne Heinonen

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	3
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	4
Sijaintialue	6
Johdanto.....	7
Menetelmät	8
Helsingin seudun asutushistoria	10
Autioituminen Helsingin pitäjässä	15
Kadonnut keskiaikainen asutus	16
Ulkokylänmiehet ja autiopyölit	16
Vanhat kartat ja kadonnut asutus	22
Yhteenveto ja tulokset.....	26
Lähteet ja kirjallisuus.....	27

Liitteet

1. Kohdeluettelo
2. Kohdekartat
3. Taulukot
4. Kuvaluettelo

Kansikuva: Dickursbyn Skäggaksen tonttimaalla on nykyään Mosan Grilli. Kuva: V.-P. Suhonen.

Tiivistelmä

Museovirasto inventoi 19.9–11.10.2011 Helsingin kaupungin historialliset kylänpaikat Helsingin kaupunginmuseon tilauksesta. Ensisijaisena päämääränä oli selvittää onko kaupungin alueella joko kokonaan tai osittain autioituneita keskiaikaisia tai uuden ajan alun kylätontteja. Lisäksi pyrittiin saamaan tietoa siitä onko nykypäivään saakka käytössä pysyneillä historiallisilla tonttimailla säilynyt vanhoja rakenteita tai kulttuurikerroksia. Käytettävän ajan puitteissa inventoitiin myös useita 1700- ja 1800-lukujen torpan paikkoja.

Vuonna 2010 tehdyn arkistoselvityksen perusteella Helsingin kaupungin alueella on ollut ainakin 52 keskiaikaista tai uuden ajan alun kylää ja rälssisäteriä. Näiden kylien ja säterien rajojen sisäpuolelta tarkastettiin 95 erillistä kohdetta, joista 81 todettiin muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Asumis- ja viljelykäytössä on edelleen 52 kohdetta. Näistä 18:ssa havaittiin yksittäisten tonttien autioitumista. Kokonaan tuhoutuneita kohteita oli 24 ja autioituneita 19. Autioituneista kylistä kolme (Heikby, Kårböle & Noringsböle) ovat tyhjentyneet ennen 1600-luvun loppua. Samaan erittäin arvokkaiden kohteiden joukkoon saattaa kuulua myös Östervikby 2, jota ei ole merkitty ollenkaan historiallisiin karttoihin.

Inventoinnin aikana tarkastettiin myös 13 kpl 1700- ja 1800-luvun torpan paikkaa, joista autioituneita oli 12.

Arkisto- ja rekisteritiedot

<i>Kunta:</i>	Helsinki
<i>Laji:</i>	Kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppe:</i>	Asuinpaikat
<i>Tyypin tarkenne:</i>	Kylänpaikat, kartanot, torpat
<i>Ajoitus:</i>	Historiallinen aika (n. 1200→nykyaika)
<i>Tutkimuksen laatu:</i>	Inventointi
<i>Tutkimuslaitos:</i>	Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito osasto, arkeologiset kenttäpalvelut
<i>Tutkimusalueen laajuus:</i>	213,75 km ²
<i>Peruskartta:</i>	2034, 2043.
<i>Inventoija:</i>	V.-P. Suhonen.
<i>Apulaistutkija:</i>	Janne Heinonen
<i>Kenttätyöaika:</i>	19.9–11.10.2011
<i>Tilaa ja rahoittaja:</i>	Helsingin kaupunginmuseo, Helsingin kaupunki (25900 Euroa)
<i>Digitaalikuva:</i>	Webmusketti nro:t 218047-218129:1
<i>Tutkimushistoria:</i>	Heikkinen, Markku 1988–93: Helsingin Vanhankaupungin arkeologiset tutkimukset. Helsingin kaupunginmuseo. Lavento, Mika; Haggrén, Georg; Nordqvist Kerkko, Perttola, Wesa & Seitsonen, Oula 2007: Helsinki, Mätäjoen alueen inventointi 6.11.2006 & 16.04.–20.04.2007. Helsingin yliopisto. Haggren, Georg 2007: Kaarela, Runonlaulajantie 47–49, koekaivaus. Helsingin yliopisto/Museovirasto. Suhonen, V.-P. 2007: Sipoon historiallisetn muinaisjäännösten inventointi. Museovirasto. Vuoristo, Katja 2008: Helsingin Tankovainion asemakaava-alueen muinaisjäännösten inventointi 13.–17.10.2008. Museovirasto.

Suhonen, V.-P. 2008: Helsingin Tapanilan Kapteenskanmäen arkeologiset tutkimukset. Museovirasto.

Köngäs, Ulrika & Mikkonen, Tiina 2009: Helsinki Santahamina, arkeologinen inventointi 2009. Museovirasto.

Suhonen, V.-P. 2010: Keskiaikaiset kylätontit. Arkisto- ja karttaselvitys. Museovirasto.

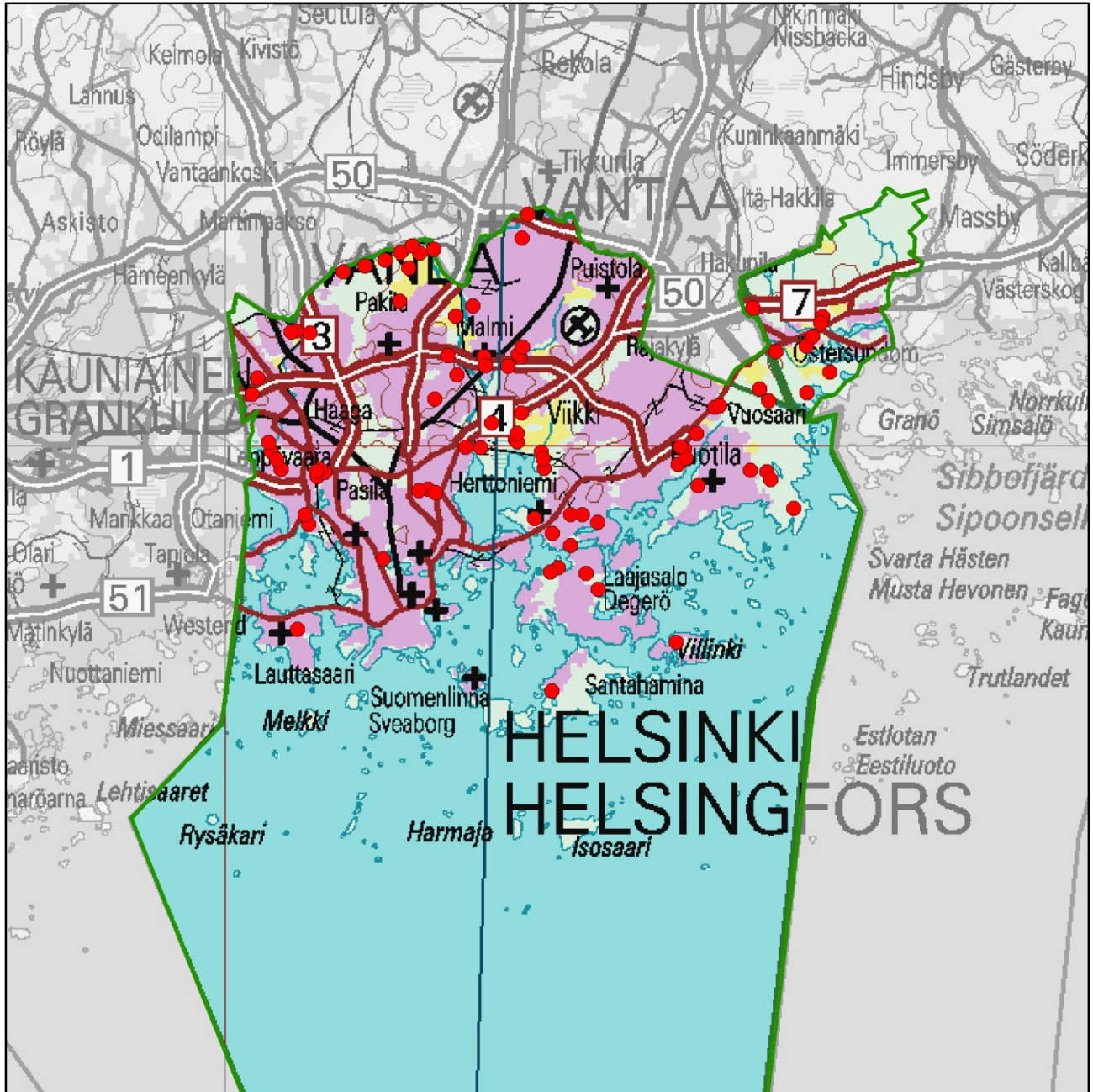
Alkuperäinen raportti:

Museoviraston arkisto.

Kopiot (1 kpl):

Helsingin kaupunginmuseo.

Sijaintialue

Kartalle on merkitty inventoinnissa tarkastetut ja löydetyt muinaisjäännökset.

Johdanto

Museovirasto teki 19.9–11.10.2011 Helsingin kaupungin historiallisten kylätonttien inventoinnin vuonna 2010 tehdyn arkistoselvityksen pohjalta. Ensisijaisena päämääränä oli selvittää onko kaupungin alueella joko kokonaan tai osittain autioituneita keskiaikaisia tai uuden ajan alun kylätontteja. Lisäksi pyrittiin saamaan tietoa siitä onko nykyaikaan saakka käytössä pysyneillä tonteilla säilynyt vanhoja rakenteita tai kulttuurikerroksia. Käytettävän ajan puitteissa inventoitiin myös useita autioituneita 1700- ja 1800-lukujen torpanpaikkoja. Työn ulkopuolelle rajattiin Vantaanjoen suulle vuonna 1550 perustettu Helsingin kaupunki eli ns. Vanhakaupunki ja vuonna 2009 inventoitu Santahamina. Kenttätöiden kustannuksista (25 900 euroa) vastasi Helsingin kaupungin museo. Tutkimuksia johti FM V.-P. Suhonen. Apulaistutkijana toimi Huk Janne Heinonen.

Kokonaan tai osittain autioituneet keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat, lamputitilat, yksittäistilat, kirkontilat, rälssitilat ja rälssisäterit ovat muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Autioituneet 1750-lukua vanhemmat torpanpaikat ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tätä nuorempi autioitunut torpanpaikka voidaan luokitella muinaisjäännökseksi, mikäli siihen on erityisiä perusteita, ja kohde on kokonaisuutena hyvin säilynyt ja edustava.

Helsingin kaupungin alueella olevien keskiajan ja uuden ajan alun asuinpaikkojen sijainteja ja säilyneisyyttä ei aiemmin ole selvitetty kattavasti. Myöskään muinaisjäännösalueiden rajauksia ei ollut muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta määritetty ennen vuoden 2011 inventointia. Helsingin kaupungin alueella on ollut ainakin 52 keskiaikaista tai uuden ajan alun kylää ja rälssisäteriä. Näiden kylien ja säterien rajojen sisäpuolelta tarkastettiin 95 erillistä kohdetta, joista 81 todettiin muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Asumis- ja viljelykäytössä on edelleen 52 kohdetta. Näistä 18:ssa havaittiin yksittäisten tonttien autioitumista. Kokonaan tuhoutuneita kohteita oli 24 ja autioituneita 19. Autioituneista kylistä kolme (Heikby, Kårböle & Noringsböle) ovat tyhjentyneet ennen 1600-luvun loppua. Samaan erittäin arvokkaiden kohteiden joukkoon saattaa kuulua myös Östervikby 2, jota ei ole merkitty ollenkaan historiallisiin karttoihin.

Inventoinnin aikana tarkastettiin myös 13 kpl 1700- ja 1800-luvun torpan paikkaa, joista autioituneita oli 12.

Helsingissä 15.11.2011

V.-P. Suhonen

Janne Heinonen

Menetelmät

Valmisteluvaihe (arkistonselvitys 2010)

Helsingin kaupungin alueella sijaitsevat keski- ja uuden ajan alun kylät selvitettiin Kansallisarkiston digitaaliarkistossa olevista Uudenmaan voutintileistä (KA) ja Suomen asutuksen yleisluettelosta (SAY) sekä vuonna 1973 ilmestyneestä Suomen asutus 1560-luvulla kyläluettelosta (SA). Lisäksi käytettiin hyväksi Helsingin kaupungin ja pitäjän paikallishistorioita (ks. lähteet ja kirjallisuus). Rälssin, aatelin ja kirkon hallussa keskiajalla ja uuden ajan alussa olleet tilat on luetteloitu Eric Anthonin vuonna 1970 julkaistussa teoksessa *Finlands medeltida frälse och 1500-tals adel*. Lisäksi Jaakko Teitin Suomen aatelistosta 1555–1556 kokoamassa valitusluettelossa (JT) on runsaasti tietoa Helsingin pitäjistä. Kyliä koskevat keskiaikaiset lähteet löytyvät pääosin Reinhold Hausenin toimittamista lähdekokoelmista *Finlands medeltidsurkunder* (FMU) ja *Registrum ecclesiae Aboensis eller Åbo domkyrkas svartbok* (REA). Yksittäisiä keskiaikaisia asiakirjoja on lisäksi julkaistu tutkimuskirjallisuudessa. Greta Hausen on koonnut 1500-luvun verokirjoissa olevat kylämaininnat teokseensa *Nylands ortnamn, deras former och förekomst till år 1600*. Suurena apuna selvitystä laadittaessa on ollut myös Saulo Kepsun vuonna 2005 julkaistu teos *Uuteen maahan*.

Helsingin keskiajan ja uuden ajan alun kylien ja muiden asunpaikkojen paikannuksessa käytettiin Kansallisarkistossa säilytettävää maanmittaushallituksen karttakokoelmaa (MH; MMA) sekä Kansallisarkiston ylläpitämässä digitaaliarkistossa olevia 1800- ja 1900-lukujen senaatin- ja pitäjänkarttoja. Lisäksi apuna käytettiin 1700- ja 1800-lukujen vaihteen tilannetta hyvin kuvaavia Timo Alasen ja Seulo Kepsun toimittamaa Kuninkaankartastoa (KK) ja Erkki-Sakari Harjun ja Heikki Tiilikaisen toimittamaa Kuninkaallista merikartastoa 1791–1796 (KM). Torppien osalta merkittävässä asemassa oli Krimin sodat (1854–1856) aikana venäläisen yliesikunnan sotilastopografisen osaston laatima maantieteellinen kartasto, jota kartoitustöiden johtajan eversti Gustav Adolf Kalmbergin mukaan kutsutaan Suomessa Kalmbergin kartastoksi¹.

Kaikista Helsingin kylistä kerättiin käytettävissä olevista lähteistä mahdollisuuksien mukaan seuraavat tiedot: 1) ensimmäinen maininta historiallisissa lähteissä, 2) 1540- ja 1550-lukujen veromaksajat ja 3) vanhimmalla kyläkartalla olevat tonttimaat, tilaluku ja tilojen nimet, jos ne on mainittu. Käyttämällä kattavasti 1540- ja 1550-lukujen verolähteitä pyrittiin saamaan selville tarkempia tietoja kylien uuden ajan alun todellisesta tilamäärästä ja siinä tapahtuneista muutoksista.

Kyliä tarkasteltiin suhteessa nykykarttaan, jotta selviäisi ovatko niiden paikat autioituneita vai edelleen käytössä. Arkistonselvityksessä paikannetut aiemmin tuntemattomat kylien tonttimaat vietiin Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin pistekohteina. Uudet kohteet luokiteltiin mahdollisiksi muinaisjäännöksiksi ja niiden rauhoitusluokkaa ei

¹ Ks. <http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/sotilaskartat/kalmbergin-kartasto>

määritetty. Muinaisjäännösrekisterin aiemmin vietyjen kyläkohteiden tiedot tarkistettiin ja tarpeelliset korjaukset tehtiin. Kylistä käytetään niiden keskiaikaisia nimiä nykyisessä ruotsin- tai suomenkielisessä kirjoitusasussaan.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin myös useita 1700- ja 1800-lukujen torpan paikkoja. Muinaisjäännösrekisteriin vietiin autiotorppia, joiden voidaan olettaa olevan vanhoja kylätontteja tai jotka ovat hyvin säilyneitä arkeologisesti potentiaalisia kokonaisuuksia.

Maastotyövaihe

Maastoinventointi suoritettiin perinteiseen tapaan kävelemällä järjestelmällisesti läpi valmisteluvaiheessa valitut kohteet. Lisäksi tarkastettiin useita maastohavaintojen perusteella mahdollisilta tonttimailta vaikuttaneita kohteita. Koekuoppia ja -kairauksia tehtiin tarpeen mukaan. Lisäksi pelloiksi raivatuilla kylätonteilla tehtiin pintapoimintaa. Tallennettavia löytöjä ei saatu. Kaikki löydetyt historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset valokuvattiin digitaalikameralla ja niistä kirjoitettiin kuvaus. Muutamassa hyvin säilyneessä kohteessa tontilla havaituista rakenteista laadittiin ns. inventointipiirros. Kohteet rajattiin niiden arvioidun säilyneisyyden perusteella. Paikannukset tehtiin GPS:llä. Tuhoutuneet kohteet merkittiin muinaisjäännösrekisteriin pistekohteina.

Kylänpaikkojen arvottamisessa käytettiin Museoviraston vakiintunutta kolmiportaista rauhoitusluokitusta:

Luokka I = Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja sen säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa.

Luokka II = Kohteen arvon selvittäminen vaatii tarkempia tutkimuksia.

Luokka III = Kohde on joko tuhoutunut tai loppuun tutkittu.

Kaikki autioituneet kylän ja torpan paikat merkittiin rauhoitusluokkaan II. Kårbölen autiotontti (muinaisjäännösrekisteritunnus 10000011479) arvioitiin kuuluvan rauhoitusluokkaan I. Käytössä edelleen olevat kylänpaikat sijoitettiin rauhoitusluokkaan II, jos niillä katsottiin mahdollisesti säilyneen vanhoja kulttuurikerroksia. Kokonaan tuhoutuneet kylänpaikat määritettiin luokkaan III.

Inventoinnin käytännön toteutuksen suurimmaksi ongelmaksi muodostui poikkeuksellisen lämpimän syksyn vuoksi kasvillisuuden peittävyys. Inventoinnin aikana ei myöskään ollut yhtään vuodenajalle tyypillisiä yöpakkasia Näistä syistä johtuen kaikkia mahdollisia rakenteita ei luultavasti havaittu maastossa.

Jälkityövaihe

Jälkityövaiheen aikana laadittiin inventointiraportti kartta- ym. liitteineen. Raportin ja kohdekuvausten tekstien laadintaan osallistuivat tutkija V.-P. Suhonen ja apulaistutkija Janne Heinonen. Liitteet teki Janne Heinonen. Digitaalikuvat luettelointiin webmuskettiin numeroilla 218047-218129:1

Helsingin seudun asutushistoria²

Helsingin seudun rautakauden lopun ja varhaiskeskiajan asutushistoria on arkeologisten ja historiallisten lähteiden puutteen vuoksi suurelta osin hämärän peitossa. On oletettu, että rannikolla ei olisi ollut kiinteää asutusta, vaan ainoastaan hämäläisten nautintamaita, joihin saattaisi liittyä tilapäistä asutusta. Siitepölyanalyysit kertovat kuitenkin, että maataviljelevä asutus olisi vakiintunut Helsingin Vuosaaren tienoilla jo noin vuonna 900 jKr. ja Sipoossa jopa hiukan tätä aiemmin. Vuodelta 1347 on säilynyt aluetta koskeva tieto, jossa mainitaan hattulalaisten ja hauholaisten Länsi- ja Itäsalmen alueella sijainneet kalastusnautinnat. Samassa lähteessä viitataan kolmen kylän ohella Haukosmaa sundoma ("Hauhonnaan salmi?") nimisessä paikassa asuneisiin miehiin. Kyseessä saattaa olla todiste alueella vielä 1300-luvulla olleesta enemmän tai vähemmän pysyvästä hämäläisasutuksesta.³ Haukosmaan sijaintia ei tunneta. Husö mainitaan vuoden 1347 asiakirjassa omana paikkanaan, joten se ei voine olla Haukosmaa.⁴ Yksi vaihtoehto on Vuosaaren pohjoisosa Porvarinlahden tienoilla, sillä paikalla on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle Tafwast hell-niminen niitty⁵. Herää kysymys, voisiko Haukosmaa olla Broteruksen vuoden 1708 Västersundom kartalle merkityn Sund torpin edeltäjä⁶.

Paikannimitutkija Saulo Kepsu on arvioinut Helsingin kylien nimistön, rajojen, sijaintien, rajojen ja peltolaadun perusteella, että Dickursbyn, Domarbyn, Kyrkebyn, Kårbölen, Lillhoplaxbyn, Malmin, Meilbyn, Ripubyn, Skattmansbyn, Sottungsbyn, Staffansbyn ja Äggelbyn perustamiset sijoittuisivat jo 1100-luvulla. Tavastbyn historia ulottuu Kepsun mielestä mahdollisesti jopa 1000-luvulle saakka.⁷

Arkeologit eivät ole ainakaan toistaiseksi löytäneet Helsingin seudulta rautakauden lopun tai varhaiskeskiajan kalmistoja tai kiinteitä asuinpaikkoja. Toistaiseksi on tyydyttävä oletukseen, että Helsingin ensimmäiset asuttajat olisivat olleet nautintamailleen rautakauden lopulla ja varhaiskeskiajalla muuttaneita hämäläisiä. Itä-Uudenmaan rannikon ruotsalaisasutus näyttää puolestaan syntyneen 1200-luvun puolivälin tienoilla,

² Suhonen, V.-P. 2010. Helsingin keskiaikaiset kylätontit. Arkisto- ja karttaselvitys väliraportti

³FMU 540; Kepsu 2005, s. 10–33, 42. "allom mannom, att wij denne breffuisarom, som boo i öffwerby, Hheldersby, Gudzstens by i wester Sundom och allom Haukosma Sundona."

⁴ Broterus 1698c.

⁵ Broterus 1698c.

⁶ Broterus 1708a.

⁷ Kepsu 2005, s. 200–217.

kun Ruotsin kruunu pyrki Hämeeseen suuntautuneen toisen ristiretken jälkeen vahvistamaan aluevaltauksensa. Itä-Uusimaa asutettiin kolmanteen ristiretkeen (1293) mennessä Kymijoen tienoille saakka. Muuttoliike pysähtyi Mustan surman katkaistessa 1300-luvun puolivälissä positiivisen väestönkasvun Ruotsissa. Uudenmaan ruotsalaisasutus pysyi kapealla rannikkokaistalla. Sisämaasta tulleet suomalaiset etenivät keskiajan kuluessa etelään ruotsalaisasutuksen tuntumaan ja ehkä lomaankin.⁸

Edellä oleva kuva Helsingin seudun asutushistoriasta saattaa muuttua tai ainakin tarkentua arkeologisten tutkimusten määrän lisääntyessä. Tähän viittaa mm. se, että Vantaan Gubbackan keskiaikaisen kyläpaikan (Gudstensbyn?) arkeologisissa kaivauksissa on mahdollisesti löytynyt 1100-luvun pajan jäännöksiä⁹.

Helsinginjoki (”helsingaa”) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1351, kun kuningas Magnus Eriksson luovuttaa joen kalastusoikeudet virolaiselle Padisten luostarille¹⁰. On mahdollista, että Helsinginjoella tarkoitettiin pelkän joen ohella myös koko alueen nimeä¹¹. Helsingin pitäjä näyttää olleen olemassa ainakin verohallinnon alueellisena yksikkönä jo 1200-luvun lopulla tai 1300-luvun alussa. Helsingin seurakunta lienee syntynyt viimeistään 1300-luvun jälkipuoliskolla.¹² Helsingin pitäjä ja seurakunta ilmestyvät yksiselitteisesti asiakirjalähteisiin kuitenkin vasta 1400-luvun alussa. Helsingin seurakunta mainitaan vuosina 1401¹³ ja 1403¹⁴. Helsinki on omana käräjäkuntanaan vuosina 1405¹⁵ ja 1417¹⁶. Helsingin pitäjän ensiesiintyminen lähteissä sijoittuu vuoteen 1428¹⁷.

Keskiaikainen Uusimaa jakaantui hallinnollisesti lännessä olleeseen Raaseporin lääniin ja idässä sijainneeseen Porvoon lääniin. Hallintoraja kulki uuden ajan alussa siten, että nykyisen Espoon kylät Bredvik, Björnvik, Storhoplax, Kilo, Klobbskog, Konungsböle, Mäkkylä ja Otnäs kuuluivat Helsingin hallinto- ja kirkkopitäjään, kun taas Helsingin hallintopitäjän Gammelgård laskettiin Espoon kirkkopitäjään.¹⁸ Myöskään Sipoon ja Helsingin hallinto- ja kirkkopitäjien väliset rajat eivät olleet yhtenevät. Osa Sipoon hallintopitäjän Sundomin neljänneksen ja Kaukjärven neljänneksen kylistä kuului Helsingin kirkkopitäjään.¹⁹

Helsingin pitäjän kyliä esiintyy satunnaisesti keskiaikaisissa lähteissä 1300-luvulta lähtien (ks. taulukko 1). Helsingin kylistä saadaan ensimmäinen kokonaiskuva vasta 1500-luvun alkupuolella. Tallinnalaisen kauppiaan Helmich Fincken velkakirjoihin (1509–1542) on kirjattu useita Helsingin kyliä. Kylien nimiä on toisinaan hankala tunnistaa. Lisäksi

⁸ Orrman 1994, s. 11–13; Kepsu 2005, s. 10–33, 215.

⁹ Koivisto 2010, s. 10.

¹⁰ FMU 601.

¹¹ Orrman 1994, s. 22.

¹² Orrman 1994, s. 30–31.

¹³ FMU 1145.

¹⁴ FMU 1157.

¹⁵ FMU 1207.

¹⁶ FMU 1492; REA 368.

¹⁷ FMU 1871; REA 427.

¹⁸ Orrman 1994, s. 13.

¹⁹ KA 2920, KA 2936, KA 5006; SAY.

joukossa on mahdollisesti kyliä, jotka eivät esiinny muissa lähteissä. Varmuudella voidaan tunnistaa seuraavat kylät: Baggböle, Bertby, Boxbacka, Brakvik, Brändö, Båtsvik, Dickursby, Domarby, Forsby, Gumtäkt, Hanaböle, Hertonäs, Klemetskog, Klockskog, Konalby, Kyrkeby, Kärrby, Kvarnbacka, Lappböle, Lillhoplax, Malmby, Mellungsby, Mårtensby, Nackböle, Nurmoby, Outby, Palojoki, Ripuby, Råskog, Sandhamn, Skomarby, Sillböle, Skattmansby, Staffansby, Sundom, Tolkby, Tomtbacka, Vinitby, Vikby, Västersundom, Östervik, Övitsböle ja Åggelby. Lisäksi Bulby saattaa olla Botby, Selbuw Sötskog, Grandebuww Granböle ja Korpeskulle Korpisby. Kockeby voi puolestaan olla Espoon pitäjän Kockby. Tunnistamatta jäävät Skogen, Ouerbuw (Överby? Åggelby?) ja Vestebulle (Västböle?).

Taulukko 1: Helsingin kaupungin kylät keskiaikaisissa lähteissä.

Kylä	Keskiaikainen maininta	Kylä	Keskiaikainen maininta
Baggböle	1417 (FMU 1492)	Lillhoplaxby	1529 (Kerkkonen 1965, s. 168)
Brändöby	1515 (Kerkkonen 1965, s. 164)	Nackböle	1482 (FMU 3902)
Domarby	1417 (FMU 1492)	Räckhalsböle	1401 (FMU 1145)
Fansby	1442 (Nyberg 1931, s. 42, 338)	Sandhamn	1422 (FMU 1722; Pirinen 1951, s. 94).
Forsby	1417 (FMU 1492)	Simonsböle	1491 (Pirinen 1951, s. 94).
Gumtäktby	1460 (FMU 3124)	Staffansby	1511 (FMU 5560)
Haukosmaa ?	1347 (FMU 540)	Sonaby Malm	Sonaby 1417 (FMU 1492), Malmby 1514 (Kerkkonen 1965, s. 165).
Hoplax	1417 (FMU 1492)	Taliby	1524 (Kepsu 2005, s. 163)
Husö	1347 (FMU 540)	Tomtbackaby	1511 (FMU 5560)
Konalby	1509 (FMU 5388)	Tölöby	1476 (FMU 6676)
Kärböle	1417 (FMU 1492)	Vikby	1417 (FMU 1492)

Seuravat Helsingin pitäjän talonpoikaiskylät on luetteloitu Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan (nykyinen Helsinki, **Vantaa**, **Espoo**, **Tuusula**, **Nurmijärvi**)²⁰:

Viikin neljännes	Kirkon neljännes	Ruotsinkylän neljännes	Huopalahden neljännes
Degeröby (Laajasalo)	Kyrkeby (Helsingin pitäjän Kirkonkylä)	Dickurby (Dickursby/Tikkurila)	Gomtectby (Gumtäktby/Kumpula)
Bredöö by (Brändöby/Kulosaari)	Skattmasby (Skattmansby/Veromiehenkylä)	Hannabölle (Hanaböle/Havukoski)	Tölöby (Töölö)
Östervikby (Itä-Viikki)	Nackbölle (Nackböle/Niskala)	Yfiosby (Ruotsinkylä?)	Dromensöö (Drumsö/Lauttasaari)
Vestervikby (Länsi-Viikki)	Tomtbackaby (Tomtbacka/Haltiala)	Finneby (Finnby/Lahela)	Lille hoplaxby (Lill-Hoplax/Pikku-Huopalahti)

²⁰ KA 2920.

Sonaby malm (Malmi)	Tolkeby (Tolkby/Tolkinkylä)	Clemetskoby (Clemetskog/Ruotsinkylä)	Munxneby (Munknäs/Munkkiniemi)
Staffansby (Tapaninkylä)	Övetsbölle (Övitsbölle/Ylästö)	Ripuby (Riipilä)	Heijkeby (Heikby)
Skomarböleby (Skomakarböle/Suutarinkylä)	Sillebölle (Sillbölle/Silvola)	Klocksoby (Klöckskogby/Klaukkala)	Taliby (Tali)
Fastebölleby (Fastbölle/Kuninkaala)	Brwteby (Brutuby/Voutila)	Överlepsemy (Lepsämä)	Röckisby
Domarby (Tuomarinkylä)	Mortesby (Mårtensby/Martinkylä)	Valkejerfby (Valkjärvi)	Nyby
Bagbölle (Baggbölle/Pakila)	Lappebölle (Lappbölle/Lapinkylä)	Paijby (Paiby/Paijala)	Korbölle (Kårbölle/Kaarela)
Ogelby (Äggelby/Oulunkylä)	Meijleby (Meilby/Seutula)	Korpisby (Korpikylä)	Konalby (Konala)
Forsby (Koskela)	Keijmeby (Keinby/Keimola)	Bertby (Perttula)	Bredwijky (Bredvik/Laajalahti)
Gomtctby (Gumtäktby/Kumpula)	Borgby (Linna)	Oteby (Uotila)	Meckeleby (Mäkkylä)
	Tawestby (Tavastby/Hämeenkylä)	Yterlepseby (Lepsämä)	Otnesby (Otnäs/Otaniemi)
	Gambelgordby (Gammelgård/Vanhakartano)		Biornwikby (Björnvik/Otsolahti/Tapiola)
			Klobskoby (Klobbskog/Nuijala)
			Konungsbölle (Konungsbölle/Kuninkainen)
			Storhoplaxby (Leppävaara)
			Gambolby (Gammelgård/Vanhakartano)

Sipoon hallintopitäjän Sundomin neljänneksen vuoden 1540 kylistä ovat nykyään Helsingin kaupungin alueella seuraavat:

Kylä	
Norsby (Nordsjö/Vuosaari)	Borg
Noringsböll (Nordsjö/Vuosaari)	Medlungsby (Mellungsby/Mellunkylä)
Norsokär (Nordsjö/Vuosaari)	Kärreby (Kärby)
Rasbölle (Rastila)	Husöö (Husö/Talosaari)
Söteby (Botby/Puotila)	Östersundom (Itäsalmi)

Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjasta puuttuu useita keskiajalla varmuudella olemassa olleita talonpoikaiskyliä. Osa näistä kylistä tulee myöhemmin näkyviin verolähteissä. Maallisten verojen luetteloihin ilmestyy vuonna 1543 Kiloby, vuonna 1544 Biskopsbölle, Grannbölle, Hindernäs, Villingby, Hindernäs, Vinitby ja Villinki²¹, vuonna 1556 Botsvik,

²¹ KA 2936; KA 5003; SAY.

Haxböle, Kottby, Kvarnbacka, Skrattböle ja Stobbacka²² ja vuonna 1557 Simonsböle²³. Samaan aikaan kun veroluetteloissa esiintyy yksittäisiä keskiaikaisperäisiä kyliä ja tiloja, tapahtuu myös toisenlainen muutos. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa kylien määrä vähenee aikaisemmasta, koska useita pieniä kyliä oli liitetty suuremmiksi kokonaisuuksiksi²⁴. Nyby ja Rökisby oli yhdistetty Kårböleen, Borg Mellungsbyhyn, Helsingin pitäjän puoleinen osa Finnbystä ja Yfviosby Clemetskogiin, Brutuby Vinetbyhyn ja Biskopsböle Lappböleen. Lisäksi Vuosaaren kylät Norsö, Norsökär, Noringsböle ja Rasböle oli kerätty Nordsjö-nimen alle. Vertailemalla verolähteitä toisiinsa selviää lisäksi, että Åggelbyhyn on kuulunut osakylä Kottby, Mårtensbyhyn Kvarnbacka ja Dickursbyhyn Simonsböle.

Helsingin kirkkopitäjän kyliä on merkitty kirkkoherra Karl Folkessonin vuonna 1548 laatimaan kymmennysluetteloon²⁵. Kaikkia alueen kyliä ei mainita. Yhden ja saman kylän alle on usein yhdistetty monen eri kylän veronmaksajat. Lisäksi kylien joukossa on Sandhamn ja Hertonäs, joita ei mainita ollenkaan maallisten verojen luetteloissa. Helsingin kirkkopitäjään laskettiin vuonna 1548 seuraavat kylät (nykyinen Helsinki, **Vantaa**, **Espoo**, **Tuusula**, **Nurmijärvi**):

Kylä	
Sottungsby (Sotunki)	Kyrkeby
Häkansböle (Hakunila)	Skattmansby
Mellungsby	Vinitteby (Viinikkala)
Sandhamn (Santahamina)	Söttskog (Seutula)
Hertonäs (Herttoniemi)	Ripuby (Riipilä)
Östervik	Klockskog
Sonaby	Överlepsem
Staffansby	Valkjärvi
Domarby	Bertby (Perttula)
Gumtäktby	Nurmijärvi
Munknäs	Rådskog (Raala)
Otnäs	Palojoki
Hoplax	Skavaböle (Hyrylä)
Kårböle	Clemetskog
Tavastby	Hanaböle

Verokirjoihin luetteloitujen Helsingin pitäjän maallisten verojen maksajien joukosta puuttuvat pääsääntöisesti rälssimiehet ja heidän lampuotinsa. Yksittäisiä rälssimiehiä on maakirjoissa ulkokylänmaiden omistajina ja sopimusveronmaksajina. Muiden lähteiden

²² KA 3045, s. 46; KA 3046, s. 9–11, 34; KA 3048, s. 41.

²³ SAY.

²⁴ KA 3044–3045.

²⁵ KA 2969.

perusteella tiedetään, että Helsingin pitäjässä oli 1550-luvun puolivälissä rälssimaata ainakin seuraavissa kylissä: Heikby, Hertonäs, Bocksbacka (Pukinmäki), Brakvik, Domarby, Gumtäktby, Skattmansby, Munknäsby, Brandö ja Tullholm (Tullisaari).²⁶

Autioituminen Helsingin pitäjässä

Autioituminen on moniulotteinen ilmiö, jota on mahdollista tarkastella useasta eri näkökulmasta. Autioituminen jaetaan usein demografiseen, agraariseen ja kameraaliseen. Demografinen autioituminen tarkoittaa asutuksen taantumista eli kylän tai talon jäämistä asukkaista. Agraarisen autioituminen kuvaa peltojen jäämistä kesannoiksi ja niittyjen metsittymistä. Kameraalinen autioituminen on veronmaksun laiminlyöntiä; verokirjaan merkitty autiotila ei maksa verojaan. Autioitumisen eri tyypit menevät usein päällekkäin. Sama tila voi olla autio demografisesti, agraarisesti ja kameraalisesti. Kukaan ei asu tilalla, peltoja ei viljellä ja veroja makseta. Talo saattaa olla autio demografisesti, muttei agraarisesti. Tällöin kylmillään olleen talon tilukset ovat päätyneet naapurin tai jonkun muun lisämaaksi. Toisaalta asuttu talo voi olla agraarisesti autio.²⁷

Autioituminen voidaan jakaa Helsingin pitäjässä karkeasta kolmeen ajalliseen ryhmään: 1) autioituminen ennen Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjan laatimista; 2) autioitumiskausi 1570-luvulta 1700-luvun alkuun ja 3) autioituminen 1700-luvulta nykyaikaan. Viimeinen ryhmä on helposti selvitettävissä vertaamalla 1600- ja 1700-luvulla laadittuja karttoja tuoreempiin karttoihin. 1500-luvun lopun ja 1600-luvun autioituminen on dokumentoitu kameraalisiin lähteisiin ja se näkyy enemmän tai vähemmän selvästi 1600- ja 1700-lukujen kyläkartoilla. Ensimmäiseen ryhmään eli keskiaikaiseen autioitumiseen, ns. kadonneeseen asutukseen, on kaikista vaikein päästä kiinni. Helsinkiä koskevat 1500-luvun kameraaliset lähteet kertovat sekä yksittäisten tilojen että kokonaisten kylien katoamisesta. Varhaisimmissa verolähteissä mainitaan monia pikkukyliä, jotka sulautuvat nopeasti suurempiin naapurikyliin. Toisaalta vanhimmissa verokirjoissa eivät ole mukana kaikki keskiaikaiset kylät. Esimerkiksi vuonna 1347 mainitut Gudstensby, Heltersby, Överby ja Haukosmaa eivät esiinny yhdessäkään uuden ajan lähteessä²⁸. Lisäksi uuden ajan lähteissä näkyy jokseenkin arvoitukselliset kylännimet Ingisnäs ja Lappikotaby.

Porvoon läänin vuoden 1563 sakkoluettelossa mainitaan Helsingin pitäjän käräjille osallistunut Oleff Mattson i Ingisnäs²⁹. Ingisnäsin paikka ei ole tiedossa. Saman vuoden Porvoon läänin maakirjan mukaan Oleff Matsson nimiset talonpojat löytyvät sekä Hanabölestä ja Otebystä³⁰. Kyseisissä kylissä ei kuitenkaan ole Ingisnäs-nimistä paikkaa.

²⁶ Anthoni 1970; Kerkkonen 1965, s. 74–80.

²⁷ Alitalo 1979, s. 14.

²⁸ FMU 540.

²⁹ KA 3231, s. 9.

³⁰ KA 3230, s. 10, 13.

Jaakko Teitin vuosina 1555–56 laatimaan Suomen aateliston vastaiseen valitusluetteloon on kirjattu Staffan Christerssonin ja Sipoon Lappikotabyssä asuneen Morthen Anderssonin välinen rajariita³¹. Verokirjojen perusteella sekä Morthen Andersson että Staffan Christersson asuivat 1550-luvulla Helsingin kirkkopitäjään lasketussa Nurmijärven kylässä.³² Lappikotaby on saattanut olla joko Nurmijärveen liitetty pikkukylä tai Nurmijärven osakylä. Todennäköisempää on kuitenkin se, että Lappikotaby-nimi on pelkkä kopiointivirhe. Nurmijärven naapurikylä oli Palojoki, vuoden 1540 maakirjan Paliokeby.³³ Staffan Christerssonilla oli Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjan mukaan ulkokylänmaata Palajoella. Lisäksi Palojoen kylässä asui Mats Andersson³⁴.

Kadonnut keskiaikainen asutus

Ulkokylänmiehet ja autiopyölit

Porvoon läänin uuden ajan alun verokirjoissa on keskiajalta periytyviä kerrostumia, joiden avulla voidaan tutkia asutushistoriaa. Verollepano on kulloinkin perustunut olemassa olleisiin tiloihin, ja kylille määrätty veroyksiköt vastaavat niiden tuon hetkistä tilalukua. Porvoon läänissä manttaalit sijoittuvat 1200-luvulle, täysveroluvut 1300-luvun alkupuolelle ja savut 1500-luvulle³⁵. Veroyksiköt kertovat asutuksen määrän kasvaneen voimakkaasti keskiajan kuluessa. Toisaalta veroyksiköissä on myös selviä merkkejä asutuksen autioitumisesta tai taantumisesta monissa kylissä. Erityisen antoisaa myöhäiskeskiajan asutustilanteen osalta on tarkastella verokirjojen täysverolukuja ja ulkokylänmaita.

Porvoon läänin kylien tilojen täysveroluvut eritellään ensimmäisen kerran vuoden 1543 maakirjassa³⁶. Alkuperäiset 1300-luvun alkupuolella määritetyt täysveroluvut ovat usein hajonneet pienempiin osiin tilojen jakaantuessa ja asutuksen määrän lisääntyessä. Huomattavasti harvinaisempia ovat yli yhden täysveron kokoiset tilat. Koska täysvero on merkinnyt alun perin yhtä tilaa, yli yhden täysveron arvoisiin tiloihin on saatettu liittää autiotiloja tai niiden osia. Helsingin pitäjässä oli vuonna 1543 Mårtensbyssä Jören Bondella 1 1/3 täysveroa, Sonaby Malmissa Heinrik Jopssonilla kolme täysveroa, Mårten Henrikssonilla 1 3/4 täysveroa, Philpus Jönssonilla 1 1/4 täysveroa ja Mats Mickelssonilla 2 1/4 täysveroa³⁷. Sonaby malmin kylässä on useita suurtiloja, mutta toisaalta ei yhtään ulkokylänmaata.

Suomen uuden ajan alun kameraalisissa lähteissä esiintyy ulkokylänmaita ja ulkokylänmiehiä. Ulkokylänmaiden taustalla on useita erilaisia syntyprosesseja. Ulkokylänmaita on muodostunut kun maata on jaettu perinnössä, myyty, pantattu tai

³¹ Teitti 1555–56, s. 209.

³² SAY.

³³ KA 2920; SAY.

³⁴ KA 3044, s. 55–56.

³⁵ Orrman 1979, s. 231–233.

³⁶ KA 2936.

³⁷ KA 2936.

lahjoitettu kylän ulkopuolisille tai oman kylän talonpojille. Lisäksi ulkokylänmaiden joukossa on autioituneita tiloja tai niiden osia. Osa näistä autiotiloista on keskiajalla kylien ulko- ja erämaille perustettuja uudistaloja. Tiloja on jäänyt tyhjäksi myös silloin, kun niiden asukkaat ovat muuttaneet muualle.³⁸

Porvoon läänin ulkokylänmiehet eritellään kylän muista veronmaksajista ensimmäisen kerran vuonna 1547³⁹. Vertailu vanhempiin verokirjoihin osoittaa, että lähes kaikki vuoden 1547 ulkokylänmiehet ovat mukana jo vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa⁴⁰. Koska kyseisissä verokirjoissa kylän asuttuja tiloja ja ulkokylänmiehiä käsitellään täysin samalla tavalla ilman mitään eroa, voitaneen pitää ilmeisenä, että ne molemmat tarkoittavat tiloja. Ulkokylänmiesten tulkitsemiselle autiotilojen maiden haltijoiksi löytyy helposti tukea verokirjoista. Esimerkiksi Helsingin pitäjän Heikbyssä oli vuonna 1543 kolme talonpoikaa ja kolme täysveroa. Vuonna 1556 kylässä oli vain yksi talonpoika ja loput kylästä oli kuuden ulkokylänmiehen käsissä.⁴¹ Kyseessä on hyvä esimerkki tyhjentyneiden tilojen päätymisestä ulkokylänmiehille. Samalla se osoittaa, että alkuperäiset tilat ovat jakaantuneet osiksi. Esimerkki muuton seurauksena todennäköisesti syntyneistä ulkokylänmaista löytyy puolestaan Kårbölestä. Naapurina sijaitsevan Nybyn, uudenkylän, kahdella talonpojalla oli vuonna 1547 ulkokyläomistuksia Kårbölessä.⁴² Kårböle ja Nyby ovat todennäköisesti alun perin olleet samaa kylää, sillä niiden yhteenlaskettu täysveroluku on kolme.

Helsingin pitäjässä oli vuonna 1540 425 veronmaksajaa, joista vuoden 1547 maakirjan mukaan oli ulkokylänmiehiä 65 (n. 15 %). Eräissä tutkimusalueen kylissä oli vuonna 1547 huomattavan paljon (yli 25 %) ulkokylämaata. Ulkokylänmiesten osuus kylän täysveroista on Tomtbackabyssä 67 %, Finnbyssä 83 %, Fastbölebyssä 35 %, Domarbyssä 49 %, Åggelbyssä 41 %, Östervikbyssä 40 %, Västervikbyssä 50 % ja Noringsbölessä 33 %. Veromaksajista ulkokylänmiehiä on Tomtbackabyssä 80 %, Tölöbyssä 29 %, Kårbölessä 29 %, Finnbyssä 75 %, Fastbölebyssä 57 %, Domarbyssä 53 %, Staffansbyssä 32 %, Åggelbyssä 63 %, Östervikbyssä 50 % ja Västervikbyssä 63 %. Huomio kiinnittyy ulkokylänmaiden suureen määrään Vantaanjoen suun ja eteläjuoksun kylissä.

Vuoden 1556 maakirjassa oli ulkokylänmiehiä yleensä ottaen samoissa kylissä kuin vuonna 1547⁴³. Suuri osa (n. 89 %) ulkokylänmaista on vaihtanut omistajiaan yhdeksän vuoden kuluessa. Ulkokylänmiesten määrä on laskenut vuosien 1547 ja 1556 välillä 65:stä 51:een. Eräissä kylissä maata päättyy ulkokylänmiesten haltuun vasta vuoden 1547 jälkeen. Vuoteen 1556 mennessä ulkoveromiehiä on ilmaantunut Bredvikbyhyn, Gammelgårdiin, Heikbyyn, Kilobyhyn, Lappböleen, Sillböleen, Storhoplaxbyhyn, Tolkbyhyn, Otnäsiin ja Valkjärvi-byhyn. Toisaalta vuonna 1556 ulkoveronmaata ei ole enää Clemetskogissa, Dickursbyssä, Finnbyssä, Keinbyssä, Konalbyssä, Kårbölessä, Tölöbyssä, Yfviosbyssä, Västervikbyssä ja Östervikbyssä.

³⁸ Vrt. Orrman 1971, s. 100–110. Gunvor Kerkkonen on liittänyt (1965, s. 67) ulkokylänmaat uudisraivaukseen. Kerkkosen mukaan ulkokylänmaat ovat muisto ajalta, jolloin maan haltuunotto ja liikkuminen eivät olleet rajattua. Toisaalta Kerkkonen nostaa kuitenkin esiin myös Tallinnan muuton, mikä olisi johtanut siihen, että naapurikylien maita olisi voitu ottaa haltuun.

³⁹ KA 2961.

⁴⁰ KA 2920.

⁴¹ Orrman 1972, s. 91–99; Orrman 1973, s. 126–127; KA 2920, 2936, 2961; SAY.

⁴² KA 2961, s. 15

⁴³ KA 3044–3045.

Sipoon Sundomin neljänneksessä ulkokylänmiesten osuus kylän täysveroista oli vuonna 1547 Husössä ja Noringsbölessä 33 %. Vastaavasti veronmaksajista oli ulkokylänmiehiä 67 % ja 50 %. Husössä ei ole vuonna 1556 enää ulkokylänmiehiä. Uusia ulkokylänmiehiä on ilmaantunut Kärrbyn ja Västersundomiin.

Taulukko 5: Vuosien 1547 ja 1556 ulkokylänmiehet kotikyläineen.

Kylä	1547	1556
Björnvik	Lasse Larsson (Drumsö)	Jöns Morthensson (Vinitby)
Björnvik	Jöns Persson (Otnäs? Staffansby? Gumböle? Rödskog? Normoby? Mårtensby?)	
Clemetskog	Jop Matsson	
Dickursby	Oleff Olsson	Skomakarböle
Domarby	Simon Hansson (Kyrkeby)	Hans Nilsson (Baggeböle)
Domarby	Knut Jopsson (Brutuby)	Las Mattson (Kyrkeby)
Domarby	Thomas Mortensson (Tavastby)	Knut Persson (Kyrkeby)
Domarby	Oleff Ruth Andersson (Meileby)	Sim. Hansson (Kyrkeby)
Domarby	Erich Andersson (Baggeböle)	Hans Ersson (Sipoo, rälssimaata)
Domarby	Knut Jönsson (Kyrkeby? Ripuby?)	
Domarby	Knut Hansson (Kyrkeby)	
Fastböle	Matt Jopsson	And. Jönsson (Håkonsböle)
Fastböle	Jöns Hendriksson	Henr. Nilsson (Sundom)
Fastböle	Per Nilsson (Sottungsby? Östersundom? Västersundom?)	
Fastböle	Erich Olsson (Sottungsby? Rödskog? Gammelgårdby? Munknäsby? Konalby?)	
Finnby	Marc Jönsson (Kyrkeby? Meileby?)	
Finnby	Per Larsson (Clemetskog)	
Finnby	Sigfridh Andersson (Clemetskog)	
Gammelgård		Matts Larsson (Lahnus, Espoo).
Gammelgård		Henr. Andersson (Träskenda)
Heikby		Las Bertilsson (Munknäs)
Heikby		Thom Larsson (Baggböle)
Heikby		Per Jönsson (Munknäs)
Heikby		Per Jönsson (frälse)
Heikby		Clem Jac:sson (Tali)
Heikby		Sim Hend:sson (Tali)
Husö	Jöns Andersson (Östersundom)	
Husö	Jöns Persson (Gumböle)	
Keinby	Jöns Bentsson (Tolkeby)	
Konalby	Pelle Persson (Östersundom)	
Konalby	Erik Olsson 1540, 1543 (Konalby)	
Kiloby		Hans Olsson (Klobbskog)
Kiloby		Oleff Oleffson (Konungsböle)
Kårböle	Nils Jönsson (Nyby)	
Kårböle	Clemet Larsson (Nyby)	
Lappböle		Benth Jönsson (Mårtensby)
Lappböle		Lass Mich:sson (Kårböle)
Lappböle		Lass Persson (Stobacka)

Lappböle		Jöns Morthensson (Vinitby)
Lillhoplaxby	Lass Larsson (Drumsö)	Las. Larsson (Drumsö)
Lillhoplaxby	Knut Larsson 1550 (Hindernäs)	
Lillhoplaxby		Per Jönsson (Drumsö)
Lillhoplaxby		And Olsson (Drumsö)
Lillhoplaxby		Thom. Phipusson (Drumsö)
Meileby	Oleff Jönsson (Klocksog? Sonaby malm?)	Marc Jönsson (Kyrkeby)
Norringsböle	Per (Husö)	Mats Persson (Husö)
Norringsböle	Simon (Gumböle)	Simon Andersson (Gumböle)
Otnäs		Mich Olsson (Konungsböle)
Sillböle		Seffr. Jönsson (Övitsböle)
Sillböle		Mats Larsson (Övitsböle)
Skattmansby	Marg Jönsson (Kyrkeby)	Marc Jönsson (Kyrkeby stadga)
Skattmansby	Jop Sigfredsson (Kyrkeby)	Jac Seffredsson (Kyrkeby)
Staffansby	Clemett Persson (Staffansby)	Olef Jönsson (Domarby)
Staffansby	Erich Jopsson (Sillböle)	Erich Jacobsson (Silböle)
Staffansby	Erich Halvarsson (Skomakarböle)	Michel (Haxböle)
Staffansby	Lasse Nilsson (Domarby)	Jör Persson (Malm)
Staffansby	Philpus Jönsson (Sonaby malm)	Philpus Jönsson (Malm)
Staffansby	Erich Knutsson	
Staffansby	Matt Michilsson (Östervikby)	
Storhoplaxby	Matt Erichsson (Mäkkylä)	Seffr Persson (Mäkkylä)
Storhoplaxby		Sim Jönsson (Kilo)
Storhoplaxby		Hans Larsson (Kilo)
Storhoplaxby		Per Andersson (Klobbskog)
Tolkby		Seffr Jönsson (Övitsböle)
Tolkby		Matts Larsson (Övitsböle)
Tolkby		Mich Persson (Forsby)
Tomtbackaby	Hendrich Andersson (Skattmansby)	Olof Hendersson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Jöns Larsson (Borgby? Clemetskog? Rödskog? Normoby? Tavastby?)	Måns Hansson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Thomas Hendriksson (Skattmansby)	Thom. Henriksson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Hans Ervastson (Skattmansby)	And. Nilsson (Skattmansby)
Tomtbackaby	Olef Ruthe (Kyrkeby)	Henrik Larsson (Kyrkeby Stadga)
Tölöby	Anders Persson (Gumtäktby)	Hans (Sandhamn)
Tölöby	Per Larsson (Gumtäktby? Överlepsemby? Paiby? Clemetskogby? Yfviosby? Västersundom?)	
Västervikby	Jop Bentsson (Äggelby)	
Västervikby	Henrik Henriksson (Sonaby malm)	
Västervikby	Erich Philpusson (Brändö)	
Västervikby	Anders Persson (Degerö? Gumtäktby?)	
Västervikby	Simon Nilsson (Sandhamn)	
Yfviosby	Olef Hendriksson	
Yfviosby	Seffr Andersson (Clemetskog)	
Äggelby	Erich Jönsson (Staffansby)	Mats Ersson (Staffansby)
Äggelby	Simon Matsson (Forsby)	
Äggelby	Michill Persson (Forsby)	
Äggelby	Oluff Andersson (Meileby)	

Äggelby	Per Jönsson (Munknäs? Clemetskog? Klockskog? Oteby?)	
Äggelby	Clemet Matsson (Forsby)	
Äggelby	Philpus Jönsson (Sonaby malm)	
Äggelby	Mats Michilsson (Östervikby)	
Äggelby	Morthen Hindersson (Sonaby malm)	
Äggelby	Per Andersson (Östervikby)	
Östervikby	Knut Larsson (Äggelby)	
Östervikby	Clemet Persson (Västervikby)	
Östervikby	Henrik Hendriksson (Sonaby malm)	
Östervikby	Mats Pärsson (Degerö)	
Östervikby	Nils Olsson (Tavastby? Yfviosby? Valkjärvi?)	
Östervikby	Michill Philpusson (Äggelby)	

Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa on satunnaisia tietoja kylän talonpoikien yhdessä maksamista veroista (Taulukko 6). On arveltu, että yhteisverot voisivat olla muisto vanhoista kyläyhteisöistä⁴⁴. Toisaalta eräät seikat viittaavat siihen, että kyseessä olisivat ulkokylänmaihin verrattavissa olevat autioitumisen jäljet. Clemetskogin talonpoikien yhdessä maksama vero on kirjattu vuoden 1540 maakirjaan samalla tavalla kuin talonpoikien tiloistaan maksamat verot⁴⁵. Selityksenä voi hyvinkin olla kylän talonpoikien haltuun päätyneet autiotilat. Vahvistusta sille, että yhteisveron taustalla voisivat olla autiotilat, löytyy Gammelgårdbyssä. Kylä maksoi vuonna 1540 yhdessä $\frac{3}{4}$ täysveroa⁴⁶. Vuoden 1543 maakirjassa ei ole enää yhteisveroa, sen sijaan kylään on ilmaantunut kaksi tilaa, jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron⁴⁷. Vaikuttaa siltä, että yhteisverojen erona ulkokylänmaihin on se, että tilukset ovat päätyneet yhden ulkokylänmiehen sijasta koko kylän haltuun. Ulkokylänverojen ja yhteisverojen verrannollisuus saattaa näkyä Lillhoplaxbyssä. Vuoden 1547 maakirjaan ilmaantuu kylään sekä $\frac{1}{2}$ täysveron yhteisvero että $\frac{1}{2}$ täysveron ulkokylänmaa⁴⁸.

Taulukko 6: Kylien yhteisverot 1540-luvulla.

Kylä	1540	1543	1547
Clemetskog	1	1	1
Dickursby		$\frac{1}{4}$	
Gammelgård	$\frac{3}{4}$		
Lillhoplax			$\frac{1}{2}$
Tavastby	1	1	1
Skomarböle			$\frac{1}{4}$

Varsinais-Suomen vanhimmissa maakirjoissa ulkokylänveroja kutsutaan usein autiopyöleiksi⁴⁹. Autiopyöli-nimitys liittyy uudisasutukseen tai uudisraivaukseen. Kyse voi

⁴⁴ Kerkkonen 1965, s. 66.

⁴⁵ KA 2920, s. 60

⁴⁶ KA 2920, s. 50–54.

⁴⁷ KA 2936, s. 179, 199.

⁴⁸ KA 2961, s. 13.

⁴⁹ Orrman 1970, s. 97–113.

olla joko asutetusta tai asuttamattomasta viljelmästä. Verokirjojen autiopyölien joukossa on monia autioituneita 1300- ja 1400-lukujen uudistiloja.⁵⁰ Autiopyöli-nimitystä käytettiin autiutiloista jo keskiajalla. Esimerkiksi kahta Paimion Askalassa sijaitsevaa tilaa kuvataan vuonna 1480 autiopyöleiksi, ”*ödess bole*”. Samassa asiakirjassa nimitetään tiloja myös autiotorpiksi, ”*ödes tårp*”.⁵¹

Suomen keskiajan lähteissä esiintyy lukuisia böle-päätteisiä kylännimiä. Ensimmäinen niistä, Porvoon Stensböle, mainitaan jo vuonna 1327⁵². Ruotsin kielen böle-sana on johdannainen bol-sanasta, joka puolestaan juontuu verbistä bo eli asua. Böle tarkoittaa laidunta, asutusta, tilaa, uudistilaa, torppaa sekä kylän yhteismaalle tai ulkomaalle rakennettua tilaa. On muistettava, ettei böle-nimi välttämättä viittaa asutukseen. Nimitystä on käytetty myös pelkistä niityistä.⁵³ Tosin ammin autioituneesta kylästä voi olla 1600- ja 1700-lukujen kartoilla muistona pelkkä niitty.

Böle-pääte vastaa usein by-päätettä. Joskus samalla kylällä on molemmat päätteet, kuten Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjassa Helsingin pitäjän Skomarbölebyllä ja Fastbölebyllä. Keskiajalta on säilynyt myös lähteitä, joissa böle-sanaa käytetään pelkästään yleismerkityksessä, paikan tai tilan tarkempaa nimeä mainitsematta. Söderbirkbyläinen talonpoika Niklis luovutti yhdessä vaimonsa Torlaffin kanssa vuonna 1382 (?) Lohjan Pyhän Laurin kirkolle yhden tilan, ”*itt böle*”⁵⁴. Oikeusistuvin vahvasti vuonna 1429 Peder Smedin oikeuden kahteen hänen ostamaansa tilaan. Toinen on ilmeisesti nimeltään Piparböle, kun taas toisesta tilasta todetaan yleisesti: ”*Szå ligger eth annadh böle*.”⁵⁵

Helsingin pitäjää koskevista 1400-luvun lähteissä mainitaan böle-kylistä Räckhalsböle (1401), Baggböle (1417), Kårböle (1417), Nackböle (1482) ja Simonsböle (1491). Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan on merkitty Helsingin pitäjään kymmenen böle-nimistä kylää: Skomarböleby, Fastböleby, Baggböle, Nackböle, Övitsböle, Sillböle, Lappböle, Hanaböle, Kårböle ja Konungsböle. Sipoon Sundomin neljänneksessä sijaitsivat Gumböle, Håkansböle, Noringsböle ja Rassböle.⁵⁶ Verokirjoissa mainitaan lisäksi Granböle ja Biskopsböle 1540-luvulla⁵⁷ ja 1550-luvulla Simonsböle, Skrattböle ja Kottböle⁵⁸. Vanhoilta kyläkartoilta löytyvät puolestaan Kårbölen alueelta Skallböle ja Kurckböle⁵⁹, Malmilta Bondböle⁶⁰ ja Östersundomista Bölsängen⁶¹. Lillhoplaxissa oli 1700-luvulla böle-niminen tila⁶².

⁵⁰ Orrman 1970, s. 97–113.

⁵¹ FMU 3821.

⁵² FMU 352.

⁵³ Granlund 1956, s. 279–281.

⁵⁴ FMU 905. Kyseessä on alkuperäisestä kirjeestä vuonna 1538 tehty vidimaatio.

⁵⁵ FMU 1879. Asiakirja on kopioitu Jaakko teitin valitusluetteloon.

⁵⁶ KA 2920; SAY.

⁵⁷ KA 5003, s. 5.

⁵⁸ KA 3046, s. 9.

⁵⁹ Broterus 1695b, 1699a.

⁶⁰ Broterus 1702c.

⁶¹ Forssell 1690.

⁶² Wikren 1765.

Toisin kuin Varsinais-Suomessa ja Länsi-Uudellamaalla Porvoon läänin 1500-luvun voudintileihin ei ole merkitty autiopyölejä. Helsingin pitäjistä löytyy kuitenkin esimerkki siitä, että uuden ajan ulkokylänmaat voivat olla keskiaikaisia autiopyölejä. *Anders i Reckhals*”, *Hans Madelin*” ja *Michell Redeswijn*” luovuttivat vuonna 1401 Helsingin pitäjän Pyhän Laurin kirkolle yhden veromarkan arvoisen maan Räckhalsbölestä⁶³. Ainakin osa Räckhalsbölestä pysyi yksityisomistuksessa, sillä Helsingin pitäjässä 26.7.1491 pidetyillä käräjillä käsiteltiin Reckhalsbölessä ja Simonsbölessä sijainneen veromarkan arvoisen maan kauppaa⁶⁴. Lasse Klockare ja Nils Länsman ostivat Lasse Mårtenssonilta ja Anders Mattsonilta kyseisen maan kuudella markalla ja 60 saksalaisella penningillä. Lähteestä ei ilmene oliko Räckhalsbölessä tuolloin asukkaita.

Räckhalsböleä ei mainita ilmeisesti kirkonomistuksesta johtuen Porvoon läänin 1500-luvun verokirjoissa. Räckhals laskettiin kuitenkin ulkokylänmaaksi vielä 1600-luvun lopulla⁶⁵. Vanhimmat kartat vahvistavat yksiselitteisesti sen, että Räckhalsbölessä on ollut myös pysyvää asutusta. Räckhalsbölen alueesta on säilynyt Samuel Broteruksen vuonna 1699 laatima kartta maanmittauskonseptineen⁶⁶. Molemmille kartoille on merkitty Reckhalsbölen tonttimaa. Maanmittauskonseptilla on pieni pallo ja teksti *”tompten”*. Puhtaaksi piirretyllä kartalla on samalla kohdalla ruskea täplä, pieni talo? Räckhalsbölen tontti löytyy myös vuodelta 1776 peräisin olevalta Räckhalsin ulkokylämaata kuvaavalta kartalta⁶⁷. Tontin lisäksi paikalla on *”tomttegen”* ja haapametsää kasvava autiopelto.

Vanhat kartat ja kadonnut asutus

Itä-Uudellamaalla autiotilatutkimuksessa uuden ajan alun verolähteiden rinnalle ja jonkin verran ohikin nousevat 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartat. Kartoilla on mm. paikannimissä paljon sellaista mitä verotiedoissa ei ole. Ehkä karttojen merkittävin etu kuitenkin se, että niiden avulla autioituminen voidaan paikantaa, jollei ihan tarkasti niin ainakin suuntaa-antavasti. Kauan sitten kadonneiden kylien löytäminen maastosta on toisaalta yleensä vaikeaa ja aikaa vievää.

Helsingin pitäjän pohjoisrajan alueelta on säilynyt muutamia 1500-luvun puolivälin ja 1600-luvun alun rajakarttoja⁶⁸. Ensimmäiset tarkat tiedot Helsingin kylätonttien sijainneista ovat 1600- ja 1700-luvuilla laadituissa geometrisissä kartoissa ja isojakokartoissa. Monista Helsingin kylistä on säilynyt yksityiskohtainen kartta jo 1600- ja 1700-lukujen vaihteesta. Konalbytä ja Husöä lukuun ottamatta muista kylistä on kartta viimeistään 1700-luvun lopulta.

⁶³ FMU 1145. Helsingin pitäjän kirkon arkistossa löytyvä 1600-luvulla tehty asiakirjakopio.

⁶⁴ Pirinen 1951, s. 94.

⁶⁵ Broterus 1699d; Kepsu 2005, s. 142; Pirinen 1951.

⁶⁶ Broterus 1699d.

⁶⁷ Lemberg & Hagström 1776.

⁶⁸ Kerkkonen 1965, s. 42–43; Svart, Anders 1639–1640: Kartta numero 9. Vanhojen karttojen Suomi. Historiallisen kartografian vertaileva tarkastelu. Jyväskylä 1984.

Enemmistö Helsingin pitäjän kylistä oli 1600- ja 1700-luvuilla ryhmäkyliä, joissa talojen tontit olivat vierekkäin samalla tonttimaalla. Alueella oli myös joitakin raittikyliä, joissa talojen tontit olivat peräkkäin tien varrella. Tavallisia olivat myös kylät, joissa talot olivat jakaantuneet useammalle eri tonttimaalle. Lisäksi Helsingin pitäjässä oli useita yksittäistiloja. Kylien suurimmat pellot ja niityt olivat tonttimaiden ympärillä tai lähistöllä. Vanhojen, yleensä sarkajakoisten, kyläpeltojen ja -niittyjen lisäksi kyliin kuului taloista kauemmaksi raivattuja ulkopeltoja ja -niittyjä.

Etsittäessä keskiajan ja uuden ajan alun tonttimaita tärkeimpään rooliin nousevat 1600-luvun lopulla ja 1700-luvun alkuvuosina laaditut geometriset kartat. 1700-luvun jälkipuoliskolla tehdyt isojakokartat ovat usein vaikeasti tulkittavissa. Asutuksen volyymin kasvaessa 1700-luvun kuluessa keskiajan ja uuden ajan alun tilanteen päälle on tullut uusi paksu kerros, jonka alle on usein vaikea nähdä. 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartoilla näkyvät tonttimaat periytyvät luultavasti keskiajalta. On kuitenkin mahdollista, että osa kylistä tai niiden tonttimaista on vaihtanut paikkaansa joko jo keskiajan kuluessa tai 1500- ja 1600-luvuilla. Samoin tonttimaita ja jopa kokonaisia kyliä (esim. Heikby) on ehtinyt autoitua ennen vanhimpien karttojen laatimista.

Pääosa Helsingin kaupungin alueen 1600- ja 1700-lukujen vaihteen kartta-aineistosta on maanmittari Samuel Broteruksen laatimaa. Lars Forsselin käsialaa ovat ainoastaan Munknäsin, Tomtbackan ja Viikin vanhimmat kartat. Broterus kierteli 1600- ja 1700-lukujen vaihteen tienoilla ympäri Porvoon läänin kyliä. Muistona Broteruksen matkoillaan suorittamista maanmittauksista on sekä puhtaaksi piirrettyjä karttoja että maanmittauskonsepteja. Parhaissa tapauksissa samasta kylästä on jäljellä molemmat. Usein joudutaan kuitenkin tyytymään jompaankumpaan. Monista kylistä on tallella pelkkä sotkuinen maanmittauskonsepti. Toisaalta konsepteilla on usein huomattavasti enemmän tietoa kuin puhtaaksi piirretyillä kartoilla. Joskus harvoin tilanne saattaa olla päinvastainen. Kaikkea puhtaaksi piirretyille kartalle päätynyttä ei löydy konseptilta. Näissä tapauksissa selityksenä lisäykseen saattaa olla kentällä tapahtuneen maanmittauksen ja kartan puhtaaksi piirron välillä kulunut pitkä aika. Puhtaaksi piirtovaiheessa on jouduttu täydentämään maanmittauskonseptia.

Broterus on merkinnyt kyläkartoilleen lähes jokaisen hänen aikanaan asuttuna olleen tonttimaan. Jostain syystä johtuen maastossa paikoilleen mitattuja torppia ei kuitenkaan aina ole katsottu aiheelliseksi siirtää puhtaaksi piirretyille kartoille. Näin ollen esimerkiksi Ylä-Keravan kartanon vuoden 1692 puhtaaksi piirretyltä kartalta ei löydy maanmittauskonseptin kolmea torppaa⁶⁹. Samoin Pernajan Mäslaxin vuoden 1690 kartalla on torppia, kun taas vuotta myöhempi täsmälleen samaa aluetta kuvaava kartta on täysin torpaton⁷⁰.

Broteruksen kartoilla näkyy autiotontteja monilla eri tavoilla kuvattuina. Broterus on joillakin kartoilla pyrkinyt erityyppisen ja ehkä samalla tietämättään myös eriaikaisen autoitumisen erottamiseen toisistaan. Tämä käy hyvin ilmi mm. Pernajan pitäjän

⁶⁹ Broterus 1692a.

⁷⁰ Broterus 1690, 1691a.

Gammelbyn vuoden 1701 kartalta. Veromaksukyvyttömät asutut talot on jätetty värittämättä. Kokonaan autioille tonteille ei ole merkitty taloja ollenkaan ja vain tontit on rajattu.⁷¹ Sipoon pitäjään vielä 1700-luvun alussa kuuluneen Ali-Keravan vuoden 1702 kartalla kaksi autiotilaa on merkitty pelkillä neliöillä⁷².

Mitä enemmän Broteruksen karttoja tarkastelee sitä selvemmäksi käy, ettei hänellä ole yhtenäistä autiotonttien merkintätapaa. Käytäntö näyttää muuttuneen matkan varrella kylien vaihtuessa. Broterus on usein jättänyt autiotontit kokonaan pois kartaltaan ja tyytyy mainitsemaan ne ainoastaan kartan selitysosassa⁷³. Kylissä on siis monesti enemmän asutusta kuin pelkkiä kartan talon kuvia katselemalla voisi päätellä.

Helsingin pitäjän Västersundomin vuoden 1708 maanmittauskonseptilta löytyvä vanha tonttima ei ole ainoa laatuaan Broteruksen Porvoon läänin kartoilla. Sipoon Paippisten maanmittauskonseptilla on ”*gambla snickarens lång mosa ladu tomp i åckeren*”⁷⁴. Paippisten kohdalla kyseessä ei välttämättä ole asuttu tonttima. Sen sijaan vanha tonttima on merkitty yksiselitteisesti sekä puhtaaksi piirretyille kartoille että maanmittauskonseptille Helsingin pitäjän Skattmansbyhyn vuonna 1699 sekä Porvoon pitäjän Hindhåriin vuonna 1691 ja Måndbyyn vuonna 1700⁷⁵. Läheisyydessä oleviin vanhoihin kylätontteihin viittaavat lisäksi konkreettisesti Helsingin Nordsjön ”*Gammelby åker*” vuonna 1698 ja Pernajan Särklaxin ”*gambla tomt åker*” vuonna 1707.⁷⁶

Broteruksen Porvoon läänin kartoilla esiintyy myös ilman vanha-etuliitettä kartoille merkittyjä talottomia ja rajattuja tontteja. Niitä on ainakin Helsingin pitäjän Skattmansbystä vuodelta 1699, Sipoon pitäjän Skräddarbystä vuodelta 1699, Nurmijärven pitäjän Yli-Lepsämästä vuodelta 1702 ja Klaukkalasta vuodelta 1709 sekä Porvoon pitäjän Bjurbölestä vuodelta 1697, Åminsbystä vuodelta 1707, Narkoskelta vuodelta 1691, Hommanäsbystä vuodelta 1697 ja Pernajan Gammelbystä vuodelta 1701⁷⁷.

Broteruksella on ollut käytössä muitakin tapoja merkitä autioituneita kylätontteja. Helsingin pitäjän Otaniemen vuoden 1692 kartalle on kirjoitettu ”*Hirböls tompt ställe*”⁷⁸. Saman pitäjässä sijainneen Räckhalsbölen tontin kohdalle on merkitty vuonna 1699 laaditulle maanmittauskonseptille piste, jonka vierelle on kirjoitettu ”*tompten*”⁷⁹. Myös Pernajan pitäjän Savträskin ja Embomin puhtaaksi piirretyiltä vuoden 1698 kartoilta löytyvät autiotontteihin mahdollisesti viittaavat *tompten*-tekstit⁸⁰.

⁷¹ Broterus 1701.

⁷² Broterus 1702a.

⁷³ Ks. esim. Broteruksen Staffansbyn vuoden 1692 kartta.

⁷⁴ Broterus 1693a.

⁷⁵ Broterus 1691b, 1699g, 1700a.

⁷⁶ Broterus 1698c, 1707b.

⁷⁷ Broterus 1691c, 1697a, 1697b, 1699e, 1699g, 1701, 1702d, 1707a.

⁷⁸ Broterus 1692b.

⁷⁹ Broterus 1699.

⁸⁰ Broterus 1698b, 1698d.

Vanhoja tontteja voidaan jäljittää myös peltokuvioiden (vrt, peltoparit, kaksivuoroviljely) ja nimistön avulla. Pelloilla ja niityillä saattaa olla kadonneiden kylien nimiä. Esimerkiksi 1500-luvun kuluessa autioitunut Helsingin pitäjän Heikby ja ennen vuotta 1557 tyhjentynyt Sipoon pitäjän Tavastnäsbole näkyvät Broteruksen kartoilla ja karttaselityksissä niityn niminä⁸¹. Muisto Pernajan Svettoombystä on puolestaan säilynyt vuoden 1707 kartalla peltoparin nimissä⁸². Kartoilla on myös kylänimiä, joita ei tunneta muista lähteistä. Näin ollen Sipoon pitäjän Nickbyn vuoden 1695 kartan selitysosassa on useilla taloilla osuus Swidiby-nimellä kulkevaan niittyyn. Saman kartan konseptille on kirjoitettu Swidiby maantieristeyksen vierelle.⁸³ Yksittäisillä pelloilla voi olla myös tontti- tai tilanimiä. Suur-Pellingin kylän vuoden 1700 kartalla on muistona talonpaikasta läntisemmän kyläkeskuksen ulkopuolella muusta asutuksesta erillään ”*tomt åkern*”, ”*tomt ången*” ja ”*Simons gierda*”⁸⁴

Oman lukunsa muodostavat Broteruksen kartoilla ja selitysosissa olevat böle-nimet. Osa Broteruksen Porvoon läänin kartoille merkityistä böle-nimistä on varmuudella vanhoja kylien tai talojen paikkoja. Edellä mainittiin jo Hirböle, Räckhalsböle ja Tavastnäsbole. Broteruksen Pernajan pitäjän Fasarbystä vuonna 1700 laatiman kartan selitysosasta käy ilmi, että useille taloilla osuus Böls åkern-nimisestä niitystä⁸⁵. Lisäksi selityksessä mainitaan ”*Böls tompten*”. Myös kartan muu nimistö saattaa silloin tällöin vahvistaa hylätyn tontin olemassa olon. Samuel Broteruksen vuonna 1710 laatiman Wålaxin kartan eteläosassa erillään kylän asutuista tonteista on ”*Kugböhl's åcker*”, ”*Kubböhl's åcker*” ja ”*Kubböhl's äng*”. Vieressä on pelto ”*tompt gierdan*” ja niitty ”*haga äng*”⁸⁶.

Edellä on varmaankin käynyt ilmi, että Broteruksen maanmittauskonseptille on paljon sellaista tietoa, mitä syystä toisesta ei ole katsottu aiheelliseksi tuoda esille puhtaaksi piirretyillä kartoilla. Tonttimailla tai niiden läheisyydessä saattaa olla myös ylimääräisiä taloja. Pelkästään maanmittauskonseptille merkittyä taloa voidaan pitää tietyin varauksin autiotonttina. Puhtaaksi piirretyiltä kartoilta puuttuvat maanmittauskonseptien talot saattavat joskus olla myös riisiä, latoja, rantavajoja tai maanmittarin virheitä. Karttaan perehtyessä pystyy kuitenkin yleensä päättelemään onko kyseessä mahdollinen tonttimaa vai ei.

⁸¹ Broterus 1693b, 1699e; Broterus & Nycopensis 1701.

⁸² Broterus 1707c.

⁸³ Broterus 1695a.

⁸⁴ Broterus 1700c.

⁸⁵ Broterus 1700b.

⁸⁶ Broterus 1710.

Yhteenveto ja tulokset

Museovirasto inventoi 19.9–11.10.2011 Helsingin kaupungin historialliset kylänpaikat. Ensisijaisena päämääränä oli selvittää onko kaupungin alueella joko kokonaan tai osittain autioituneita keskiaikaisia tai uuden ajan alun kylätontteja. Lisäksi pyrittiin saamaan tietoa siitä onko nykypäivään saakka käytössä pysyneillä historiallisilla tonttimailla säilynyt vanhoja rakenteita tai kulttuurikerroksia. Käytettävän ajan puitteissa inventoitiin myös useita 1700- ja 1800-lukujen torpan paikkoja.

Helsingin kaupungin alueella on ollut ainakin 52 keskiaikaista tai uuden ajan alun kylää ja rälssisäteriä. Näiden kylien ja säterien rajojen sisäpuolelta tarkastettiin 95 erillistä kohdetta, joista 81 todettiin muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi (ks. tarkemmin liite 3). Asumis- ja viljelykäytössä on edelleen 52 kohdetta. Näistä 18:ssa havaittiin yksittäisten tonttien autioitumista. Kokonaan tuhoutuneita kohteita oli 24 ja autioituneita 19. Autioituneista kylistä kolme (Heikby, Kårböle & Noringsböle) ovat tyhjentyneet ennen 1600-luvun loppua. Samaan erittäin arvokkaiden kohteiden joukkoon saattaa kuulua myös Östervikby 2, jota ei ole merkitty ollenkaan historiallisiin karttoihin.

Inventoinnin aikana tarkastettiin myös 13 kpl 1700- ja 1800-luvun torpan paikkaa, joista autioituneita oli 12.

Lähteet ja kirjallisuus

Jyväskylän yliopisto

Kalmbergin kartasto: Heikki Rantatupa historialliset kartat. (<http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/sotilaskartat/kalmbergin-kartasto>)

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen kartat

Brinck, Hind. Otto 1738: Geometrisk Charta öfwer Situation af Fårsen wid Hälsing Gamelstaden jemte den af durchfarts Commission utsedde tracht, till den projecterande Durchfarten, Inrättning belägen i Hälsing Sochn samt Nylands Lähn affattat den 19. october 1738 af Hind. Otto Brinck. MH B7 Helsinki kaup. 8/1.

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermarck. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsing kaup. 10/1-2.

Bonej, Johan 1759b: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och Äng, Belägen i, Belägen uti Nylands Län, Borgo Härad och Helsing Soch, affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsinki kaup. 17/3-5.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

Broterus, Samuel 1690: Geometrisk afritnings öf:n Märtlax fiärdingen i Pärno Sochn och Bårge Lähn belägit innom hwilken gräns Degerby, Antsby, Råfsby, Köpbacka med dhe Fansnäbor hafwa sina egor och lägeenhet medh flyt afmätt åhr 1690. MH B36 1/1-8.

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66.

Broterus, Samuel 1691a: Geomdriks Cartta Miärlax Fierdingh i Borgo lähn och Pärnö sochn. MH B36 1/1-8.

Broterus, Samuel 1691b: Geometrisk Delination öfwer dhe lägenheeter som öfwerstleut. högwälborne H. Gustaff Joh. Wrede söken få rusta höör i hindhäär, Borgo lähn och sochn som effte befallnings är afmätt 1690. MH B1 3/1-8 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 23).

Broterus, Samuel 1691c: Naarkosken ja Syvänojan kyliä Porvoon pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 58.

Broterus, Samuel 1691d: Geometrisk Carta öwer Ahlbergs, Mackila, Konungsböle, och Kijhlo Uthi Bårge Lähn, afmätt åhr 1691, in Maj. MH B8a 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Espoo).

Broterus, Samuel 1692a: Geometrisk Carta och Beskifning uppå Öf:n käffwo i Bårge Lähn och Sibbo Sochn afmätt 1692. MH b50a 3/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Tuusula Ibza* 28).

Broterus, Samuel 1692b: Geometrisk carta öfwer Otnäs i Esbo s:n och Raseborgs östra herad. Affmätt 1692. MH B8a 6/1-2 (maanmittauskonsepti Carta Vpå Biörn wik MMA Espoo Ibd* 2).

Broterus, Samuel 1692c: Geometrisk Charta öfwer Domarby i Helsing Sochn och Bårge Lähn. Afmätt 1692. MH B7 30/1-2.

Broterus, Samuel 1692d: Geometrisk Charta öfwer Staffansby i Helsing Sochn och Bårge Lähn. Afmätt 1692. MH B7 28/1 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1692e: Geometrisk Charta öfwer Brendöö i Bårgo Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1692. MH B7 9/1.

Broterus. Samuel 1693a: Pajjiss i Sibbo Sohen. Maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 28.

Broterus, Samuel 1693b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Massby Beklägit i Sibbo S och Bårgo Lähn affmätt åhr 1693 wid Söderkulla gård. MH B43 7/1.

Broterus, Samuel 1694a: Geometrisk Charta och afritning uppå Erlansböhle Belägit i Pärno Soch och Bårgo Lähn afmätt åhr 1694 In octob. MH B36 9/1.

Broterus, Samuel 1694b: Geometrisk charta och Afritningh uppå gamla Kärr belägit i Borgå Lähn och Sibbo soch afmätt åhr 1694. MH B43 5/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo).

Broterus, Samuel 1694c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Mellungsby Belegit i Sibbå Sochn och Bårgå Lähn. afmät åhr 1694. MH B7 18 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1695a: Charta och Afritningh uppå Nickby belägit i Bårgo län och Sibbo sochn afmätt åhr 1695. B43a 1/1 (maanmittauskonsepti MMA Ixb, Sipoo 26).

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bårgo Lähn och Helsing Sochn affmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1697a: Geometrisk Charta och affritning uppå Homanes by Belegit i Bårgo lähn och sochn afmätt åhr 1697. MH B3 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 17).

Broterus, Samuel 1697b: Bjurbölen ja Seitlahden kylä Porvoon pitäjässä koskeva Maanmittauskonsepti. MMA Porvoo Ibu* 74.

Broterus, Samuel 1698a: Carta uppå Imbersby belägit i Bårgo Härad Sibbo Sochn Afmätt åhr 1698. MMH B43 2/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx* 16).

Broterus, Samuel 1698b: Carta uppå Embomby utj Borgo härad Pärno sochn afmätt 1698. MH B39a 2/1-3.

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1698d: Carta uppå Svartträsk by utj Borgo härad Pärno sochn afmätt 1698. MH B39a 2/1-3.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1699b: Charta uppå Ågelby i Helsing sochn och Bårgo Lähn. Affmätt Åhr 1699.

Broterus, Samuel 1699c: Skogs Cardha uppå Föllliande byar i Helsing Sochn medh sina omliggiandes Råå och Sköör sammandragen medh 1699 åhrs sommar arbets. MH B11a 4/5.

Broterus, Samuel 1699d: Reckhalss utbys jord i Helsing sochn. MH B11a 4/5 (maanmittauskonsepti KA, MMA Helsinki).

Broterus, Samuel 1699e: Charta uppå Skräddarby med dess underliggiande bönder i Sibbo sochn och Borgå lähn, Afmätt åhr 1699. MMH B43a 7/1 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo Ibx 34).

Broterus, Samuel 1699f: Charta Uppå Helsingh Sochns Kyrckeby Uti Bårgo Lähn Bestående af Hemmantahl och Lägenheeter Som her bifogat Beskrifningh Bewijsar af Åhr 1699. MHA B 11 a 8/1-3.

Broterus, Samuel 1699g: Charta Uppå Skattmansby i Bårgo Lähn och Helsingh Sochn Belägit, affmätt 1699. MHA B11a 8/1-3.

Broterus, Samuel 1700a: Charta uppå Månby, Wahiejärfwe och Käppekyle Byar belägne i Bårgo häradh och Sochn Som för:een långlig twist och skogs träta effter ordne afmätt och charterat åhr 1700. MH B5a 11/1-2.

Broterus, Samuel 1700b: Charta uppå Fasarby i Pärno sochn och Bårgo häradh afmätt åhr 1700. MH B38 8/1-4.

Broterus, Samuel 1700c: Charta och Afritning uppå Stora Pelling belegit i Bårigo Lähn och Sochn afmätt 1700. MH B3 2/1-3.

Broterus, Samuel 1701a: Geometrisk carta och afritning uppå Gambelby belegit i Pärno Sochn i Bårigo Heradh afmett år 1701. MH B36 13/1.

Broterus, Samuel 1702a: Carta uppå Ytterkärffwo i Sibbo Sochn af år 1702. MH B50a 2/1-3 (maanmittauskonsepti MMA Tuusula Ibza* 23).

Broterus, Samuel 1702b: Geometrisk åker carta uppå Kandela by belägit i Bårigo lähn och s: sampt Puckila Capelligied. MH B4 1/1-3 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 32).

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårigo härad och Helsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Broterus, Samuel 1702d: Ytter lepsemä i Borgå Lähn och Nurmierfwij So (maanmittauskonsepti MMA Nurmijärvi Ibq* 25).

Broterus, Samuel 1707a: Geometrisk carta och affritning uppå Åmisby belegit i Bårigo Sochn och herad afmet 1707. MH B5 9/1-4 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 92).

Broterus, Samuel 1707b: Åkercarta uppå Särcklax och des Augument Bondas belägit i Borgo härad och Pärno sochn afmätt 1707. MH B39 8/1.

Broterus, Samuel 1707c: Geometrisk Carta och Afritning uppå Pärno Prestegård och Kyrckby i Pärno sochn och Bårigo härad afmätt 1707. MH B38 17/1.

Broterus, Samuel 1707d: Åcker Cartha uppå Kåtby Belägit i Helsing Sochn och Bårigo Häradh som blef Carterat Å 1707. MH Helsinki kaup. B7 11/1.

Broterus, Samuel 1708a: Geometrisk Carta och Afritning uppå Heickbacka by i Bårigo herad, Sibbo S: och Helsing Kyrckkiogjäll afmät år 1708. MH B11b 7/1 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki Ibe* 56).

Broterus, Samuel 1708b: Geometrisk carta och Afritning uppå Skomackarböle by i Borgo herad och Helsing Sochn afmätt år 1708.

Broterus, Samuel 1708c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Simonsböhle, Beckby, Dickursby och Skeggias byar i Bårigo Herad och Helsing Sochn. MH B9 9/52-54.

Broterus, Samuel 1709: Klaukkalan kylää Nurmijärven pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. MMA Nurmijärvi Ibq* 11.

Broterus, Samuel 1710: Cartha uppå Wålax by i Bårigo Lähn och sochn afmätt år 1710. MH B3 17/1 (maanmittauskonsepti MMA Porvoo Ibu* 88).

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäas I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssell, Lars 1681: Geometrisk afritning af Munknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

Forssell, Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Forssell, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Forssell, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Hagström, Carl P. 1778: Geometrisk charta öfver Sandhamns Ö med Thertill lydande hollmar i Nyland Borgo härad och Helsing Sockn, afmätt år 1778. MH B7 Helsinki kaup. 24/1-3.

Hagström, C.P. 1779: Karta öfver Drumsö ägor uti Nylands län, Borgå härad och Helsing socken, afmätt År 1779 af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 14/1-3.

Hasselblad, I. R. 1764: Charta öfwer en del af Brakwiks Torps åker och äng, affattad vid Härads Syn emellan Wiks Ladugård och Hertonäs, den 20. juni 1764 af I. R. Hasselblatt. MH B7 Helsinki kaup. 5/4.

Lalin, E. 1765: Domarby. MH B7 Helsinki kaup. 30/4.

Lalin, E. 1769: Geometrisk charta öfwer Baggböle bys ägor, Belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsinges socken. Afmätte år 1769 och i Storskifte lagde år 1773 gienom Carl Johan Hartman af E. Lalin. MH B9 1/1-3, 22/1-3.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinges socken, Afmätte år 1770 af E. Lalin. MH B7 20/1-3.

Lalin, E. 1772: Geometrisk charta öfver Mellomsby byens ägor belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsinges socken. Afmätte åren 1770 och 1771 samt stångfalls åkrar och ängar år 1772 af E. Lalin Men skogen storskiftat år 1775 genom Carl Johan Hartman af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 18/3-4.

Lalin, E 1776: Tölöby: MH B7 Helsinki kaup. 31/1-7.

Vestermark, Johan 1786: Charta öfver Tali Bys ägor uti Nyland Borgo Härad och Helsinges Sochen, afmätte och storskiftade år 1775 af herr landmätaren Carl Petter Hagström samt skiftet ändrat år 1786 af Johan Vestermark. MH B7 Helsinki kaup. 27/1-10.

Vestermark, Johan 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor belägne i Helsinges Sockn, Borgå Härad och Nylands län, afmätte år 1781 av Johan Vestermark. MH B7 Helsinki kaup. 33/5-3.

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfver Botbys ägor belägne i Sibbo Sockn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät år 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

Westermark, Nils 1752: Hertonäsby bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sockn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del år af 1732 af afledne landmätaren Petter Höjjer samt the öfrige ägora år 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

Westermark, Nils 1754: Brändö. MH B7 Helsinki kaup. 9/7.

Westermark, Nils 1766-67: Geometrisk Charta öfver Meilans hemmans åkrar och änger med holmar belägne uti Nyland län Borgo härad och Helsinges sochn. Afmätt genom Jonas Wikren åren 1766 och 1767 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 35/1.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinges Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

Winther, Timothy 1781: Karta över Sillböle Ägor uti Helsinges Sockn Borgo Härad och Nylands Län. Affattad år 1781 af Timoth: Winter. MH B11 a 7/2-3.

Winter, Timothy 1792: Charta öfver Tomtbacka och Nackböle Rusthälle ägor, belägne uti Nylands Län, Borgå Härad och Helsinges socken. Afmätt till åker och äng år 1770 E. Lalin samt skog och utmarken 1792 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. 2/5.

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinges Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Helsinges Socken Borgå Härad och Nylands Län. afmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

Winter, Timothy 1798: Charta öfver Willinge holmar lydande under Degerö Alodial Säteri uti Helsinges Socken Borgå Härad och Nylands Län, afmätte År 1798 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. 29/2.

*Senaatin kartasto**Voudintilit, Uusimaa*

Porvoon läänin maakirja 1540 (2920)

Porvoon läänin maakirja 1543 (2936)

Porvoon läänin maakirja 1547–1548 (2961)

Porvoon läänin kymmenysluettelo 1548 (2969)

Helsingin voutikunnan tilikirja ja maakirja 1556 (3044–3045)

Helsingin voutikunnan kirkollisten verojen tilikirja 1556 (3046)

Helsingin kartanon ja voutikunnan tilikirja 1555–1556 (3048)

Porvoon läänin sakkoluettelo 1563 (3231)

Porvoon läänin maakirja 1563 (3230)

Porvoon läänin hopeaveroluettelo 1571 (3324)

Porvoon läänin maakirja ja tilikirja 1593 (3462)

Viipurin ja Porvoon läänien maakirja 1544 (5003)

Viipurin ja Porvoon läänien savuluettelo 1545 (5006)

SAY = Suomen asutuksen yleisluettelo, Kansallisarkisto, digitaaliarkisto: <http://digi.narc.fi/digi/>

Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto

Haggrén, Georg & Perttola, Wesa 2007: Helsinki, Kårböle (Kaarela) Gammelbyn kylätontti. Inventointikertomus. Helsingin yliopisto.

Köngäs, Ulrika & Mikkanen, Tiina 2009: Helsinki Santahamina, arkeologinen inventointi 2009.

Lavento, Mika; Haggrén, Georg; Nordqvist, Kerkko; Perttola, Wesa & Seitsonen, Oula 2007: Helsinki, Mätäjoen alueen inventointi 6.11.2006 & 16.04.–20.04.2007. Helsingin yliopisto.

Suhonen, V.-P 2007: Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi 2007. Museovirasto/RHO.

Suhonen, V.-P. 2008. Helsingin Tapaninkylän arkeologiset kaivaukset vuonna 2008. Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Uudenmaan läänin maanmittauskonttori, Helsinki

Broterus, Samuel 1697: Geo.....a och Afritning uppå belegit i HelssingSibbo Sochns Scerigårdar afmätt åhr 1697. ULM Hki 8:1.

Painetut lähteet

FMU = Finlands medeltidsurkunder I. – VIII. Samlade och i tryck utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. Helsingfors 1910-1935.

REA = Registrum Ecclesine Aboensins eller Åbo Domkyrkans Svartbok. Facsimile version with additions to the 1890 edition. Published by the state archives of Finland. Jyväskylä 1996.

KK = Kuninkaankartasto Suomesta 1776–1805. Toimittajat Timo Alanen ja Saulo Kepsu. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 505. Tampere 1989.

KM = Kuninkaallinen merikartasto 1791–1796. C.N. af Klerckerin johtama kartoitustyö Suomenlahdella. (Toim. Erkki-Sakari Harju ja Heikki Tiilikainen). AtlasArt 2009.

JT = Jaakko Teitin valitusluettelo Suomen aatelista vastaan v. 1555–1556 = Jakob Teitts klagomålsregister emot adeln i Finland år 1555–1556. Todistuskappaleita Suomen historiaan; 5. Helsinki 1894.

SA = Suomen asutus 1560-luvulla, kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitoksen julkaisuja N:o 4. Helsinki 1973.

Vanhon karttojen Suomi. Historiallisen kartografian vertaileva tarkastelu. Jyväskylä 1984.

Kirjallisuus

Anthoni, Eric 1950: Några handlingar rörande äldre Helsingefrälset. HTF 1950.

Anthoni, Eric 1970: Finlands medeltida frälse och 1500-tals adel. Skrifterna utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland. Nr 442. Helsingfors.

Granlund, Åke 1956: Studier över östnylandska ortnamn. Svenska Litteratursällskapet studier 358 = Studier i Nordiskt filologie 44. Borgå.

Hausen, Greta 1920-24: Nylands ortnamn, deras former och förekomst till år 1600. Utgivna av Greta Hausen. Svenska litteratursällskapet i Finland CLII, CLX, CLXXVII.

Heikkinen, Markku 1994: Kuninkaan käskystä Helsinki. Narinkka Helsinki 1550–1640. Jyväskylä.

Heikkinen, Markku 1994: Pihlajan varjossa, talo tutkimuksen kohteena. Narinkka Helsinki 1550–1640. Jyväskylä.

Kepsu, Saulo 2005: Uuteen maahan, Helsingin ja Vantaan vanha asutus. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 1027. Helsinki.

Kerkkonen, Gunvor 1938: Helsingfors kungsgård – Viks ladugård. Helsingfors i forna tider. Helsingfors.

Kerkkonen, Gunvor 1965: Helsinge, medeltid. Borgå.

Koivisto, Andreas, Koivisto, Riina & Hako, Jukka 2010. Gubbacka, keskiajan arkea Vantaalla. Porvoo.

Korpinen, Lauri 1981: Käsikirjoitus Helsingin pitäjän historiaksi 1550–1865, osa 1: vuodet 1550–1721 Helsingin perustamisesta Uudenkaupungin rauhaan. Vantaa.

Kuisma, Markku 1990: Helsingin pitäjän historia. 2, Vanhan Helsingin synnyttä isoonvihaan 1550–1713. Vantaa.

Kuvaja, Christian & Rantanen, Arja 1994: Sipoon historia 1-2. Jyväskylä.

Lemberg, Isaac & Hagström, Carl 1776: Charta öfwer andra delen af Räckhals Utmark belägen in Nylands Län Borgå Härad och Hälsinge Sockn författad år 1776 genom Isaac Lemberg och Carl Hagström. MH B9 9/19–20.

Mäkelä, Anneli 1979: Hattulan kihlakunnan ja Porvoon läänin autioituminen myöhäiskeskiajalla ja uuden ajan alussa. Historiallisia tutkimuksia 109. Helsinki.

Nyberg, Paul 1931: Sibbo sockens historia I. Helsingfors.

Orrman, Eljas 1971: De senmedeltida ödesmålen i sydvästra Finland. HTF 1971.

Orrman, Eljas 1972: Några synpunkter på utbysjordarna i Raseborgs län. HTF 1972.

Orrman, Eljas 1973: Utbysjordar – ödegårdar. HTF 1973.

Orrman, Eljas 1979: Medeltida skatteenheter i södra Finlands svenskbygder. HTF 1979.

Orrman, Eljas 1991: Den svenska bebyggelsens historia. Finska Skären. Föreningen konstsamfundets publikation serie VII. Loviisa 1991.

Orrman, Eljas 1994: Helsingin pitäjä ja Uudenmaan kirkollinen järjestäytyminen 1400-luvun loppuun mennessä. Sipoon Pyhän Laurin kirkko - Helsingin kirkko St Lars. Tutkielmia kirkon historiasta. Toim. Marja Terttu Knapas. Sulkava.

Orrman, Eljas 1996: Saaristoasutuksen vaiheet, Espoon saariston ja rannikon asutus keskiajalta 1800-luvulle. Saaristo-Espoo. Jyväskylä 1996.

Pirinen, Kauko 1951: Uusia keskiaikaisia tietoja Rekolasta. Muutamia tietoja Helsingin pitäjän vaiheista 1351–1951. Koonnut L. Korpinen Helsinki.

Vuorela, Irmeli 1994: 1600-luvulla hylätty kaivo. . Narinkka Helsinki 1550–1640. Jyväskylä.

Liite 1 kohdeluettelo

Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kyläpaikat 2011

Kohdeluettelo

V.-P. Suhonen & Janne Heinonen

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

Kohde 1 Baggböle (Itä-Pakila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001709).....	5
Kohde 3 Botby (Puotila) Klofvus & Rons (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001673) ..	11
Kohde 4 Botby (Puotila) Domars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019212).....	15
Kohde 5 Botby (Puotila) Nissas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019213)	17
Kohde 6 Brakvik (Länsi-Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001688).....	19
Kohde 7 Brändö (Kulosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001686).....	23
Kohde 8 Båtsvik (Laivalahti) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001685).....	26
Kohde 9 Degerö Gård (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001681)	29
Kohde 10 Degerö Turholma (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001683) ..	32
Kohde 11 Degerö Uppbys (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001683)	36
Kohde 12 Degerö Yter Degerö (Jollas) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001680).....	39
Kohde 13 Dickursby (Tikkurila), Skäggas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001730)	43
Kohde 14 Domarby (Tuomarinkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)	46
Kohde 15 Drumsöby (Lauttasaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001695)	49
Kohde 17 Granböle (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000016786).....	55
Kohde 18 Gumböle (Gumböle) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010822).....	59
Kohde 19 Gumtäktby (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001692)	62
Kohde 20 Gumtäkt gård Kumpulan kartano (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001693).....	65
Kohde 21 Gumtäkt torp (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017308)	68
Kohde 22 Heikby (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001701).....	70
Kohde 23 Heikbacka torp (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001699)	73
Kohde 24 Hertonäsby lampuotitila 1 (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001687).....	75
Kohde 25 Hertonäsby lampuotitila 2 (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019203).....	78
Kohde 26 Hertonäs gård (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001684) ..	80
Kohde 27 Hertonäs Ströms torp (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019214).....	82
Kohde 28 Hindernäs (Meilahti) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696).....	84
Kohde 29 Husö (Talosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010837).....	87
Kohde 30 Konalby (Konala) Rosas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001703)	90
Kohde 31 Konalby 2 (Konala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019204).....	93
Kohde 32 Kottby (Käpylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001707)	95
Kohde 33 Kårböle (Kaarela) (muinaisjäännösrekisteritunnus 10000011479).....	97

Kohde 34 Kårböle (Kaarela) säteri(muinaisjäännösrekisteritunnus 10000011480).....	100
Kohde 35 Kårböle (Kaarela) Rökisby/Gammelby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001705)	102
Kohde 36 Kärrby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010714)	104
Kohde 37 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001698).....	107
Kohde 38 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Backas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019206).....	110
Kohde 39 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Böle (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019205)	112
Kohde 40 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Greis (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019207)	114
Kohde 41 Mellungsby (Mellunkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001657).....	116
Kohde 42 Munknäsby (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001697)....	119
Kohde 43 Nackböle (Niskala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001720).....	122
Kohde 44 Noringsböle Nordsjö gård (Vuosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001675)	125
Kohde 45 Noringsböle Gammelby (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726)	128
Kohde 46 Norsby Skataby (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001677)	130
Kohde 47 Norsökär Poslar (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726).....	133
Kohde 48 Rasböle (Rastila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001674).....	136
Kohde 49 Sandhamn (Santahamina) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001679)	138
Kohde 50 Skomakarböle (Suutarila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001729).....	141
Kohde 51 Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 11000001711)	144
Kohde 52 Sonaby malm Malmbý Brusas Ströms (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001713).....	147
Kohde 53 Sonaby malm Storby (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001715)..	150
Kohde 54 Sonaby malm Malmbý Tallbacka (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001714).....	153
Kohde 55 Sonaby malm Sonaby (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001710-1000001715).....	155
Kohde 56 Sonaby malm Stensböle (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001712)	157
Kohde 57 Staffansby (Tapaninkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001717).....	159
Kohde 58 Taliby (Pajamäki) Lassas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001702)	162

Kohde 59 Taliby (Tali) Martas ja Reimars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001700)	165
Kohde 60 Tomtbackaby (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001719)	167
Kohde 61 Tomtbacka gård (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001718)	170
Kohde 62 Tomtbacka Pottbacka (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019208)	172
Kohde 63 Tomtbacka Kutubacka (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019209)	174
Kohde 64 Tomtbacka torppa 1 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019216)	176
Kohde 65 Tomtbacka torppa 2 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019217)	178
Kohde 66 Tomtbacka torppa 3 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019218)	180
Kohde 67 Tölöby (Töölö) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001694)	182
Kohde 68 Villingby (Villinki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001678)	185
Kohde 69 Västersundom Porvarinlahti torppa 1 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019210)	188
Kohde 70 Västersundom Porvarinlahti torppa 2 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019211)	190
Kohde 71 Västervikby (Viikinmäki) (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001689 & 1000019215)	192
Kohde 72 Äggelby (Oulunkylä) Mickels Betars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001708)	196
Kohde 73 Östersundom Kartano (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010715)	199
Kohde 74 Östersundom Krogars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010717)	203
Kohde 75 Östersundom Lass Bengst & Skeppars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010718)	205
Kohde 76 Östersundom Fantsby, Fants Malms (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010716)	207
Kohde 77 Östervikby (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001690)	209
Kohde 78 Östervikby 2 (Viikki)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000006100)	212
Kohde 79 Östervikby Bex torp (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017303)	215
Kohde 80 Östervikby Hakala (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017302)	217
Kohde 81 Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000006566)	219

Kohde 1 Baggböle (Itä-Pakila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001709)

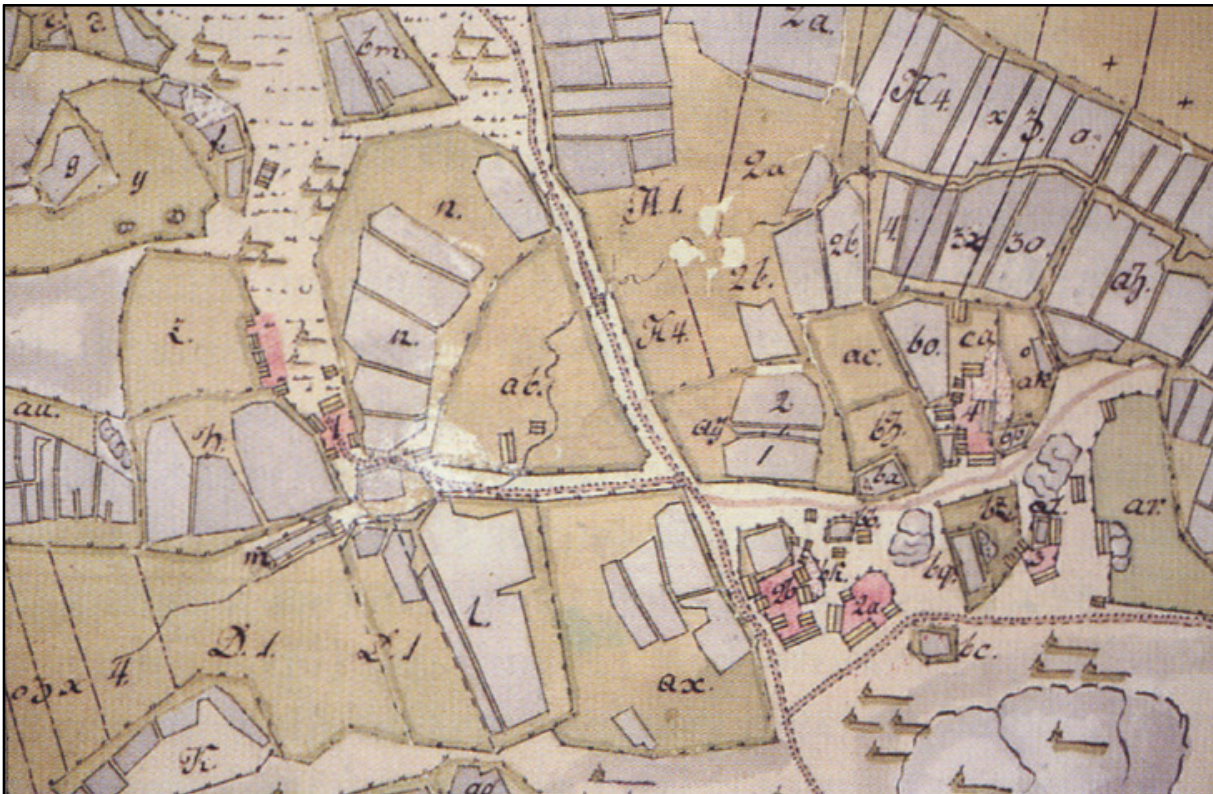
Pakilassa on säilynyt yksi 1700-luvun tontti museoalueena. (218047:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Baggböle (Itä-Pakila)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680252 I: 387356 P (YKJ): 6683057 I (YKJ): 3387481 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24337003° Lon (ETRS89/WGS84): 24,96530448° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6022' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,9183' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 36,1321" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 55,0961"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Baggböle esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417¹. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Lasse Andersson, Henrick Nilsson, Thomas Larsson, Erick Andersson, Michel Pärsson), jotka maksoivat yhteensä 4 1/4 täysveroa². Kylässä oli vuonna 1556 viisi talonpoikaa³. Kylännimi pohjautuu talonnimeen, joka sisältää lisänimen Bagge⁴.

Baggbölen vanhin kartta on laadittu 1760- ja 70-luvuilla⁵. Kylässä oli tuolloin viisi tilaa. Murmästars (Mårten Hinric Halon & Mats Petterson), Clasas (Michael Andersson) ja kahteen osaan jaettu Prästbacka (Mats & Erich Andersson) sijaitsivat ryhmänä, kun taas kruunun puustelli Lantmäters (Fredrich Hindersson) seiso erillään yksinäistalona.

Kartta: Baggböle 1760- ja 70-luvuilla. Keskustontilla ovat Murmästarsin (3), Clasasin (4) ja Prästbackan (2) tontit. Landmäters (1) sijaitsee oikealla erillään muusta kylästä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Baggbölen 1760 – ja 70-lukujen kylänpaikka on edelleen pääosin käytössä. Uudempi maankäyttö on tuhonnut suuren osan vanhasta tonttimaasta. Alueella on mm. koulu ja eriaikaisia omakotitaloja. Clasasin tontti eli nykyinen Pakintalo on museoitu 1700-luvun asuun. Kylän itäisten tonttien Clasasin ja Murmästarsin välissä on tontiksi sopiva rinteen päällä sijaitseva ihmisen muokkaama niittyterassi. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana tiheän heinikon vuoksi huonot. Alueella havaittiin kuitenkin

¹ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Biggabölæ.”

² KA 2920, s. 19–20. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa (KA 5006, s. 72) kylään on merkitty viisi savua.

³ KA 3045, s. 32.

⁴ Kepsu 2005, s. 65.

⁵ Lalin 1769.

joitakin mahdollisia rakennuksien pohjia, joiden luonteen selvittäminen vaatisi tarkempia tutkimuksia.

Baggbölen kylänpaikan itäpuolella sijaitsevan rinteän yläosassa on ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoitteiden jäännöksiä. Juoksuhaudat ja tuliasemat on täytetty maalla, roskilla ja raivausjätteellä, ja niistä on näkyvissä vain heikkoja merkkejä.

Lännessä erillään sijaitseva Baggbölen Landmättersin tontti on tuhoutunut ensimmäisen maailmansodan aikaisissa linnoitustöissä. Paikalla on tykkipatteri 83 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000013688).

Baggbölen mahdollista autiotonttia. (218048:1) Kuva V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 19–20; KA 3045, s. 32

Karttalähteet

Lalin, E. 1769: Geometrisk charta öfwer Baggböle bys ägor, Belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsing socken. Afmätte åhr 1769 och i Storskifte lagde åhr 1773 genom Carl Johan Hartman af E. Lalin. MH B9 1/1-3, 22/1-3.

WebMusketti-kuvat

218047: 1-2, 218048: 1

Kohde 2 Borg (Mellunkylä)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001672)

Borgsin kylästä osa on säilyttänyt talonpoikaisen ulkoasunsa.(218050:1) Kuva. Janne Heinonen.

Nimi:	Borg (Mellunkylä)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677618 I: 395719 P (YKJ): 6680422 I (YKJ): 3395847 Lat (ETRS89/WGS84): 60,22196100° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11762316° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,3177' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7,0574' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 19,0596" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7' 3,4434		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijaitsevassa Borgin kylässä oli vuonna 1540 kaksi talonpoikaa (Nils Larsson, Mårten Persson), jotka maksoivat yhteensä 1 ½ täysveroa⁶. Kylän vierellä on keskiaikainen Vartiokylän linnavuori (muinaisjäännösrekisteritunnus 91010026). Borgin tilaluku laski 1550-luvulla yhteen, ja kylä oli Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Mellungsbyn alla⁷.

Samuel Broteruksen Botbyn kylästä vuosien 1690–1711 välillä laatimalle maanmittauskonseptille on merkitty Borgisby⁸. Ensimmäinen tarkka kartta Borgin tiluksista on Mellungsbyn isojakokartta vuodelta 1775⁹.

Kartta: Borgs Mellunkylän vuoden 1775 isojakokartalla. Oikealla näkyvä kallio on Helsingin Vartiokylän Linnavuori. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Borgin kylä on sijainnut matalalla mäellä Helsingin Vartiokylän linnavuoren luoteispuolella. Kylämäen pohjoisosassa on säilynyt asuinkäytössä 1800- ja 1900-lukujen vaihteeseen ajoittuvaa rakennuskantaa. Asuinalueen läpi kulkee edelleen vanha, viimeistään 1700-luvun lopulta periytyvä, kylänraitti. Pääosa vanhasta kylästä on hävinnyt sen länsi- ja eteläpuolelle rakennetun pientaloalueen myötä. Kylätontin itäpuoli on puolestaan tuhoutunut ensimmäisen maailmansodan aikaisissa linnoitustöissä vuosina 1915–1918. Kyläasutuksen vanhimmista vaiheista on voinut säilyä arkeologista aineistoa mäen laella ja pohjoispuolella sijaitsevien vanhojen rakennusten pihapiirissä sekä erillisessä metsäsaarekkeessa kylän lounaisnurkassa, missä on kivijalallisen rakennuksen jäännöksiä.

⁶ KA 2920, s. 125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään yksi savu.

⁷ KA 3045, s. 75; SAY.

⁸ Broterus 1690–1711.

⁹ Lalin 1775.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 125; KA 3045, s. 75

Karttalähteet

Lalin, E. 1772: Geometrisk charta öfver Mellomsby byens ägor belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsinge socken. Afmätte åhren 1770 och 1771 samt stångfalls åkrar och ängar åhr 1772 af E. Lalin Men skogen storskiftat åhr 1775 genom Carl Johan Hartman af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 18/3-4.

WebMusketti-kuvat

218050: 1-3

Kohde 3 Botby (Puotila) Klofvus & Rons (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001673)

Puotilan kartanon päärakennus nykyasussaan (218053:1) Kuva: Janne Heinonen

Nimi:	Botby, (Puotila) Klofvus & Rons	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676580 I: 395099 P (YKJ): 6679384 I (YKJ): 3395227 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21248673° Lon (ETRS89/WGS84): 25,10697580° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,7492' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,4185' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 44,9522" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 25,1129"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa¹⁰. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa¹¹. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeseen Bote¹².

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen¹³. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 olevassa Nils Westermarkin kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan¹⁴.

Kartta: Botbyn tilat Klofvus ja Nissas Samuel Broteruksen kylästä 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa laatimalla maanmittauskonseptilla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

¹⁰ KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.

¹¹ KA 3045, s. 75.

¹² Kepsu 2005, s. 67.

¹³ Broterus 1690–1710.

¹⁴ Westermark 1751.

Kuvaus

Kartta: Botbyn tilat Domars (1), Rons (2), Klofvus (3) ja Nissas (4). Domars sijaitsi puolivuosisataa aiemmin Nissasin tilan vierellä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Klofvusin ja Ronsin tilat ovat sijainneet rinnakkain, Vartiokylänlahden länsirannalla sijaitsevalle mäelle. Klofvus on ollut mäen itärinteellä ja Rons mäen vierellä itä-koillisessa. Molemmat tontit ovat viettäneet kohti rantaa, jossa pellot ovat sijainneet. Tonttien pohjoispuolelle Westermarkin vuoden 1751 kartalle merkitty itä-länsisuuntainen tie on edelleen käytössä Puotilantienä.

Klofvusin ja Ronsin tilojen yhdistämisen myötä paikalle rakennettiin 1700- ja 1800-lukujen taitteessa nykyinen Puotilan kartano. Kartanon päärakennus ja terassoitu pihapiiri ovat tuhonneet suurimman osan muinaisjäännösalueesta. Kartanon ympäristössä sijaitsee myös 1800-luvulla rakennettu sivurakennus, vanhasta viljamakasiinista tehty kappeli sekä itälaidassa uusi pientaloalue. Kartanon ympäristön vuosisatoja jatkunut rakentaminen on todennäköisesti tuhonnut molempien tonttien vanhimpia kerroksia. Klofvusin tilasta on voinut säilyä pieniä alueita kappelin ja kartanon päärakennuksen välissä sekä kappelin itäpuoleisen mäen rinteellä, missä on suuren rakennuksen kiviperustus. Vanhasta Ronssin tilasta on mahdollisesti jäännöksiä kartanon ja pientaloalueen välissä sekä pientaloalueen itäpuolisessa metsikössä. Inventointiajankohtana havaintomahdollisuudet olivat huonot korkean aluskasvillisuuden vuoksi. Paikalla havaittiin kuitenkin mahdollinen uunillisen rakennuksen pohja ja terrasointi.

Nils Westermarkin vuoden 1751 karttaan Ronsin tilan koillispuolella merkitty rakuunatorppa on tuhoutunut täysin pientaloalueen rakentamisen myötä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 122–125; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfwer Botbys ägor belägne i Sibbo Sokn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät åhr 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

WebMusketti-kuvat

218053: 1-3

Kohde 4 Botby (Puotila) Domars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019212)

Botbyn Domarsin tonttimaata(218052:1). Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Botby (Puotila) Domars	Kunta:	Helsinki
Tarkenne:	kylänpaikat		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676802 I: 395360 P (YKJ): 6679606 I (YKJ): 3395488 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21454609° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11156820° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,8728' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,6941' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 52,3659" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 41,6455"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa¹⁵. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa¹⁶. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeseen Bote¹⁷.

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen¹⁸. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 olevassa Nils Westermarkin kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan¹⁹.

Kuvaus

Domarsin tila on sijainnut pienellä mäellä noin 400 metriä Ronsin ja Klofvusin tiloista koilliseen. Varsinainen tontti on todennäköisesti sijainnut mäen etelärinteellä, mutta Westermarkin vuoden 1751 kartalle on merkitty ulkorakennuksia myös mäen pohjoispuolelle. Domarsin tontti on nykyään pientaloaluetta ja vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia on mahdollisesti säilynyt vain mäen pohjoisrinteen puistoalueella ja etelärinteessä sijaitsevassa puutarhassa. Puutarhassa oli havaittavissa jälkiä mahdollisesta kyläasutuksen aikaisesta rinteiden terassoinnista.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 122–125; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfwer Botbys ägor belägne i Sibbo Sockn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät år 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

WebMusketti-kuvat

218052: 1

¹⁵ KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.

¹⁶ KA 3045, s. 75.

¹⁷ Kepsu 2005, s. 67.

¹⁸ Broterus 1690–1710.

¹⁹ Westermark 1751.

Kohde 5 Botby (Puotila) Nissas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019213)

Botbyn Nissasin tonttia nykyään.(218054:1) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Botby (Puotila) Nissas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677106 I: 395316 P (YKJ): 6679910 I (YKJ): 3395444 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21726291° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11061767° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,0358' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,6371' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 2,1465" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 38,2236"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa²⁰. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa²¹. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeseen Bote²².

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen²³. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 olevassa Nils Westermarkin kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan²⁴.

Kuvaus

Nissasin tontti ja Domarsin 1600-luvun lopun tontti ovat sijainneet 350 metrin päässä Domarsin 1700-luvun puolivälin tontista pohjoiseen olevan loivan mäen koillisrinteellä. Molemmat tontit ovat tuhoutuneet viimeistään 1900-luvun lopun pientalorakentamisen yhteydessä. Muistona vanhasta kyläasutuksesta ovat nykyaikaan käytössä säilyneet tiet, Vehkalahdentie ja Ruotsinpyhtäantie. Tonttien pohjoispuolelle Westermarkin vuoden 1751 kartalle merkityn riihen kiviperustus on mahdollisesti edelleen havaittavissa rakentamattomalla tontilla.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 122–125; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfwer Botbys ägor belägne i Sibbo Sockn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät år 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

WebMusketti-kuvat

218054: 1-3

²⁰ KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.

²¹ KA 3045, s. 75.

²² Kepsu 2005, s. 67.

²³ Broterus 1690–1710.

²⁴ Westermark 1751.

Kohde 6 Brakvik (Länsi-Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001688)

Brakvikin pohjoisempi autiotontti. Tontti jatkuu oikealla sijaitsevaan metsikköön.(218056:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Brakvik (Länsi-Herttoniemi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676514 I: 390594 P (YKJ): 6679318 I (YKJ): 3390720 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21070994° Lon (ETRS89/WGS84): 25,02577026° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,6426' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,5462' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 38,5558" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 32,7729"		
Paikannustarkk:	10-100m		

Peruskartta: 203406

Perusk. nimi: Helsinki

Historia

Brakvik mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1526²⁵. Brakvik on saanut nimensä viereiseltä merenlahdelta, jonka määriteosa tarkoittaa rantaan ajautunutta kaislaa tai muuta vesikasvia²⁶. Brakvik liitettiin vuonna 1555 Viikin latokartanoon²⁷. Jaakko Teitin vuosina 1555–1556 laatiman luettelon mukaan mukaan sipoolaisella Hans Erichssonilla oli rälssimaata ”*halfparten i Brackuick*”²⁸. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa mainitaan sopimusvero maksava ”*Erich i Brackuick*”²⁹.

Brakvikin sijaintialue näkyy Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. Itse Brakvikin tonttia ei kuitenkaan ole merkitty kartalle.³⁰ Keskiaikainen Brakvik on saattanut sijaita samalla paikalla kuin 1700-luvun lopulla alueella ollut Brakvikin torppa³¹. Asiasta ei kuitenkaan voi olla varma ilman arkeologisia tutkimuksia.

Kartta: Brakwickin torppa I. R. Hasselblad in vuonna 1764 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

²⁵ Kerkkonen 1965, s. 167. ”Brackebuw.”

²⁶ Kepsu 2005, s. 181.

²⁷ Kerkkonen 1938, s. 21; Korpinen 1981, s. 45.

²⁸ Teitti, s. 80.

²⁹ KA 3045, s. 3.

³⁰ Forssell 1687.

³¹ Hasselblad 1764,

Kuvaus

Ryönänlahden Mölylän alueella on kaksi autiotonttia. Keskiaikainen Brakvikin tila on mahdollisesti sijainnut niistä jommallakummalla. Pohjoisempi tonttimaa sijaitsee ulkoiluteiden risteyksessä kallion juurella ja se jatkuu metsänreunaa pitkin itään. Tontti on ollut käytössä vielä 1940-luvulla, ja näkyvät rakenteet liittyvät kohteen viimeiseen käyttövaiheeseen. Metsikössä on useita rakennusten kivijalkoja ja yksi kellari. Lännessä olevalla niittyalueella erottuu yksi rakennuksen pohja ja pellon vierellä oleva ramppi.

Eteläisempi autiotontti on 1700-luvun lopun torpan paikka. Paikka on nykyään umpeenkasvanutta metsäryteikköä, jossa erottuu tiheä aluskasvillisuuden alta kahden rakennuksen paikat. Herttoniemen viljelypalstojen länsipuolisessa metsikössä oleva rakennuksen pohja on melko nuori. Kallion etelärinteellä terassilla sijaitseva rakennus vaikuttaa sen sijaan tiilien perusteella vanhemmalta. Tontille johtaa pohjoisesta vanha tienpohja. Havainto-olosuhteet olivat inventointiajankohtana ryteikköisen maaston ja tiiviin aluskasvillisuuden vuoksi huonot.

Brakvikin eteläisellä alueella sijaitseva vanhan rakennuksen pohja(218057:1). Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 3045, s. 3.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Hasselblad, I. R. 1764: Charta öfwer en del af Brakwiks Torps åker och äng, affattad vid Härads Syn emellan Wiks Ladugård och Hertonäs, den 20. junii 1764 af I. R. Hasselblatt. MH B7 Helsinki kaup. 5/4.

WebMusketti-kuvat

218056: 1-2

Kohde 7 Brändö (Kulosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001686)

Brändön kylänpaikan terassia.(218058:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Brändö (Kulosaari)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674738 I: 390270 P (YKJ): 6677541 I (YKJ): 3390396 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19468568° Lon (ETRS89/WGS84): 25,02088811° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,6811' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,2533' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 40,8684" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 15,1972"		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Brändö mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1515³². Kylän nimi viittaa siihen, että saari on palanut³³. Brändössä oli vuonna 1540 yksi talonpoika (Erich Philpusson), joka maksoi kokonaisen täysveron³⁴. Sama talonpoika asui Brändössä vielä vuonna 1556³⁵.

Brandön vanhin kartta on vuodelta 1692³⁶. Kylän alueella oli tuolloin Brändön kartano. Kartano siirrettiin 1700-luvun puoliväliin mennessä jonkin matkaa etelämmäksi ja vanha tontti jäi tyhjilleen³⁷.

Kartta. Brändön kartano Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Brändön kartanon 1600-luvun lopun tonttimaa sijaitsee kallion etelärinteellä olevalla suojaisella terassilla. Suuri osa vanhasta tontista on nykyään Hertoniemen

³² Kerkkonen 1965, s. 164. ”Brendbuw.”

³³ Kepsu 2005, s. 72.

³⁴ KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 91) on merkitty kylään yksi savu.

³⁵ KA 3048, s. 35.

³⁶ Broterus 1692e.

³⁷ Westermark 1754.

siirtolapuutarha-alueella, ja on luultavasti tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tontin pohjoisreuna on rakentamatonta nurmikkoaluetta, jonka halki kulkee ulkoilupolku. Paikalla ei ole näkyvissä vanhoja rakenteita, mutta on mahdollista, että niitä on säilynyt maan alla

Myös Brandön kartanon nykyinen paikka sopisi vanhaksi tonttimaaksi. On mahdollista, että kartano on siirtynyt 1700-luvulla vanhalle tontille.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 3048, s. 35

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692e: Geometrisk Charta öfwer Brendöö i Bårigo Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1692. MH B7 9/1.

Westermarck, Nils 1754: Brändö. MH B7 Helsinki kaup. 9/7.

WebMusketti-kuvat

2180058: 1-2

Kohde 8 Båtsvik (Laivalahti) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001685)

Båtsvik on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. (218055:1) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Båtsvik (Laivalahti)	Kunta:	Helsinki
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674261 I: 390866 P (YKJ): 6677064 I (YKJ): 3390992 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19056515° Lon (ETRS89/WGS84): 25,03188660° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,4339' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,9132' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 26,0346" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 54,7917"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Båtsvik mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä mahdollisesti vuonna 1518³⁸. Kylä ei esiinny Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tilikirjassa mainitaan perämies ”Lasse Persson i Båsuick”³⁹. Porvoon läänin vuoden 1571 hopeaveroluetteloon on merkitty Botsvikistä Michill Larsson⁴⁰. Kylä on saanut nimensä viereiseltä merenlahdelta, jonka nimen määriteosa ”bås” on alun perin tarkoittanut mahdollisesti karsinaa tai loukkua.⁴¹

Båtsvikin vanha käytöstä jäänyt tonttimaa on merkitty Herttoniemestä 1730- ja 50-luvuilla laaditulle kartalle⁴².

Båtsvikin vanha tontti 1730- ja 50-luvuilla laaditulla Herttoniemen kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Båtsvikin tonttimaa on tuhoutunut täysin viimeistään Herttoniemenrannan asuinalueen rakentamisen yhteydessä 1990-luvulla.

Asiakirjalähteet

KA 3046, s. 10; KA 3324, s. 86.

Karttalähteet

³⁸ Kerkkonen 1965, s. 168. ”bauteuet.”

³⁹ KA 3046, s. 10.

⁴⁰ KA 3324, s. 86.

⁴¹ Kepsu 2005, s. 92.

⁴² Westermark 1752.

Westermark, Nils 1752: Hertonäsby's bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218055: 1

Kohde 9 Degerö Gård (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001681)

Kartanon koillispuolella on jäljellä vanhaa kyläraitia. .(218059:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö gård (Laajasalo)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6672362 I: 392350 P (YKJ): 6675164 I (YKJ): 3392476 Lat (ETRS89/WGS84): 60,17391817° Lon (ETRS89/WGS84): 25,05963681° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10,4351' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3,5782' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 26,1054" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3' 34,6925"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron⁴³. Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla⁴⁴. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)⁴⁵. Yter Degerö eli Jollas ilmaantuu lähteisiin vuonna 1586. Kylä on saanut nimensä saarelta, jonka määriteosa ”deger” merkitsee suurta.⁴⁶

Kartta: Degerö gård vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Degeröllä oli rälssimaata jo keskiajalla. Saaren lounaisosassa sijaitseva Tullholma eli nykyinen Turholma oli Jacob Teitin aikana 1550-luvun puolivälissä Porvoon nimismies Erik Anderssonin ja porvoolaisen rälssimies Per Jonssonin hallussa⁴⁷. Degerön kartano syntyi 1600-luvun puolivälissä, kun meritullitarkastaja Augustin Larsson Svanström muodosti sen kolmesta ostorälssitilasta. Degerön kartano nautti vuodesta 1675 lähtien säterivapautta⁴⁸.

⁴³ KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.

⁴⁴ KA 2969, s. 12.

⁴⁵ KA 3048, s. 50.

⁴⁶ Kepsu 2005, s. 73.

⁴⁷ Kerkkonen 1965, s. 79.

⁴⁸ Kuisma 1990, s. 211.

Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla⁴⁹. Turholmasta on piirretty lisäksi samanaikaisesti erillinen kartta⁵⁰. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).

Kuvaus

Degerön kartano sijaitsee nykyään samalla paikalla kuin 1700-luvulla. Kartanon lähiympäristö pihoineen on puistomainen. Kartanon pohjoispuolella on hyvin hoidettu lehtimetsikkö. Maastossa erottuu kartanon talous- ja sivurakennusten pohjia.

1700-luvun lopun kartalle kartanon pohjoispuolelle erilleen merkitty tonttimaa on edelleen asuinkäytössä. Kyseisen tontin itäpuolella on kallion suojaisella etelärinteellä tieraitti, jota reunustavat vanhat kevytrakenteiset puutalot. Topografia viittaa siihen, että paikka voisi olla vanha tonttimaa.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsing Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Helsing Socken Borgå Härad och Nylands Län. afmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218059: 1-2

⁴⁹ Winter 1794.

⁵⁰ Winter 1795.

Kohde 10 Degerö Turholma (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001683)

Degerön kartanon koillispuolella on kumpare, jonka topografia on vanhalle tonttimaalle tyypillinen.
.(218062:4) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö Turholma (Laajasalo)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6673118 I: 391112 P (YKJ): 6675920 I (YKJ): 3391238 Lat (ETRS89/WGS84): 60,18037392° Lon (ETRS89/WGS84): 25,03693247° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 49,3461" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 12,9569" Z/m.mpy alin: 2,00 Z/m.mpy ylin: 15,00:		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Degeröllä oli rälssimaata jo keskiajalla. Saaren luoteisosassa sijaitseva Tullholma eli nykyinen Turholma oli Jacob Teitin aikana 1550-luvun puolivälissä Porvoon nimismies Erik Anderssonin ja porvoolaisen rälssimies Per Jonssonin hallussa⁵¹. Turholma on merkitty vuonna 1749 laadittuun karttaan. Ensimmäiset tarkat kartat Turholmasta on laadittu 1700-luvun lopulla. Karttoja vertaamalla ilmenee, että kartano on mahdollisesti siirtynyt 1700-luvun jälkipuoliskolla lännemmäksi nykyiselle paikalleen. Vanha paikka on otettu kuitenkin 1800-luvulla uudelleen käyttöön ja siellä on ollut rakennuksia 1900-luvulle saakka. Aino Acténin huvilan tontti on tullut käyttöön viimeistään 1790-luvulla.

Kartta: Turholma vuonna 1795. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Vuoden 1749 kartalle merkitty Turholman paikka on yhtä vanhaa, muualta siirrettyä, riiehä lukuun ottamatta nykyään autio. Alue on muokattu 1800- ja 1900-luvuilla puistoksi. Purettujen rakennusten kivijalkoja on hyödynnetty näköalaterasseina. Kallion etelärinteen nurmikkoalueella on selvä terassi. 1700-luvun jälkeinen voimakas maankäyttö, viimeisenä kansanpuistonrakennus, on todennäköisesti tuhonnut vanhoja kulttuurikerroksia. On kuitenkin mahdollista, että maan alla on paikoin säilyneitä rakenteita.

Lännessä sijaitseva Turholman 1700-luvun lopun kartanon paikka on edelleen käytössä. Vuonna 1958 palaneen 1800-luvun lopun kartanorakennuksen kivijalka on säilytetty ja täytetty hiekalla. Kivijalasta etelään on vanha huvila ja muita puurakennuksia. Aivan

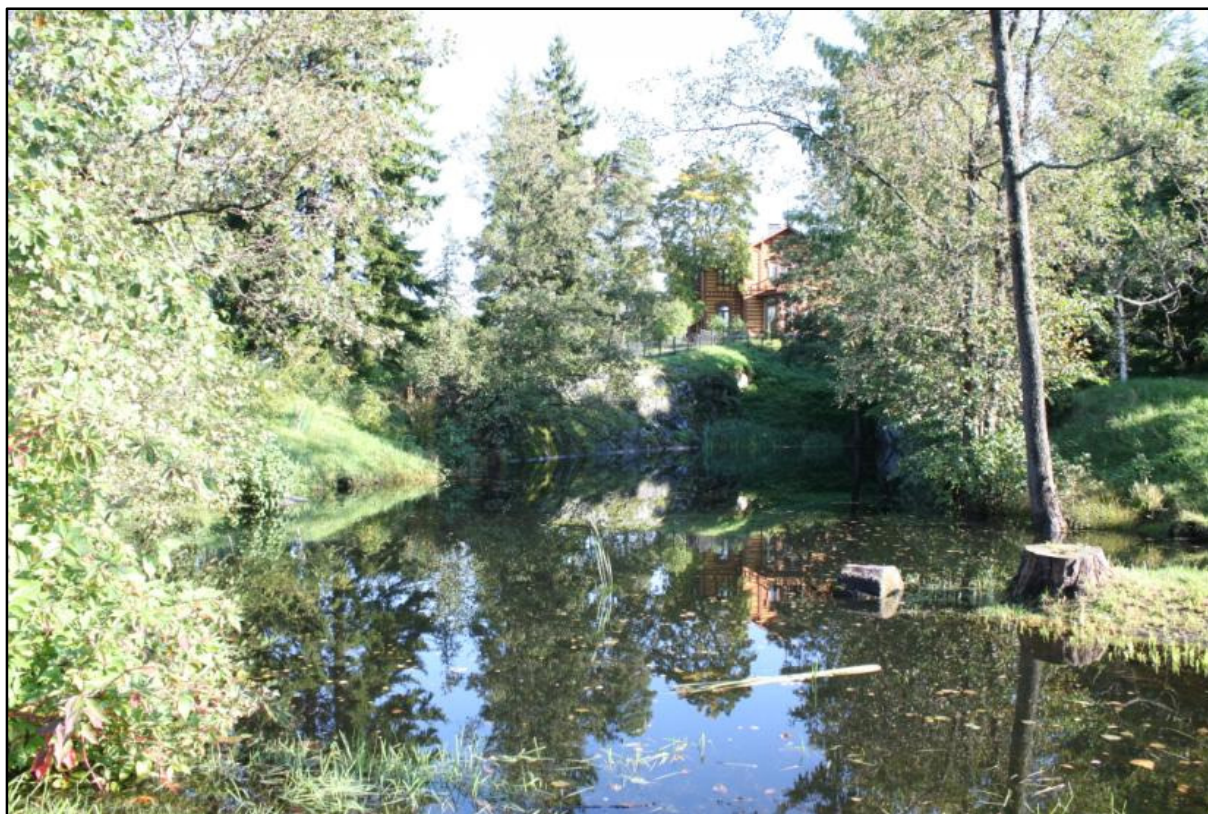
⁵¹ Kerkkonen 1965, s. 79.

alueen etelä-kaakkoisreunassa on pieni metsikkökaistale, jossa erottuu maanpinnalle rakennuksen pohja.

Turholman vanha tonttima on muokattu puistoksi. (218062:6) Kuva. V.-P. Suhonen

Aino Acténin huvilan lounaispuolella on veden täyttämä vanha kaivolouhos.

Vanha louhos Aino Acténin huvilan vierellä.(218062:5) Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Helsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218062: 1-6

Kohde 11 Degerö Uppbys (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001683)

Osa Degerön Uppbysin tonttimaasta on nykyään puistona. (218063:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö Uppbys (Laajasalo)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6672920 I: 392012 P (YKJ): 6675722 I (YKJ): 3392138 Lat (ETRS89/WGS84): 60,17883628° Lon (ETRS89/WGS84): 25,05325216° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10,7302' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3,1951' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 43,8106" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3' 11,7078":		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron⁵². Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla⁵³. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)⁵⁴.

Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla⁵⁵. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).

Kartta: Degerön Uppbys vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Kuvaus

Degerön Uppbysin tonttimaata on suurelta osin tuhoutunut Laajasalon kirkon ja ympäristön kerrostalokorttelien rakentamisen yhteydessä. Kirkon pohjoispuolella sijaitseva osa kylätontista on nykyään puistona. Maastossa erottuu joitakin mahdollisia rakennuksen paikkoja. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana hyvät.

Asiakirjalähteet

⁵² KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.

⁵³ KA 2969, s. 12.

⁵⁴ KA 3048, s. 50.

⁵⁵ Winter 1794.

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Helsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218063: 1-2

Kohde 12 Degerö Yter Degerö (Jollas) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001680)

Jollaksen kartanon puistossa on 1700-luvun torpan jäännöksiä. Torppa on sijainnut taustalla näkyvällä terassilla. (218061:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö Yter Degerö (Jollas)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	yksinäistalot
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6671339 I: 393535 P (YKJ): 6674141 I (YKJ): 3393662 Lat (ETRS89/WGS84): 60,16504860° Lon (ETRS89/WGS84): 25,08151751° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9' 54,1750" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 4' 53,4631"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron⁵⁶. Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla⁵⁷. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)⁵⁸. Yter Degerö eli Jollas ilmaantuu lähteisiin vuonna 1586. Kylä on saanut nimensä saarelta, jonka määriteosa ”deger” merkitsee suurta.⁵⁹

Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla⁶⁰. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).

Kartta: Degerön Jollas vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Kuvaus

⁵⁶ KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.

⁵⁷ KA 2969, s. 12.

⁵⁸ KA 3048, s. 50.

⁵⁹ Kepsu 2005, s. 73.

⁶⁰ Winter 1794.

Jollaksen eteläisempi torppa sijaitsee tiheässä metsikössä. .(218060:1) Kuva. V.-P. Suhonen.

Jollaksessa oli 1700-luvun puolivälissä kaksi torppaa. Jompikumpi niistä saattaa olla 1500-luvun tilan paikka. Pohjoisemman torpan tontti on säilynyt Jollaksen kartanon hyvin hoidetussa puistossa. Rinteellä terrassina erottuvalla tontilla on näkyvissä mahdollinen uunin pohja (laajuus n. 2 x 2 metriä).

Eteläisemmän torpan paikka on edelleen käytössä. Vanhan rakennuksen itäpuolisessa umpeenkasvaneessa metsäryteikössä on yksi melko nuoren rakennuksen kivijalka. Paikka vaikuttaa voimakkaasti myllätyltä. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana tiiviin aluskasvillisuuden ja rankkasateen vuoksi erittäin huonot.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsing Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Helsing Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218060: 1-2, 218061: 1-2.

Kohde 13 Dickursby (Tikkurila), Skäggas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001730)

Dickursbyn Skäggasin länsipuoli on autioitunut. (218064:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Dickursby (Tikkurila) Skäggas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6685003 I: 390092 P (YKJ): 6687810 I (YKJ): 3390218 Lat (ETRS89/WGS84): 60,28675116° Lon (ETRS89/WGS84): 25,01210520° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 17,2051' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,7263' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 17' 12,3042" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 43,5787"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Dickursby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1501⁶¹. Kylässä oli vuonna 1540 12 talonpoikaa (Per Olsson, Olof Olsson, Nils Pärsson, Lasse Eriksson, Mikel Nilsson, Lasse Jönsson, Henrik Öriansson, Henrik Pärsson, Nils Morthensson, Simon Matsson, Michel Persson, Päder Jönsson), jotka maksoivat yhteensä seitsemän täysveroa⁶². Yksi talonpojista (Olof Olsson) oli Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan ulkokylänmies⁶³. Kylän tilaluku nousi vuoteen 1556 mennessä 14:n ja täysveroluku kahdeksaan.

Dickursbyn vanhin kartta on vuodelta 1706. Kylässä oli tuolloin 11 tilaa jakaantuneena neljälle tonttimaalle⁶⁴. Niistä eteläisin, kahden talon Skäggas, sijaitsee Vantaanjoen eteläpuolella, nykyisen Helsingin kaupungin alueella. Skäggas mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vasta 1600-luvun alussa⁶⁵. Ei voida kuitenkaan sulkea pois mahdollisuutta, että tonttimaan historia ulottuisi keskiajalle. Skäggas-nimi pohjautuu alkutaloon, jonka isännällä on ollut liikanimi ”skägge”, partainen⁶⁶.

Kartta: Dickursbyn Skäggas Samuel Broteruksen vuonna 1706 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

⁶¹ FMU 4926. ”Michel J Dickursby.”

⁶² KA 2920, s. 56–60. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 67–68) on merkitty kylään kymmenen savua.

⁶³ KA 2961, s. 31.

⁶⁴ Broterus 1708c.

⁶⁵ Kepsu 2005, s. 76.

⁶⁶ Kepsu 2005, s. 76.

Dickursbyn Skäggas on autioitunut 1900-luvulla ja se on pääosin tuhoutunut kehätien ja ympäristön teollisuusrakennusten rakentamisen yhteydessä. Lännessä sijaitsevassa pienessä metsikössä on jäljellä tonttimaan viimeiseen käyttövaiheeseen liittyvien rakennusten jäännöksiä (betonikivijalka, uunin pohja, kuoppa). Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana suhteellisen hyvät, aluskasvillisuus ja puista pudonneet lehdet heikensivät kuitenkin jonkin verran näkyvyyttä.

Asiakirjalähteet

FMU 4926; KA 2920, s. 56–60; KA 2961, s. 31.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1708c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Simonsböhle, Beckby, Dickursby och Skeggias byar i Bårge Herad och Helsing Sochn. MH B9 9/52–54.

WebMusketti-kuvat

218064: 1-3

Kohde 14 Domarby (Tuomarinkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)

Domarbyn kartanon eteläpuolista puistoa. (218064:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Domarby (Tuomarinkylä)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681651 I: 387518 P (YKJ): 6684457 I (YKJ): 3387643 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25596844° Lon (ETRS89/WGS84): 24,96745049° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,3581' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,0470' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 21,4864" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 2,8218"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Domarby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417⁶⁷.

Kylännimi perustuu ammattinimitykseen domare, tuomari⁶⁸. Kylässä oli vuonna 1540 15 talonpoikaa (Anders Bántsson, Michel Andersson, Jöns Jönsson, Mats Andersson, Lasse Nilsson, Simon Hansson, Ol. Andersson, Knut Japsson, Lasse Olsson, Tomas Mårtensson, Olof Andersson, Erik Andersson, Knut Jönsson, Mats Henriksson, Knut Hansson), jotka maksoivat yhteensä 8 täysveroa⁶⁹. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän veronmaksajista peräti kahdeksan oli ulkokylänmiehiä (53 % veromaksajista/49 % täysveroista)⁷⁰. Kylässä oli vuonna 1556 12 talonpoikaa (8 täysveroa), joista neljä oli ulkokylänmiehiä. Lisäksi sipoolaisella Hans Erichssonilla oli kylässä rälssimaata⁷¹.

Domarbyn vanhin kartta on laadittu vuonna 1692⁷². Kylässä oli samalla tonttimaalla Petter Smedsin, Johan Classonin, Jakob Bertilssonin, Peter Sigfredssonin, Crister Classonin, Erich Sigfredssonin ja Erich Mattsonin isännöimät talot. Lisäksi kylässä oli ulkokylänmaa. Vuodelta 1765 peräisin olevalle kartalle on merkitty tuolloisten isäntien ohella tilojen nimet Långhansas, Lassas, Stenbergs, Kusmes, Ryttars, Glasmästars ja Skeppars⁷³.

Kartta: Domarby Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

⁶⁷ FMU 1492, REA 368. ”Jonis i Domareby.”

⁶⁸ Kepsu 2005, s. 79.

⁶⁹ KA 2920, s. 16–19. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään seitsemän savua.

⁷⁰ KA 2961, s. 6–7. Simon Hansson/Kyrkoby, Knut Jopsson/Brutuby, Thomas Mortensson/Tavastby, Olof Ruth/Meileby, Erich Andersson/Baggböle, Knut Hansson/ Kyrkeby, Knut Jönsson

⁷¹ KA 3045, s. 31.

⁷² Broterus 1692c.

⁷³ Lalin 1765.

Kuvaus

Domarby on edelleen käytössä. Paikalla on runsaasti Tuomarinkylän kartanon toimintaan liittyviä rakennuksia, mm. useita hevostalleja. Etelässä on museona toimiva 1790-luvulla rakennettu vanha kartano pää – ja sivurakennuksineen. Kylän keskellä olevan kalliomäen päällä ja rinteillä on ensimmäisen maailmansodan aikaisia varustuksia. Voimakas maankäyttö on todennäköisesti tuhonnut kylään liittyneitä rakenteita ja kulttuurikerroksia. Kylän jäännöksiä on kuitenkin saattanut säilyä pihoidella, talojen väleissä ja kartanon eteläpuolisessa puistossa.

Kylämäestä etelään on Vanhan riihipellon keskellä kumpare, jonka päällä on kivijalka. Kumpare näkyy Broteruksen vuoden 1692 kartalla peltojen keskellä olevana aukkona. Paikka sopii riihelle.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 16–19; KA 2961, s. 6-7; KA 3045, s 31

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692c: Geometrisk Charta öfwer Domarby i Helsing Sochn och Bårge Lähn. Afmätt 1692. MH B7 30/1-2.

Lalin, E. 1765: Domarby. MH B7 Helsinki kaup. 30/4.

WebMusketti-kuvat

218065: 1-4

Kohde 15 Drumsöby (Lauttasaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001695)

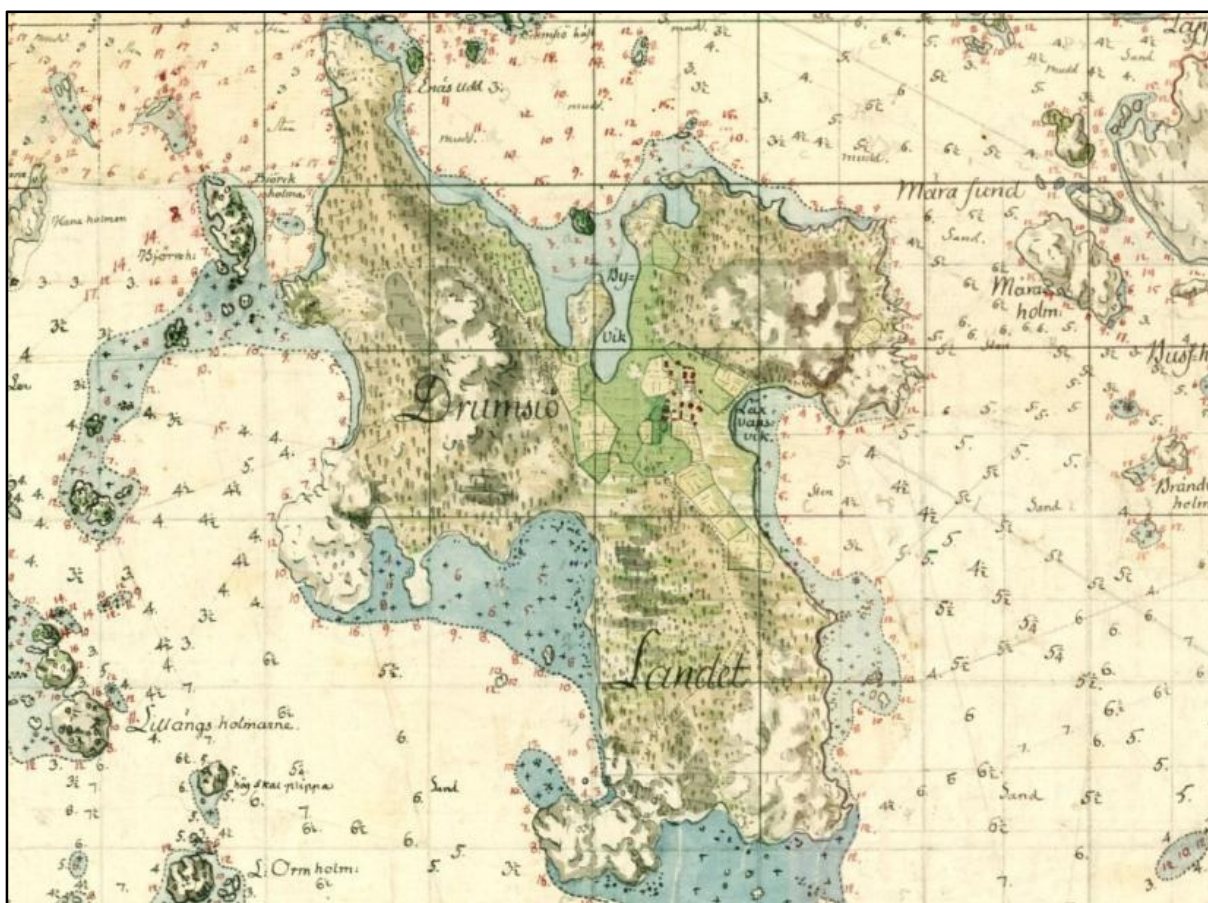
Drumsön kartano on säilynyt kerrostaloalueen keskellä. (218066:2) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Drumsöby (Lauttasaari)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6671044 I: 382291 P (YKJ): 6673846 I (YKJ): 3382413 Lat (ETRS89/WGS84): 60,15931505° Lon (ETRS89/WGS84): 24,87922748° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9,5589' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,7536' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9' 33,5342" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 45,2189"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Drumsöbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Lasse Larsson, Jöns Olsson, Lasse Olsson, Ol. Andersson), jotka maksoivat yhteensä 1/2 täysveroa.⁷⁴ Kylännimi pohjautuu muinaisruotsalaiseen miehennimeen Drumber, paksu, kömpelö⁷⁵. Kylän tilaluku laski 1550-luvun lopulle tullessa kolmeen⁷⁶. 1600-luvun lopulla kylässä oli jäljellä vain kantatilat Heikas ja Bertas.⁷⁷

Drumsön ensimmäinen tarkka kyläkartta on vuodelta 1779⁷⁸. Kylässä oli tuolloin kantatilat Heikas ja Bertas.

Kartta: Lauttasaari kuninkaallisessa merikartastossa 1700-luvun lopussa (KM, s. 60).

Kuvaus

Drumsöby on tuhoutunut lähes täysin 1900-luvun puolessavälissä alkaneen Lauttasaaren kerrostalorakentaminen yhteydessä. Vanhasta 1800- ja 1900-luvuille ajoittuvasta kylämiljööstä ja rakennuskannasta ovat jäljellä vain vuonna 1837 rakennettu Lauttasaaren kartano ja sen vieressä sijaitseva yksittäinen maatalon pihapiiri. Kartano ja sen läheiset rakennukset sijaitsevat pienen mäen päällä paikalla, jossa on nähtävissä kyläasutusta

⁷⁴ KA 2920, s. 87–88. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään yksi savu.

⁷⁵ Kepsu 2005, s. 80–82.

⁷⁶ SAY; KA 3045, s. 37.

⁷⁷ Kepsu 2005, s. 80–82.

⁷⁸ Hagström 1779.

1700-luvun lopun kuninkaallisessa merikartastossa. Kylän vanhempia kerroksia on voinut säilyä kartanon ympäristön viheralueilla.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 87–88; KA 3045, s. 37

Karttalähteet

Hagström, C.P. 1779: Karta öfver Drumsö ägor uti Nylands län, Borgå härad och Helsinges socken, afmätt År 1779 af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 14/1-3.

WebMusketti-kuvat

218066: 1-2

Kohde 16 Forsby (Vanhakaupunki, Koskela) (muinaisjäännösrekisteritunnus 91500002)

Forsbyn kylän mahdollista sijaintialuetta Kellomäen lounaispuolella olevalla terassilla. .(218067:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Forsby (Vanhakaupunki, Koskela)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677139 I: 387977 P (YKJ): 6679943 I (YKJ): 3388102 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21560738° Lon (ETRS89/WGS84): 24,97823521° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9364' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,6941' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 56,1866" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 41,6468"		
Paikannustarkk:	10-100m		

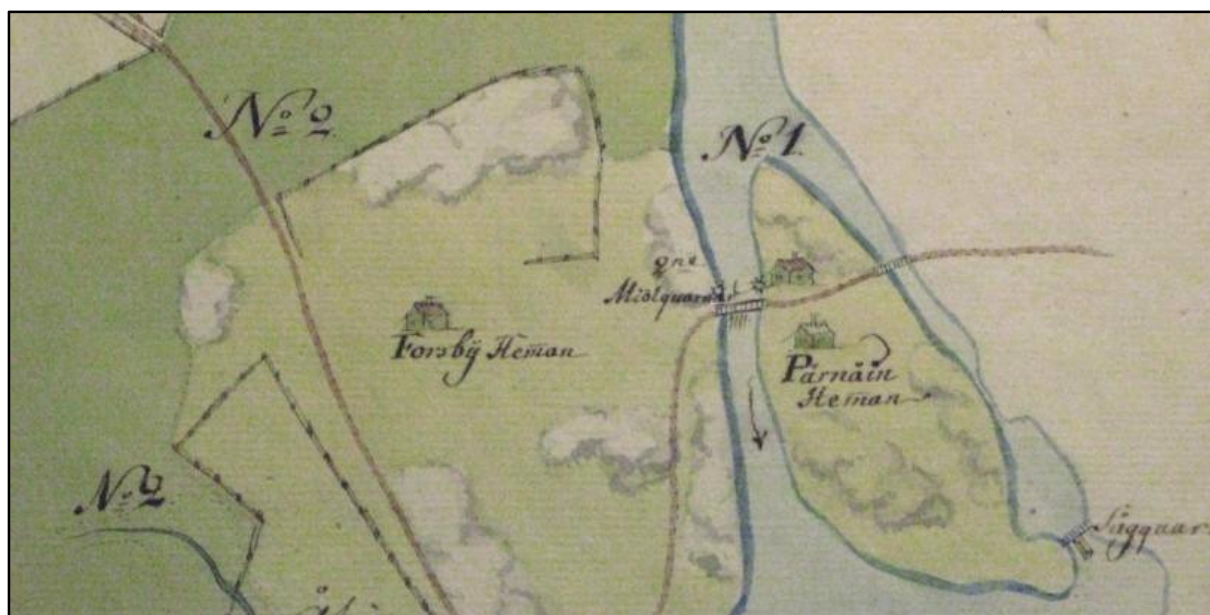
Peruskartta: 203406

Perusk. nimi: Helsinki

Historia

Forsby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417⁷⁹. Kylännimi perustuu vierellä sijainneeseen Vantaanjoen koskeen⁸⁰. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Simon Matsson, Anders Olsson, Pär Jönsson, Clemet Matsson, Mikel Persson), jotka maksoivat yhteensä 1 1/2 täysveroa⁸¹. Kylän maille perustettiin Helsingin kaupunki vuonna 1550. Kaupunki sai mahdollisesti vuonna 1553 kaksi tilaa Forsbystä (yhden täysveron).⁸² Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty nokkaverojen maksajiksi Forsbystä Michill Persson, Clemett Mattsson ja Simon Mattsson⁸³. Nämä kolme tilaa muodostivat pohjan niille neljälle tilalle, jotka joutuivat Helsingin kaupungin alle vuonna 1569⁸⁴. Forsbyn tilat esiintyvät maakirjoissa 1500-luvun lopulla ja 1600-luvulla⁸⁵.

Forsbyn kylänpaikkaa ei ole merkitty vanhoille kartoille. Kylä tai osa siitä on sijainnut Helsingin Vanhankaupungin alueella⁸⁶. Vantaanjoen länsirannalla oli 1700-luvulla Forsbyn tila⁸⁷.

Kartta: Forsbyn tila Vantaanjoen suun länsirannalla vuonna 1738. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Forsbyn kylän rakenteita löydettiin Vanhankaupungin niityltä Helsingin kaupunginmuseon arkeologisissa kaivauksissa vuosina 1989–93. Alueen topografian perusteella näyttää mahdollista, että Forsbyn osia olisi sijainnut myös Kustaa Vaasan

⁷⁹ FMU 1492, REA 368. "Forzaby, Farza by, Farzaby."

⁸⁰ Kepsu 2005, s. 84.

⁸¹ KA 2920, s. 24–25. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään viisi savua.

⁸² Heikkinen 1994, s. 14.

⁸³ KA 3048, s. 49.

⁸⁴ Heikkinen 1994, s. 14.

⁸⁵ SAY.

⁸⁶ Heikkinen 1994, s. 248; Vuorela 1994, s. 185–190.

⁸⁷ Brinck 1738.

puiston kirkon ja kirkkotarhan itäpuolisella terassilla, suojassa Kellomäen juurella. Paikka on tyypillinen vanhalle tonttimaalle.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 24–25; KA 3048, s. 49.

Karttalähteet

Brinck, Hind. Otto 1738: Geometrisk Charta öfwer Situation af Fårsen wid Hälsing Gamelstaden jemte den af durchfarts Commission utsedde tracht, till den projecterande Durchfarten, Inrättning belägen i Hälsing Sochn samt Nylands Lähn affattat den 19. october 1738 af Hind. Otto Brinck. MH B7 Helsinki kaup. 8/1.

WebMusketti-kuvat

218067: 1-2

Kohde 17 Granböle (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000016786)

Granbölen tonttimaan alueella on nykyään 1900-luvun alussa perustettu Niskalan arboretum. .(218104:2)
 Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Granböle (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Tarkenne:	Kylänpaikka		
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683724 I: 385758 P (YKJ): 6686531 I (YKJ): 3385882 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27407917° Lon (ETRS89/WGS84): 24,93449906° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 26,6850" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56' 4,1966"		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Kartta: Granbölen tontti on mahdollisesti sijainnut Lars Forsselin vuonna 1691 laatimalle kartalle merkityn autiopellon vieressä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Granböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1515⁸⁸. Kylännimen määriteosana on granne (naapuri), joka on alun perin saattanut olla talonnimi⁸⁹. Kylän tilat ovat Porvoon läänin vanhimmissa maakirjoissa yleensä kirjattu naapurikylä Nackbölen alle. Granböle esiintyy omana kylänä Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjassa⁹⁰ ja vuoden 1545 savuluettelossa⁹¹. Granbölessä oli tuolloin neljä talonpoikaa (Oleff Jopsson, Lasse Bertilsson, Thomas Mortensson ja Mats Henrichsson). Porvoon läänin vuosien 1540, 1543 ja 1547 maakirjoissa Thomas Mortensson, Lasse Bertilsson ja Thomas Mortensson ovat Nackbölen yhteydessä⁹². Granböle on Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa yhdistetty Tomtbackaan⁹³. Granböle ja Nackböle mainitaan erikseen Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–56 nokkaveroluettelossa⁹⁴. Granbölessä oli tuolloin kaksi talonpoikaa (Tomas Andersson, Knut Olsson) ja Nackbölessä yksi (Tomas Mortensson).

Vanhin Granbölen aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1691⁹⁵. Kylän paikasta oli tuolloin muistoina vain autiopelto ("*Granböls ödes åker*"). Samalla alueella oli torppa vuonna 1770⁹⁶. Kylänpaikka on nykyään autiona.

⁸⁸ Kepsu 2005, s. 175; Kerkkonen 1965, s. 164. "*Grandebuuv.*"

⁸⁹ Kepsu 2005, s. 175.

⁹⁰ KA 5003, s. 5.

⁹¹ KA 5006, s. 78.

⁹² KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28.

⁹³ KA 3045, s. 43–44.

⁹⁴ KA 3048, s. 43.

⁹⁵ Forssell 1691.

⁹⁶ Lalin 1770a.

Granbölestä jonkin matkaa länteen oli vuonna 1691 torppa. Torpan paikka on ollut käytössä 1800-luvulle saakka ja se on nykyään autiona.

Kartta: Granbölen torppa vuonna 1790. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Granbölen tonttimaa on todennäköisesti sijainnut Kuninkaantammentien pohjoispuolella olevan Niskalan arboretumin tienoilla. Lännessä sijaitseva Granbölen torppa liittyy samaan alueelliseen kokonaisuuteen. Havaintomahdollisuudet olivat inventoinnin aikana tiheän aluskasvillisuuden vuoksi huonot. Aluetta on muokattu 1900-luvulla arboretumin rakentamisen yhteydessä voimakkaasti. Paikalle on tehty polkuverkosto ja terasseja. Alueella on myös uudempien 1800- ja 1900-lukujen rakennusten pohjia. Lisäksi pohjoisessa on pellon äärellä betoninen kivijalka ja suuri veden täyttämä kuoppa. Sen sijaan Granbölen kylään varmasti liittyviä rakenteita ei havaittu inventoinnin aikana. Granbölen torpan paikalla erottui aluskasvillisuuden alta yksi mahdollinen uunin pohja ja kiviraunio.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28; KA 3045, s. 43–44; KA 3048, s. 43; KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsing socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

2180104: 1-2

Granbölen torpan sijaintialuetta kuvattuna lännestä. (218104:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Kohde 18 Gumböle (Gumböle) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010822)

Gumböle keväällä 2007. (218125:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumböle (Gumböle)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681858 I: 397625 P (YKJ): 6684664 I (YKJ): 3397754 Lat (ETRS89/WGS84): 60,26049531° Lon (ETRS89/WGS84): 25,14986228° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,6297' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8,9917' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 37,7831" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8' 59,5042"		
Paikannustarkk:	<10m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi	

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen kuuluneessa Gumbölessä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Simon Andersson, Morthen Larsson, Knut Jonsson, Hinrich Hendrichsson ja Jöns Persson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa⁹⁷. Kylän tilaluku nousi yhdellä vuoteen 1556 mennessä⁹⁸.

Samuel Broteruksen laatiessa Gumbölen kartan vuonna 1698 kylässä oli jäljellä kaksi tilaa, Kusas ja Mutars⁹⁹.

Kartta: Gumböle Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohde on inventoitu ja rajattu vuonna 2007¹⁰⁰. Kohde tarkastettiin 3.10. 2011 ja tilanne todettiin muuttumattomaksi. Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Peltojen ympäröimällä mäellä on vanhoja raskas- ja kevytrakenteisiä taloja. Rakentamatonta tilaa on lähinnä laidoilla ja pihalla. Lisäksi etelässä on rinteellä rakennuksen paikaksi sopiva terassi. Kylän halki kulkevan Samuel Broteruksen kartalle merkityn tien linjaus erottuu edelleen.

⁹⁷ KA 2920, s. 134.

⁹⁸ SAY.

⁹⁹ Broterus 1698f.

¹⁰⁰ Suhonen 2007.

WebMusketti-kuvat

218098: 1-2

Kohde 19 Gumtåktby (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001692)

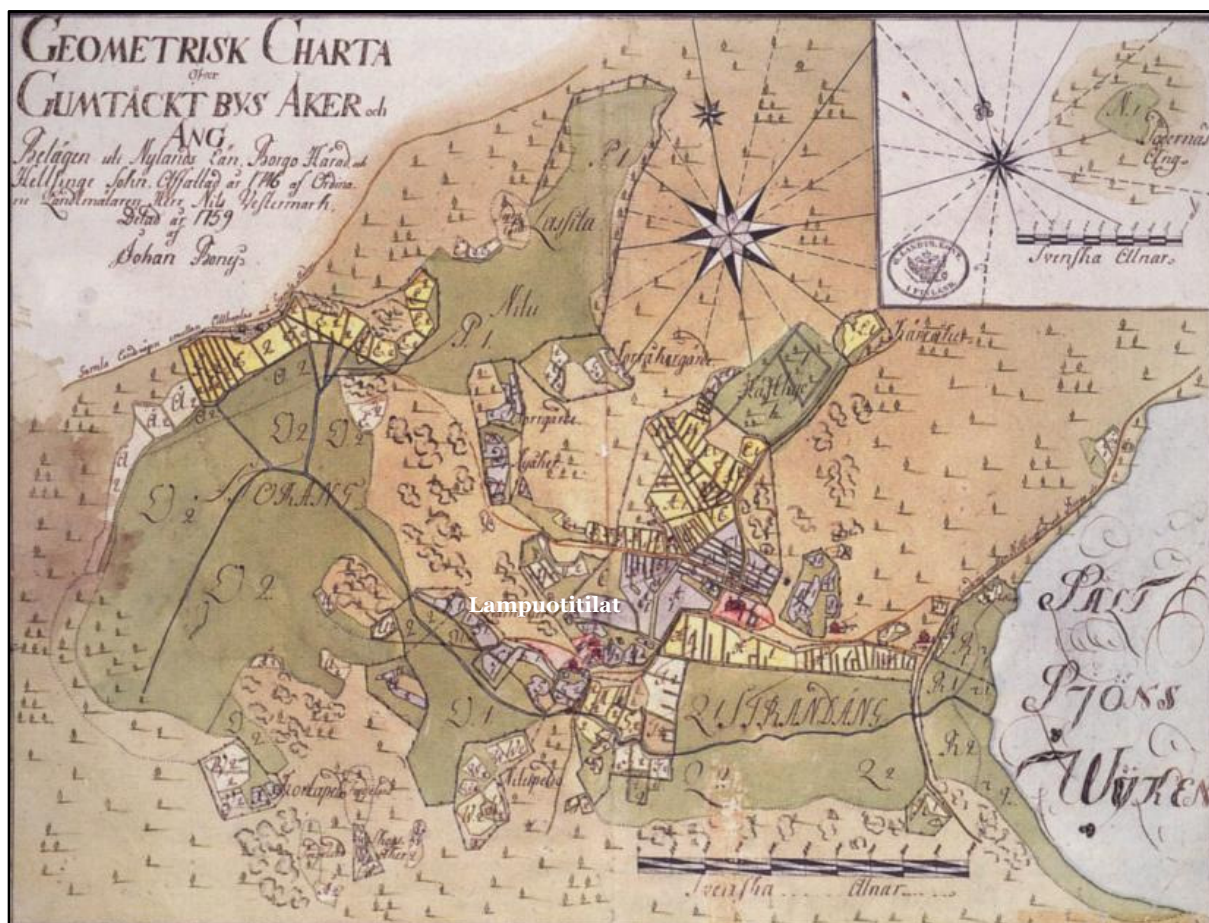

Gumtåktbyn paikka nykyään. (218069:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumtåktby (Kumpula)	Kunta:	Helsinki
Tarkenne:	Lampuotitilat		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675711 I: 386409 P (YKJ): 6678514 I (YKJ): 3386533 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20235951° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95075703° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 8,4942" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 2,7253"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Gumtåkt mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1470¹⁰¹. Kylännimen perusosana on muinaisruotsin sana tåkt, raivio ja määriteosana Gudmund-nimen asu Gumme¹⁰². Osa kylästä päätyi rälssin käsiin jo keskiajalla. Ritari Laurens Axelsson antoi 14.8.1481 Oluf Lydichssonille rälssikirjeen Gumtåktin tiloihin¹⁰³. Sten Sture luovutti 27.9.1498 Oluf Lydichssonin leskelle kirjeen, jossa tilojen rälssioikeus vahvistettiin¹⁰⁴. Keskiaikainen säteri päätyi 1600-luvun lopulla Helsingin kaupungin pormestarin pojalle tullitarkastaja Augustin Larssonille, joka aateloitiin Svansströmmillä¹⁰⁵.

Kartta: Gumtåktby 1740- ja 50-luvuilla. Helsingin kaupungin hallussa olleet lampuotitilat ovat kartan läntisimmällä tonttimaalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Gumtåktiin kuului myös talonpoikaistiloja. Kylässä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Anders Persson, Per Larsson, Ol. Mickelsson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/6 täysveroa¹⁰⁶. Talonpoikaistilojen määrä nousi 1550-luvulla viiteen ja täysveroluku kolmeen¹⁰⁷. Kylä joutui Helsingin kaupungille vuonna 1569¹⁰⁸.

¹⁰¹ FMU 3432.

¹⁰² Kepsu 2005, s. 86.

¹⁰³ FMU 3879.

¹⁰⁴ FMU 4807.

¹⁰⁵ Kuisma 1990, s. 182.

¹⁰⁶ KA 2920, s. 25, 86. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään viisi savua.

¹⁰⁷ KA 3045, s. 33.

¹⁰⁸ Kepsu 2005, s. 86.

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759¹⁰⁹. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitti Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.

Kuvaus

Lampuotikylän paikalla on nykyään kerrostaloalue. Vanha kylänpaikka on täysin tuhoutunut.

Asiakirjalähteet

FMU 3432, 3879, 4807; KA 2920, s 25, 86 KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermärk. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

WebMusketti-kuvat

218069: 1

¹⁰⁹ Bonej 1759a.

**Kohde 20 Gumtäkt gård Kumpulan kartano (Kumpula)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001693)**

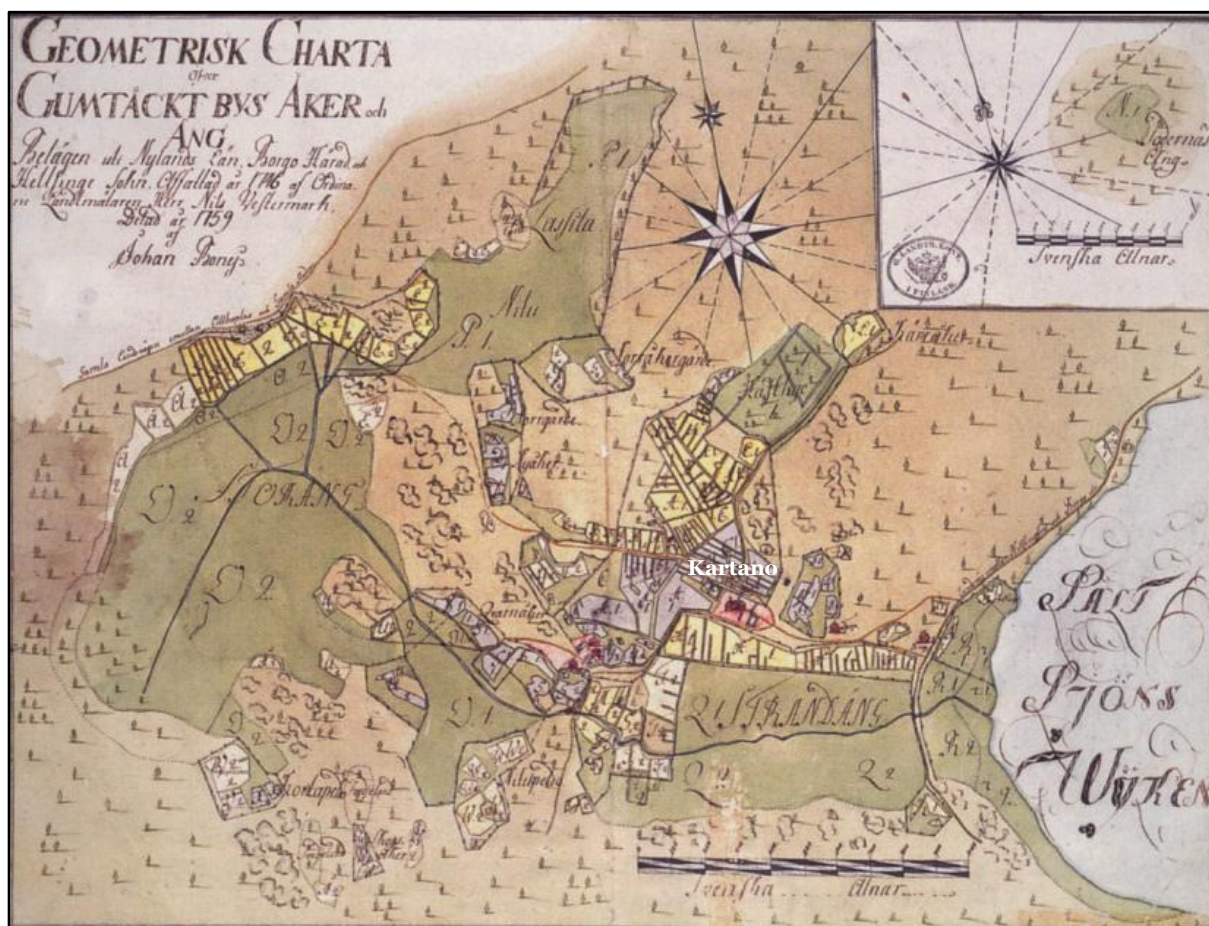
Gumtäktin kartanon päärakennus nykyään. .(218068:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumtäkt gård Kumpulan kartano (Kumpula)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kartanot
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675765 I: 386690 P (YKJ): 6678568 I (YKJ): 3386814 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20292226° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95579249° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,1753' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,3475' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 10,5201" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 20,8530"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Gumtäkt mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1470¹¹⁰. Kylännimen perusosana on muinaisruotsin sana täkt, raivio ja määriteosana Gudmund-nimen asu Gumme¹¹¹. Osa kylästä päätyi rälssin käsiin jo keskiajalla. Ritari Laurens Axelsson antoi 14.8.1481 Oluf Lydichssonille rälssikirjeen Gumtäktin tiloihin¹¹². Sten Sture luovutti 27.9.1498 Oluf Lydichssonin leskelle kirjeen, jossa tilojen rälssioikeus vahvistettiin¹¹³. Keskiaikainen säteri päätyi 1600-luvun lopulla Helsingin kaupungin pormestarin pojalle tullitarkastaja Augustin Larssonille, joka aateloitiin Svansström-nimellä¹¹⁴.

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759¹¹⁵. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitsi Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.

Kartta: Gumtäktin kartano on merkitty 1740- ja 50-luvuilla laaditulle kartalle. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

¹¹⁰ FMU 3432.

¹¹¹ Kepsu 2005, s. 86.

¹¹² FMU 3879.

¹¹³ FMU 4807.

¹¹⁴ Kuisma 1990, s. 182.

¹¹⁵ Bonej 1759a.

Gumtäktin kartanon tontti on edelleen käytössä. Kartanon nykyinen päärakennus on vuodelta 1841. Kartano on luultavasti sijainnut 1700-luvun puolivälissä lännessä nykyään olevan hyvin hoidetun puiston alueella. Tonttialueen itäosassa on kartanon päärakennus sivu- ja talousrakennuksineen. Rakentamatonta tila on rakennusten väleissä, laidoilla, piholla ja puistossa.

Asiakirjalähteet

FMU 3432, 3879, 4807; KA 2920, s 25, 86 KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermarck. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

WebMusketti-kuvat

218068: 1-2

Kohde 21 Guntäkt torp (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017308)

Guntäktin torpan alueella sijaitsevan rakennuksen .(218070:1)pohja. Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Guntäkt torp	Kunta:	Helsinki
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Koordinaatit:	P: 6675654 I: 386930 P (YKJ): 6678457 I (YKJ): 3387054 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20199286° Lon (ETRS89/WGS84): 24,96018093° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,1196' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,6109' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 7,1743" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 36,6513"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759¹¹⁶. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitsi Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.

Kuvaus

Gumtäktin torpan paikka on kalliomäen suojaisella etelärinteellä, Nylanderin puiston itä-länsisuunnassa halkaisevan ulkoilupolun vierellä. Osa torpasta on mahdollisesti sijainnut alueen länsipuolella paikalla, missä edelleen on asuinrakennus. Alueen autioituneessa itäosassa on sekametsää kasvavalla rinteellä terasseja ja kolme mahdollista rakennuksen pohjaa. Alueen itäpuolella on rinteeltä kaivettu maata. Pohjoisessa on kallion laen reunalla 1800- tai 1900-luvulle ajoittuvan ison rakennuksen kivijalka. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiaikana suhteellisen hyvät; puista pudonneet lehdet heikensivät kuitenkin jonkin verran näkyvyyttä.

Asiakirjalähteet

FMU 3432, 3879, 4807; KA 2920, s 25, 86 KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermärk. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

WebMusketti-kuvat

218070: 1

¹¹⁶ Bonej 1759a.

Kohde 22 Heikby (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001701)

Heikby on mahdollisesti sijainnut Talin golf-kentän väylien keskellä sijaitsevalla mäellä. (218051:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Heikby (Munkkiniemi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676427 I: 381736 P (YKJ): 6679231 I (YKJ): 3381858 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20745525° Lon (ETRS89/WGS84): 24,86610323° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4473' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,9662' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 26,8389" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 57,9716"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Heikbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Erik Jönsson (Jönsson Eriksson?), Lasse Jönsson, Per Knutsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa¹¹⁷. Kylänimi sisältää miehennimen Heike tai Heikki¹¹⁸. Kylässä oli vuonna 1556 jäljellä vain yksi tila. Loput tilat olivat päätyneet kuuden ulkokylänmiehen haltuun.¹¹⁹ Kylä autioitui lopullisesti 1600-luvulla¹²⁰.

Vanhin Heikbyn aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1682¹²¹. Kylästä oli tuolloin muistona vain Munkkiniemen kartanolle päätyneet pellot. Samuel Broteruksen vuonna 1701 laatimalle kartalle on merkitty Heikbyn niitty¹²². Kylän tarkkaa sijaintia on mahdoton päätellä arkistolähteiden perusteella. Topografian perusteella Heikby on saattanut sijaita nykyisen Talin golf-kentän keskellä olevalla matalalla mäellä. Toisaalta on myös mahdollista, että se olisi sijainnut Talin kartanon eteläpuolisella mäellä.

Kartta: Heikbyn vanhat pellot vuonna 1682. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

¹¹⁷ KA 2920, s. 93–94. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kolme savua.

¹¹⁸ Kepsu 2005, s. 130.

¹¹⁹ KA 3045, s. 43–44.

¹²⁰ Kepsu 2005, s. 130.

¹²¹ Forssell 1682.

¹²² Broterus & Nycopensis 1701.

Talin kartanon kaakkoispuolella on golf-kentän väylien välissä pieni sekametsän peittämä mäki. Mäen suojaisella etelärinteellä on tontiksi sopiva terassi. Paikalle havaittiin yhden ilmeisesti melko nuoren rakennuksen kivijalka. Muita rakenteita ei löydetty. Havaintomahdollisuudet olivat kuitenkin tiheän aluskasvillisuuden vuoksi erittäin huonot. Lisäksi paikalla on luultavasti tuotu täytemaata golf-kentän rakentamisen yhteydessä.

Heikbyn tonttimaalla on yksi selvä rakennuksen perustus. .(218051:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 93–94; KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

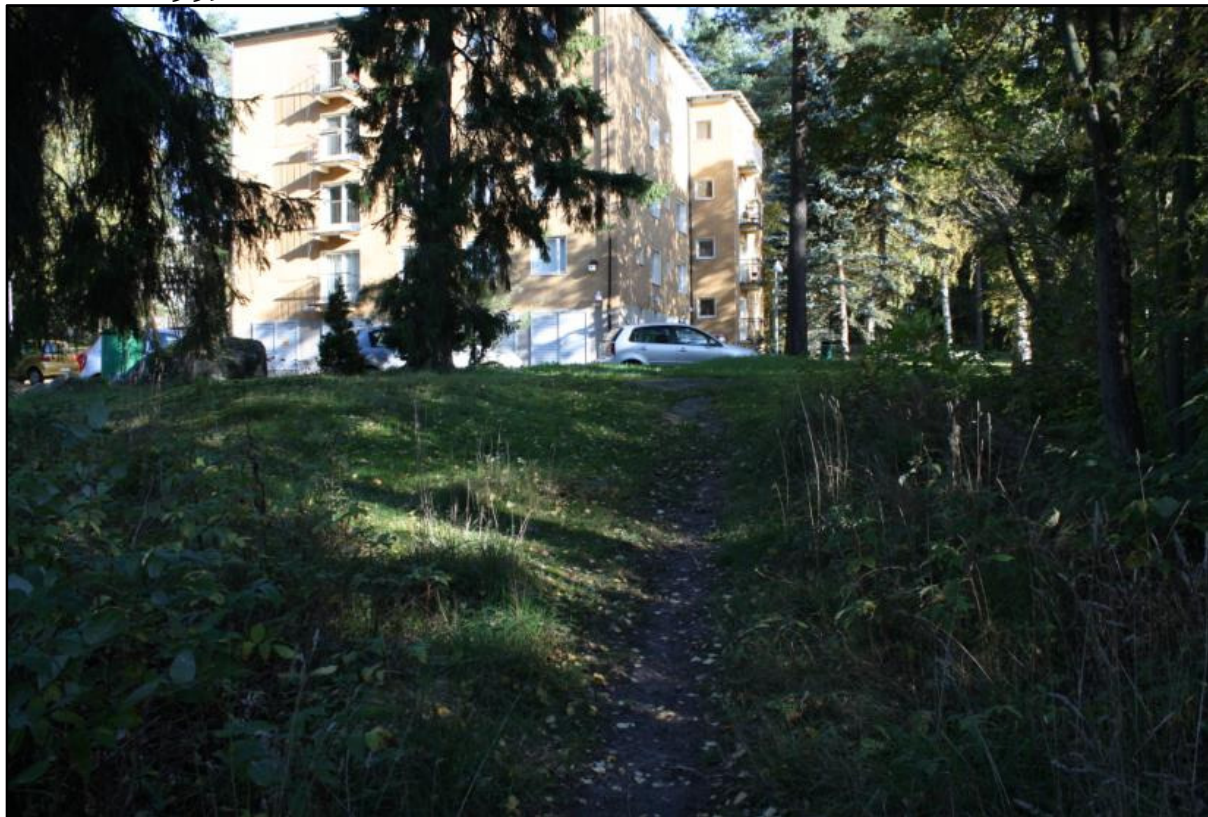
Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssel, Lars 1682: Geometrisk afritning af Munknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

WebMusketti-kuvat

218071: 1

Kohde 23 Heikbacka torp (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001699)

Heikbackan torpan sijainpaikka on nykyään tiiviisti rakennettu asuinalueita. (218071:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi	Heikby (Munkkiniemi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676744 I: 381585 P (YKJ): 6679548 I (YKJ): 3381707 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21025577° Lon (ETRS89/WGS84): 24,86319581° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,6153' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,7917' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 36,9208" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 47,5049"		
Paikannustarkk:	10-100m		

Peruskartta: 203403

Perusk. nimi: Tapiola

Historia

Heikbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Erik Jönsson (Jönsson Eriksson?), Lasse Jönsson, Per Knutsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa¹²³. Kylänimi sisältää miehennimen Heike tai Heikki¹²⁴. Kylässä oli vuonna 1556 jäljellä vain yksi tila. Loput tilat olivat päätyneet kuuden ulkokylänmiehen haltuun.¹²⁵ Kylä autioitui lopullisesti 1600-luvulla¹²⁶.

Vanhin Heikbyn aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1682¹²⁷. Kylästä oli tuolloin muistona vain Munkkiniemen kartanolle päätyneet pellot. Samuel Broteruksen vuonna 1701 laatimalle kartalle on merkitty Heikbyn niitty¹²⁸. Kylän tarkkaa sijaintia on mahdoton päätellä arkistolähteiden perusteella. Munknäsin kartanon Heikbackan 1800-luvun torppaa on pidetty mahdollisena keskiaikaisen Heikbyn sijaintipaikkana¹²⁹.

Kuvaus

Kohde on täysin tuhoutunut Munkkivuoren asuinalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 93–94; KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssell, Lars 1682: Geometrisk afritning af Muncknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

¹²³ KA 2920, s. 93–94. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kolme savua.

¹²⁴ Kepsu 2005, s. 130.

¹²⁵ KA 3045, s. 43–44.

¹²⁶ Kepsu 2005, s. 130.

¹²⁷ Forssell 1682.

¹²⁸ Broterus & Nycopensis 1701.

¹²⁹ Kepsu 2005, s. 129.

**Kohde 24 Herttonäsby lampuotitila 1 (Herttoniemi)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001687)**

Herttonäsbyn läntisempi lampuotitila on jäänyt täysin uudemman rakentamisen alle. (218073:1) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Herttonäs (Herttoniemi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674962 I: 391461 P (YKJ): 6677765 I (YKJ): 3391587 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19701453° Lon (ETRS89/WGS84): 25,04223473° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,8209' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,5341' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 49,2523" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 32,0450"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki.

Historia

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä¹³⁰. On oletettu, että Herttonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509¹³¹.

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenensluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mortt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson¹³². Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata¹³³.

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730–ja 1750-luvuilla¹³⁴. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdirin hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kolme torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen.

¹³⁰ FMU 1207.

¹³¹ Kerkkonen 1965, s. 165. "Herttense."

¹³² KA 2969, s. 12.

¹³³ Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.

¹³⁴ Westermark 1754.

Kartta: Herttoniemen lampuotitilat 1730- ja 50-luvuilla laaditulla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Hertonäsbyn läntinen lampuotitila on sijainnut matalan mäen eteläisellä rinteellä. Tontti on tuhoutunut täysin uudemman maankäytön seurauksena.

Asiakirjalähteet

FMU 1207; KA 2969, s. 12

Karttalähteet

Westermarck, Nils 1752: Hertonäsby's bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218073: 1

**Kohde 25 Herttonäsbyn lamputitila 2 (Herttoniemi)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019203)**

Herttonäsbyn lamputitila 2 sijaitsee nurmialueen korkeimmalla kohdalla, Herttoniemen vesitornin varjossa.
(218074:3) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Herttonäs 2 (Herttoniemi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674907 I: 391487 P (YKJ): 6677710 I (YKJ): 3391613 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19652789° Lon (ETRS89/WGS84): 25,04273278° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,7917' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,5640' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 47,5004" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 33,8380"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä¹³⁵. On oletettu, että Herttonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509¹³⁶.

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mortt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson¹³⁷. Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata¹³⁸.

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730–ja 1750-luvuilla¹³⁹. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdin hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kolme torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen.

Kuvaus

Hertonäsbyn itäisemmän lampuotitilan 2 eli Mäkelän kantatilan tontti sijaitsee nykyisen Herttoniemen vesitorninmäen eteläisellä rinteellä. Rinteessä on nähtävissä tasainen, ihmisen muokkaama, asutukseen liittyvä terassi. Kohde sijaitsee Helsingin kaupungin ylläpitämässä aluepuistossa ja on pääosin nurmikon peittämää virkistysaluetta. Terassin itäpuoleisessa metsikössä on havaittavissa mahdollisia kivrakenteita, jotka voivat liittyä kohteen vanhempaan asutukseen.

Asiakirjalähteet

FMU 1207;KA 2969, s. 12

Karttalähteet

Westermarck, Nils 1752: Herttonäsby's bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sockn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218074: 1-2

¹³⁵ FMU 1207.

¹³⁶ Kerkkonen 1965, s. 165. ”Herttenese.”

¹³⁷ KA 2969, s. 12.

¹³⁸ Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.

¹³⁹ Westermarck 1754.

Kohde 26 Hertonäs gård (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001684)

Herttoniemen vanhan kartanon paikka on säästynyt osaksi uudemmalla rakentamiselta. (218072:2) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Hertonäs gård (Herttoniemi)	Kunta:	Helsinki
Tarkenne:	rälssisäteri		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kartanot
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6673867 I: 391482 P (YKJ): 6676670 I (YKJ): 3391608 Lat (ETRS89/WGS84): 60,18719385° Lon (ETRS89/WGS84): 25,04319839° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,2316' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,5919' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 13,8979" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 35,5142"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä¹⁴⁰. On oletettu, että Herttonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509¹⁴¹.

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mortt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson¹⁴². Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata¹⁴³.

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730– ja 1750-luvuilla¹⁴⁴. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdin hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kolme torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen.

Kuvaus

Herttoniemen vanha kartano on sijainnut Tiiliruukinlahden luoteisrannalla, noin 300 metriä 1810-luvulla käyttöön otetusta kartanon nykyisestä päärakennuksesta etelään. Paikalla on tänä päivänä kaksi koulurakennusta ja omakotitalo. Koulun ja omakotitalon pohjois- ja koillispuolella sijaitsevalla niityllä ja uuden kartanon metsäisillä puistoalueilla on voinut säilyä jälkiä kartanon vanhimmista vaiheista.

Nils Westermarkin vuonna 1752 laatimalle kartalle on merkitty rakennuksia myös kartanon ohi kulkevan tien länsipuolelle. Nykyisen Linnanrakentajantien vierellä lännessä erottuu tänä päivänä rakennuksen perustuksiin viittaavaa maanmuokkausta ja terassointia. Inventoinnin aikana korkea aluskasvillisuus häytti havaintojen tekemistä.

Karttalähteet

Westermark, Nils 1752: Herttonäsby's bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sockn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del år af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna år 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218072: 1-4

¹⁴⁰ FMU 1207.

¹⁴¹ Kerkkonen 1965, s. 165. ”Herttenese.”

¹⁴² KA 2969, s. 12.

¹⁴³ Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.

¹⁴⁴ Westermark 1754.

**Kohde 27 Herttonäs Ströms torp (Herttoniemi)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019214)**

Strömsin autioitunutta torpan paikkaa. (218128:1) Kuva: V-P. Suhonen

Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	Torppa
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674636 I: 392405 P (YKJ): 6677439 I (YKJ): 3392532 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19433923° ° Lon (ETRS89/WGS84): 25,05942337° ° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,6604' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3,5654' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 39,6212" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3' 33,9241"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	2034	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Nils Westermarkin vuoden 1752 kartalle merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Strömsin torppa on ollut olemassa viimeistään 1700-luvun puolivälissä. Topografian perusteella paikka voi olla huomattavasti vanhempi. Torppa on autioitunut 1900-luvulla.

Torpan alue on nykyään melko avointa koivumetsää, joka erottuu hyvin ympäristön muusta kasvillisuudesta. Alueella on näkyvissä torpan loppuvaiheeseen liittyvä mahdollinen rakennuksen perustus ja kellarikuoppa.

Torpan eteläpuolella on käytöstä jääneen 1700-luvun kartoille merkityn tien penkka.

Karttalähteet

Westermark, Nils 1752: Hertonäsby's bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218128: 1-2

Kohde 28 Hindernäs (Meilahti) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)

Keskiaikainen Hindernäs on sijainnut nykyisen taidemuseo Meilahden tienoilla. (218076:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Hindernäs Meilans	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674576 I: 382663 P (YKJ): 6677379 I (YKJ): 3382786 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19111440° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88388619° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,4669' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,0332' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 28,0118" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 1,9903"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Hindernäs mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä perintöasian yhteydessä vuonna 1476¹⁴⁵. Kylännimi sisältää miehennimen Hindrik¹⁴⁶. Talon myöhempi nimi oli Meilans¹⁴⁷. Hindernäs on merkitty omaksi kyläkseen Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1544 maakirjaan.¹⁴⁸ Kylässä oli tuolloin yksi talonpoika, Knut Larsson. Hänet on Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa kirjattu yleensä naapurikylä Lillhoplaxin alle¹⁴⁹. Vuoden 1550 maakirjassa Knut Larsson on ulkokylänmies Lillhoplaxin kylässä¹⁵⁰.

Meilansin tila on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle¹⁵¹. Tarkka kartta Meilansin tiluksista on vuodelta 1766¹⁵².

Kartta: Hindernäs vuonna 1766. (Karttälähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

¹⁴⁵ FMU 6676. "ym dorpe to Hinderikesness."

¹⁴⁶ Kepsu 2005, s. 114.

¹⁴⁷ Kepsu 2005, s. 75.

¹⁴⁸ KA 5003, s. 4.

¹⁴⁹ KA 2920, s. 90; KA 2936, s. 91; KA 2961, s. 12.

¹⁵⁰ KA 2986, s. 35.

¹⁵¹ Broterus & Nycopensis 1701.

¹⁵² Westermark 1766–67.

Hindernäs on tuhoutunut taidemuseo Meilahden ja pysäköintialueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 6676; KA 5003, s. 4; 2920, s. 90; KA 2936, s. 91; KA 2961, s. 12; KA 2986, s. 35.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäas I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Westermarck, Nils 1766-67: Geometrisk Charta öfwer Meilans hemmans åkrar och änger med holmar belägne uti Nyland län Borgo härad och Helsinge sochn. Afmätt genom Jonas Wikren åhren 1766 och 1767 af Nils Westermarck. MH B7 Helsinki kaup. 35/1.

WebMusketti-kuvat

218076: 1

Kohde 29 Husö (Talosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010837)

Husö vuonna 2007. (218126:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Husö (Talosaari)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679695 I: 400219 P (YKJ): 6682500 I (YKJ): 3400349 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24172819° Lon (ETRS89/WGS84): 25,19778124° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,5037' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11,8669' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 30,2215" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 52,0125":		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	Östersundom

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen uuden ajan alussa laskettu Husö mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1347¹⁵³. Husössä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Per i Husö, Jöns Andersson, Jöns Persson), jotka maksoivat yhteensä kokonaisen täysveron¹⁵⁴. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan Jöns Andersson (Östersundom) ja Jöns Persson (Gumböle) olivat ulkokylänmiehiä¹⁵⁵. Husö ja naapurikylä Granö ovat yhdistettyinä Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa¹⁵⁶.

Husöstä ei ole 1600–1800-luvuille sijoittuvaa kyläkarttaa, johon olisi merkitty pellot ja tontit. Husön suuripiirteinen sijainti näkyy Kärbyn vuoden 1694 kartalla¹⁵⁷. Paikka on sama kuin 1800-luvun alussa laaditussa Kuninkaallisessa merikartastossa¹⁵⁸.

Kartta: Husö kuninkaallisessa merikartastossa (KM, s. 69).

Kuvaus

Kohde on paikallistettu ja rajattu Sipoon kylätonttien inventoinnin yhteydessä vuonna 2007¹⁵⁹. Tilanteen todettiin 3.10.2011 tehdyn tarkastuskäynnin yhteydessä pysyneen entisellään.

Vanha tonttimaa on edelleen käytössä. Paikalla on Husön kartano ulkorakennuksineen. Rakentamaton tilaa on sekä pihalla että sen laidoilla. Pihan pohjoispuolella on useita arkeologisesti kiinnostavia kumpareita.

¹⁵³ FMU 540. ”Husoom.”

¹⁵⁴ KA 2920, s. 132–133. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään yksi savu.

¹⁵⁵ KA 2961, s. 49.

¹⁵⁶ KA 3045, s. 73.

¹⁵⁷ Broterus 1694b.

¹⁵⁸ KM, s. 69.

¹⁵⁹ Suhonen 2007.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2920, s. 132–133; KA 2961, s. 49; KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694b: Geometrisk charta och Afritningh uppå gamla Kärr belägit i Borgå Lähn och Sibbo soch afmätt åhr 1694. MH B43 5/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo).

WebMusketti-kuvat

218126: 1

Kohde 30 Konalby (Konala) Rosas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001703)

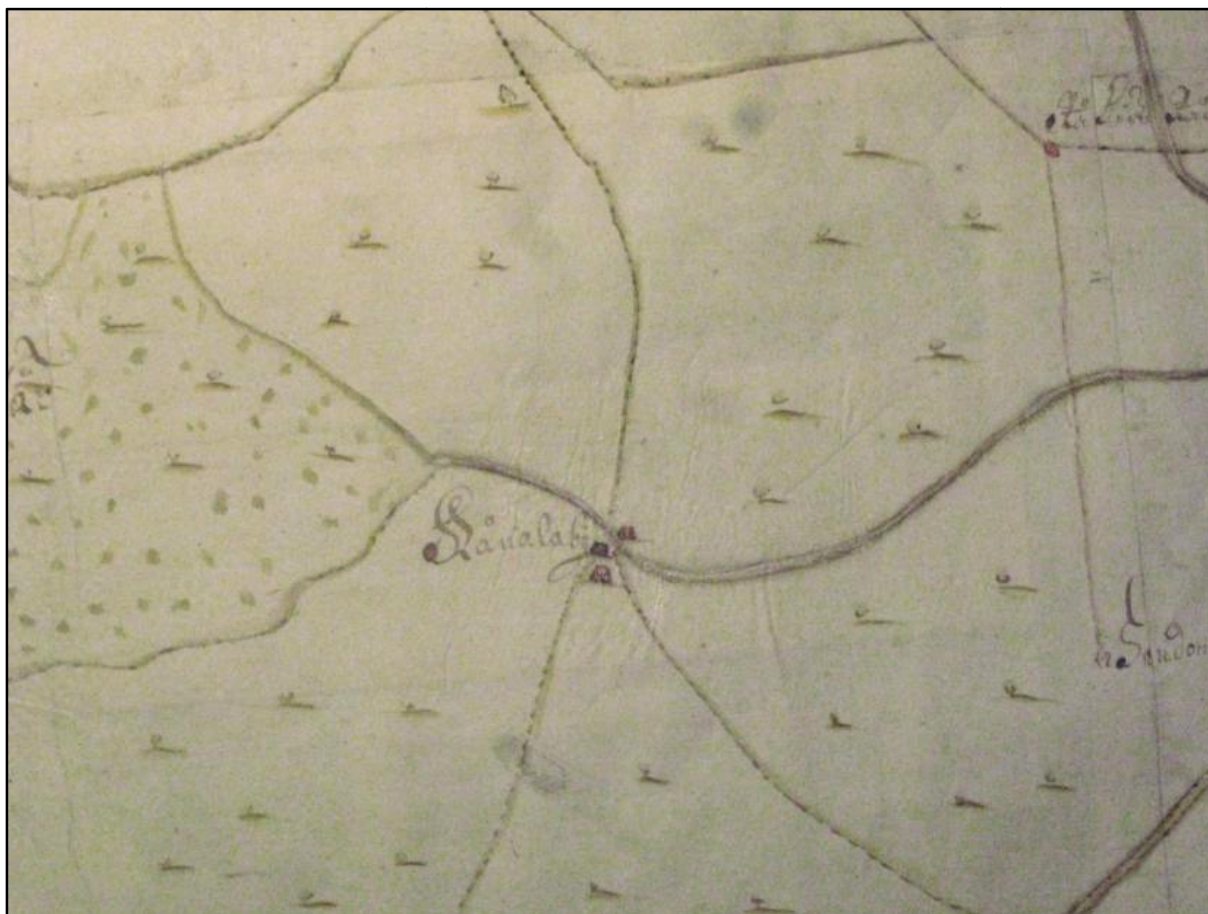
Vanha pihapiiri on jäänyt kerrostaloalueen puristukseen. .(218078:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Konalby (Konala) Rosas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679502 I: 380936 P (YKJ): 6682307 I (YKJ): 3381058 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23481323° Lon (ETRS89/WGS84): 24,84987371° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,0888' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50,9924' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 5,3276" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50' 59,54		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	Perusk. nimi:	Myyrmäki

Historia

Konalby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1509¹⁶⁰. Kylännimen pohjalla saattaa olla ruotsinkielinen henkilönimi Kona tai suomenkielinen henkilönimi Konho¹⁶¹. Konalbyssä oli vuonna 1540 kuusi veronmaksajaa (Simon Jönsson, Nils Jönsson, Erik Olsson, Pelle Pärsson, Erik Olsson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 1 1/2 täysveroa¹⁶². Yksi näistä veronmaksajista (Pelle Pärsson, Östersundom?) oli vuonna 1547 ulkokylänmies¹⁶³. Lisäksi vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa kylän kohdalla kaksi kertaa mainittu Erik Olsson on Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon perusteella luultavasti yksi ja sama henkilö¹⁶⁴. Näin ollen hänellä on mahdollisesti ollut vuosina 1540 ja 1543 ulkokylänmaata omassa kylässään. Konalbyn veronmaksajat vähenivät kahdella vuoteen 1556 mennessä¹⁶⁵.

Konalbyn vanhin kartta on vuodelta 1691¹⁶⁶. Kartalle on merkitty kolmen talon likimääräiset sijainnit. Konalan ensimmäinen tarkka kyläkartta on vasta vuodelta 1900¹⁶⁷. Kylän kantatalot Bertas, Rosas, Brusius ja Skytte ovat saaneet nimensä 1600-luvulla¹⁶⁸.

¹⁶⁰ FMU 5388. ”Olof Jönsson i Konal.”

¹⁶¹ Kepsu 2005, s. 104.

¹⁶² KA 2920, s. 98–99. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

¹⁶³ KA 2961, s. 15–16.

¹⁶⁴ KA 2920; KA 2936, KA 5006, s. 79.

¹⁶⁵ KA 3045, s. 40–41.

¹⁶⁶ Broterus 1691d.

¹⁶⁷ MH B7 Helsinki kaup. 7/1-4

¹⁶⁸ Kepsu 2005, s. 104.

Kartta: Konalaby Samuel Broteruksen vuonna 1691 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Pohjoisessa muusta kylästä erillään sijaitsevan Konalbyn Rosasin tonttimaa on edelleen käytössä. Tonttimaa on nykyään kerrostaloalueen ympäröimä. Tontilla on maatalousrakennuksia ja vanha omakotitalo. Tyhjää rakentamatonta tilaa on pihalla ja rakennusten väleissä.

Asiakirjalähteet

FMU 5388; KA 2920, s. 98–99; KA 2920, s. 98–99; KA 2961, s. 15–16; KA 2920; KA 2936; KA 3045, s. 40–41; KA 5006, s. 79;

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1691d: Geometrisk Carta öwer Ahlbergs, Mackila, Konungsböle, och Kijhlo Uthi Bårgo Lähn, afmätt åhr 1691, in Majj. MH B8a 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Espoo).

WebMusketti-kuvat

218078: 1-2

Kohde 31 Konalby 2 (Konala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019204)

Konalbyn eteläisempi tonttimaa on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. (218077:19 Kuva: V.-P. Suhonen)

Nimi:	Konalby (Konala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679502 I: 380936 P (YKJ): 6682307 I (YKJ): 3381058 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23481323° Lon (ETRS89/WGS84): 24,84987371° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,0888' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50,9924' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 5,3276" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50' 59,54"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	Perusk. nimi:	Myyrmäki

Historia

Konalby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1509¹⁶⁹. Kylännimen pohjalla saattaa olla ruotsinkielinen henkilönimi Kona tai suomenkielinen henkilönimi Konho¹⁷⁰. Konalbyssä oli vuonna 1540 kuusi veronmaksajaa (Simon Jönsson, Nils Jönsson, Erik Olsson, Pelle Pärsson, Erik Olsson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 1 1/2 täysveroa¹⁷¹. Yksi näistä veronmaksajista (Pelle Pärsson, Östersundom?) oli vuonna 1547 ulkokylänmies¹⁷². Lisäksi vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa kylän kohdalla kaksi kertaa mainittu Erik Olsson on Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon perusteella luultavasti yksi ja sama henkilö¹⁷³. Näin ollen hänellä on mahdollisesti ollut vuosina 1540 ja 1543 ulkokylänmaata omassa kylässään. Konalbyn veronmaksajat vähenivät kahdella vuoteen 1556 mennessä¹⁷⁴.

Konalbyn vanhin kartta on vuodelta 1691¹⁷⁵. Kartalle on merkitty kolmen talon likimääräiset sijainnit. Konalan ensimmäinen tarkka kyläkartta on vasta vuodelta 1900¹⁷⁶. Kylän kantatalot Bertas, Rosas, Brusius ja Skytte ovat saaneet nimensä 1600-luvulla¹⁷⁷.

Kuvaus

Konalby eteläisempi tonttimaan on tuhoutunut kehätien ja asuinalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 5388; KA 2920, s. 98–99; KA 2920, s. 98–99; KA 2961, s. 15–16; KA 2920; KA 2936; KA 3045, s. 40–41; KA 5006, s. 79;

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1691d: Geometrisk Carta öwer Ahlbergs, Mackila, Konungsböle, och Kijhlo Uthi Bårgo Lähn, afmätt åhr 1691, in Majj. MH B8a 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Espoo).

WebMusketti-kuvat

218077: 1

¹⁶⁹ FMU 5388. ”Olof Jönsson i Konal.”

¹⁷⁰ Kepsu 2005, s. 104.

¹⁷¹ KA 2920, s. 98–99. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

¹⁷² KA 2961, s. 15–16.

¹⁷³ KA 2920; KA 2936, KA 5006, s. 79.

¹⁷⁴ KA 3045, s. 40–41.

¹⁷⁵ Broterus 1691d.

¹⁷⁶ MH B7 Helsinki kaup. 7/1-4

¹⁷⁷ Kepsu 2005, s. 104.

Kohde 32 Kottby (Käpylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001707)

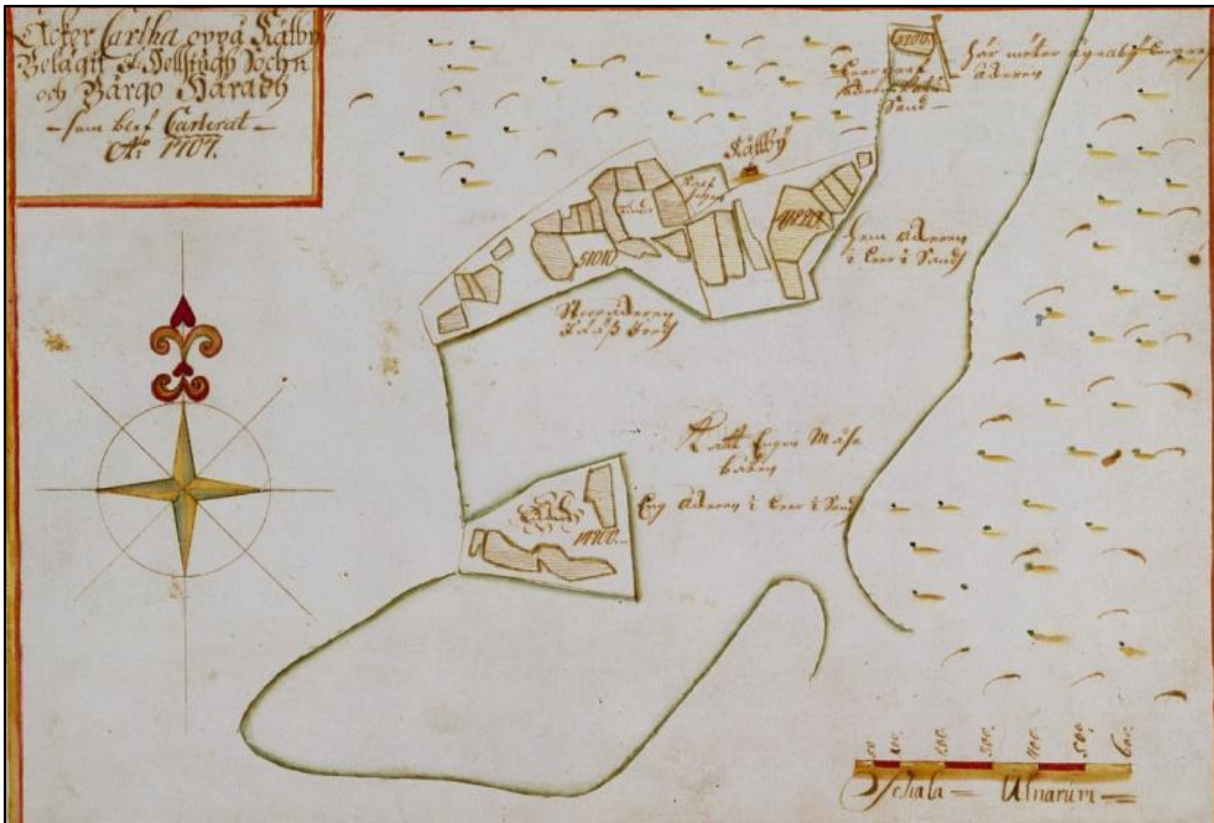
Kottbyn tonttimaalla on vanha koulu. .(218079:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Kottby (Käpylä)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6678827 I: 386887 P (YKJ): 6681632 I (YKJ): 3387011 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23045311° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95763542° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,8272' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,4581' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 49,6312" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 27,4875"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Kottby (Kätte bö/ Katby) mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1556. Kylässä oli tuolloin kaksi talonpoikaa Knut Olsson ja Simon Matsson.¹⁷⁸ Kylänimen määriteosana saattaa olla ruotsinkielinen lisänimi Kotte. Toisaalta taustalla saattaa olla hämäläinen nimi, Kottoniittu.¹⁷⁹

Samuel Broteruksen laatiessa Kottbyn kartan vuonna 1707 paikalla oli vain säteri¹⁸⁰.

Kartta: Kottbyn säteri vuonna 1707. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kottbyn tonttimaalla on nykyään vanha koulu. Koulun ympäristössä saattaa olla maan alla paikoin jäljellä fragmentteja Kottbystä.

Asiakirjalähteet

KA 3046, s. 11, 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1707d: Åcker Cartha uppå Kätby Belägit i Helsing Sochn och Bårge Häradh som blef Carterat Å 1707. MH Helsinki kaup. B7 11/1.

WebMusketti-kuvat 218079: 1

¹⁷⁸ KA 3046, s. 11, 34.

¹⁷⁹ Kepsu 2005, s. 190.

¹⁸⁰ Broterus 1707d.

Kohde 33 Kårböle (Kaarela) (muinaisjäännösrekisteritunnus 10000011479)

Kårbölen autiotonttia. .(218080:3) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Kårböle (Kaarela)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	1	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681077 I: 382246 P (YKJ): 6683883 I (YKJ): 3382368 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24932627° Lon (ETRS89/WGS84): 24,87259480° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,9596' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,3557' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 57,5746" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 21,3413"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	Perusk. nimi:	Hämeenkylä

Historia

Kårböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417¹⁸¹. Kylännimi saattaa sisältää muinaisruotsalaisen henkilönimen Kare¹⁸². Kylässä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Tomas Nilsson, Hans Jönsson, Nils Jönsson, Clemet Larsson, Jöns Olsson, Lasse Nilsson, Staffan Tomasson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/2 täysveroa¹⁸³. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Nils Jönsson ja Clemet Larsson olivat ulkokylänmiehiä, jotka asuivat naapurikylä Nybyssä¹⁸⁴. Molemmat talonpojat ovat ilmeisesti muuttaneet Kårbölestä uuteen kylään, sillä kylien yhteenlaskettu täysveroluku on kolme. Rökisby ja Nyby yhdistettiin jo 1550-luvulla Kårböleen, ja Kårbölen tilaluku nousi 12:n. Samalla kaksi kylissä aiemmin ollutta tilaa ja ulkokylänmiehet kuitenkin katosivat.¹⁸⁵

Kårbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699¹⁸⁶. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gammelby, Husbacka ja puustelli eli myöhempi Malminkartano. Lisäksi alueelta löytyi vuonna 2007 Helsingin yliopiston inventoinnissa yksi autiotontti. Gammelby, Malminkartano ja autiotontti sijaitsevat nykyään Helsingin kaupungin alueella. Malminkartanon perustana oli kahdeksan sukuoikeutensa menettänyttä tilaa, jotka lahjoitettiin vuonna 1624 hovijunkkari Jörgen von Bönhardille.¹⁸⁷ Voitaneen pitää mahdollisena, että osa kahdeksasta tilasta on seisonut autiotontilla.

Kartta: Kårbölen puustelli, Gammelby (=Gammelby) ja Husbacka vuonna 1695. (Karttälähde, Kansallisarkisto.)

¹⁸¹ FMU 1492, REA 368. ”Ingemarus i Karisbolæ.”

¹⁸² Kepsu 2005, s. 105.

¹⁸³ KA 2920, s. 97–98. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kuusi savua.

¹⁸⁴ KA 2961, s. 14–15.

¹⁸⁵ KA 3045, s. 39–40.

¹⁸⁶ Broterus 1695b; Broterus 1699a.

¹⁸⁷ Kuisma 1990, s. 92.

Kuvaus

Kårbölen autiotontti sijaitsee lehtipuuvaltaisessa sekametsässä kalliomäen loivasti laskevalla ja suojaisella etelä- ja lounaisrinteellä. Autiotontin edustalle on edelleen peltoaukeama. Tonttimaa jakaantuu lännessä ja idässä oleviin osiin, joiden välissä on kivikkoisen ryteikkökaistale. Tonttimaan länsiosassa on näkyvissä voimakasta uudempaa maankäyttöä (mm. rakennuksen perustus), ja alue vaikuttaa luonteeltaan Malminkartanon toimintaa liittyvältä jättömaalta. Maan alla saattaa kuitenkin ainakin paikoin olla jäljellä kulttuurikerroksia.

Myös Kårbölen tonttimaan hyvin säilyneessä itäosassa on havaittavissa jonkin verran uudempaa maankäyttöä, mm. suuren maatalousrakennuksen perustus ja rinnettä pitkin lounaasta koilliseen kulkeva tienpohja. Yleisilmeeltään tontti muistuttaa kuitenkin Espoon Mankbyn ja Vantaan Gubbackan 1500-luvulla autioituneita kyläpaikkoja. Helsingin yliopiston inventoinnissa paikalla havaittiin merkkejä neljästä rakenteesta. Vuoden 2011 inventoinnin aikana havainto-olosuhteet olivat aluskasvillisuuden ja puista pudonneiden lehtien vuoksi rajalliset. Tästä huolimatta kävi ilmi, että paikalla on jäännöksiä yli kymmenestä mahdollisesta uunista tai rakennuksen pohjasta (ks. liite 2, s. 47). Lisäksi rinteellä on selviä keinotekoisia terasseja. Pääosa rakenteista oli tontin läpi kulkevan tielinjan pohjoispuolella.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 97–98; KA 2961, s. 14–15; KA 3045, s. 39–40.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bargo Lähn och Helsing Sochn affmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218080: 1-2

Kohde 34 Kårböle (Kaarela) säteri(muinaisjäännösrekisteritunnus 10000011480)

Kårbölen puustellin aluetta. (218082:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi: Kårböle (Kaarela), säteri **Kunta:** Helsinki

Laji: kiinteä muinaisjäännös **Vedenalainen:** ei

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat **Tyypin tarkenne:** ei määritelty

Rauhoitusluokka: 2 **Lukumäärä:** 1

Ajoitus: historiallinen **Ajoitustarkenne:** ei määritelty

Koordinaatit: P: 6681005 I: 382121
 P (YKJ): 6683811 I (YKJ): 3382243
 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24864405° Lon (ETRS89/WGS84): 24,87038027°
 Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,9186' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,2228'
 Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 55,1186" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 13,3690"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta: 204301 **Perusk. nimi:** Hämeenkylä

Historia

Kårböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417¹⁸⁸. Kylännimi saattaa sisältää muinaisruotsalaisen henkilönimen Kare¹⁸⁹. Kylässä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Tomas Nilsson, Hans Jönsson, Nils Jönsson, Clemet Larsson, Jöns Olsson, Lasse Nilsson, Staffan Tomasson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/2 täysveroa¹⁹⁰. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Nils Jönsson ja Clemet Larsson olivat ulkokylänmiehiä, jotka asuivat naapurikylä Nybyssä¹⁹¹. Molemmat talonpojat ovat ilmeisesti muuttaneet Kårbölestä uuteen kylään, sillä kylien yhteenlaskettu täysveroluku on kolme. Rökisby ja Nyby yhdistettiin jo 1550-luvulla Kårböleen, ja Kårbölen tilaluku nousi 12:n. Samalla kaksi kylissä aiemmin ollutta tilaa ja ulkokylänmiehet kuitenkin katosivat.¹⁹²

Kårbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699¹⁹³. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gammelby, Husbacka ja puustelli eli myöhempi Malminkartano. Malminkartanon perustana oli kahdeksan sukuoikeutensa menettänyttä tilaa, jotka lahjoitettiin vuonna 1624 hovijunkkari Jörgen von Bönhardille.¹⁹⁴ Malminkartano on mahdollisesti rakennettu vanhalle keskiaikaiselle kylätontille.

Kuvaus

Kårbölen säterin eli Malminkartanon tonttimaa on säilynyt käytössä nykyaikaan saakka. Paikalla on 1790-luvulla rakennettu kartanorakennus pihapiireineen. Alueen itäosassa on 1940-luvulla rakennettu asuntola ja omenatarha. Tyhjää rakentamatonta tilaa on lähinnä piholla ja rakennusten väleissä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 97–98; KA 2961, s. 14–15; KA 3045, s. 39–40.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bargo Lähn och Helsing Sochn affmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218082: 1-2

¹⁸⁸ FMU 1492, REA 368. ”Ingemarus i Karisbolæ.”

¹⁸⁹ Kepsu 2005, s. 105.

¹⁹⁰ KA 2920, s. 97–98. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kuusi savua.

¹⁹¹ KA 2961, s. 14–15.

¹⁹² KA 3045, s. 39–40.

¹⁹³ Broterus 1695b; Broterus 1699a.

¹⁹⁴ Kuisma 1990, s. 92.

**Kohde 35 Kårböle (Kaarela) Rökisby/Gammelby
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001705)**

Osa Kårbölen Rökisbyn vanhasta tonttimaasta on nykyään metsää. .(218081:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Kårböle (Kaarela) /Rökisby/Gammelby	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681065 I: 382748 P (YKJ): 6683871 I (YKJ): 3382871 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24936356° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88166388° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,9618' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,8998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 57,7088" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 53,9900"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	Perusk. nimi:	Myyrmäki

Historia

Rökisbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Lasse Matson, Michel Ingesson, Nils Jopsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa¹⁹⁵. Rökisby liitettiin 1550-luvulla Kårböleen¹⁹⁶. Kylänimen pohjalla on luultavasti suomenkielinen paikannimi Röykkä tai Röhkälä.¹⁹⁷ Kårbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699¹⁹⁸. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gammelby, Husbacka ja puustelli. Rökisby on luultavasti sijainnut joko puustellin tienoilla tai Gammelbyn luona.

Gammelbyn alueella tehtiin vuonna 2007 pienimuotoisia arkeologisia tutkimuksia yksityiseen rakennushankkeeseen liittyen. Tutkimusten aikana tontin keskivaiheilla olevilta tasanteilta löytyi vanhaan asutukseen viittaavia fragmentteja, kuten 1600-luvun raha.¹⁹⁹

Kuvaus

Runonlaulajantien pohjoispuolella sijaitseva tontin osa on tuhoutunut omakotitaloalueen rakentamisen yhteydessä. Runonlaulajantien eteläpuolisella rinteellä on ulkoilupolun ympärillä lehtipuumetsää ja niittymäisiä kaistaleita. Alueella on merkkejä uudemmasta, paikoin voimakkaasta, maankäytössä. Maan alla saattaa kuitenkin olla paikoin jäljellä vanhaan kylään liittyviä rakenteita ja kerrostumia.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 97–98; KA 2961, s. 14–15; KA 3045, s. 39–40.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bargo Lähn och Helsing Sochn affmätt år 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bargo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218081: 1

¹⁹⁵ KA 2920, s. 95–96. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

¹⁹⁶ SAY; KA 2961, s. 40.

¹⁹⁷ Kepsu 2005, s. 105.

¹⁹⁸ Broterus 1695b; Broterus 1699a.

¹⁹⁹ Haggrén & Perttola 2007.

Kohde 36 Kärrby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010714)

Kärrbyn autioitunut kylänpaikka on pellon ympäröimässä metsikössä. .(218127:1) Kuva: V.- P. Suhonen.

Nimi:	Kärrby	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680390 I: 398407 P (YKJ): 6683195 I (YKJ): 3398536 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24751711° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16472383° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 51,0616" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 53,0058"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	Östersundom

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen uuden ajan alussa laskettu Käraby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1526²⁰⁰. Käraby tarkoittaa suon tai rämeen vierellä olevaa kylää ("byn vid kärret")²⁰¹. Käraby koostui vuonna 1543 Olof Larssonin hallussa olleesta täysveronarvoisesta tilasta ja Bengt Andersonin omistamasta 1/2 täysveron kokoisesta tilasta²⁰². Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty kylään neljä veronmaksajaa²⁰³. Kaksi veronmaksajista oli ulkokylänmiehiä läheiseltä Granön saarelta. Kärbyn tilat yhdistettiin vuonna 1640²⁰⁴. Kärbyn tontti on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimaan karttaan²⁰⁵. Kylä autioitui 1900-luvun alkupuolella.

Kartta: Käraby Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohde on paikannettu ja rajattu vuonna 2007 Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä²⁰⁶. Kohde tarkastettiin 3.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Tontilla on lukuisia enemmän tai vähemmän selviä rakennuksen pohjia. Viimeisin talonpaikka pihamaineen ja ulkorakennuksineen erottuu selkeästi ympäristöä avoimempana kasvillisuutena, koristekasveina ja harmaakivivaitoina. Tontin länsipuolisessa metsikössä on 1600-luvun lopun kartalle merkityn riihen jäännös.

²⁰⁰ Kerkkonen 1965, s. 169. "Kerrbuw."

²⁰¹ Granlund 1956, s. 158.

²⁰² KA 2920, s. 131–132. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kaksi savua.

²⁰³ KA 3045, s. 73.

²⁰⁴ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 116.

²⁰⁵ Broterus 1694b.

²⁰⁶ Suhonen 2007.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 131–132; KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694b: Geometrisk charta och Afritningh uppå gamla Kärr belägit i Borgå Lähn och Sibbo soch afmätt åhr 1694. MH B43 5/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo).

WebMusketti-kuvat

218127: 1

**Kohde 37 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001698)**

Helsingin Lillhoplaxbyn Korpasin tonttia nykyään. Pääosa tonttimaasta on tuhoutunut. (218086:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²⁰⁷. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi²⁰⁸. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529²⁰⁹.

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson, Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa²¹⁰. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies²¹¹. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.²¹²

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.²¹³ Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765²¹⁴. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

²⁰⁷ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Hapalax.”

²⁰⁸ Kepsu 2005, s. 114.

²⁰⁹ Kerkkonen 1965, s. 168. ”Leyel Hoppelasse.”

²¹⁰ KA 2920, s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

²¹¹ KA 2986, s. 35.

²¹² KA 3045, s. 44.

²¹³ Broterus & Nycopensis 1701.

²¹⁴ Wikren 1765.

Kartta: Lillhoplaxin tilat Korpas (1), Backas (2), Greis (3) ja Böhls (4) vuonna 1765. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Korpasin tonttimaa on edelleen käytössä ja se on suurelta osin tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tonttimaa rajautuu idästä kerrostaloalueeseen ja etelästä ja lännestä Korppaan puistoon. Tontin parhaalla paikalla on nykyään Steiner päiväkotia Aurinkoinen. Tonttia reunustaa lounaasta ja etelästä lehtipuumetsikkö. Metsikössä ja päiväkodin pihamaalla on saattanut säilyä maan alla vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäas I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat

218086: 1

**Kohde 38 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Backas
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019206)**

Helsingin Lillhoplaxbyn Backasin tonttimaa on nykyään kerrostaloaluetta. (218085:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²¹⁵. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi²¹⁶. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529²¹⁷.

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa²¹⁸. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies²¹⁹. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.²²⁰

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.²²¹ Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765²²². Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

Kuvaus

Backasin tonttima on tuhoutunut kerrostaloalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat

218085: 1

²¹⁵ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Hapalax.”

²¹⁶ Kepsu 2005, s. 114.

²¹⁷ Kerkkonen 1965, s. 168. ”Leyel Hoppelasse.”

²¹⁸ KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

²¹⁹ KA 2986, s. 35.

²²⁰ KA 3045, s. 44.

²²¹ Broterus & Nycopensis 1701.

²²² Wikren 1765.

**Kohde 39 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Böle
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019205)**

Helsingin Lillhoplaxbyn Böle on tuhoutunut kerrostalojen rakentamisen yhteydessä. (218084:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²²³. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi²²⁴. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529²²⁵.

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa²²⁶. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies²²⁷. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.²²⁸

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.²²⁹ Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765²³⁰. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

Kuvaus

Bölen tonttimaa on tuhoutunut kerrostalon ja pihamaan rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat

218084: 1

²²³ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Hapalax.”

²²⁴ Kepsu 2005, s. 114.

²²⁵ Kerkkonen 1965, s. 168. ”Leyel Hoppelasse.”

²²⁶ KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

²²⁷ KA 2986, s. 35.

²²⁸ KA 3045, s. 44.

²²⁹ Broterus & Nycopensis 1701.

²³⁰ Wikren 1765.

**Kohde 40 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Greis
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019207)**

Helsingin Lillhoplaxbyn Greisin tonttimaasta osa on tuhoutunut.. (218083:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Greis	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417²³¹. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi²³². Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529²³³.

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa²³⁴. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies²³⁵. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.²³⁶

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.²³⁷ Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765²³⁸. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

Kuvaus

Suuri osa Greisin tonttimaasta on jäänyt Pikkuhuopalahden asuinalueen alle. Kylästä saattaa jäljellä olla fragmentteja idässä sijaitsevalla pienellä puistikorinteellä, jonka päällä on terrassin katkelma.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat 218083: 1

²³¹ FMU 1492, REA 368. ”Magnus i Hapalax.”

²³² Kepsu 2005, s. 114.

²³³ Kerkkonen 1965, s. 168. ”Leyel Hoppelasse.”

²³⁴ KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

²³⁵ KA 2986, s. 35.

²³⁶ KA 3045, s. 44.

²³⁷ Broterus & Nycopensis 1701.

²³⁸ Wikren 1765.

Kohde 41 Mellungsby (Mellunkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001657)

Mellungsbyn Fallbackan tonttimaa on edelleen käytössä. .(218087:4) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Mellungsby (Mellunkylä)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6678500 I: 396303 P (YKJ): 6681305 I (YKJ): 3396431 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23002529° Lon (ETRS89/WGS84): 25,12770689° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,8015' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7,6624' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 48,0910" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7' 39,7448"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	Östersundom

Historia

Mellungsby ilmestyy historiallisiin lähteisiin vuonna 1524²³⁹. Mellungsbyssä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Anders Matsson, Olof Jopsson, Jöns Nilsson, Hinrik Staffanson, Mikel Larsson), jotka maksoivat yhteensä 3 ½ täysveroa²⁴⁰. Mellungsbyhyn liitettiin 1550-luvulla sen eteläinen naapurikylä Borg²⁴¹. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa kylässä on kuusi talonpoikaa²⁴². Mellungsby sisältää mahdollisesti miehen nimen, Medhlung. Toisaalta nimi saattaa viitata kylän keskellä olleeseen Medlung-nimiseen taloon, jonka nimen verottaja on antanut koko kylälle.²⁴³

Mellungsbyn vanhin kartta on vuodelta 1694²⁴⁴. Kylässä oli 1600-luvun lopulla neljä tilaa: Johan Hagertsson (myöh. Fallbacka), Elias Johansson (myöh. Oppbyggas), Erich Ersson (myöh. Utbyggas) ja Hindrik Hindersson (myöh. Nybondas). Fallbacka ja Oppbyggas olivat omilla erillisillä tonteillaan, kun taas Utbyggas ja Nybondas olivat vierekkäin samalla tonttimaalla.

Kartta: Samuel Broteruksen vuonna 1694 Mellungsbystä laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

²³⁹ Kerkkonen 1965, s. 170. ”mellebuw.”

²⁴⁰ KA 2920, s. 126–127. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään viisi savua.

²⁴¹ SAY.

²⁴² KA 3045, s. 75.

²⁴³ Kepsu 2005, s. 128.

²⁴⁴ Broterus 1694c.

Mellungsbyn Fallbackan ja Oppbyggasin tontit ovat edelleen käytössä. Fallbackan tontti on säilyttänyt vanhakantaisen talonpoikaisen ulkoasunsa punaisine puurakennuksineen. Oppbyggasin paikalla on puinen 1900-luvun omakotitalo pihapiireineen.

Utbyggasin ja Nybondasin tonttimaata on tuhoutunut kerrostaloalueen rakentamisen yhteydessä.

Osa vanhasta Mellungsbystä on nykyään kerrostaloaluetta. .(218087:3) Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 126–127; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Mellungsby Belegit i Sibbå Sochn och Bårgå Lähn. afmät år 1694. MH B7 18 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218087: 1-4

Kohde 42 Munknäsby (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001697)

Munkkiniemen kartanon takapihalla on kerrostalojen pihalla Tomtbacka. .(218088:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Munknäs (Munkkiniemi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674900 I: 382554 P (YKJ): 6677703 I (YKJ): 3382677 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19399023° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88173461° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,6394' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,9041' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 38,3648" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 54,2446"		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Munknäsbyssä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Olof Larsson, Erik Olsson, Per Jönsson, Henrik Jopsson, Henrik Andersson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa²⁴⁵. Kylän tilaluku pysyi samana 1550-luvulle²⁴⁶. Munkkiniemen kartano muodostui kun kylän tilat lahjoitettiin vuonna 1616 Suomen alitallimestari Gerdt Skyttelle²⁴⁷. Munknäsby on saanut nimensä mieheltä joka on ollut joko munkki tai jonka lisänimi on ollut Munk²⁴⁸.

Munkkiniemen vanhin kartta on vuodelta 1682²⁴⁹. Kartalle on merkitty Munkkiniemen kartano. Kartanonpaikka löytyy myös Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalta kartalta.²⁵⁰ Talonpoikaiskylä tyhjentyi kartanon perustamisen myötä, ja sen tarkkaa paikkaa ei tunneta. On kuitenkin mahdollista, että se olisi sijainnut kartanon tienoilla. Vuodelta 1838 peräisin olevalle kartalle on merkitty kartanon luoteispuolelle Tomtbacke²⁵¹.

Kartta: Munkkiniemen kartano Lars Forsselin vuonna 1682 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

²⁴⁵ KA 2920, s. 91–92. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään viisi savua.

²⁴⁶ SAY; KA 3045, s. 36.

²⁴⁷ Kuisma 1990, s. 201.

²⁴⁸ Kepsu 2005, s. 130.

²⁴⁹ Forssell 1682.

²⁵⁰ Broterus & Nycopensis 1701.

²⁵¹ MH B7 Helsinki kaup. 19/6-13; Kepsu 2005, s. 129.

Munkkiniemen kartanon etelä- ja lounaispuolella on hyvin hoidettu Kartanon puisto. Kylän rakenteet ovat todennäköisesti vaurioituneet kartanon ja puiston rakentamisen yhteydessä 1800-luvulla. Maan alla saattaa kuitenkin olla edelleen olla paikoin vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Munkkiniemen kartanon päärakennuksen takana Tammitien luoteispuolella on kerrostalojen välissä rakentamaton puistomainen Tomtbacka. Aluetta on muokattu voimakkaasti. Paikalla saattaa kuitenkin jäännöksiä vanhasta Munkkiniemen kylästä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 91–92; KA 3045, s. 36.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssel, Lars 1682: Geometrisk afritning af Muncknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

WebMusketti-kuvat

218088: 1

Kohde 43 Nackböle (Niskala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001720)

Nackbölen tonttimaa on raivattu pelloksi. (218097:1) Kuva. V.-P. Suhonen

Nimi:	Nackböle (Niskala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683955 I: 386145 P (YKJ): 6686762 I (YKJ): 3386269 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27626053° Lon (ETRS89/WGS84): 24,94136048° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,5756' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56,4816' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 34,5379" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56' 28,8977"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Kartta: Nackböle Lars Forsselin vuonna 1691 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Nackböle esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1480²⁵². On kuitenkin mahdollista, että 1420-luvulla lähteissä mainittu Hans Nacke on ollut kotoisin Nackbölestä²⁵³. Kylännimi sisältää luultavasti sanan nacke, koskenniska²⁵⁴.

Nackböleen on merkitty Porvoon läänin vuosien 1540, 1543, 1544 ja 1547 maakirjoihin neljä talonpoikaa (Olof Jopsson, Lasse Bottwidsson/Bertilsson, Mats Seffredsson, Tomas Märthenson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/2 täysveroa²⁵⁵. Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjassa ja 1545 savuluettelossa ei mainita Nackböleä, ja kolme edellä mainituista talonpojista (Olof Jopsson, Lasse Bertilsson ja Thomas Morthensson) ovat Granbölen alla²⁵⁶. Nackböle on vuoden 1556 Helsingin voutikunnan tili- ja maakirjassa yhdistetty Tomtbackaan²⁵⁷. Granböle ja Nackböle mainitaan erikseen Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–56 nokkaveroluettelossa.²⁵⁸ Granbölessä oli tuolloin kaksi talonpoikaa (Tomas Andersson, Knut Olsson) ja Nackbölessä yksi (Tomas Mortensson).

²⁵² FMU 3902. ”Bengt i Nackböle.”

²⁵³ FMU 1672; Kerkkonen 1965, s. 45. ”Hans Nacke Pawelsson.”

²⁵⁴ Kepsu 2005, s. 174.

²⁵⁵ KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28.

²⁵⁶ KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.

²⁵⁷ KA 3045, s. 43–44.

²⁵⁸ KA 3048, s. 43.

Nackbölessä on ollut keskiajalla myös rälssiä. Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjassa mainitaan vanhaa rälssiä oleva sopimusverollinen ”*mats i nackeböle, Som är flöteskatth ths är gammal frälse*”²⁵⁹.

Nackbölen vanhin kartta on vuodelta 1691²⁶⁰. Kylässä oli tuolloin yksi talo. Vanha tontti autioitui tilan siirtyessä nykyiselle paikalleen 1700-luvun lopulla²⁶¹.

Kuvaus

Nackbölen tonttimaa on raivattu pelloksi. Paikalta ei saatu pintapöimintalöytöjä. Tontti on mahdollisesti jatkunut Vantaanjokea reunustavaan ryteikköiseen metsään, jossa on paikoin näkyvissä purkujätetasoja ja mahdollisia rakennuksen pohjia. Vantaankoskessa on ollut Ruutikosken kohdalla 1700-luvun lopulla sahamylly.

Asiakirjalähteet

FMU 1672; FMU 3902; KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28; KA 3045, s. 43–44; KA 3048, s. 43; KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218097: 1

²⁵⁹ KA 2920, s. 115

²⁶⁰ Forsell 1691.

²⁶¹ Winter 1792.

**Kohde 44 Noringsböle Nordsjö gård (Vuosaari)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001675)**

Nordsjön kartanon itäisemmällä on sijainnut 1600-luvun kartano. (218089:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Noringsböle Nordsjö gård (Vuosaari)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676215 I: 398031 P (YKJ): 6679019 I (YKJ): 3398160 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20995531° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16003731° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,5973' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,6022' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 35,8391" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 36,1343"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Noringsbölessä oli vuonna 1540 neljä veronmaksajaa (Lass Torstensson, Mats Olsson, Per i Husö, Simon i Gomböle), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa²⁶². Kaksi veronmaksajista oli vuonna 1547 ulkokylänmiehiä²⁶³. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁶⁴. Noringsböle-nimen määrittäneenä on nor-sanana ing-johdos noring, salmelainen ja perusosana böle, uudistalo, kylä²⁶⁵.

Noringsböle on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle merkityn Nordsjön kartanon tienoilla²⁶⁶. Jonkin matkaa talosta etelään on Gambelby åker. On mahdollista, että kylä on siirtynyt pois alkuperäiseltä paikaltaan jonkin matkaa pohjoisemmaksi

Kartta: Noringsbölen sijaintialue Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Nordsjön 1600-luvun kartanon paikka on edelleen käytössä. Kartanon rakennukset sijoittuvat kahdelle vierekkäisellä matalalla mäellä. Lännessä oleva kartanon nykyinen päärakennus on peräisin 1800-luvulta. Kartano on todennäköisesti sijainnut 1600-luvun lopulla itäisemmällä mäellä, missä ovat työväen asunnot ja pehtorin rakennus. Nykyään

²⁶² KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kaksi savua.

²⁶³ KA 2961, s. 45.

²⁶⁴ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁶⁵ Kepsu 2005, s. 133.

²⁶⁶ Broterus 1698c.

paikalla toimii perhekeskus ja päiväkot. Mäkien välissä on puistoalue. Rakentamatonta tilaa on puiston ohella pihilla ja rakennusten väleissä. Itäisemmän mäen pohjoispuolella on pysäköintialue.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårge Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218089: 1

Kohde 45 Noringsböle Gammelby (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726)

Noringsbölen Gammelbyn mahdollista tonttimaata. .(218091:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Noringsböle Gammelby (Vuosaari)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676092 I: 398215 P (YKJ): 6678896 I (YKJ): 3398344 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20889746° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16341719° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,5338' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,8050' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 32,0309" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 48,3019"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	

Historia

Noringsbölessä oli vuonna 1540 neljä veronmaksajaa (Lass Torstensson, Mats Olsson, Per i Husö, Simon i Gomböle), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa²⁶⁷. Kaksi veronmaksajista oli vuonna 1547 ulkokylänmiehiä²⁶⁸. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁶⁹. Noringsböle-nimen määrittäneenä on nor-sanana ing-johdos noring, salmelainen ja perusosana böle, uudistalo, kylä²⁷⁰.

Noringsböle on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle merkityn Nordsjön kartanon tienoilla²⁷¹. Jonkin matkaa talosta etelään on Gambelby åker. On mahdollista, että kylä on siirtynyt pois alkuperäiseltä paikaltaan jonkin matkaa pohjoisemmaksi

Kuvaus

Nordsjön kartanon ohi Vuosaaren satamaan johtavan Vuotien ja sen suuntaisen Pohjoisreimarintien eteläpuolella sijaitsevassa metsikössä on kallonmäen pohjoisrinteellä useiden rakennusten jäännöksiä. Maasto on ryteikköistä, ja siellä on suuria luonnonkiviä. Suuri osa maanpäällisistä rakenteista vaikuttaa kartanon toimintaan liittyneiltä melko nuorilta rakennuksilta. Idässä on yksi noin 2 x 4 metriä laaja uunin pohja, joka saattaa olla vanhempi. Vanhoja rakenteita voi olla myös metsikön vierellä pohjoisessa olevalla niityllä.

Kuljettaessa pohjoisesta etelään tullaan kahden mäen väliin jäävään suojaiseen laaksoon. Samalla kasvillisuus muuttuu ryteikköisestä sekametsästä kuusimetsäksi, jossa on vähän aluskasvillisuutta. Alue vaikuttaa vanhalta tonttimaalta. Selkeitä rakenteita ei kuitenkaan muutamaa epämääräistä matalaa kumpareta lukuun ottamatta erotu maan pinnalle. Alueella tehdyistä kairauksista näkyi paksu kerros tummaa kulttuurimaata. Lisäksi kaatuneen puun kannossa oli tiiltä, palanutta savea ja yksi rautanaula. Osa tiilistä oli selvästi teollisia. Alueella oli myös muita merkkejä uudemmassa maankäytöstä, mm. oja ja maansiirtoa.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårigo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218091: 1-2

²⁶⁷ KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kaksi savua.

²⁶⁸ KA 2961, s. 45.

²⁶⁹ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁷⁰ Kepsu 2005, s. 133.

²⁷¹ Broterus 1698c.

Kohde 46 Norsby Skataby (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001677)

Skatabyn tonttimaa on edelleen käytössä. (218090:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Norsby Skataby	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675107 I: 399004 P (YKJ): 6677910 I (YKJ): 3399133 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20025392° Lon (ETRS89/WGS84): 25,17813557° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,0152' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 10,6881' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 0,9141" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 10' 41,2881"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Norsbyssä oli vuonna 1540 kaksi talonpoikaa (Staffan Mortensson, Bänth Philipsson), jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron²⁷². Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁷³. Nordsjö-nimi perustuu saarennimeen, johon sisältyy ruotsin sanat salmi, nor, ja saari, ö.²⁷⁴

Norsby on mahdollisesti sijainnut myöhemmän Skatabyn paikalla. Skataby on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle²⁷⁵. Kylässä oli tuolloin kaksi tilaa. Tiloista toinen oli autiona, ja se mainitaan ainoastaan karttaselityksessä.

Kartta: Norsby/Skataby Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Norsbyn/Skatabyn tonttimaa on edelleen käytössä. Ympäristö on säilyttänyt pääosin vanhan maaseutumaisen ilmeensä. Tonttimaalla on nykyään Helsingin kaupungin omistama Skatan tila. Paikalla on huonokuntoisia vanhoja puurakennuksia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä rakennusten väleissä ja pihalla. Vanha tonttimaa on saattanut jatkua luoteessa olevalla nykyään asuinkäytössä olevalle tontille.

²⁷² KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kaksi savua.

²⁷³ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁷⁴ Kepsu 2005, s. 133.

²⁷⁵ Broterus 1698c.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218090: 1

Kohde 47 Norsökär Poslar (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726)

Norsökärin kylätontti on täysin tuhoutunut. (218092:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Norsökär Poslar (Vuosaari)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676436 I: 397442 P (YKJ): 6679240 I (YKJ): 3397571 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21179084° Lon (ETRS89/WGS84): 25,14930390° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,7075' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8,9582' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 42,4470" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8' 57,4940"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Norsökärissä oli vuonna 1540 yksi talonpoika (Henrik Morthenson), joka maksoi yhden täysveron²⁷⁶. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁷⁷. Norsökär nimen määriteosana on kylännimi Norsö ja perusosana kylän tai talon nimi Kärr²⁷⁸.

Norrsökärr on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalle merkityn Poslarsin rusthollin tienoilla²⁷⁹.

Kartta: Norsökärin mahdollinen sijaintialue Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Norrsökärr on tuhoutunut asuinalueen rakentamisen seurauksena.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

²⁷⁶ KA 2920, s. 121. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään yksi savu.

²⁷⁷ SAY; KA 3045, s. 74.

²⁷⁸ Kepsu 2005, s. 133–134.

²⁷⁹ Broterus 1698c.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårigo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218092: 1

Kohde 48 Rasböle (Rastila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001674)

Rasbölen tonttimaan paikalla on nykyään metroasema. .(218093:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Rasböle (Rastila)	Kunta:	Helsinki
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675867 I: 395766 P (YKJ): 6678670 I (YKJ): 3395894 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20625933° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11937117° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,3756' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7,1623' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 22,5336" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7' 9,7362"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Rasbölessä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Anders Gerichsson, Mats Jonsson, Jöns Jönsson), jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron²⁸⁰. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle²⁸¹. Rasböle-nimen pohjalla saattaa olla joko suomen kielen kaski sana rasi tai ruotsinkielinen laaksoa tai vesijuoksua tarkoittava ras²⁸².

Rasböle on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle Vuosaaren kartalle²⁸³. Kylässä oli tuolloin yksi talo.

Kartta: Rasböle Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Rasböle on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tonttimaan kohdalla on nykyään metro ja Vuosaaren johtava Vuotie.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårge Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218093: 1

²⁸⁰ KA 2920, s. 121–122. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kolme savua.

²⁸¹ SAY.

²⁸² Kepsu 2005, s. 135.

²⁸³ Broterus 1698c.

Kohde 49 Sandhamn (Santahamina) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001679)

Nimi:	Sandhamn (Santahamina)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6668957 I: 390852 P (YKJ): 6671758 I (YKJ): 3390978 Lat (ETRS89/WGS84): 60,14296468° Lon (ETRS89/WGS84): 25,03447992° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 8,5779' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,0688' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 8' 34,6729" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 4,1277"		
Paikannustarkk:	ei määritelty		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Santahaminan satamapaikka ("*Sant havene*") mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1423²⁸⁴. Santahaminan satamapaikasta on useita tietoja 1400-luvulta ja 1500-luvun alusta²⁸⁵. Sandhamn-nimi sisältää sanat sand, hiekka, ja hamn, satama ja on tyypistynyt alkuperäisestä asustaan Sandöhamn²⁸⁶. Ensimmäinen varma viite pysyvästä asutuksesta Santahaminassa on vuodelta 1509, jolloin 29.huhtikuuta päivätyssä kirjeessä esiintyy perämies "*Erich j Sandhamffn*", jolla kerrotaan olevan vaimo ja lapsi²⁸⁷.

Santahaminaa ei löydy Porvoon läänin 1540-luvun maallisten verojen luetteloista. Vuonna 1548 laaditun Porvoon läänin kymmenysluettelon mukaan maksoi Santahaminasta veroa seitsemän talonpoikaa (Anders Olofsson, Michel Larsson, Simon Nilsson, Mats Persson, Anders Persson, Nils Nilsson, Hans Halfvarsson)²⁸⁸. Vertaamalla nimiä Porvoon läänin maakirjoihin käy ilmi, että talonpojista kolme ensimmäistä on asunut Santahaminassa ja neljä jälkimmäistä Degeröbyssä²⁸⁹. Helsingin kartanon ja voutikunnan tilikirjaan 1555–1556 on merkitty nokkaverojen maksajiksi Santahaminasta Simon Persson ja Hans

²⁸⁴ FMU 1722.

²⁸⁵ FMU 1886, 2007, 2010, 2011, 2015.

²⁸⁶ Kepsu 2005, s. 143.

²⁸⁷ FMU 5385.

²⁸⁸ KA 2969, s. 12.

²⁸⁹ SAY.

Larsson²⁹⁰. Samalta vuodelta olevaan Helsingin voutikunnan tilikirjaan on merkitty Santahaminassa asuneet perämiehet Erich Persson ja Hans.²⁹¹

Santahaminan vanhin kyläkartta on vuodelta 1768²⁹². Kylässä oli tuolloin kaksi taloa samalla tonttimaalla. Pohjoisemmalla tilalla (Norra gården) asui Mats Mattson ja etelätilalla (Södra gården) Eric Ericksson.

Kartta: Santahaminan tilat (A Norra gården, B Södra gården) vuonna 1768. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohdetta ei tarkastettu vuonna 2011, koska se on inventoitu ja rajattu vuonna 2009²⁹³. Paikalla on ollut rakennuksia ja viljelmiä vielä 1800-luvulla. Alueen jatkuva käyttö ja maastonmuokkaus ovat tuhonneet kohdetta, mutta on mahdollista että maan alla on säilynyt kylätonttiin liittyviä rakenteita tai kerroksia.

Asiakirjalähteet

FMU 1722, 1886, 2007, 2010, 2011, 2015, 5385; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 49; KA 3048, s. 49.

Karttalähteet

²⁹⁰ KA 3048, s. 49.

²⁹¹ KA 3048, s. 49

²⁹² Hagström 1778.

²⁹³ König & Mikkanen 2009.

Hagström, Carl P. 1778: Geometrisk charta öfver Sandhamns Ö med Thertill lydande hollmar i Nyland Borgo härad och Helsing Sockn, afmått åhr 1778. MH B7 Helsinki kaup. 24/1-3.

Kohde 50 Skomakarböle (Suutarila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001729)

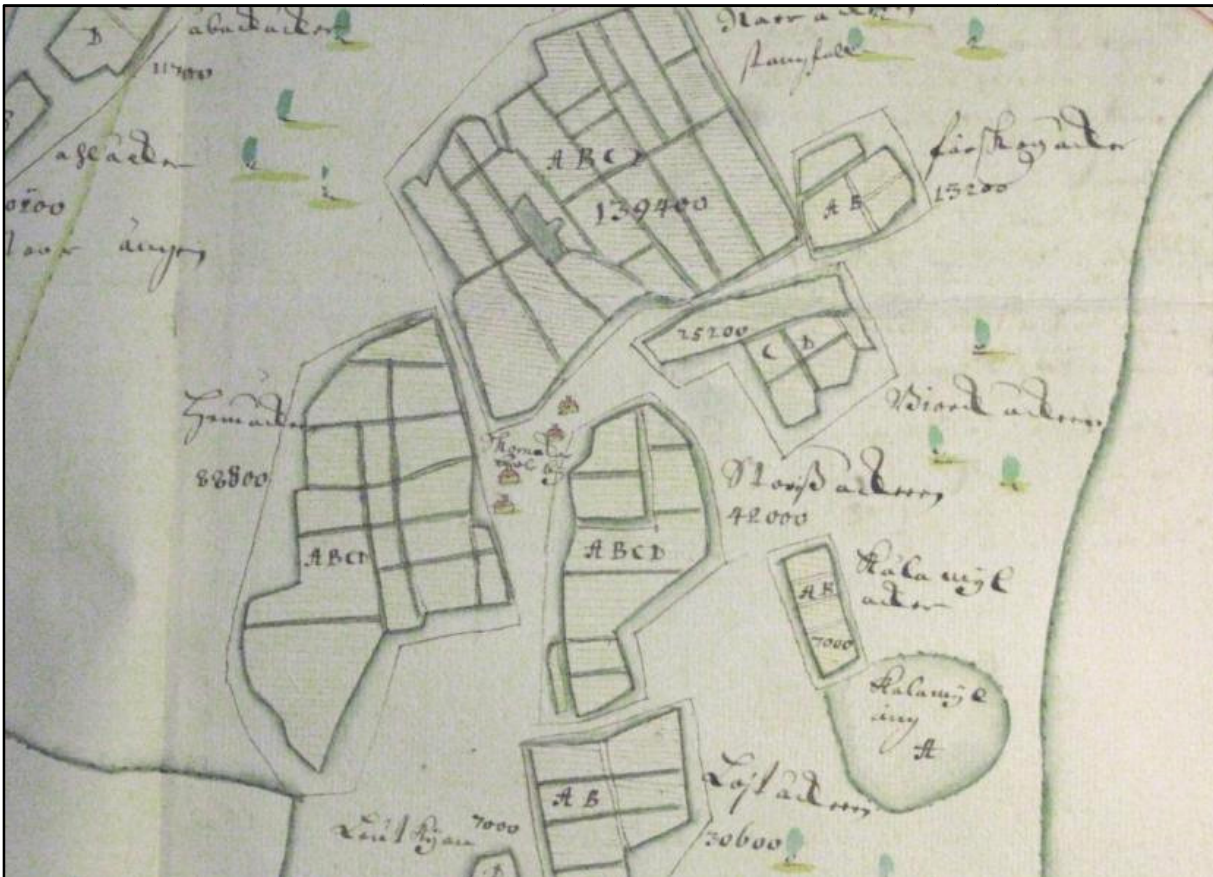

Skomakarbölen autoitunutta eteläosaa. (218113:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Skomakarböle (Suutarila)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6684235 I: 389896 P (YKJ): 6687042 I (YKJ): 3390022 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27980648° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00898176° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,7884' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,5389' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 47,3033" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 32,3343"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Skomakarböle/Skomarböleby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1523²⁹⁴. Kylän rinnakkaisnimi Böleby mainitaan jo vuonna 1517²⁹⁵. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Hinrik Pärsson, Poll Henriksson, Erick Halvarsson, Jöns Bänctsson, Olof Olofsson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/4 täysveroa²⁹⁶. Kylässä oli vuonna 1556 viisi talonpoikaa²⁹⁷. Skomakarböle-nimi sisältää ammattinimikkeen Skomakare, suutari²⁹⁸.

Skomakarbölen vanhin kartta on vuodelta 1708²⁹⁹. Kylässä oli tuolloin samalla tonttimaalla vierekkäin neljä talonpoikaistilaa (A Böstas/Hans Johansson, B Hannus/Nils Simonsson, C Halvars/Hindrik Matsson, D Bengts/Elias Tomasson).

Kartta: Skomakarböle Samuel Broteruksen vuonna 1708 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Skomakarböle on suurelta osin tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tonttimaan eteläpäädyssä on jäljellä niittykaistale, jota reunustavat molemmista päistä pienet metsiköt. Niittyalue rajautuu lännestä asuinalueeseen ja päiväkotiin, etelästä palvelutaloon ja idässä tietyömaahan. Säilyneen alueen pohjoisreunalla on 1800- tai 1900-

²⁹⁴ Kerkkonen 1965, s. 172. ”skomardrbuw/schomakerboylen.”

²⁹⁵ Kepsu 2005, s. 151.

²⁹⁶ KA 2920, s. 14–15. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 67) on merkitty kylään viisi savua.

²⁹⁷ KA 3045, s. 33.

²⁹⁸ Kepsu 2005, s. 151.

²⁹⁹ Broterus 1708b.

luvun kellarin jäännökset. Muualla alueella ei erotu selkeitä rakenteita. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiaikana suhteellisen hyvät, niityllä kasvava pitkä ruoho heikensi kuitenkin näkyvyyttä.

Suuri osa Skomakarbölestä on tuhoutunut..(218113:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 14–15; KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1708b: Geometrisk carta och Afritning uppå Skomackarböle by i Borgo herad och Helsing Sochn afmätt åhr 1708.

WebMusketti-kuvat

218113: 1-2

**Kohde 51 Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 11000001711)**

Bocksbackan kartanon tontti on säilynyt kerrostaloalueen keskellä .(218112:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679954 I: 388596 P (YKJ): 6682759 I (YKJ): 3388721 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24103725° Lon (ETRS89/WGS84): 24,98785049° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,4622' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59,2710' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 27,7341" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59' 16,2618"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Kartta: Samuel Broteruksen Sonaby malmin alueesta vuonna 1702 laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417³⁰⁰. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514³⁰¹. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen³⁰².

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa³⁰³. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³⁰⁴.

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435³⁰⁵. Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen³⁰⁶. Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.³⁰⁷

³⁰⁰ FMU 1492, REA 368. "Gudmund i Sonaby."

³⁰¹ Kerkkonen 1965, s. 165. "malmebuw."

³⁰² Kepsu 2005, s. 116.

³⁰³ KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³⁰⁴ KA 3045, s. 34.

³⁰⁵ Anthoni 1950, s. 73.

³⁰⁶ Kerkkonen 1965, s. 75.

³⁰⁷ Kepsu 2005, s. 118.

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³⁰⁸. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Bocksbackan säterin paikka on edelleen käytössä. Bocksbackan kartanon nykyinen päärakennus ja pihaa reunustavat sivurakennukset ovat peräisin 1800-luvulta. Vanhoja kulttuurikerroksia on saattanut säilyä pihalla, rakennusten väleissä ja kartanon pohjoispuolella olevassa pienessä puistikossa.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårigo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218112: 1

³⁰⁸ Broterus 1702c.

**Kohde 52 Sonaby malm Malmby Brusas Ströms (Malmi)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001713)**

Sonaby malmin Brusasin ja Strömsin tonttimaasta on säilynyt osa nykyaikaan. .(218110:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Sonaby malm Malmby Brusas Ströms (Malmi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680199 I: 389792 P (YKJ): 6683004 I (YKJ): 3389917 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24356134° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00930357° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6137' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,5582' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 36,8208" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 33,4929"		
Paikannustarkk:	10-100m		

Peruskartta: 204304

Perusk. nimi: Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417³⁰⁹. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514³¹⁰. Malmbý sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen³¹¹.

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa³¹². Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³¹³.

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³¹⁴. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbýn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kartta: Samuel Broteruksen Sonaby malmin alueesta vuonna 1702 laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

³⁰⁹ FMU 1492, REA 368. "Gudmund i Sonaby."

³¹⁰ Kerkkonen 1965, s. 165. "malmebuw."

³¹¹ Kepsu 2005, s. 116.

³¹² KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³¹³ KA 3045, s. 34.

³¹⁴ Broterus 1702c.

Brusasin ja Strömsin tonttimaa sijaitsee Longinojan itäpuolella olevalla kohoumalla. Tontin vierellä itäkaakossa on kallio. Tonttimaa on edelleen käytössä ja se on säilyttänyt hyvin vanhakantaisen ilmeensä. Brusasin tontilla on pihamaan ympärillä vanhoja raskas- ja kevytperustaisia punaisia puutaloja. Brusasin pohjoispuolella sijaitsevan Strömsin tontti on asuinkäytössä. Nykyinen 1900-luvun alusta peräisin oleva päärakennus sijaitsee Broteruksen aikaisen tontin vierellä idässä. Pihamailla ja rakennusten väleissä saattaa olla maan alla kulttuurikerroksia ja vanhoja rakenteita.

Tonttimaasta länteen Longinojaan laskevalla loivalla rinteellä olevassa metsikössä saattaa olla kylään liittyviä rakenteita. Longinojan rannassa on sijainnut mylly 1800- ja 1900-luvuilla.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårigo härad och Helsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218110: 1

Kohde 53 Sonaby malm Storby (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001715)

Sonaby Malmin Storbyn läntisin tontti on edelleen käytössä. (218109:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Sonaby malm Malmbym Storby(Malmi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680532 I: 389928 P (YKJ): 6683337 I (YKJ): 3390054 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24658632° Lon (ETRS89/WGS84): 25,01157725° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,7952' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,6946' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 47,7108" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 41,6781"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417³¹⁵. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514³¹⁶. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen³¹⁷.

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa³¹⁸. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³¹⁹.

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435³²⁰. Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen³²¹. Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.³²²

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³²³. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit. Storbyn tonttimaalla oli useita torppia vuonna 1759³²⁴.

Kuvaus

Latokartanontien länsipuolella sijaitseva tonttimaan osa (Örskis ja Philpus) on edelleen käytössä. Paikalla on vanhoista raskasrakenteisista punaisista puutaloista koostuva pihapiiri. Tontin pohjoispuolella on puistikko. Vanhoja kulttuurikerroksia on saattanut säilyä puistossa, rakennusten väleissä ja pihamaalla.

Latokartanontien itäpuolinen osa Storbystä on tuhoutunut suurelta osin tien levennystöiden ja parkkipaikan rakentamisen yhteydessä. Longinojaan rajautuvalla Pärsin tontilla on vanha puutalo. Pärsin tontilla saattaa olla paikoin pieniä fragmentteja vanhemmasta asutuksesta.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

³¹⁵ FMU 1492, REA 368. ”Gudmund i Sonaby.”

³¹⁶ Kerkkonen 1965, s. 165. ”malmebuw.”

³¹⁷ Kepsu 2005, s. 116.

³¹⁸ KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³¹⁹ KA 3045, s. 34.

³²⁰ Anthoni 1950, s. 73.

³²¹ Kerkkonen 1965, s. 75.

³²² Kepsu 2005, s. 118.

³²³ Broterus 1702c.

³²⁴ Bonej 1759, MH B7 Helsinki kaup 17/7-8.

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårigo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218109: 1

**Kohde 54 Sonaby malm Malmbý Tallbacka (Malmi)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001714)**

Tallbackan tonttimaalla on nykyään päiväkotí. (218108;1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Sonaby malm Malmbý Tallbacka (Malmi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680347 I: 389689 P (YKJ): 6683152 I (YKJ): 3389814 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24486151° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00736370° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6917' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,4418' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 41,5014" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 26,5093"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417³²⁵. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514³²⁶. Malmbys sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen³²⁷.

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa³²⁸. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³²⁹.

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³³⁰. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Tallbackan tonttimaan paikalle rakennettu päiväkotitoiminta on tuhonnut suuren osan vanhoista rakenteista. Päiväkodin kaakkoispuolella sijaitsevan niityn kohdalla saattaa olla maan alla jäännöksiä vanhasta kylästä. Päiväkodin lounaispuolella olevassa metsikössä on ensimmäisen maailmansodan aikaisia varustuksia, jotka ovat tuhonneet osan kylästä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårge härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218108: 1

³²⁵ FMU 1492, REA 368. ”Gudmund i Sonaby.”

³²⁶ Kerkkonen 1965, s. 165. ”malmebuw.”

³²⁷ Kepsu 2005, s. 116.

³²⁸ KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³²⁹ KA 3045, s. 34.

³³⁰ Broterus 1702c.

Kohde 55 Sonaby malm Sonaby (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001710-1000001715)

Sonabyn paikka on nykyään omakoti- ja kerrostaloaluetta. (218111:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Sonaby malm Sonaby (Malmi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680396 I: 388303 P (YKJ): 6683201 I (YKJ): 3388428 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24492318° Lon (ETRS89/WGS84): 24,98231825° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6954' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,9391' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 41,7235" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 56,3457"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417³³¹. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514³³². Malmbys sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen³³³.

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa³³⁴. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³³⁵.

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³³⁶. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Sonaby on tuhoutunut uudemman rakennustoiminnan seurauksena.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårigo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218111: 1

³³¹ FMU 1492, REA 368. ”Gudmund i Sonaby.”

³³² Kerkkonen 1965, s. 165. ”malmebuw.”

³³³ Kepsu 2005, s. 116.

³³⁴ KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³³⁵ KA 3045, s. 34.

³³⁶ Broterus 1702c.

Kohde 56 Sonaby malm Stensböle (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001712)

Stensböle on nykyään kerrostaloaluetta. (218130:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Sonaby malm Stensböle (Malmi)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679900 I: 389376 P (YKJ): 6682705 I (YKJ): 3389501 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24076541° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00195811° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,4459' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,1175' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 26,7555" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 7,0492"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417³³⁷. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514³³⁸. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen³³⁹.

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Märthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa³⁴⁰. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen³⁴¹.

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435³⁴². Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen³⁴³. Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.³⁴⁴

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702³⁴⁵. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Stensböle on tuhoutunut kerrostaloalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårge härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

³³⁷ FMU 1492, REA 368. ”Gudmund i Sonaby.”

³³⁸ Kerkkonen 1965, s. 165. ”malmebuw.”

³³⁹ Kepsu 2005, s. 116.

³⁴⁰ KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.

³⁴¹ KA 3045, s. 34.

³⁴² Anthoni 1950, s. 73.

³⁴³ Kerkkonen 1965, s. 75.

³⁴⁴ Kepsu 2005, s. 118.

³⁴⁵ Broterus 1702c.

Kohde 57 Staffansby (Tapaninkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001717)

Staffansby vuonna 2011. (218107:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Staffansby (Tapaninkylä)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681922 I: 388191 P (YKJ): 6684728 I (YKJ): 3388316 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25858574° Lon (ETRS89/WGS84): 24,97945284° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,5151' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,7672' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 30,9087" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 46,0302"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Staffansby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511³⁴⁶. Kylä on ilmeisesti saanut nimensä talolta, joka isäntänä on ollut Staffan³⁴⁷. Kylässä oli vuonna 1540 19 talonpoikaa (Pär Andersson, Clemet Persson, Anders Jönsson, Jöns Ingemundsson, Jöns Persson, Erich Jopson, Osmund Pärsson, Erick Halvarsson, Clemet Pärsson, Olof Larsson, Henrich Smed, Lasse Nilsson, Philpus Jönsson, Oloff Pärsson, Henrick Olsson, Erick Jönson, Simon Jopsson, Matts Knutson, Mats Mickelson), jotka maksoivat yhteensä yhdeksän täysveroa³⁴⁸. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä veronmaksajista kuusi oli ulkokylänmiehiä (32 % veronmaksajista/ 17 % täysveroluvuista)³⁴⁹. Staffansbyssä oli vuonna 1556 13 talonpoikaa ja viisi ulkokylänmiestä³⁵⁰.

Kartta: Staffansby Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

³⁴⁶ FMU 5560. "Jöns Person j Staffansby."

³⁴⁷ Kepsu 2005, s. 158.

³⁴⁸ KA 2920, s. 9-14. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään 14 savua.

³⁴⁹ KA 2961, s. 4-5.

³⁵⁰ KA 3045, s. 32-33.

Staffansbyn vanhin kartta on vuodelta 1692³⁵¹. Kylässä oli tuolloin kymmenen asuttua tilaa, kaksi autiotilaa ja yksi ulkokylänmaa. Talojen tontit sijaitsivat kahdella vierekkäisellä mäellä.

Lännessä sijaitsevalla Kapteenskanmäellä tehtiin vuonna 2008 laajoja arkeologisia tutkimuksia. Kapteenskanmäen länsipuolella havaittiin sekä 1800-luvulla rakennettuun kartanon puistoon että puistoa edeltäneeseen Tapaninkylän Åsmusin tilaan liittyviä rakenteita. Esinelöydöt sijoittuivat 1700- ja 1800-luvuille. Esineiden joukossa oli mm. muutama 1700-luvun raha. Kaivausalueen itäpuolelta paljastui kahden 1800–1900-luvun rakennuksen pohjat. Lisäksi havaittiin tien vierelle 1900-luvun alussa Helsingin maalinnoituksen rakentamisen yhteydessä rakennettuja lastausramppeja. Mielenkiintoinen havainto oli pieni tulisija, jossa oli mahdollisesti sulatettu rautaa.³⁵²

Kuvaus

Staffansbyn Kapteenskanmäki on autioitunut 1800- ja 1900-lukujen kuluessa. Kohde on puistomainen lähiympäristön asukkaiden virkistysalue. Mäen pohjoislaidalla on ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita. Kapteenskanmäellä tehtiin vuonna 2008 laajat pelastuskaivaukset paikalle suunnitelluiden kerrostalojen johdosta. Rakennustöitä ei ole vielä toteutettu. Loppuosa Kapteenskanmäestä on edelleen muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamaa kylätonttia.

Itäisempi osa kylästä on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena.

Asiakirjalähteet

FMU 5560 KA 2920, s. 9-14; KA 2961, s. 4-5; KA 3045, s. 32–33.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692d: Geometrisk Charta öfwer Staffansby i Helsing Sochn och Bårigo Lähn. Afmätt 1692. MH B7 28/1 (maamittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218107: 1

³⁵¹ Broterus 1692d.

³⁵² Suhonen 2008.

Kohde 58 Taliby (Pajamäki) Lassas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001702)

Talibyn Lassasin tonttimaa on autoitunut. (218105:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Taliby (Pajamäki) Lassas	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677331 I: 381206 P (YKJ): 6680135 I (YKJ): 3381328 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21541244° Lon (ETRS89/WGS84): 24,85601845° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9247' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,3611' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 55,4848" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 21,6664"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Taliby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1524³⁵³. Talibyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Henrik Olsson, Pär Bärtilsson, Erik Hensson, Jop Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa³⁵⁴. Myös Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Talin tilaluku on neljä³⁵⁵. Kylän tilaluku laski 1600-luvulla kolmeen³⁵⁶. Tali-nimi saattaa perustua ruotsinkielen laaksoa tarkoittavaan sanaan dal tai suomenkieliseen paikannimen Talvijoki³⁵⁷.

Talin talot ovat merkitty likimääräisesti Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle³⁵⁸. Talin vanhin tarkka kyläkartta on vuodelta 1786³⁵⁹. Kylässä oli tuolloin kolme tilaa kahdelle erilliselle tonttimaalle jakaantuneena. Yhdellä tonttimaalla olivat Martas (Kapteeni Nyberg & Hen. Matheisson) ja Reimars (Hindric & Michell Andersson) ja toisella seisoi yksinään Lassas (Hinric Matsson).

Kartta: Talibyn Martas (A), Lassas (B) ja Reimars (C) vuonna 1786. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

³⁵³ Kepsu 2005, s. 163.

³⁵⁴ KA 2920, 94–95. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

³⁵⁵ KA 3045, s. 41.

³⁵⁶ Kepsu 2005, s. 161.

³⁵⁷ Kepsu 2005, s. 163.

³⁵⁸ Broterus & Nycopensis 1701.

³⁵⁹ Vestermark 1786.

Kuvaus

Talibyn Lassasin tonttimaan on autioitunut 1900-luvulla. Tonttimaan sijaitsee Talin golfkentän ja siirtolapuutarhan välisellä niittyalueella. Inventointiajankohtana tiheä ruohikko heikensi havaintomahdollisuuksia. Paikalla erottui kuitenkin kaksi mahdollista rakennuksen pohjaa. Tonttimaan on saattanut jatkua pohjoisessa olevaan ryteikkömäiseen metsikköön saakka. Metsässä on oja, joka saattaa olla ensimmäisen maailmansodan aikaisen (vuoden 1918?) juoksuhaudan jäännös.

Asiakirjalähteet

KA 2920, 94–95; KA 3045, s. 41.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknäs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Hagström, Carl P. 1775: Charta öfver Tali bys ägor uti Nyland, Borgå härad och Helsing sockn. Författad år 1775 af Carl P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup.27/1-10.

Hagström, C.P. & Westermark, Johan 1775-1786 Charta öfver Tali bys ägor uti Nylands Borgo härad och Helsing sockn afmätte och storskiftade år 1775 af herr ländmästaren Carl Petter Hagström samat skiftet ändrat år 1786 af Johan Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 27/11–19.

WebMusketti-kuvat

218105: 1

Kohde 59 Taliby (Tali) Martas ja Reimars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001700)

Talin eteläisempi tonttima on nykyään golf-kentän ympäröimä (218106:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Taliby (Pajamäki) Martas Reimars	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677331 I: 381206 P (YKJ): 6680135 I (YKJ): 3381328 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21541244° Lon (ETRS89/WGS84): 24,85601845° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9247' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,3611' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 55,4848" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 21,6664"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	Perusk. nimi:	Tapiola

Historia

Taliby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1524³⁶⁰. Talibyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Henrik Olsson, Pär Bärtilsson, Erik Hensson, Jop Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa³⁶¹. Myös Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Talin tilaluku on neljä³⁶². Kylän tilaluku laski 1600-luvulla kolmeen³⁶³. Tali-nimi saattaa perustua ruotsinkielen laaksoa tarkoittavaan sanaan dal tai suomenkieliseen paikannimen Talvijoki³⁶⁴.

Talin talot ovat merkitty likimääräisesti Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle³⁶⁵. Talin vanhin tarkka kyläkartta on vuodelta 1786³⁶⁶. Kylässä oli tuolloin kolme tilaa kahdelle erilliselle tonttimaalle jakaantuneena. Yhdellä tonttimaalla olivat Martas (Kapteeni Nyberg & Hen. Matheisson) ja Reimars (Hindric & Michell Andersson) ja toisella seiso i yksinään Lassas (Hinric Matsson).

Kuvaus

Talibyn Martasin ja Reimarsin tonttimaa on sijainnut Helsingin golf-klubin nykyään omistaman Talin kartanon luona ja sen pohjoispuolella, missä on nykyään pysäköintialue, viheralue ja golf-kenttä. Uudempi maankäyttö on todennäköisesti tuhonnut suuria osia kylän vanhemmista rakenteista. Kylästä saattaa kuitenkin edelleen paikoin (etenkin kartanon tienoilla ja viheralueilla) olla jäljellä fragmentteja. Voitaneen pitää myös mahdollisena, että kylän tontteja olisi sijainnut nykyisen kartanon eteläpuolisella mäellä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, 94–95; KA 3045, s. 41.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Hagström, Carl P. 1775: Charta öfver Tali bys ägor uti Nyland, Borgå härad och Helsing sockn. Författad år 1775 af Carl P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup.27/1-10.

Hagström, C.P. & Westermärk, Johan 1775-1786 Charta öfver Tali bys ägor uti Nylands Borgo härad och Helsing sockn afmätte och storskiftade år 1775 af herr ländmästaren Carl Petter Hagström samat skiftet ändrat år 1786 af Johan Westermärk. MH B7 Helsinki kaup. 27/11-19.

WebMusketti-kuvat

218106: 1

³⁶⁰ Kepsu 2005, s. 163.

³⁶¹ KA 2920, 94–95. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.

³⁶² KA 3045, s. 41.

³⁶³ Kepsu 2005, s. 161.

³⁶⁴ Kepsu 2005, s. 163.

³⁶⁵ Broterus & Nycopensis 1701.

³⁶⁶ Vestermark 1786.

Kohde 60 Tomtbackaby (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001719)

Tomtbackan Kellarimäki. (218102:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683750 I: 386415 P (YKJ): 6686557 I (YKJ): 3386539 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27449658° Lon (ETRS89/WGS84): 24,94635408° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,4698' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56,7812' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 28,1877" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56' 46,8747"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Tomtbackaby mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511³⁶⁷. Kylännimi sisältää appelliivin tomt, tontti³⁶⁸. Kylässä oli vuonna 1540 viisi veronmaksajaa (Jacop Larsson, Henrik Andersson, Jöns Larsson, Hans Pärsson, Olof Ruut), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa³⁶⁹. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän kuudesta talonpojasta peräti viisi oli ulkokylänmiehiä (83 % veronmaksajista/ 67 % täysveroluviusta) eli he asuivat muualla kuin Tomtbackassa.³⁷⁰ Kylä on siis mitä ilmeisimmin ollut pääosin autiona jo 1540-luvulla. Tomtbackaan on Helsingin vuoden 1556 voutikunnan tili- ja maakirjassa laskettu naapurikylät Nackböle ja Granböle. Tomtbackan tilanne on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.³⁷¹ Creutzhammar-suku muodosti 1500-luvun lopulla Tomptbackasta säterin³⁷².

Tomtbackan vanhin kartta on vuodelta 1691³⁷³. Kartano sijaitsi tuolloin Vantaanjoen rannalla. Hieman lännempänä olevalla mäellä sijainnut vanha talonpoikaskylän paikka oli tuolloin ilmeisesti tyhjillään.

Kartta: Tomtbackan autioitunut kylätontti Lars Forsselin vuoden 1691 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

³⁶⁷ FMU 5560. "Anders Monsson j Tomptbacka."

³⁶⁸ Kepsu 2005, s. 174.

³⁶⁹ KA 2920, s. 34–35. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 74) on merkitty kylään yksi savu.

³⁷⁰ KA 2961, s. 27–28. (Hendrich Andersson/Skattmansby, Thomas Hendriksson/Skattmansby, Hans Ervastsson/Skattmansby, Olof Ruthe/Kyrkeby, Jöns Larsson?)

³⁷¹ FMU 5560 KA 2920, s. 34–35 KA 2961, s. 27–28 KA 3045, s. 43–44.

³⁷² Kuisma 1990, s. 198–199.

³⁷³ Forssel 1691.

Kuvaus

Tomtbackan Kellarimäki vaikuttaa topografiansa perusteella vanhalta kylänpaikalta. Mäen yli kulkee länsi-itäsuuntainen Kuninkaantammentie. Kellarinmäki on vaurioitunut pahoin uudemman maankäytön seurauksena. Keskiaikaisen kylän potentiaalisin sijaintipaikka, suojainen etelärinne on aivan sen länsipäätä lukuun ottamatta täysin tuhoutunut. Alueella on raskasrakenteisia maatalousrakennuksia, maata on myllätty, kasattu ja siirretty pois. Vanhoja kylään liittyviä kulttuurikerroksia ja rakenteita on saattanut säilyä Kellarimäen länsiosassa ja pohjoisessa Kuninkaantammentien pohjoispuolella pellolla olevan terassin kohdalla. Aivan tonttialueen länsipäässä on näkyvissä mahdollinen isoista harmaakivilohkareista (halk. >0,5 m) koostuva rakennuksen perustus.

Asiakirjalähteet

FMU 5560, KA 2920, s. 34–35, KA 2961, s. 27–28, KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsing socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218102: 1-2

Kohde 61 Tomtbacka gård (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001718)

Tomtbackan kartanon puretun päärakennuksen kohdalle on tehty puutarhaterassi. (218103:1) Kuva. V.-P. Suhonen.

Nimi:	Tomtbacka gård (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kartanot
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683848 I: 386840 P (YKJ): 6686655 I (YKJ): 3386964 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27549448° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95397751° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 31,7801" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 14,3191"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Tomtbackaby mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511³⁷⁴. Kylännimi sisältää appelliivin tomt, tontti³⁷⁵. Kylässä oli vuonna 1540 viisi veronmaksajaa (Jacop Larsson, Henrik Andersson, Jöns Larsson, Hans Pärsson, Olof Ruut), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa³⁷⁶. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän kuudesta talonpojasta peräti viisi oli ulkokylänmiehiä (83 % veronmaksajista/ 67 % täysveroluviusta) eli he asuivat muualla kuin Tomtbackassa.³⁷⁷ Kylä on siis mitä ilmeisimmin ollut pääosin autiona jo 1540-luvulla. Tomtbackaan on Helsingin vuoden 1556 voutikunnan tili- ja maakirjassa laskettu naapurikylät Nackböle ja Granböle. Tomtbackan tilanne on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.³⁷⁸ Creutzhammar-suku muodosti 1500-luvun lopulla Tomptbackasta säterin³⁷⁹.

Tomtbackan vanhin kartta on vuodelta 1691³⁸⁰. Kartano sijaitsi tuolloin Vantaanjoen rannalla.

Kuvaus

Tomtbackan kartanon paikka on edelleen käytössä. Haltialan kartanon 1800-luvulla rakennettu päärakennus purettiin 1950-luvulla. Nykyään kartanon perustuksen päällä on muotopuutarhaan liittyvä näköalaterassi. Lännessä on useita kartanon talous- ja ulkorakennuksia. Rakentamatonta tilaa on puutarhan ohella rakennusten väleissä ja pihamailla.

Asiakirjalähteet

FMU 5560, KA 2920, s. 34–35, KA 2961, s. 27–28, KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218103: 1

³⁷⁴ FMU 5560. ”Anders Monsson j Tomptbacka.”

³⁷⁵ Kepsu 2005, s. 174.

³⁷⁶ KA 2920, s. 34–35. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 74) on merkitty kylään yksi savu.

³⁷⁷ KA 2961, s. 27–28. (Hendrich Andersson/Skattmansby, Thomas Hendriksson/Skattmansby, Hans Ervastsson/Skattmansby, Olef Ruthe/Kyrkeby, Jöns Larsson?)

³⁷⁸ FMU 5560 KA 2920, s. 34–35 KA 2961, s. 27–28 KA 3045, s. 43–44.

³⁷⁹ Kuisma 1990, s. 198–199.

³⁸⁰ Forssel 1691.

Kohde 62 Tomtbacka Pottbacka (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019208)

Tomtbackan Pottbacka kuvattuna etelästä. (218098:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka Pottbacka (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Tomtbackan vuoden 1770 kartalle merkitty torpanpaikka³⁸¹.

Pottbackan torppa Tomtbackan 1700-luvun lopun kartalla. Kuva: V.-P. Suhonen

Kuvaus

Pottbacka on peltojen ympäröimä metsäinen mäennyppylä, jonka yli kulkee pohjois-eteläsuuntainen hiekkatie. Torpan tontti sijaitsee Pottbackan lounaisosassa sekametsässä. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana huonot aluskasvillisuuden ja puista pudonneiden lehtien vuoksi. Paikalla on kuitenkin ainakin neljä mahdollista uunin pohjaa. Mäen yli kulkevan tien itäpuolella on sijainnut Torpparinmäen asuinalueen rakentamisen yhteydessä perustettu kaatopaikka, joka on puhdistettu ja maisemoitu vuonna 2011. Töiden yhteydessä mäen itäosassa mahdollisesti sijainneet rakenteet ovat tuhoutuneet täysin.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218098: 1-2

³⁸¹ Lalin 1770a.

Kohde 63 Tomtbacka Kutubacka (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019209)

Kutubackan torpan aluetta. (218096:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka Kutubacka (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6682542 I: 385412 P (YKJ): 6685348 I (YKJ): 3385536 Lat (ETRS89/WGS84): 60,26337567° Lon (ETRS89/WGS84): 24,92891872° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,8025' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55,7351' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 48,1524" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55' 44,1074		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Kutubackan torppa on merkitty Kalmbergin vuoden 1855 kartalle.

Kuvaus

Torpan paikka sijaitsee sekametsässä golf-kentän pohjoisreunalla. Golf-kentän rakentaminen on mahdollisesti tuhonnut torpan paikan eteläosan. Säilyneellä alueella on ainakin yksi selvä rakennuksen kivijalka. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana hyvät.

Karttalähteet

Kalmbergin kartasto 1855

WebMusketti-kuvat

218096: 1

Kohde 64 Tomtbacka torppa 1 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019216)

Torppa on sijainnut peltojen ympäröimässä metsikössä. (218131:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka, Torppa 1 (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Muut nimet:	Lindos torp		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683466 I: 385246 P (YKJ): 6686273 I (YKJ): 3385370 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27161992° Lon (ETRS89/WGS84): 24,92539578° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 17,8317" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55' 31,4248"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Timothy Winterin vuoden 1792 kartalle merkitty Lindosin torppa³⁸².

Kuvaus

Torpan paikka on todennäköisesti raivattu suurelta osin pelloksi. Torpan alue on mahdollisesti jatkunut pellon eteläpuolella olevaan metsikköön. Metsässä on yksi kumpare, joka saattaa olla uunin pohja.

Karttalähteet

Timothy Winter 1792: Charta öfver Tomtbacka och Nackböle rusthålls ägor, belägne uti Nylands län Borgå härad och Hellsinge socken, affmätt till åker och äng år 1770 af E.Lalin samt skog och utmarken 1792 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. 20/5.

³⁸² Winter 1792

Kohde 65 Tomtbacka torppa 2 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019217)

Torpan sijaintialuetta. (218100:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka, Torppa 2 (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683270 I: 384561 P (YKJ): 6686076 I (YKJ): 3384684 Lat (ETRS89/WGS84): 60,26966730° Lon (ETRS89/WGS84): 24,91313348° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,1800' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54,7880' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 10,8023" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54' 47,2805"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	

Historia

Kuninkaankartastoon merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Torpan paikka on sijainnut mäen pohjoisrinteellä. Alueella on nykyään kuusimetsää ja auringonkukkaviljelmä. Alueen länsiosassa on melko nuorelta vaikuttava rakennuksen pohja ja veden täyttämä kuoppa. Torpan paikan länsipuolella on metsässä mahdollisia tervahautoja.

Karttalähteet

Kuninkaankartasto

WebMusketti-kuvat

218100: 1

Kohde 66 Tomtbacka torppa 3 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019218)

Torpan paikan reunalla säilynyt mahdollinen rakennuksen osa (218099:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka, Torppa 3 (Haltiala)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683071 I: 383837 P (YKJ): 6685877 I (YKJ): 3383960 Lat (ETRS89/WGS84): 60,26767550° Lon (ETRS89/WGS84): 24,90016995° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,0605' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54,0102' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 3,6318" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54' 0,6118"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Kuninkaankartastoon merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Torpan paikka on raivattu Haltialan ulkoilureitteihin liittyväksi kuntopisteeksi. Samalla torpan jäännökset ovat suurelta osin tuhoutuneet. Vanhoja rakenteita on saattanut säilyä kuntoilupisteen reunoilla.

Karttalähteet

Kuninkaankartasto

WebMusketti-kuvat

218099: 1

Kohde 67 Tölöby (Töölö) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001694)

Töölön kylän alueella on nykyään ooppera ja puistoa. (218101:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tölöby (Töölö)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6673410 I: 385177 P (YKJ): 6676212 I (YKJ): 3385301 Lat (ETRS89/WGS84): 60,18136720° Lon (ETRS89/WGS84): 24,92984894° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10,8820' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55,7909' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 52,9219" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55' 47,4562"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	Helsinki

Historia

Tölöby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1476.³⁸³ Kylännimi saattaa perustua ruotsinkieliseen paikannimeen *töl* (suo, suoputikko). On myös mahdollista takana on suomenkielinen *työlo*-sana.³⁸⁴ Töölön kylässä oli vuonna 1540 seitsemän veronmaksajaa (Hans Hindersson, Per Eriksson, Ol. Larsson, Morten Jönson, Erik Matsson, Anders Persson, Per Larsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa³⁸⁵. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Anders Persson (Gumtåktby) ja Per Larsson olivat ulkokylänmiehiä³⁸⁶. Tilamäärä pysyy samana vuoteen 1556. Ulkokylänmaat olivat kuitenkin päättyneet yhdelle omistajalle, Santahaminan Hansille³⁸⁷. 1600-luvun alussa kylän viidestä talosta useimmat autioituivat tai liitettiin 1630-luvulla jäljelle olleeseen veronmaksukykyiseen tilaan. Koko kylä päättyi vuonna 1643 Helsingin kaupungille.³⁸⁸

Töölön vanhin kartta on laadittu 1760- ja 1770-luvuilla³⁸⁹. Kartalle on merkitty yksi tonttimaa.

Kartta: Tölöbyn paikka 1760- ja 1770-luvuilla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

³⁸³ FMU 6676. "vnd yn deme anderen dorpe to Thola."

³⁸⁴ Kepsu 2005, s. 176.

³⁸⁵ KA 2920, s. 85–87. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.

³⁸⁶ KA 2961, s. 11.

³⁸⁷ KA 3045, s. 36.

³⁸⁸ Kepsu 2005, s. 176.

³⁸⁹ Lalin 1776.

Töölön kylä on sijainnut Mannerheimintien ja Runebergin kadun risteyksen tienoilla, Töölönlahden pohjukan länsirannalla. Kylänpaikka on todennäköisesti tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena. Paikalla on toiminut 1800- ja 1900-luvuilla Töölön sokeritehdas. Sokeritehtaasta on jäljellä enää muurin pätkä ja sen tilalle on rakennettu oopperatalo ja puistoa. Oopperatalon etelä- ja itäpuoleisessa puoleisessa puistossa saattaa paikoin olla jäljellä kylään ja sokeritehtaaseen liittyviä rakenteita.

Asiakirjalähteet

FMU 6676; KA 2920, s. 85–87; KA 2961, s. 11; KA 3045, s. 36.

Karttalähteet

Lalin, E 1776: Tölöby: MH B7 Helsinki kaup. 31/1-7.

WebMusketti-kuvat

218101: 1

Kohde 68 Villingby (Villinki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001678)

Villingin Byviken (218129:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Villingby (Laajasalo/Villinki)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6670602 I: 395048 P (YKJ): 6673403 I (YKJ): 3395176 Lat (ETRS89/WGS84): 60,15882638° Lon (ETRS89/WGS84): 25,10914414° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9,5296' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,5486' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9' 31,7750" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 32,9189"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	Perusk. nimi:	Vuosaari

Historia

Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjaan on merkitty Villingby³⁹⁰. Kylässä oli yksi talonpoika Lasse Nilsson. Villingby on mukana myös Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa³⁹¹. Villingby on verokirjoissa yleensä naapurikyliensä alla. Esimerkiksi vuoden 1550 maakirjassa Simon Villing on laskettu Brändöön³⁹². Villingby autioitui viimeistään 1600-luvun alussa³⁹³. Villingby-nimi sisältää mahdollisesti muinaisruotsin sanan vidher, metsä³⁹⁴.

Villingbyn keskiaikaista sijaintia ei tunneta. Samuel Broteruksen Villingsbystä vuonna 1697 laatimalla kartalla on reikä kaikista kiinnostavimmalla paikalla eli saaren pohjoisosassa sijainneen Byvikenin kohdalla³⁹⁵. Timothy Winterin vuonna 1798 laatimalla Villingin kartalle on merkitty asutusta Kylälahden itäpuolella³⁹⁶. Kyseessä saattaa olla uudelleen käyttöön otettu Villingbyn tontti. Mitään varmuutta asiasta ei kuitenkaan ole.

Kartta: Samuel Broteruksen vuonna 1697 laatima Villingin kartta.

Kuvaus

Kohdetta ei tarkastettu inventoinnin yhteydessä vuonna 2011. Kylän mahdollinen sijaintipaikka on nykyään tiivistä huvila-aluetta. Kohde on merkitty muinaisjäännösrekisteriin pisteenä.

Asiakirjalähteet

KA 2986, s. 27; KA 5003, s. 4; KA 5006, s. 91.

Karttalähteet

³⁹⁰ KA 5003, s. 4.

³⁹¹ KA 5006, s. 91.

³⁹² KA 2986, s. 27.

³⁹³ Kepsu 2005, s. 75.

³⁹⁴ Kepsu 2005, s. 75.

³⁹⁵ Broterus 1697, ULM Hki 8:1.

³⁹⁶ Winter 1798.

Broterus, Samuel 1697: Geo.....a och Afritning uppå belegit i HelssingSibbo Sochns Scerigårdar afmätt åhr 1697. ULM Hki 8:1.

WebMusketti-kuvat

218129: 1

**Kohde 69 Västersundom Porvarinlahti torppa 1
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019210)**

Rakennuksen pohja torpan paikalla (218095:1). Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Västersundom Porvarinlahti torppa 1	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679131 I: 397853 P (YKJ): 6681936 I (YKJ): 3397982 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23607982° Lon (ETRS89/WGS84): 25,15535739° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,1648' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,3214' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 9,8873" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 19,2866"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	Östersundom

Historia

Kalmbergin vuoden 1855 kartalle merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Torppa on sijainnut jyrkällä rinteellä. Paikan erottuu hyvin ympäristöstä avoimuutensa ja kasvillisuutensa perusteella. Torpan alueella on yksi selvä rakennuksen pohja ja yksi mahdollinen kellarikuoppa.

Karttalähteet

Kalmbergin kartasto 1855

WebMusketti-kuvat

218094: 1-2

**Kohde 70 Västersundom Porvarinlahti torppa 2
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019211)**

Torpan paikka kuvattuna Porvarinlahden itäpuolelta. (218094:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Västersundom Porvarinlahti torppa 2	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6678732 I: 398159 P (YKJ): 6681537 I (YKJ): 3398288 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23257572° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16108072° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,9545' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,6648' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 57,2726" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 39,8906"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	Östersundom

Historia

Kalmbergin vuoden 1855 kartalle merkitty torpanpaikka.

Kuvaus

Torppa on sijainnut rinteessä päällä olevalla terassilla. Paikka erottuu hyvin ympäristöstä avoimuutensa ja kasvillisuutensa perusteella. Torpan alueella on yksi selvä uunin pohja ja kaksi painannetta.

Karttalähteet

Kalmbergin kartasto 1855

WebMusketti-kuvat

218095: 1

Kohde 71 Västervikby (Viikinmäki) (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001689 & 1000019215)

Västervikbyn mahdollinen paikka on nykyään teollisuusaluetta. (218119:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi: Västervikby (Viikinmäki) **Kunta:** Helsinki

Laji: kiinteä muinaisjäännös **Vedenalainen:** ei

Muinaisj.tyyppi: asuinpaikat **Tyypin tarkenne:** kylänpaikat

Rauhoitusluokka: 3 **Lukumäärä:** 1

Ajoitus: historiallinen **Ajoitustarkenne:** ei määritelty

Koordinaatit: P: 6677984 I: 388830
P (YKJ): 6680788 I (YKJ): 3388955
Lat (ETRS89/WGS84): 60,22342357° Lon (ETRS89/WGS84): 24,99315540°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,4054' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59,5893'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 24,3248" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59' 35.3594"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta: 203406 **Perusk. nimi:** Helsinki.

Historia

Viikki mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417³⁹⁷. Västervikbyssä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Botwid Hinriksson, Lasse Pärsson, Clemet Pärsson, Jacop Bántsson, Henrik Henriksson, Erik Philpusson, Anders Pärsson, Simon Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa³⁹⁸. Kylän kahdeksasta veronmaksajasta oli vuonna 1547 viisi ulkokylänmiehiä (63 % veronmaksajista/50 % kylän täysveroluvusta)³⁹⁹. Västervikby häviää vuonna 1550 tapahtuneen Viikin latokartanon perustamisen myötä. Vielä vuonna 1593 mainitaan kuitenkin neljä Viikin latokartanon alla ollutta Västervikin savua.⁴⁰⁰

Kartta: Västervikbyn mahdollinen sijaintialue Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Västervikbyn mahdollinen sijaintialue on kuvattu Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalle Viikin latokartanon kartalle⁴⁰¹. Kartalle on merkitty Latokartano ja useita torppia. Seuraava kartta Viikistä on vuodelta 1781⁴⁰². Kartanon ja Pornaisten niemen tilojen ohella Viikin alueella sijaittivat Jorfsin, Lattilan, Bronäsin, Vikbackan, Mattin, Mäckilän, Bäckvikin, Saltbergsin, Sanbackan, Hästhaga uddin, Hakalan ja Brackvikin torpat.

³⁹⁷ FMU 1492, REA 368. "Jop Wör/Wic."

³⁹⁸ KA 2920, s. 5-6. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään kolme savua.

³⁹⁹ KA 2961, s. 2. Jop Bentsson/Äggelby, Henrik Henriksson/Sonaby malm, Erich Philpusson/Brändö, Anders Persson/Degerö tai Gumtåktby?, Simon Nilsson /Sandhamn.

⁴⁰⁰ Hausen 1920; KA 3462, f. 173.

⁴⁰¹ Forssel 1687.

⁴⁰² Westermark 1781.

Västervikbyn keskiaikaista paikkaa ei tunneta. Forsselin kartan peltojen perusteella voidaan tehdä varovaisia päätelmiä vanhojen tonttimaiden sijainneista. Suhteellisen hajallaan olevat pellot kertonevat siitä, että kylän talot ovat jakautuneet usealle tonttimaalle. Lännessä Hernepellontien ja -kujan alueella on luultavasti ollut tonttimaita. Paikalla oli vuonna 1687 samassa aitauksessa peltoryhmä, joka jakaantuu selvästi itä- ja länsiosaan. On mahdollista, että jompikumpi tai molemmat Nils Westermarkin vuoden 1781 kartalle⁴⁰³ merkityt torpat ovat itse asiassa keskiaikaisen Vikbyn/Västervikbyn tontteja. Aitauksen keskivaiheilla sijainneen Stenbackan torpan vieressä oli vuonna 1781 ”*Vikåkren*”. Aitauksen länsipäässä oli puolestaan Vikbacka torp.

Lars Forsselin kartalle merkittyjen peltojen määrän ja jakaantumisen perusteella on myös ilmeistä, että nykyisellä Pornaistenniemellä (”Bårnäs”) on ollut vanha tonttimaa. Paikalla tiedetään olleen 1690-luvulla neljä torppaa⁴⁰⁴. Saman verran torppia oli olemassa Nils Westermarkin kartoittaessa Viikin latokartanon vuonna 1781. Borgnäsin asutushistoria saattaa ulottua keskiajan puolelle. Jo vuonna 1552 mainitaan ”*enn engh vidh Helzighe ffors benempndh Borghness*”⁴⁰⁵. Näyttäisi mahdolliselta, että Pornaistenniemellä olisi ollut Vikbyn/Västervikbyn osa. Niemen nimi saattaa viitata paikalla tai lähistöllä olleen linnoitteeseen⁴⁰⁶.

Kuvaus

Västervikbyn mahdollinen sijaintipaikka on nykyään tiiviisti rakennettua teollisuusaluetta. Myös Pornaisten niemellä sijainnut 1600- ja 1700-lukujen asutus (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019215) on kadonnut uudemman rakennustoiminnan seurauksena.

⁴⁰³ Westermark 1781.

⁴⁰⁴ SAY.

⁴⁰⁵ KA 3006, s. 4

⁴⁰⁶ Granlund 1956, s. 234.

Pornaistenniemen 1600- ja 1700-lukujen asutusalueita nykyään. (218119:2) Kuva: V.-P. Suhonen,

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 5-6; KA 2961, s. 2; KA 3006, s. 4; KA 3462, f. 173.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermarck, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsing Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218049: 1, 218119: 1-2

**Kohde 72 Äggelby (Oulunkylä) Mickels Betars
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001708)**

Äggelbyn kylän tyhjentynttä itäosaa. (218120:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Äggelby (Oulunkylä)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679602 I: 387655 P (YKJ): 6682407 I (YKJ): 3387780 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23762002° Lon (ETRS89/WGS84): 24,97106219° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,2572' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,2637' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 15,4321" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 15,8239"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Ei määritelty

Historia

Kartta: Samuel Broteruksen Åggelbystä vuonna 1699 laatima kartta. Oikealla olevien Mickelsin ja Betarsin tontit ovat autioina (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Åggelby mainintaan mahdollisesti historiallisissa lähteissä vuonna 1515⁴⁰⁷. Åggelbyn nimen alkuperää ei ole kyetty määrittämään, taustalla voi olla joko suomen- tai ruotsinkielinen sana⁴⁰⁸. Kylässä oli vuonna 1540 16 veronmaksajaa (Michel Philpusson, Henrich Jönsson, Staffan Sigfredsson, Erik Jönsson, Knut Larson, Jöns Nilsson, Simon Matsson, Jacob Bántsson, Michel Pärsson, Ol. Andersson, Pär Jönsson, Clemet Matsson, Philpus Jönson, Matts Michelson, Morten Hinderson, Per Andersson), jotka maksoivat yhteensä 4 5/6 täysveroa⁴⁰⁹. Porvoon vuoden 1547 maakirjan mukaan kylässä oli peräti kymmenen ulkokylänmiestä (63 % veronmaksajista/ 41 % täysveroista)⁴¹⁰. Kylässä oli vuonna 1556 11 talonpoikaa ja yksi ulkokylänmies⁴¹¹. Eteläisen osakylän Kottbyn talonpojat ovat ilmeisesti laskettu 1540-luvulla ulkokylänmiehiksi. Vuonna 1556 heidät on katsottu Åggelbyn talonpojiksi.

⁴⁰⁷ Kerkkonen 1965, s. 167. "Ouwelbuw."

⁴⁰⁸ Kepsu 2005, s. 190.

⁴⁰⁹ KA 2920, s. 21–25. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään kuusi savua.

⁴¹⁰ KA 2961, s. 8–9. Erich Jönsson/Staffansby, Simom Matsson/Forsby, Michill Persson/Forsby, Oluff Andersson/meileby, Per Jönsson/?, Clemet Mattson/Forsby, Philpus Jönsson/Sonaby malm, Mats Michilsson/Östervikby, Morthen Hindersson/Sonaby malm, Per Andersson/Östervikby.

⁴¹¹ KA 3045, s. 32–33.

Åggelbyn vanhin kartta on vuodelta 1699⁴¹². Kylässä oli tuolloin viisi taloa (A Mickels/Zakarias Coliander, B Britas/Zakarias Coliander, C Månsas/Erich Mattsson, D Petas/Mårten Matsson, E Jäppas/Anders Matsson) samalla tonttimaalla. Kylän alueella oli myös Kottbyn säteri.

Kuvaus

Kylän itäosassa sijainneet Mickelsin ja Betarsin tontit ovat autioituneet 1900-luvulla. Tontit rajautuvat lännessä Mikkolantiehen, pohjoisessa ulkoilupolkuun, idässä niittyyn ja etelässä Oulunkylän kuntoutussairaalaan. Paikka on nykyään umpeenkasvanutta ryteikköistä metsää. Vaikka havaintomahdollisuudet olivat runsaan aluskasvillisuuden vuoksi inventoinnin aikana huonot, havaittiin alueella mahdollisia rakennuksen ja uunien pohjia. Pääosa rakennuksista sijoittuu tonttien käytön loppuvaiheeseen 1800- ja 1900-luvuille. Pohjoisessa on itä-länsisuuntainen kuja, jonka vierellä pohjoisessa on suuri 1900-luvulla puretun rakennuksen perustus. Tonttien tyhjentymisen jälkeen alueelle on luultavasti tuotu täytemaata, ja se vaikuttaa luonteeltaan ”jättömaalta”.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 21–25; KA 2961, s. 8-9; KA 3045, s. 32–33.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699b: Charta uppå Ågelby i Helsings sochn och Bårigo Lähn. Affmätt Åhr 1699.

WebMusketti-kuvat

218120: 1

⁴¹² Broterus 1699b.

Kohde 73 Östersundom Kartano (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010715)

Östersundomin kartanon päärakennus keväällä 2007. (218121:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Östersundom kartano	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681576 I: 399971 P (YKJ): 6684382 I (YKJ): 3400101 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25854827° Lon (ETRS89/WGS84): 25,19237418° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 30,7738" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 32,5471"		
Paikannustarkk:	< 10 m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	

Historia

Östersundom ilmaantuu lähteisiin vuonna 1442, jolloin eräässä asiakirjassa esiintyy ”*Sigurdher i sundhon Östen*”. Sundom perustuu nimitykseen sund, salmi. Om-päätte selittyy alkuperäiseksi asukasnimitykseksi, salmelainen⁴¹³. Erään 1600-luvun kopiona säilyneen vuoden 1347 asiakirjan mukaan Östersundomin nimi olisi alun perin ollut Heldersby⁴¹⁴.

Samassa vuoden 1442 asiakirjassa mainitaan myös ”*Olaff fant j Sundhom*”⁴¹⁵. Lisänimi fant tarkoittaa palvelijaa tai lähettä⁴¹⁶. Olof Fant on mahdollisesti asunut Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluettelossa Kärrbyn ja Sundomin välissä mainitussa Fansbyssä⁴¹⁷. Fansby esiintyy verolähteissä satunnaisesti vuosien 1548–1568 aikana⁴¹⁸.

Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan on merkitty Östersundomiin 16 talonpoikaa (Matz Jönsson, Henrik Jönsson, Henrik Matsson, Anders Jönsson, Henrik Nilsson, Pär Persson, Per Nilsson, Pelle Persson, Jöns Andersson, Anders Olsson, Per Heinrichson, Christoff Olsson, Matz Henrichsson, Morten Andersson, Bänth Persson, Hans Jönsson), jotka maksoivat yhteensä 8 1/3 täysveroa⁴¹⁹. Vertaamalla maakirjaa edellä mainittuun Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon selviää, että talonpojista Jöns Andersson, Henrik Matsson ja Anders Olsson ovat asuneet Fansbyssä. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Östersundomiin 14 veronmaksajaa⁴²⁰.

Tataarien Helsingin seudulle vuonna 1577 tekemän hyökkäyksen yhteydessä Östersundomin kylässä poltettiin 13 tilaa. Nämä tilat olivat 1500- ja 1600-lukujen vaihteeseen saavuttaessa yhtä lukuun ottamatta jälleen veronmaksukykyisiä. Tilanne kuitenkin huononi pian, ja kylässä oli vuonna 1603 autiona peräti kymmenen tilaa. Taantumasta tuli pysyvä. Kun Östersundom lahjoitettiin vuonna 1624 Henrik von Hofvenille, oli autiotilojen määrä kylässä 11 ja ainoastaan Fants, Lass-Bengts ja Skräddars maksoivat veroa. Lisäksi Krogars ja Malms nousivat muutaman vuoden kuluttua veronmaksukyvyttömyydestä. Loput yhdeksän tilaa yhdistettiin säteriksi ja niistä muodostui Östersundomin kartanon perusta.⁴²¹

Östersundomin tonttimaat tarkastettiin Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007⁴²². Kylään kuuluneet tonttimaat ovat edelleen käytössä. Lass Bengtsin ja Skepparsin tonttimaiden välissä on tyhjä, rakentamaton alue, jolla näkyy kolme uunin pohjaa. Rakennusten kivijalat eivät sen sijaan erotu selvästi.

⁴¹³ Kepsu 2005, s. 185.

⁴¹⁴ FMU 540.

⁴¹⁵ Nyberg 1931, s. 42, 338.

⁴¹⁶ Granlund 1956, s. 133.

⁴¹⁷ KA 2969, s. 28–29.

⁴¹⁸ Hausen 1920.

⁴¹⁹ KA 2920, s. 139–147. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kymmenen savua.

⁴²⁰ KA 3045, s. 73.

⁴²¹ SAY; Kuvaja-Rantanen 1994, s. 17.

⁴²² Suhonen 2007.

Östersundomin vanhin kartta on vuodelta 1690⁴²³. Östersundomin kylän talot olivat 1600-luvun lopulla jakaantuneena kuudelle erilliselle tonttimaalle: 1) Kartano; 2) Fants; 3) Krogars; 4) Lassbengts; 5) Malmas ja 6) Skeppars. Lars Forsselin kartalle on merkitty ainoastaan kartanon pellot. Muiden talon pellot näkyvät vuodelta 1781 peräisin olevassa Johan Bonejin laatimassa isojakokartassa⁴²⁴.

⁴²³ Forssel 1690.

⁴²⁴ Bonej 1781.

Kartta: Östersundomin kylän eteläosan kantatilat vuonna 1781. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Kartanon paikka on pysynyt samankaltaisena 1700-luvulta asti. Kartanon kivirakennukset ovat raskasperustuksellisia. Rakennuksissa on myös kellareita. Mäen laella pihalla ja rakennusten väleissä saattaa olla jäljellä vanhoja kulttuurikerroksia. Jonkin matkaa kartanosta pohjoiseen on sekä 1700-luvun myllyn että torpan paikat.

Asiakirjalähteet

FMU 540, KA 2969, s. 28–29. KA 2920, s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218121: 1

Kohde 74 Östersundom Krogars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010717)

Östersundomin Krogars keväällä 2007. (218122:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östersundom Krogars	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680899 I: 399631 P (YKJ): 6683704 I (YKJ): 3399760 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25238883° Lon (ETRS89/WGS84): 25,18656974° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 8,5998" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 11,6511"		
Paikannustarkk:	< 10 m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	

Historia

Ks. kohde Östersundom kartano

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Krogarsin tonttimaan eteläpäässä on iso teollisuusrakennus. Maahan on kajottu voimakkaasti. Parkkipaikalle on tuotu täytemaata, -kiviä ja -soraa. Teollisuusrakennuksen ympärillä on rakennusten pohjia. Lännessä on melko uudelta vaikuttava kivijalka. Idässä on noin 9 x 9 metriä laaja uunillisen rakennuksen pohja. Uuni on noin 0,5 metriä korkea ja 2 x 2 metriä laaja.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2969, s. 28–29. KA 2920, s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218122: 1

**Kohde 75 Östersundom Lass Bengst & Skeppars
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010718)**

Autiotonttia syksyllä 2011. (218123:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östersundom Lass-Bengts Skeppars	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681350 I: 399904 P (YKJ): 6684156 I (YKJ): 3400034 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25650356° Lon (ETRS89/WGS84): 25,19127605° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,3902' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11,4766' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 23,4128" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 28,5938"		
Paikannustarkk:	< 10 m		
Peruskartta:	203407	Perusk. nimi:	

Historia

Ks. kohde Östersundom kartano

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Molemmat tonttimaat ovat pysyneet käytössä nykyaikaan saakka. Kummallakin tontilla on kevytrakenteisia vanhoja rakennuksia. Rakennukset ovat tonttien parhailla paikoilla. Rakennusten väleissä on kuitenkin tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia rakentamattomia alueita.

Tonttimaiden välissä on tyhjä, rakentamaton alue, joka ulottuu rinteelle etelään. Tien eteläpuolella olevalla niityllä on ainakin kolmen uunin paikat. Rakennusten kivijalat eivät erotu selvästi. Tien pohjoispuolella on vesakoitunut metsikkö. Aluskasvillisuutta on runsaasti. Alueella on useita kuoppia sekä noin 0,5 metriä halkaisijaltaan oleva pohjakaavaltaan pyöreähkö ja noin metrin korkea kumpare (=uuni?). Kivijalkaa tai terassia ei erotu.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2969, s. 28–29. KA 2920, s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218123: 1

**Kohde 76 Östersundom Fantsby, Fants Malms
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010716)**

Tonttimaata keväällä 2007. (218124:1) Kuva. V.-P. Suhonen

Nimi:	Östersundom-Fantsby Fants Malms	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680580 I: 399429 P (YKJ): 6683385 I (YKJ): 3399558 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24947612° Lon (ETRS89/WGS84): 25,18308087° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 58,1140" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 10' 59,0911"		
Paikannustarkk:	< 10 m		
Peruskartta:	204307	Perusk. nimi:	

Historia

Ks. kohde Östersundom kartano

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Vanhaan Östersundomin kylään kuuluneiden Fantsin ja Malmsin talojen tonttimaan on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt lähes täysin alkuperäisen ilmeensä. Vanhoista pihapiireistä on jäljellä enää pieniä katkelmia. Tien itä-/pohjoispuolisella rinteellä on uudempia omakotitaloja ja voimakkaampaa maankäyttöä; pengerryksiä jne. Tontin länsi-eteläpuolella on hiukan vanhempaa rakennuskantaa. Tien länsipuolella on laajoja rakentamattomia piha-alueita, joiden alueella voi olla vanhoja kulttuurikerroksia.

Nykyisen kappelin vierellä lännessä ja pohjoisessa on tasainen vanhaksi tontiksi sopiva paikka. Parkkipaikan aluetta on luultavasti muokattu voimakkaasti.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2969, s. 28–29. KA 2920, s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forsell, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218124: 1

Kohde 77 Östervikby (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001690)

Östervikby on mahdollisesti sijainnut mahdollisesti Viikin kartanon kohdalla. (218118:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Östervikby (Viikki)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6678334 I: 389865 P (YKJ): 6681138 I (YKJ): 3389991 Lat (ETRS89/WGS84): 60,22684546° Lon (ETRS89/WGS84): 25,01163578° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,6107' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,6981' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 36,6437" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 41,8888"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	Perusk. nimi:	Vantaa

Historia

Viikki mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417⁴²⁵. Östervikby ilmestyy lähteisiin vuonna 1513⁴²⁶. Östervikbyssä oli vuonna 1543 12 talonpoikaa (Mats Olsson, Henrik Pärsson, Pär Andersson, Olof Märthensson, Mats Mickelson, Knut Larsson, Clemet Pärsson, Nils Pärsson, Henrik Henriksson, Lasse Pärsson, Mats Olsson, Mickel Philpusson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa⁴²⁷. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista kuusi oli ns. ulkokylänmiehiä (50 % veronmaksajista/ 40 % kylän täysveroista)⁴²⁸. Kylän tyhjeneminen oli siis mahdollisesti alkanut jo ennen kuin se joutui Viikin latokartanon alle vuonna 1550 ja katosi ajan kuluessa lopullisesti. Vielä vuonna 1593 mainitaan kuitenkin neljä Viikin latokartanon alla olevaa Östervikin savua⁴²⁹.

Kartta: Östervikbyn mahdollinen sijaintialue Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Östervikbyn mahdollinen sijaintialue on kuvattu Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalle Viikin latokartanon kartalle⁴³⁰. Kartalle on merkitty Latokartano ja useita torppia. Seuraava kartta Viikistä on vuodelta 1781⁴³¹. Östervikbyn keskiaikaista paikkaa ei tunneta. Forsselin kartan peltojen perusteella on mahdollista tehdä varovaisia päätelmiä vanhojen tonttimaiden sijainneista. Viikin Latokartanon tienoo nykyisen Viikinkaaren länsipäässä sopisi jokseenkin hyvin Östervikbyn paikaksi. Latokartano ja sen pohjoispuolinen torppa

⁴²⁵ FMU 1492, REA 368.

⁴²⁶ Kepsu 2005, s. 179; Kerkkonen 1965, s. 167. "Österwikbuw."

⁴²⁷ KA 2920, s. 2-5. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään kuusi savua.

⁴²⁸ KA 2961, s. 1-2.

⁴²⁹ Hausen 1920; KA 3462, s. 173.

⁴³⁰ Forssel 1687.

⁴³¹ Westermark 1781.

olivat vuonna 1687 selvästi peltojen keskellä. Latokartanon viereinen mäki oli vielä vuonna 1846 (bybacken)⁴³².

Kuvaus

Viikin Latokartanon paikalla on nykyään Viikin kartano rakennuksineen. Kartanon päärakennus on peräisin 1830-luvulta. Kartanon eteläpuolella on puisto. Vaikka kartano on nykyään tiiviisti rakennetun Viikin tiedepuiston keskellä, se on säilyttänyt vanhan ilmeensä ja on mahdollista, että puistossa, talojen väleissä ja piholla on maan alla jäljellä vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermarck, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218118: 1

⁴³² Kepsu 2005, s. 179.

Kohde 78 Östervikby 2 (Viikki)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000006100)

Östervikby autiotontti sijaitsee peltojen ympäröimällä mäellä. (218114:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östervikby 2 (Viikki)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677640 I: 389688 P (YKJ): 6680444 I (YKJ): 3389813 Lat (ETRS89/WGS84): 60,22056993° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00882033° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,2342' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,5292' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 14,0518" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 31,7532"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	

Historia

Kohdetta ei ole merkitty käytettävissä olleille 1600–1900-luvun kartoille. Paikan topografia sopisi hyvin vanhalle kylätontille. Kyseessä voi olla myös karttojen katveeseen jäänyt lyhytaikainen torpan tai talon paikka.

Kuvaus

Rakennuksen pohja tonttimaalla. (218114:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Tonttimaa sijaitsee peltojen ympäröimän kallionmäen koillisrinteellä sekametsässä. Inventointiajankohtana havaintomahdollisuudet olivat aluskasvillisuuden ja puista pudonneiden lehtien vuoksi huonot. Alueen koillispäässä ulkoiluteiden vierellä on rinteellä terassi, jonka päällä on kivijalka (n. 12 x 12 m), johon liittyy kaksi uuninpohjaa. Rakennuksen viereltä luoteeseen rinnettä ylös suuntautuva polku, jonka vierellä on viisi mahdollista uunin pohjaa (kaikki n. 3-4 x 2 m laajoja), joista neljä on pareittain (ks. liite 2, s. 48). Lisäksi ainakin yksi mahdollinen uunin pohja on myös lounaassa olevassa metsikössä. Kohde vaikuttaa luonteeltaan vanhalta. Alueelle tehtiin inventoinnin aikana kolme koepistoa ajoittavien esinelöytöjen toivossa. Esineitä ei kuitenkaan löydetty; ainoastaan palanutta savea. Jokaisessa koekuopassa oli pintamaan alla kiviä ja likaista sekoittunutta hiekkaa.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218114: 1

Kohde 79 Östervikby Bex torp (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017303)

Rinteellä oleva kuopanne, jonka vierellä on mahdollinen uunipohja. (218116:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östervikby Bex torp (Viikki)	Kunta:	Helsinki
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	1700-luku
Koordinaatit:	P: 6677088 I: 390561 P (YKJ): 6679892 I (YKJ): 3390687 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21585195° Lon (ETRS89/WGS84): 25,02486539° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9511' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,4919' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 57,0670" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 29,5154"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	

Historia

Vuoden 1781 kartalle merkitty torpan paikka⁴³³.

Kuvaus

Bexin torpasta ei havaittu jäännöksiä inventoinnin aikana. Jonkin matkaa oletetusta torpan paikasta etelään oli kallion juurella etelässä kuoppa (halk. noin, 3 m), jonka vierellä oli mahdollinen uuninkumpare (2 x 3 m). Kuopasta kaakkoon on ulkoilupolun itäpuolella olevalla niityllä toinen mahdollinen uunin pohja.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermarck, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsing Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218116: 1

⁴³³ Westermarck 1781.

Kohde 80 Östervikby Hakala (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017302)

Mahdollinen uunin pohja. (218117:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östervikby Hakala (Viikki)	Kunta:	Helsinki
Muut nimet:	Viikin latokartanon torppa		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	1700-luku
Koordinaatit:	P: 6677197 I: 389728 P (YKJ): 6680001 I (YKJ): 3389853 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21660548° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00978284° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 59,7797" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 35,2182"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	

Historia

Vuoden 1781 kartalle merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Hakalan torppa sijaitsee ryteikköisessä metsikössä kahden ulkoilupolun välissä, Hästhaga uddsin torpan eteläpuolella. Runsaan aluskasvillisuuden vuoksi havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana erittäin huonot. Metsässä on kuitenkin kaksi selvää rakennetta. Lännessä tien vierellä on noin 5 x 12 metriä laaja rakennuksen pohja, johon liittyy uunin pohja. Rakennuksen pohjasta kaakkoon on erillinen noin 2 x 3 metriä laaja mahdollinen uunin pohja. Torpan tontti on luultavasti jatkunut läntisemmän ulkoilupolun toiselle puolelle.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermarck, Nils 1781: Charta över Wicks Ladugårds egor, Belägne i Helsing Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218117: 1

**Kohde 81 Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)
(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000006566)**

Metsässä oleva rakennuksen pohja. (218115:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)	Kunta:	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	Vedenalainen:	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	Tyypin tarkenne:	torpat
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä:	1
Ajoitus:	historiallinen	Ajoitustarkenne:	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677434 I: 389626 P (YKJ): 6680238 I (YKJ): 3389751 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21870459° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00781417° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,1223' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,4689' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 7,3365" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 28,1310"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	Perusk. nimi:	

Historia

Paikalla on ollut vuonna 1781 Hästhaga udds torppa⁴³⁴.

Kuvaus

Torppa sijaitsee Hakalanniemellä, kalliomäen loivalla etelärinteellä lehtipuuvaltaisessa ja melko avoimessa sekametsässä. Kohteen ohi kulkee ulkoilupolku. Inventointiajankohtana havaintomahdollisuuksia heikensivät maahan pudonneet lehdet. Alueella erottui kuitenkin selviä rakenteita. Polun vierellä lännessä on rakennuksen kivijalka (n. 15 x 15 m). Kivijalasta noin 15 metriä luoteeseen päin on uunin kumpare (4 x 4 m).

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

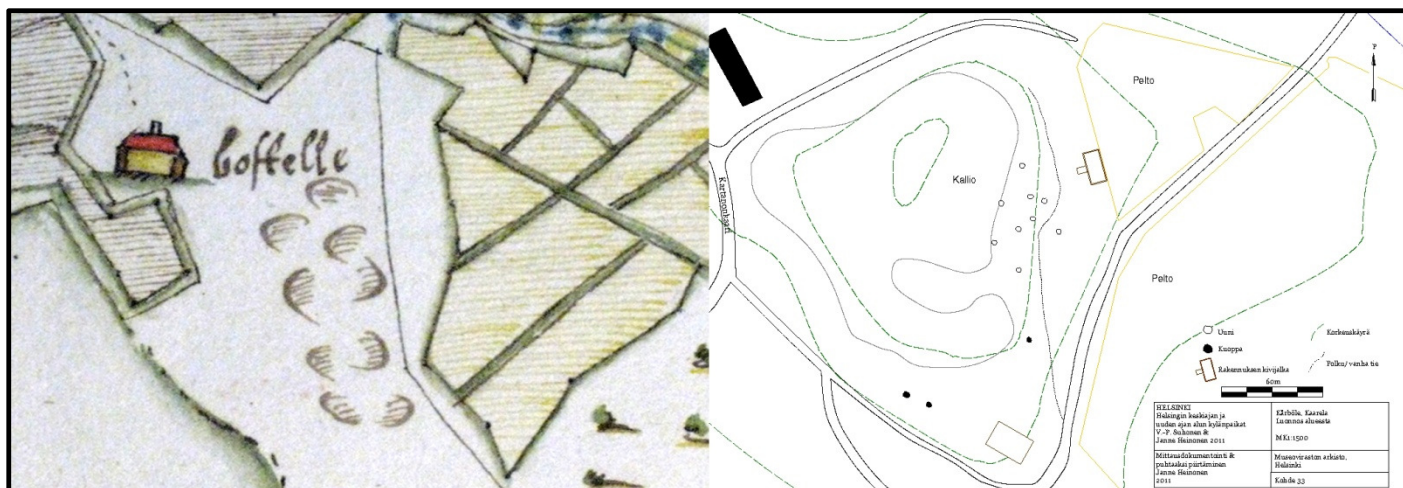
Forsell, Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermarck, Nils 1781: Charta öfver Wiks Ladugårds egor, Belägna i Helsing Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermarck. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218115: 1

⁴³⁴ Westermarck 1781.

Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kyläpaikat 2011

Kohdekartat

V.-P. Suhonen & Janne Heinonen

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

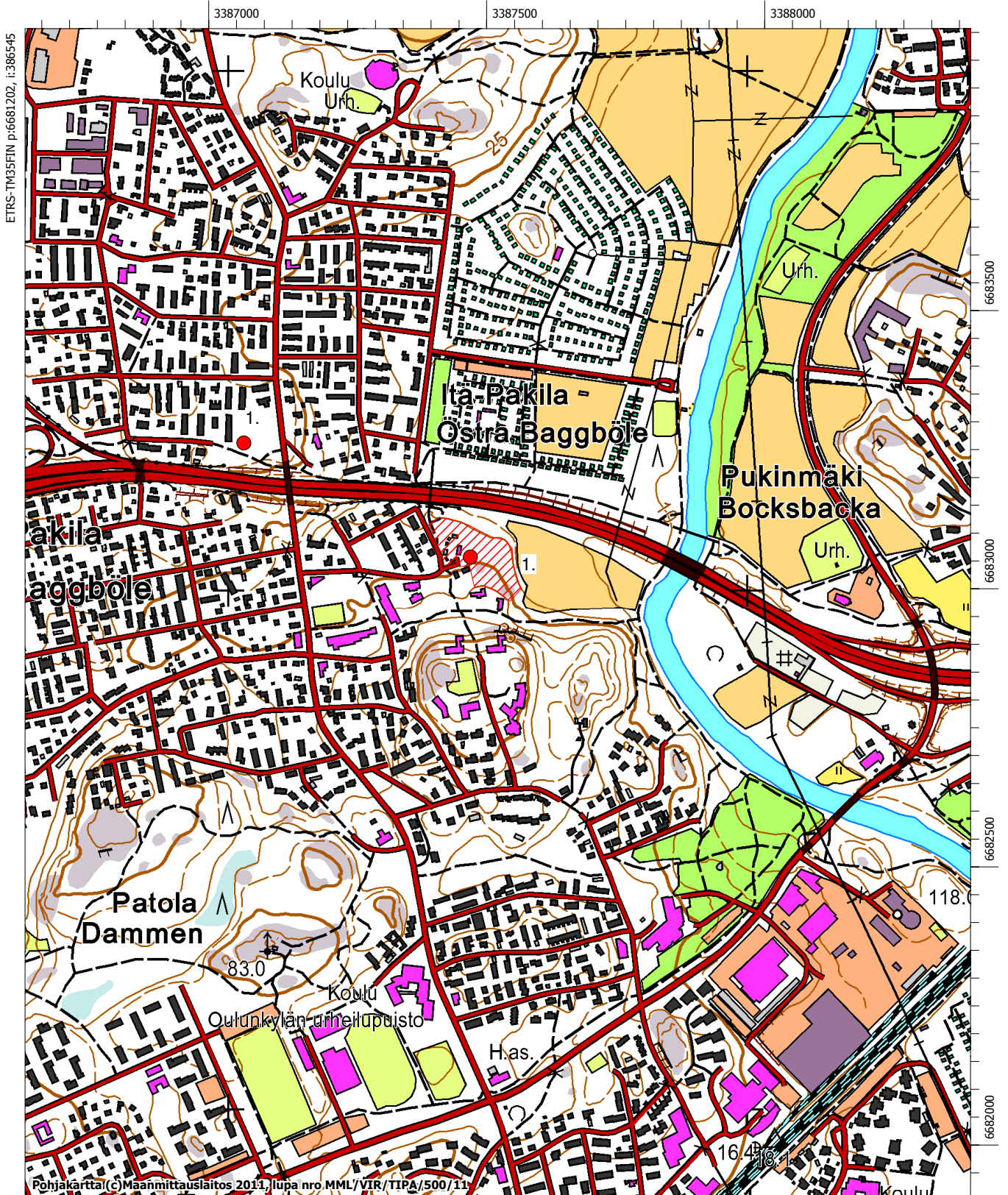
Sivu- nro.	Kohde- nro.	Kohde	Mittakaava	MJ-rekisterinumero
1	1.	Baggböle (Pakila)	1:10 000	1000001709
2	2-5.	Borg (Mellunkylä), Botby Domars, Klåfvus & Rons, Nissas (Puotila)	1:10 000	1000001672 1000019212 1000001673 1000019213
3	6.	Brakvik (Länsi-Herttoniemi)	1:10 000	1000001688
4	7-8.	Brändö (Kulosaari), Båtsvik (Laivalahti)	1:10 000	1000001686 1000001685
5	9.	Degerö gård (Laajasalo)	1:10 000	1000001681
6	10.	Degerö Turholma (Laajasalo)	1:10 000	1000001683
7	11.	Degerö Uppbys (Laajasalo)	1:10 000	1000001682
8	12.	Degerö Yter Degerö Jollas	1:10 000	1000001680
9	13.	Dickursby Skäggas (Tikkurila)	1:10 000	1000001730
10	14.	Domarby (Tuomarinkylä)	1:10 000	1000001716
11	15.	Drumsöby (Lauttasaari)	1:10 000	1000001695
12	16.	Forsby (Vanhakaupunki, Koskela)	1:10 000	1000001691
13	17.	Granböle (Haltiala)	1:10 000	1000016786
14	18.	Gumböle (Gumböle)	1:10 000	1000010822
15	19-21.	Gumtäktby, Gumtäkt gård Kumpulan kartano, Gumtäkt torp (Kumpula)	1:10 000	1000001692 1000001693 1000017308
16	22-23.	Heikbacka torp, Heikby (Munkkiniemi)	1:10 000	1000001699 1000001701
17	24-27.	Hertonäs Lampuotila 1, Hertonäs Lampuotila 2, Hertonäs gård, Hertonäs Ströms torp (Herttoniemi)	1:10 000	1000001687 1000019203 1000001684 1000019214
18	28.	Hindernäs Meilans (Meilahti)	1:10 000	1000001696
19	29.	Husö (Talosaari)	1:10 000	1000010837
20	30-31.	Konalby Rosas, Konalby 2 (Konala)	1:10 000	1000001703 1000019204
21	32.	Kottby (Käpylä)	1:10 000	1000001707
22	33-35.	Kårböle (Kaarela), Kårböle säteri (Malminkartano), Kårböle Rökisby/Gammelby (Kaarela)	1:10 000	1000011479 1000011480 1000001705
23	36.	Kärrby	1:10 000	1000010714
24	37-40.	Lillhoplax: Korpas, Backas, Böle, Greis (Vähä-Huopalahti)	1:10 000	1000001698 1000019206 1000019205 1000019207

25	41.	Mellungsby (Mellunkylä)	1:10 000	1000001657
26	42.	Munknäsby (Munkkiniemi)	1:10 000	1000001697
27	43.	Nackböle (Niskala)	1:10 000	1000001720
28	44- 47.	Noringsböle: Gammelby & Nordsjö gård, Norsby Skataby, Norsökär Poslar (Vuosaari)	1:10 000	1000010726 1000001675 1000001677 1000001676
29	48.	Rasböle (Vuosaari)	1:10 000	1000001674
30	49.	Sandhamn (Santahamina)	1:10 000	1000001679
31	50.	Skomakarböle (Suutarila)	1:10 000	1000001729
32	51.	Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki)	1:10 000	1000001711
33	52-54.	Sonaby malm Malmby: Brusas & Ströms, Storby, Tallbacka (Malmi)	1:10 000	1000001713 1000001715 1000001714
34	55-56.	Sonaby malm: Sonaby, Stensböle (Pukinmäki)	1:10 000	1000001710 1000001712
35	57.	Staffansby (Tapaninkylä)	1:10 000	1000001717
36	58-59.	Taliby Lassas (Pajamäki), Taliby Martas ja Reimars (Tali)	1:10 000	1000001702 1000001700
37	60-62.	Tomtbacka, Tomtbacka gård, Tomtbacka Pottbacka (Haltiala)	1:10 000	1000001719, 1000001718, 1000019208
38	63.	Tomtbacka Kutubacka (Haltiala)	1:10 000	1000019209
39	64-66.	Tomtbacka Torppa 1, Torppa 2, Torppa 3 (Haltiala)	1:10 000	1000019216 1000019217 1000019218
40	67.	Tölöby (Töölö)	1:10 000	1000001694
41	68.	Villingby (Laajasalo/Villinki)	1:10 000	1000001678
42	69-70.	Västersundom Porvarinlahti torppa 1 , torppa 2.	1:10 000	1000019210 1000019211
43	71.	Västervikby (Viikinmäki), Västervikby Borgnäs (Pornaistenniemi)	1:10 000	1000001689 1000019215
44	72.	Åggelby (Oulunkylä)	1:10 000	1000001708
45	73-76.	Östersundom kartano, Krogars, Lass-Bengts Skeppars, Fantsby Fants Malms	1:10 000	1000010715 1000010717 1000010718 1000010716

46	77-81.	Östervikby, Östervikby 2, Östervikby Bex, Östervikby Hakala, Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)	1:10 000	1000001690 1000006100 1000017303 1000017302 1000006566
47	33.	Kårböle, Kaarela. Luonnos alueesta	1:1500	1000011479
48	78.	Östervikby 2 (Viikki). Luonnos alueesta	1:1500	1000006100

Helsinki

Baggböle (Itä-Pakila), kohde 1.

ETRS-TM35FIN p:6681202, i:386545

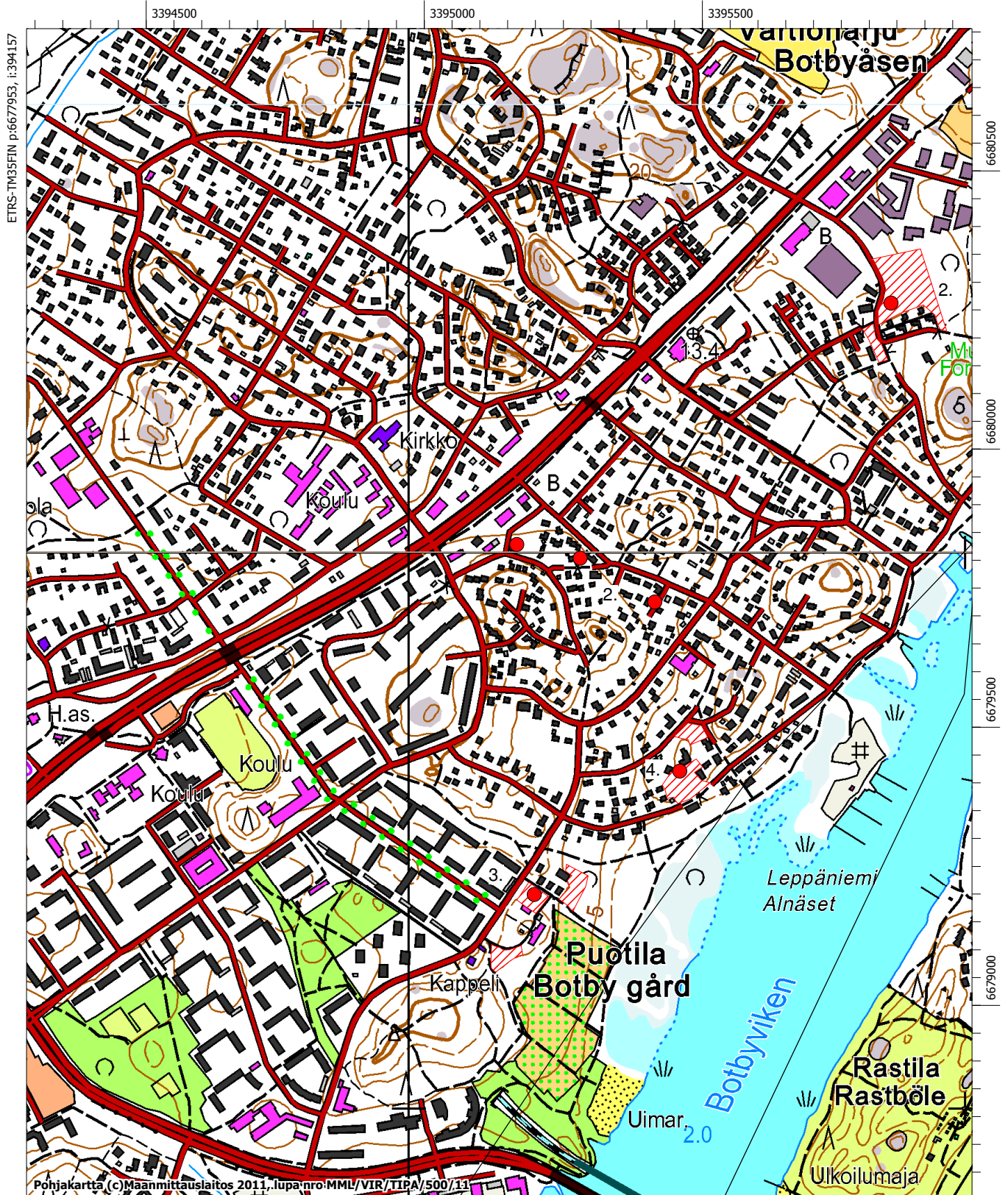
Helsinki

Borg (Mellunkylä) , kohde 2.

Bottby (Puotila) Klofvus & Rons, kohde 3.

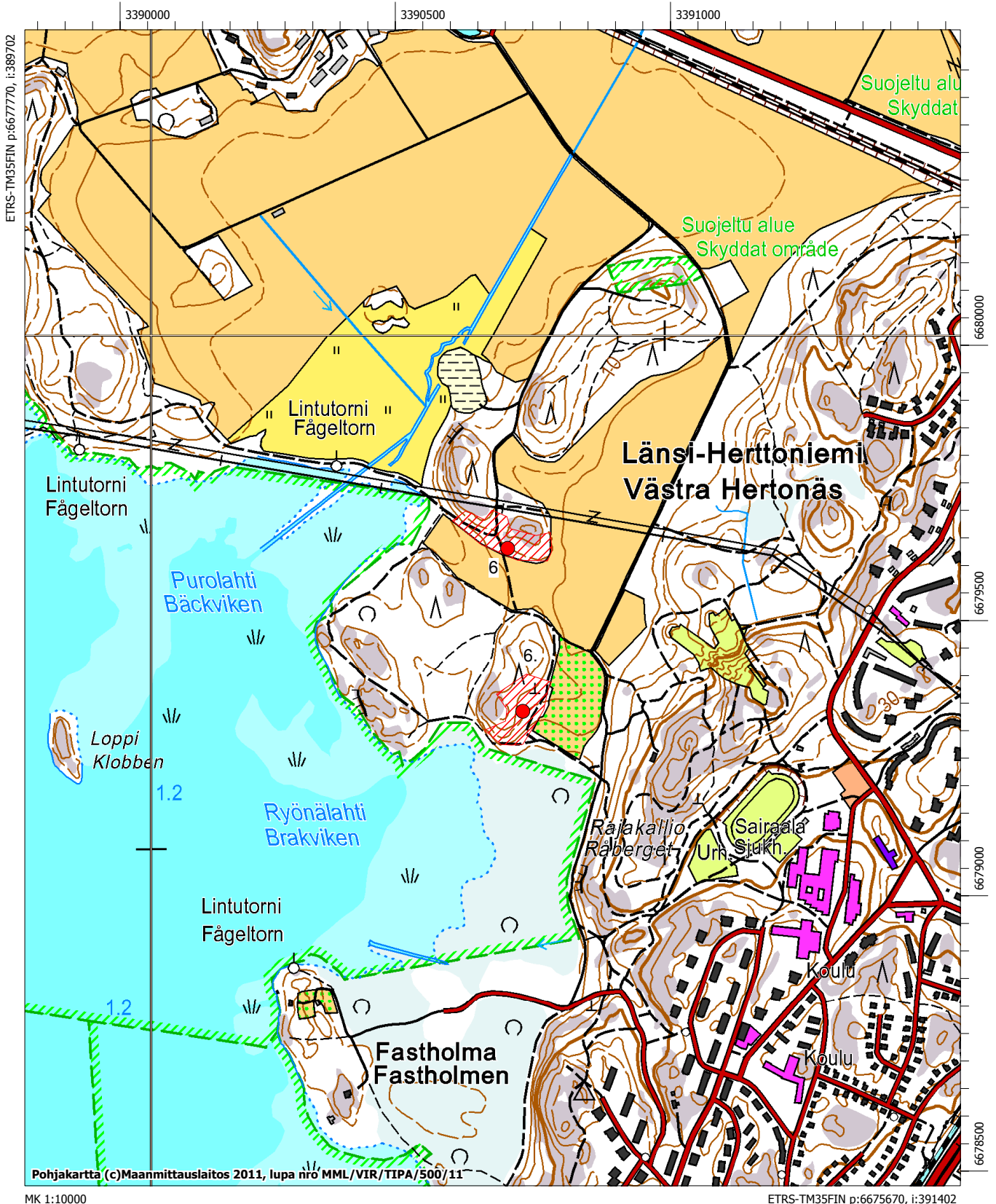
Bottby (Puotila) Domars, kohde 4.

Bottby (Puotila) Nissas, kohde 5.

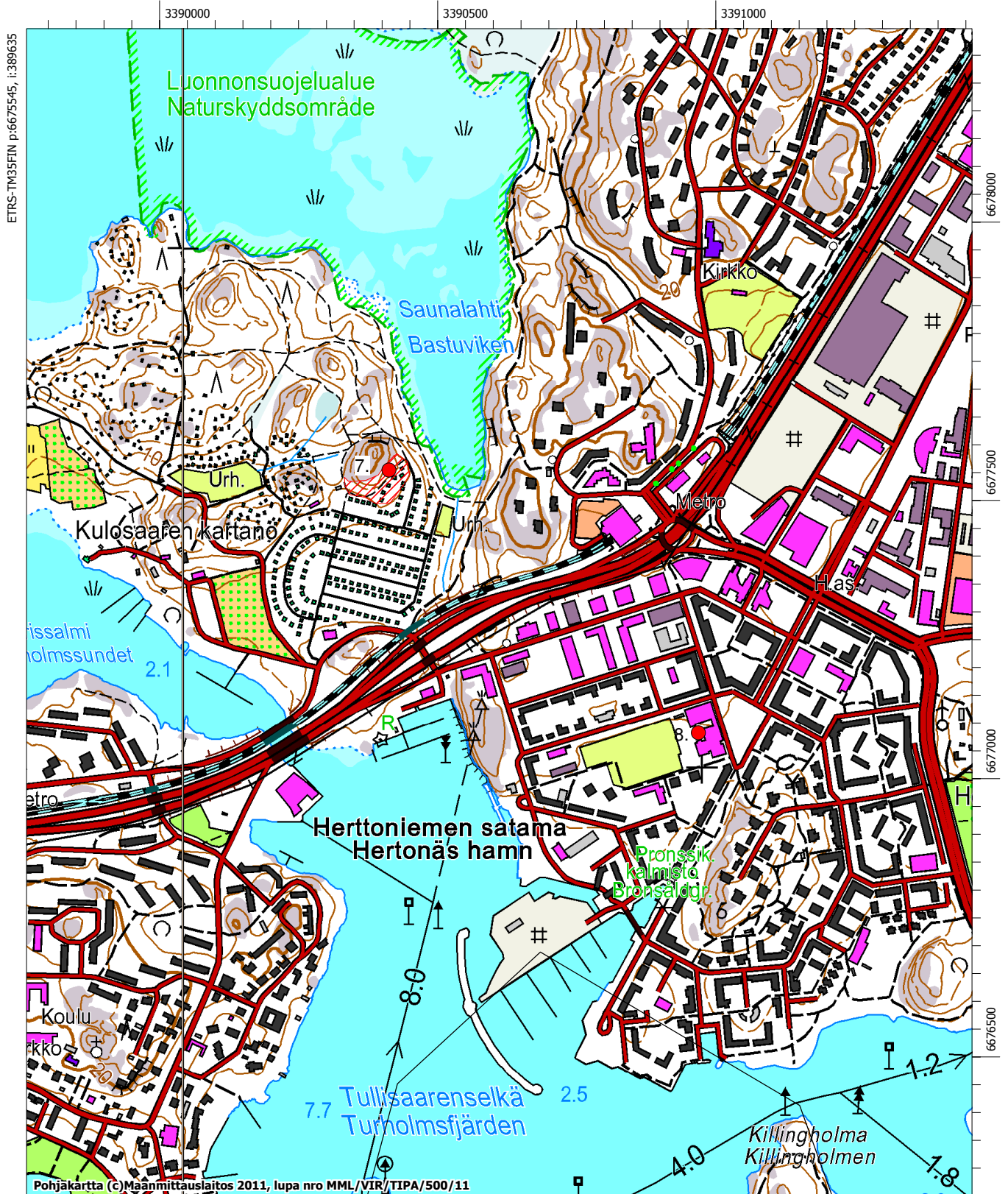
Helsinki

Brakvik (Länsi-Herttoniemi), kohde 6.

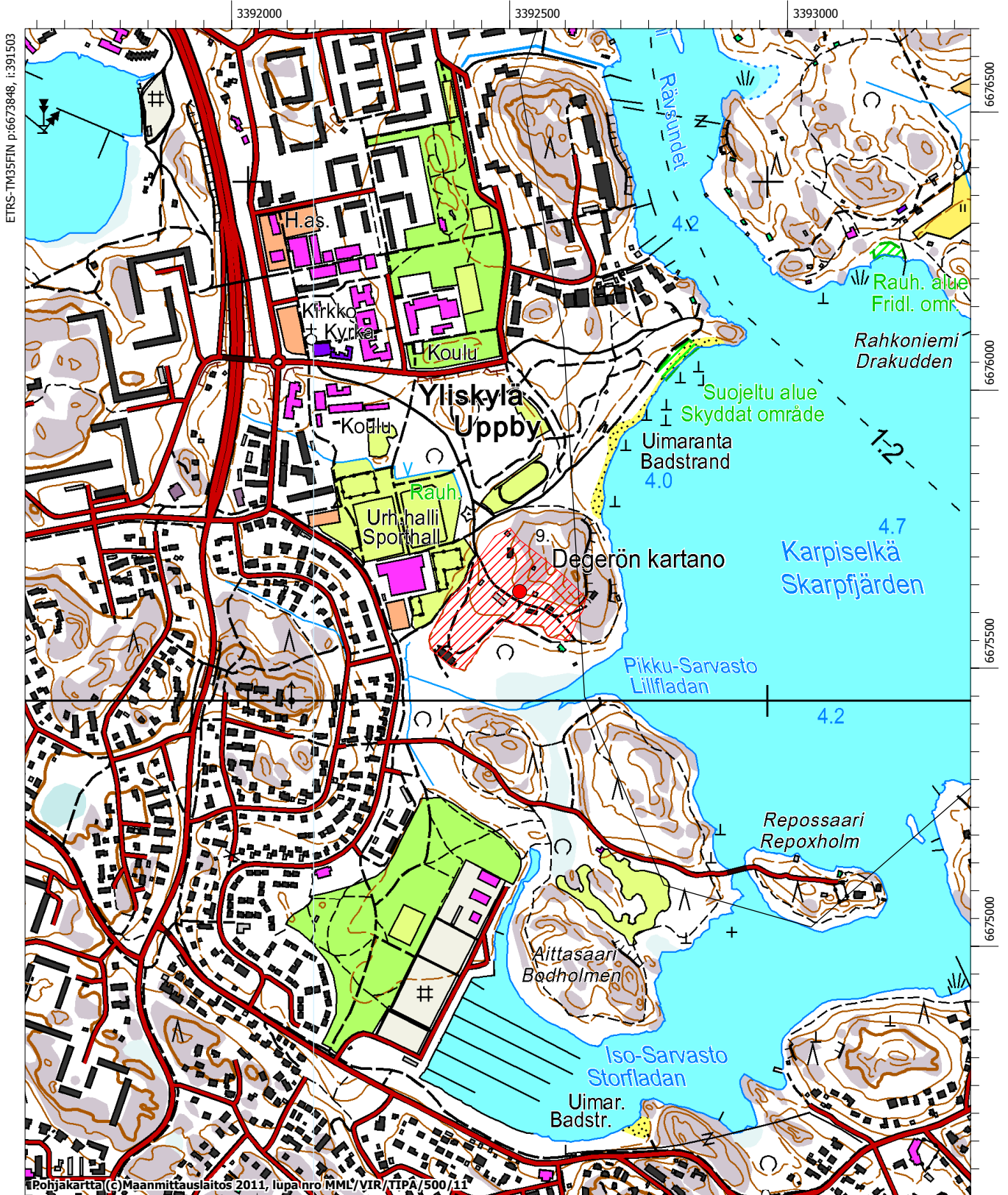
Helsinki

Bändö (Kulosaari), kohde 7.
 Båtsvik(Laivalahti), kohde 8.

Helsinki

Degerö gård (Laajasalo), kohde 9.

ETRS-TM35FIN p:6673848, i:391503

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2011, lupanro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6671747, i:393203

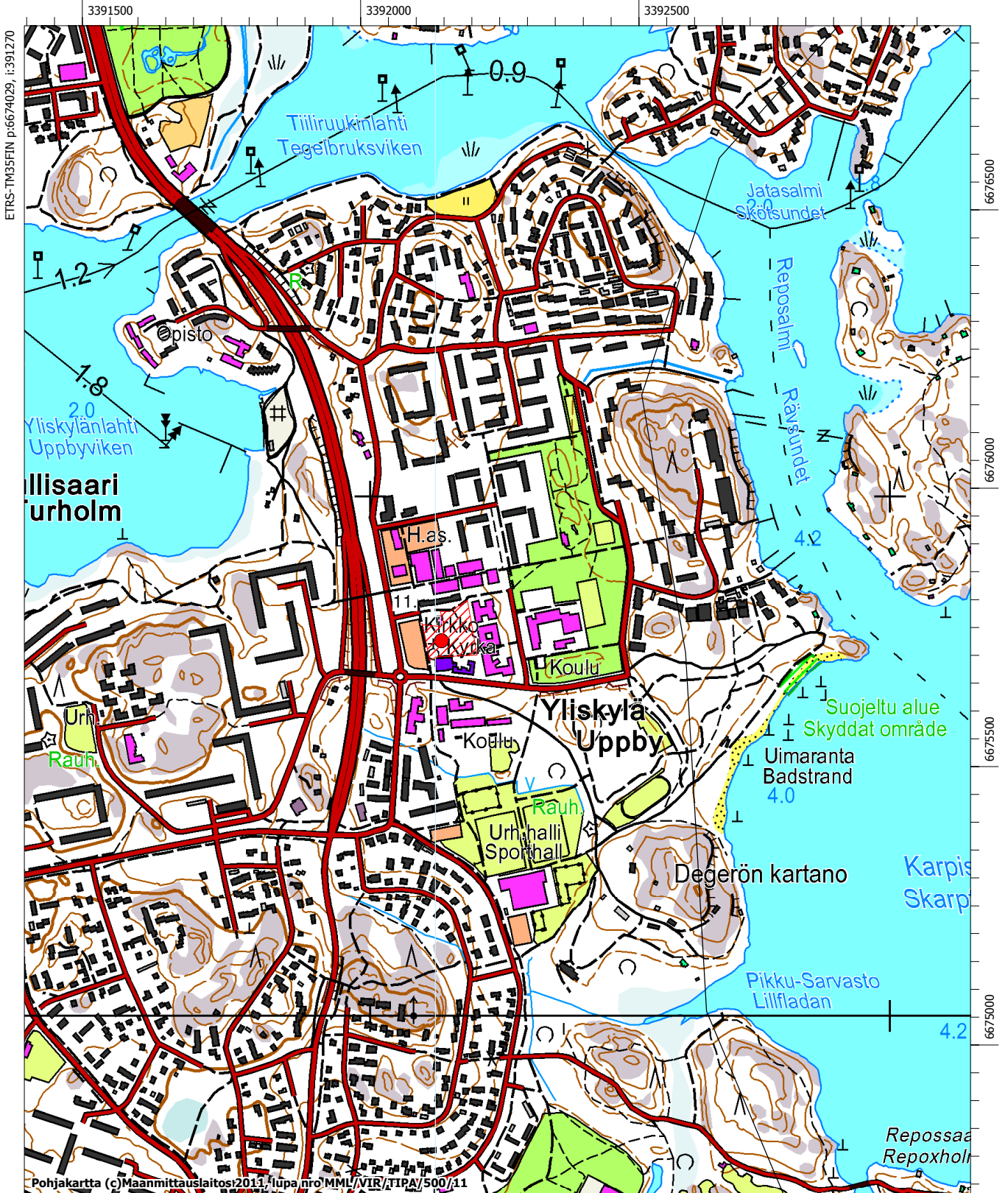
Helsinki

Degerö Turholma (Laajasalo), kohde 10.

Helsinki

Degerö Uppbys (Laajasalo), kohde 11.

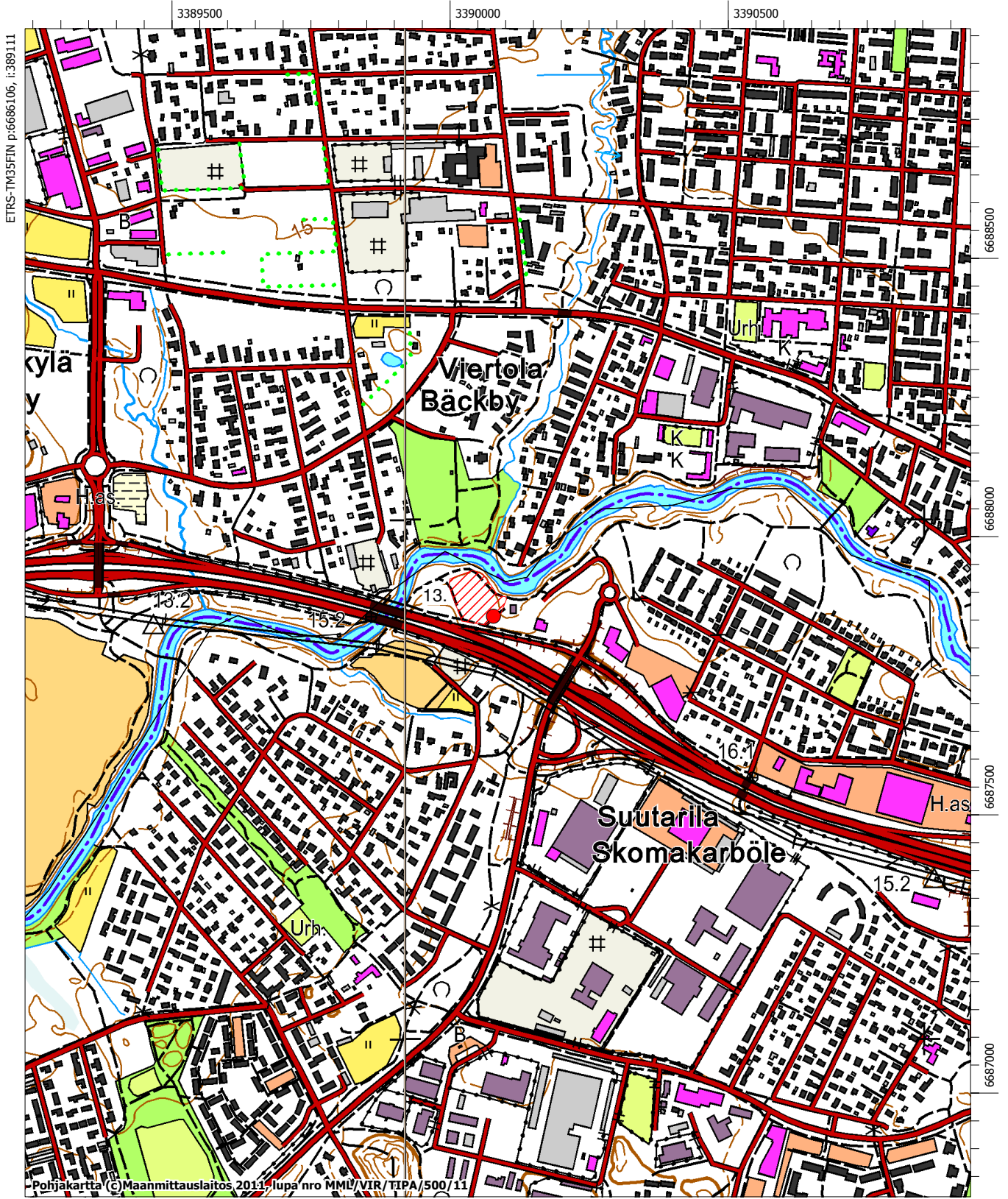
Helsinki

Degerö Yter Degerö Jollas, kohde 12.

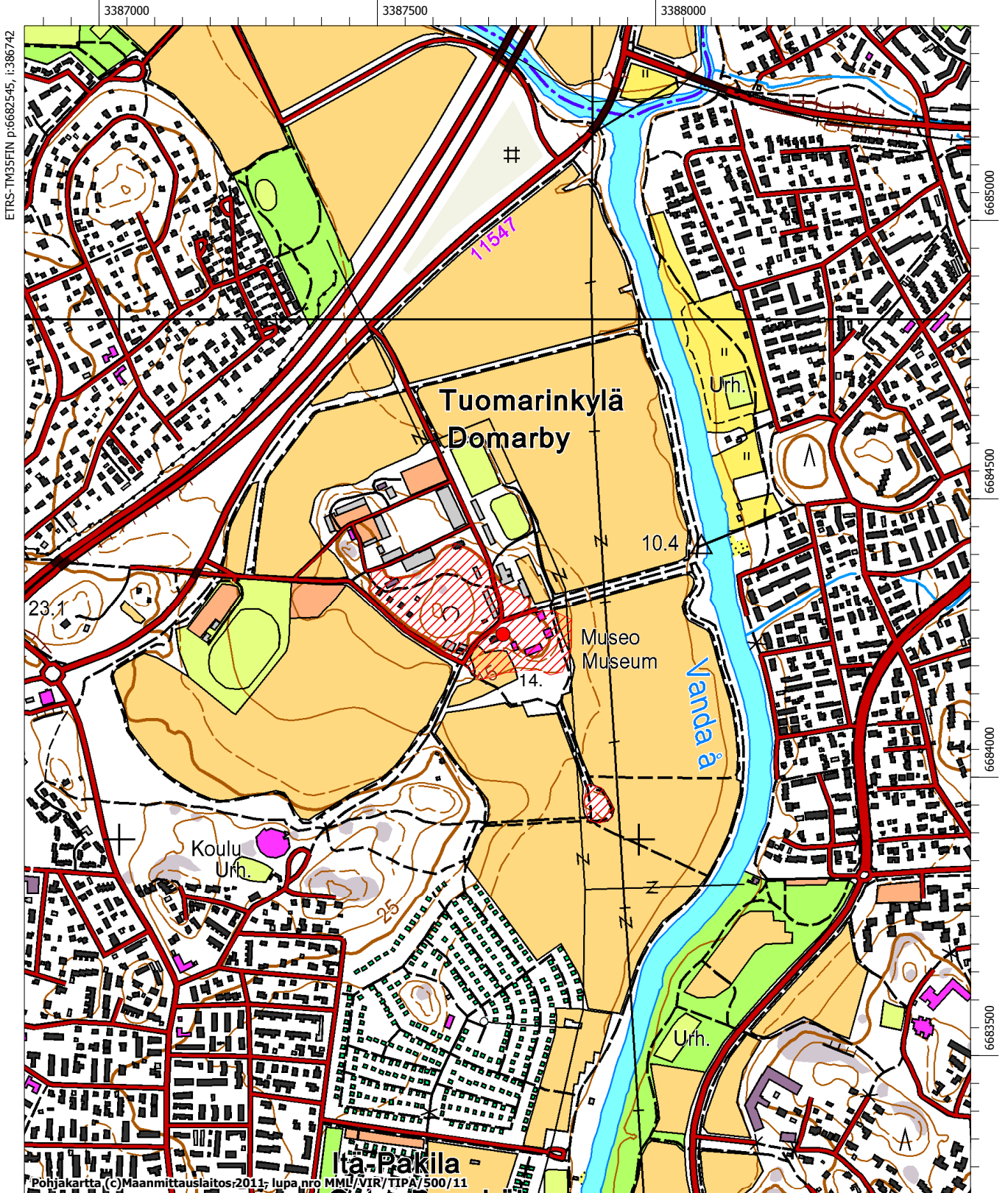
Helsinki

Dickursby (Tikkurila) Skäggas, kohde 13.

Helsinki

Domarby (Tuomarinkylä), kohde 14.

ETRS-TM35FIN p:6682545, i:386742

6685000

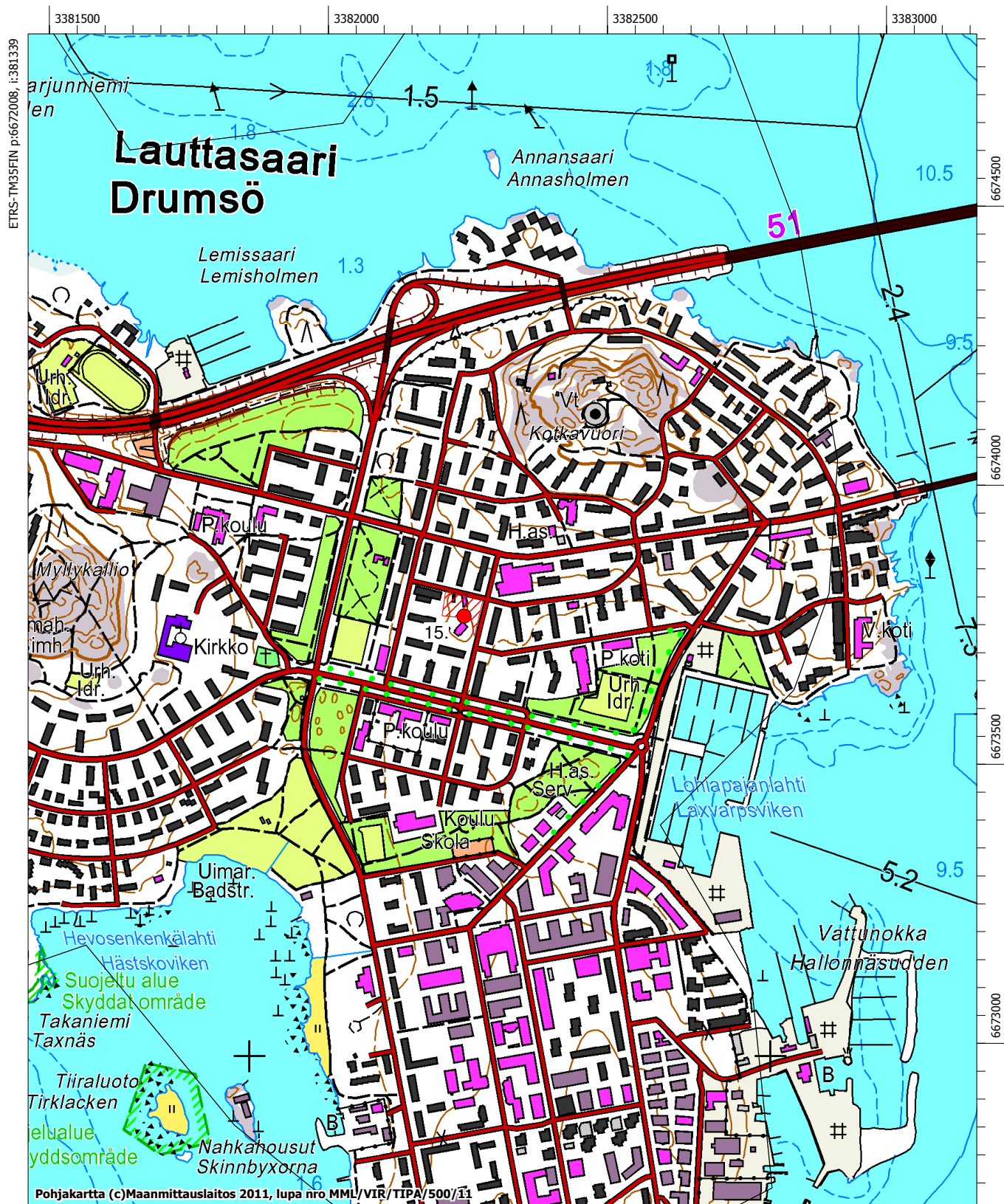
6684500

6684000

6683500

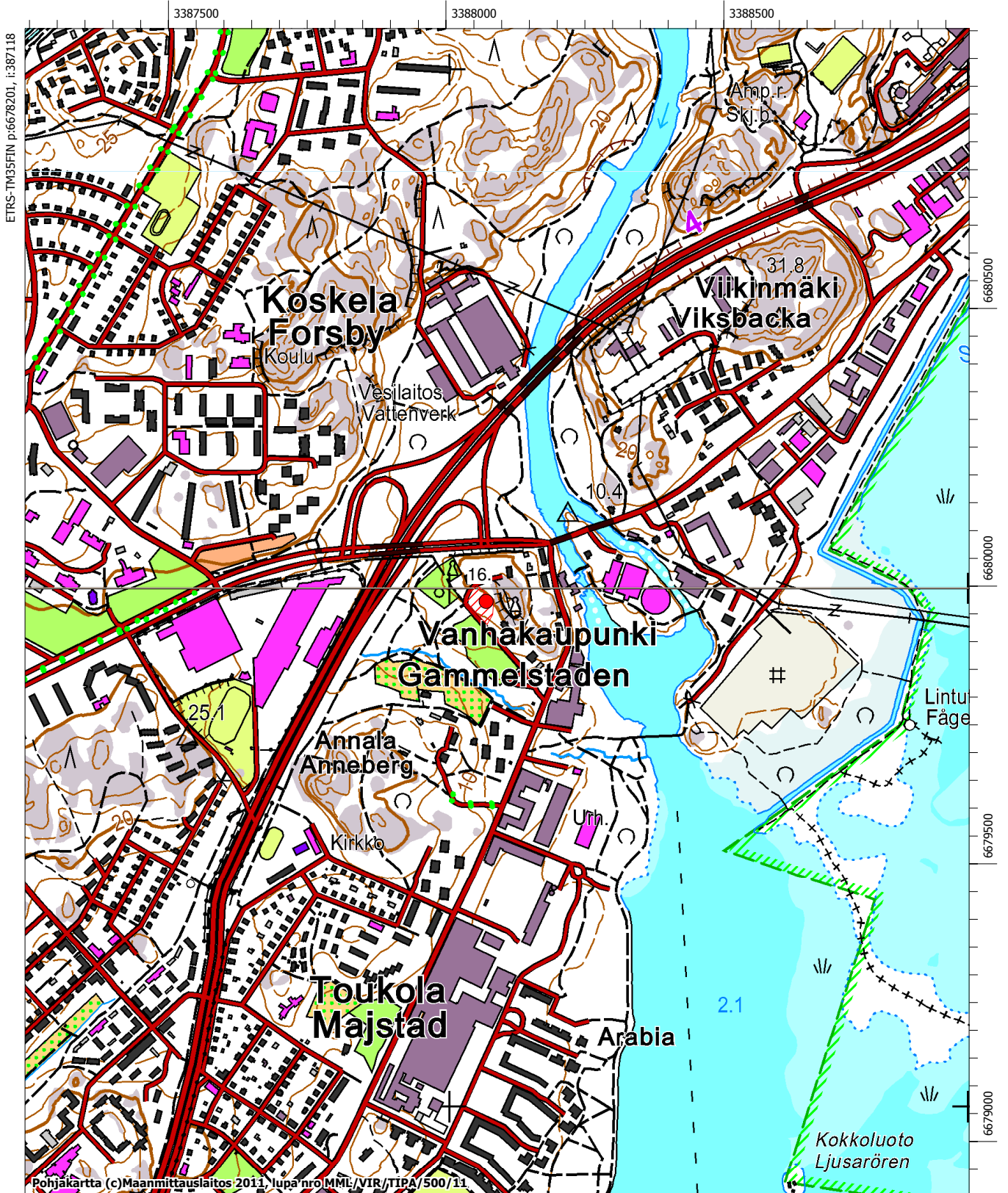
Helsinki

Kartta 11.
Drumsöby (Lauttasaari), kohde 15.

Helsinki

Forsby (Koskela), kohde 16.

ETRS-TM35FIN p:6678201, i:387118

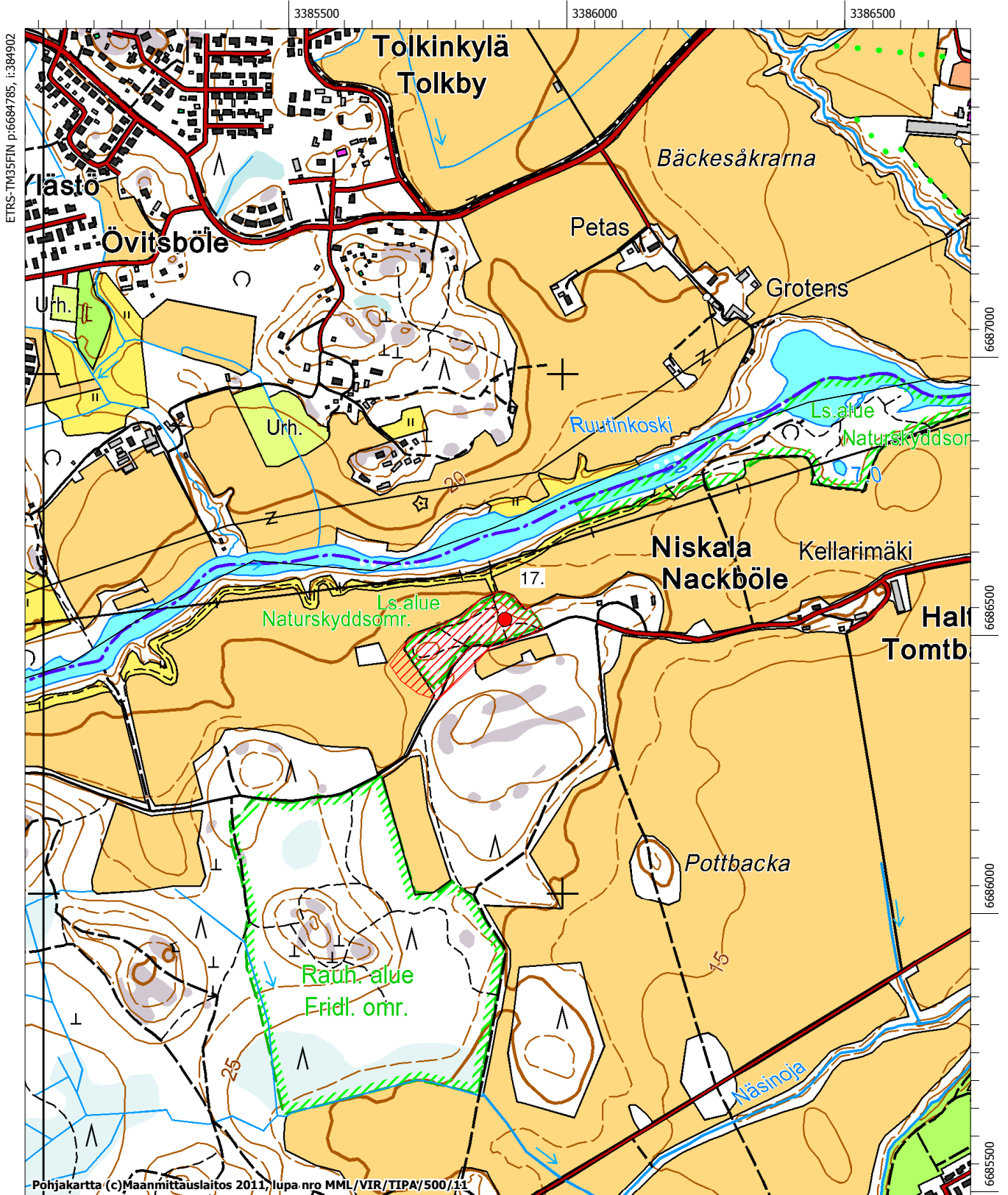
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6676100, i:388818

Helsinki

Granböle (Granböle), kohde 17.

ETRS-TM35FIN p:6684785, i:384902

6687000

6686500

6686000

6685500

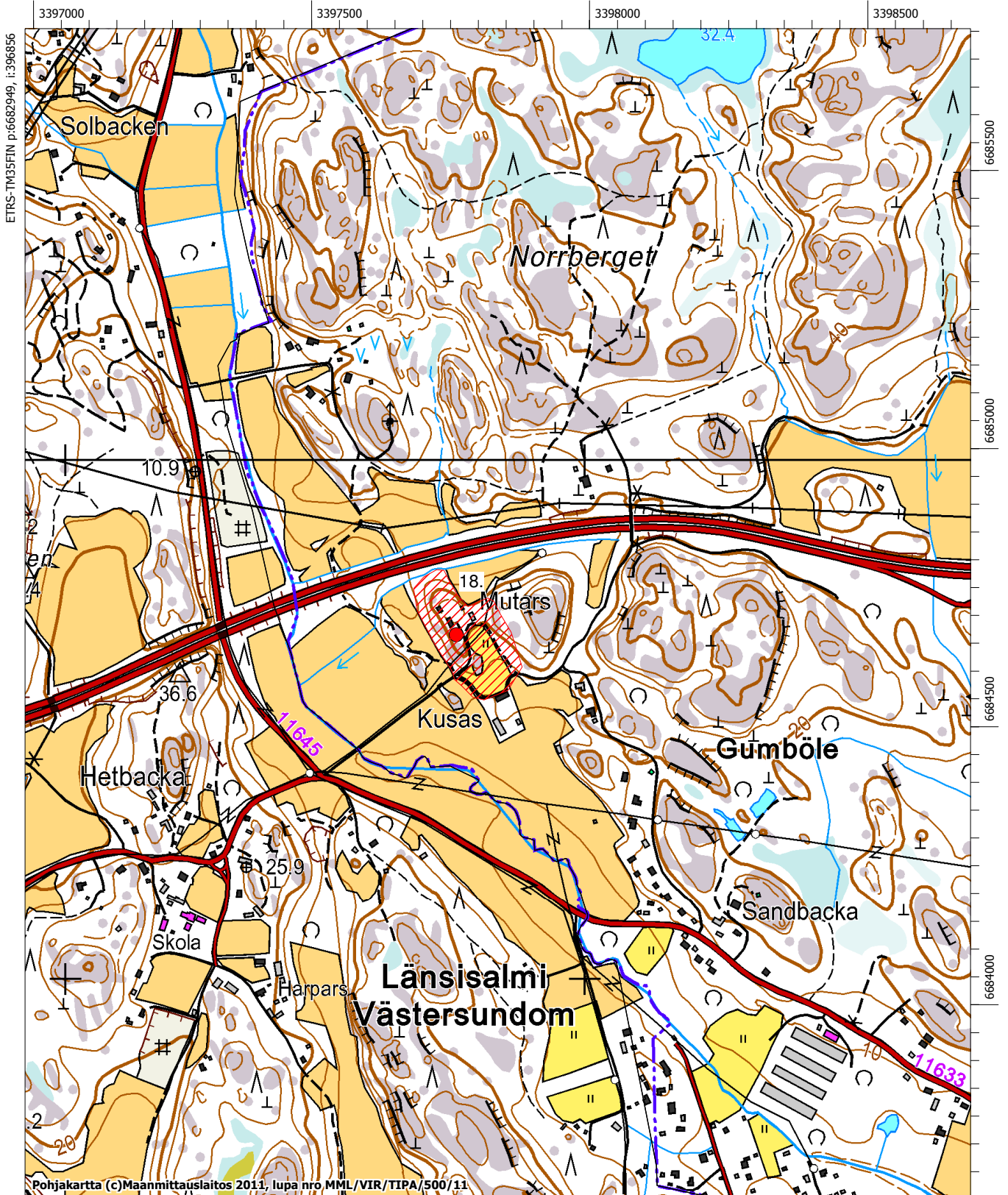
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6682684, i:386603

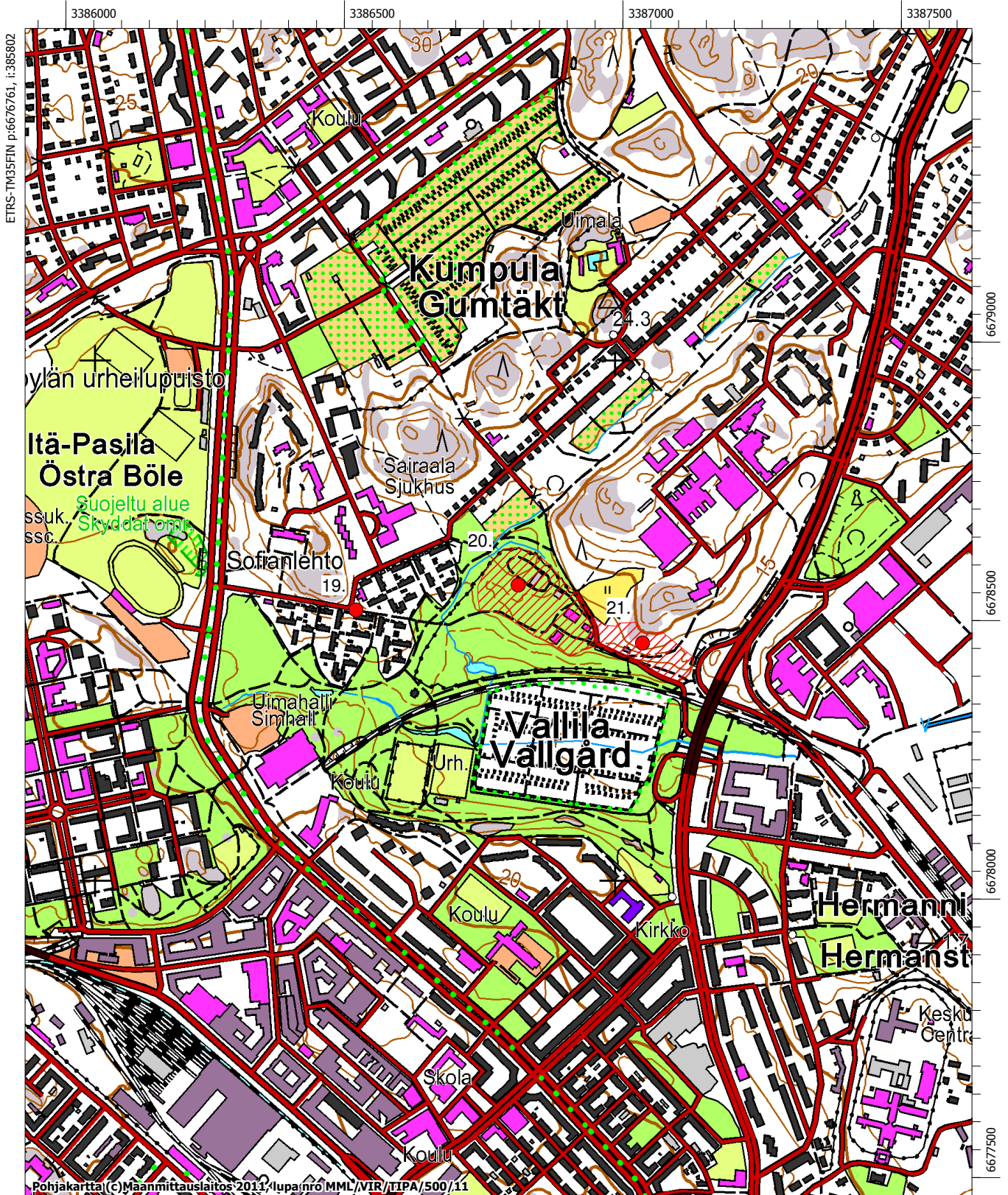
Helsinki

Gumböle (Gumböle), kohde 18.

Helsinki

Gumtäktby, kohde 19.
 Gumtäkt gård, kohde 20.
 Gumtäkt torp, kohde 21.
 (Kumpula)

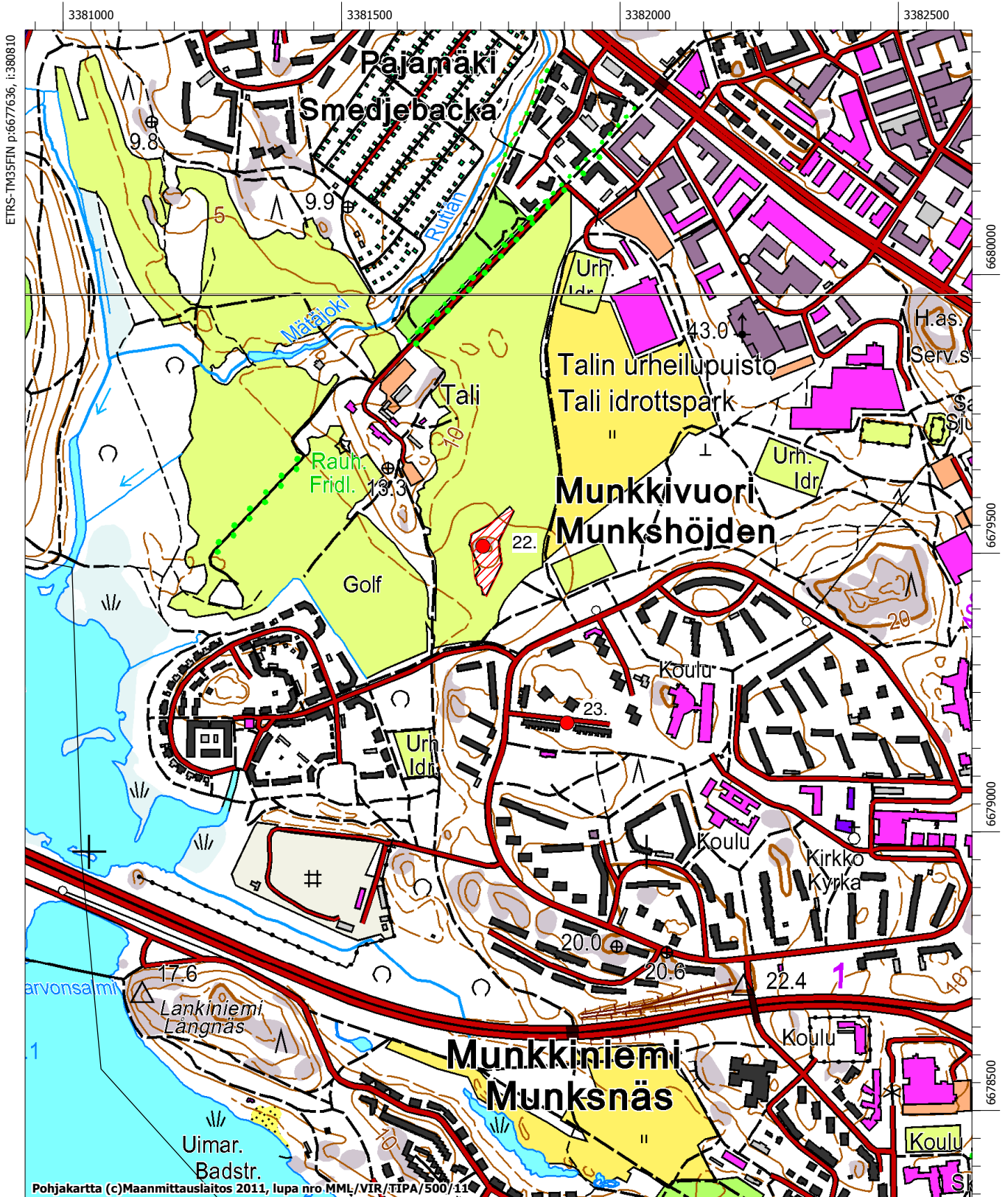

Helsinki

Heikby, kohde 22.

Heikbacka torp, kohde 23.

(Munkkiniemi)

Helsinki

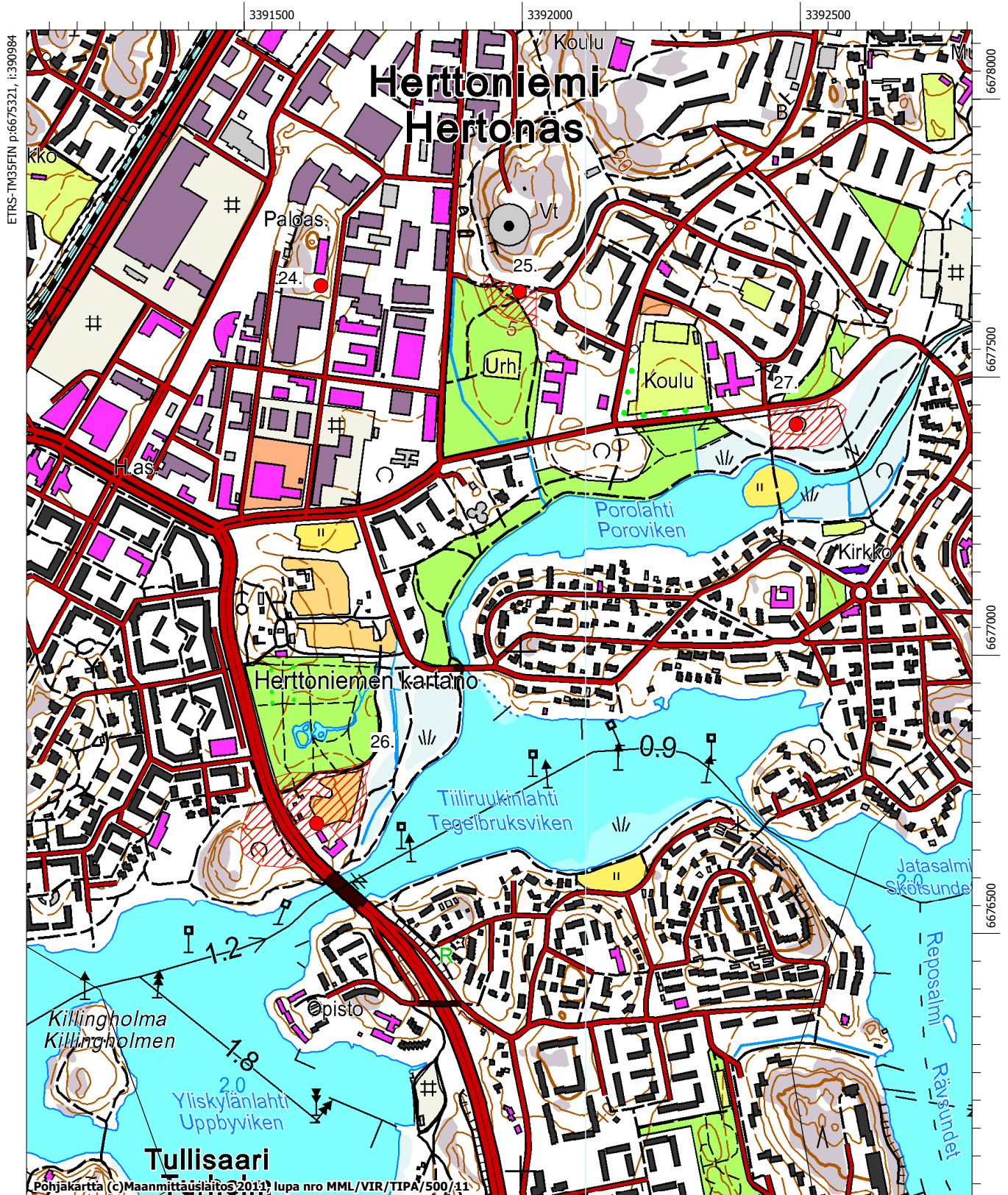
Hertonäsby lampuotitila 1, kohde 24.

Hertonäsby lampuotitila 2, kohde 25.

Hertonäs gård, kohde 26.

Hertonäs Ströms torp, kohde 27.

(Herttoniemi)

Helsinki

Hindernäs (Meilahti), kohde 28.

ETRS-TM35FIN p:6675653, i:381708

6678000

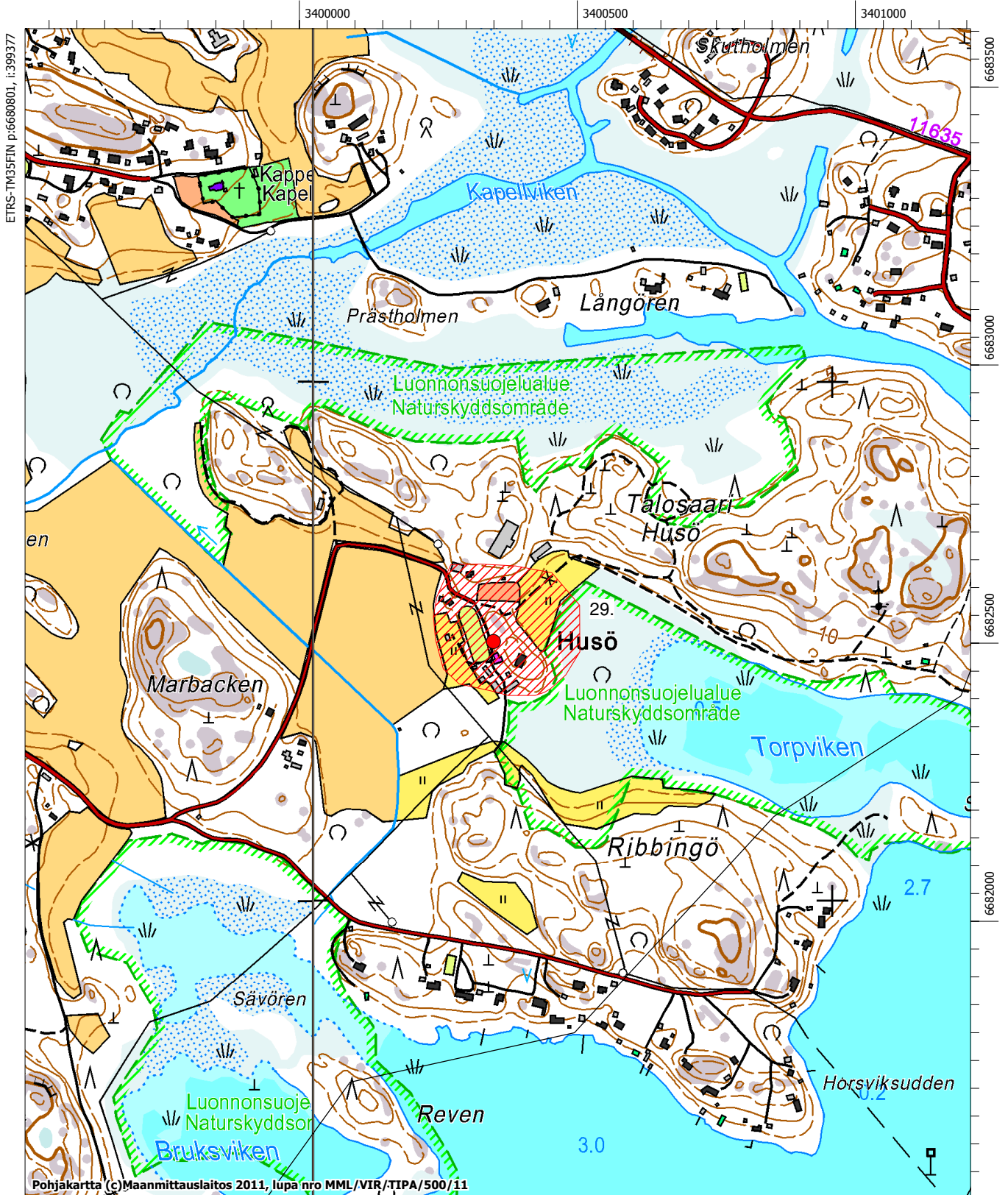
6677500

6677000

6676500

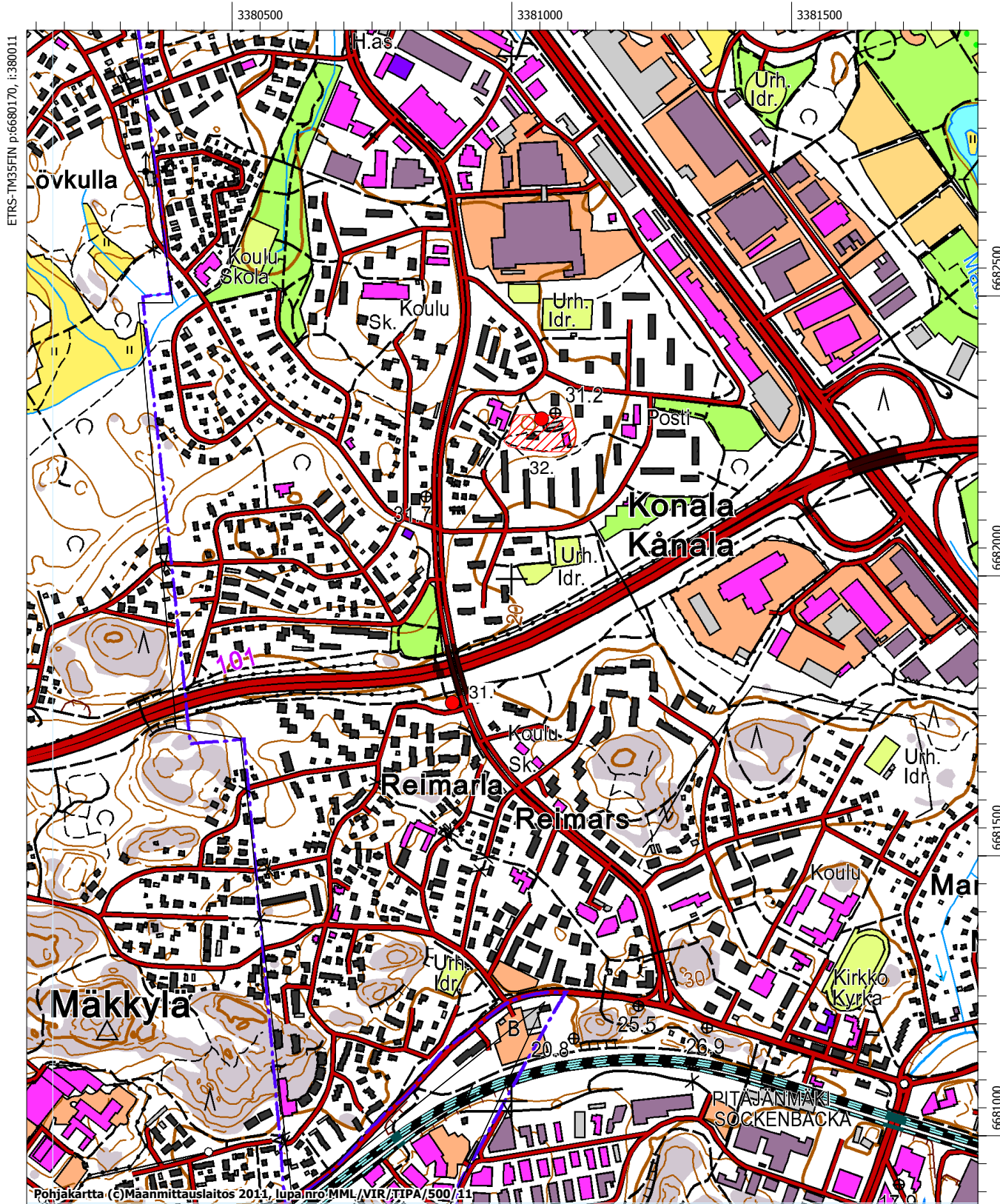
Helsinki

Husö (Talosaari), kohde 29.

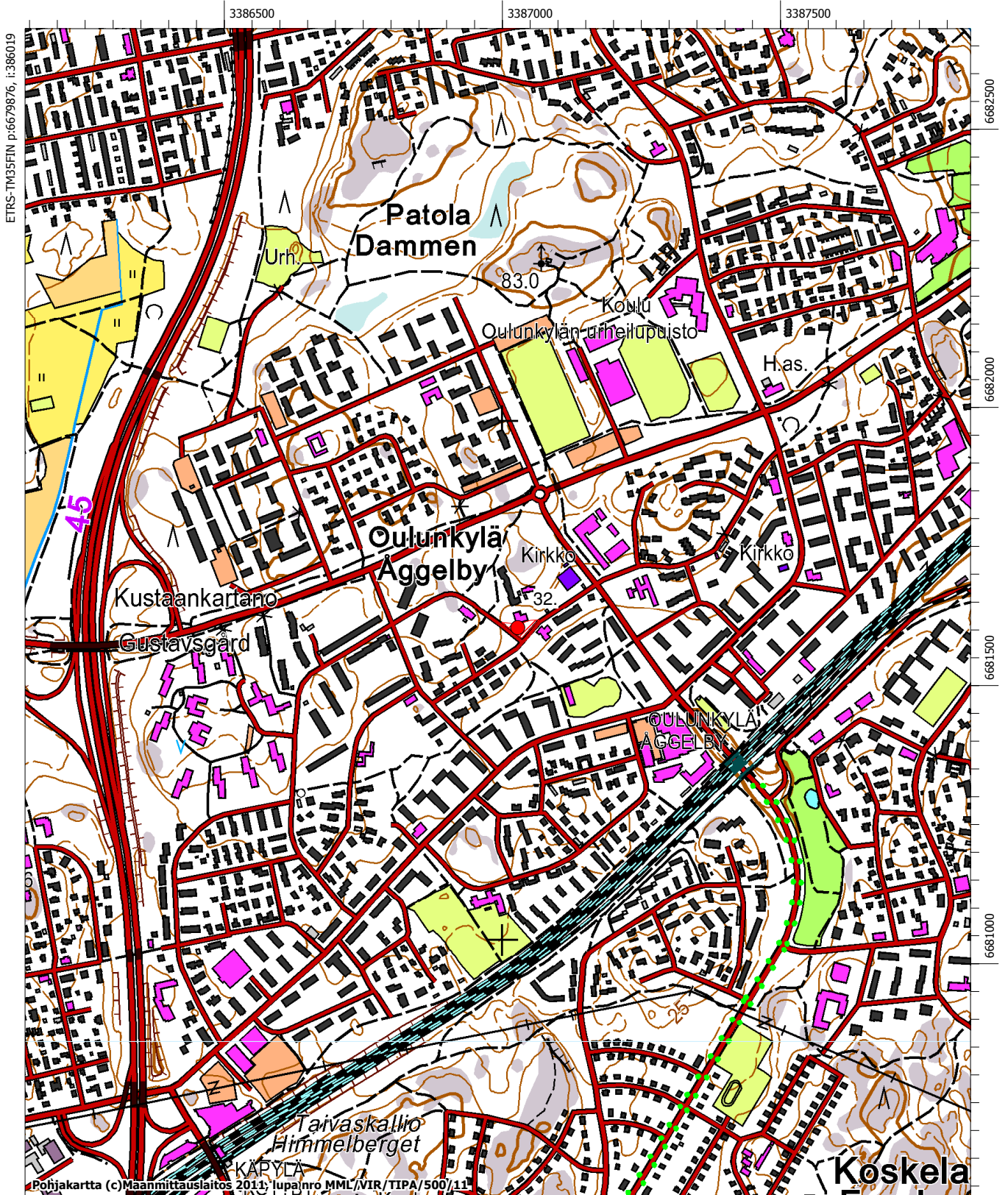
Helsinki

Konalby Konal Rosas, kohde 30.
Konalby 2 Konal, kohde 31.

Helsinki

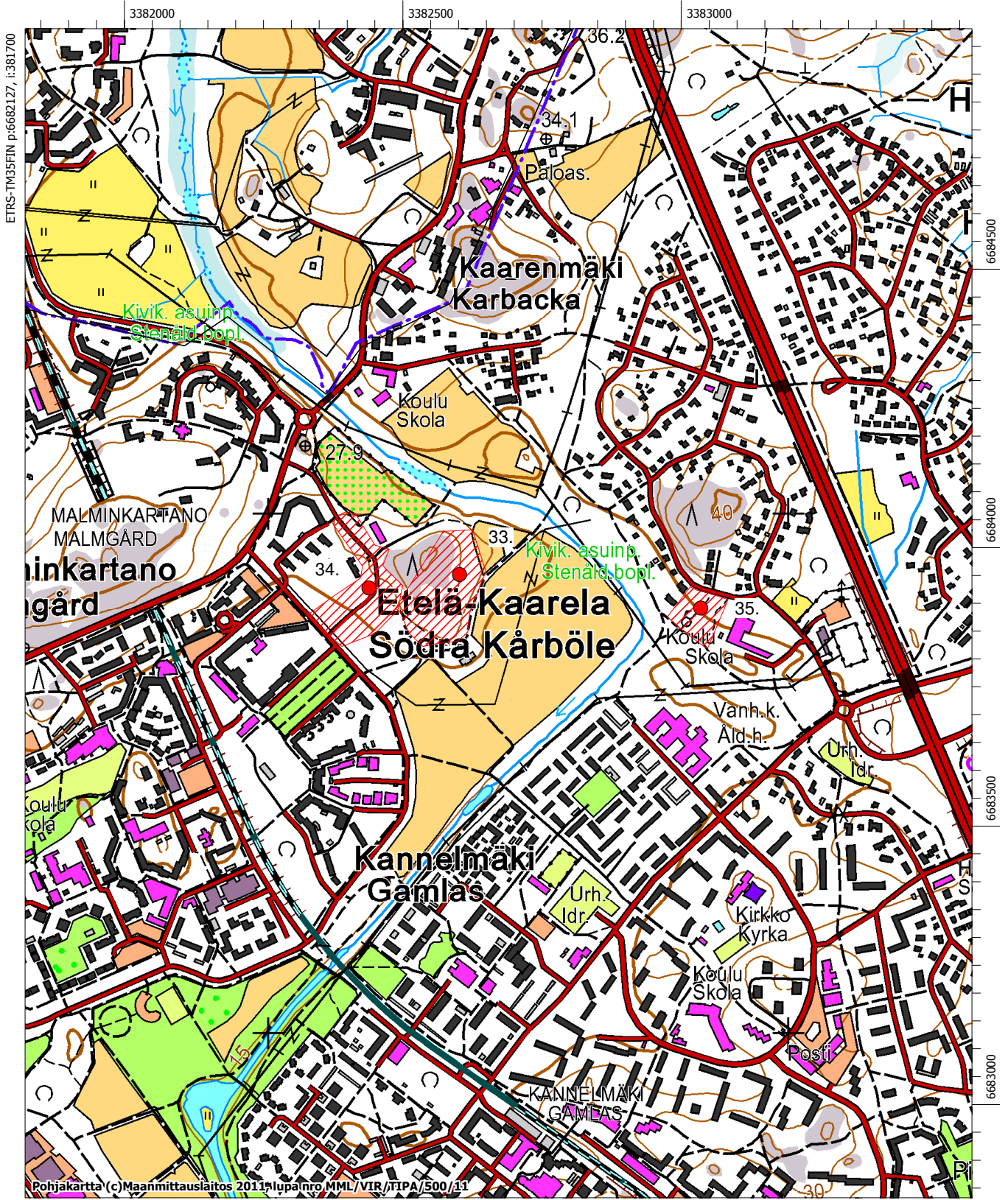
Kottby (Käpylä) kohde 32.

Helsinki

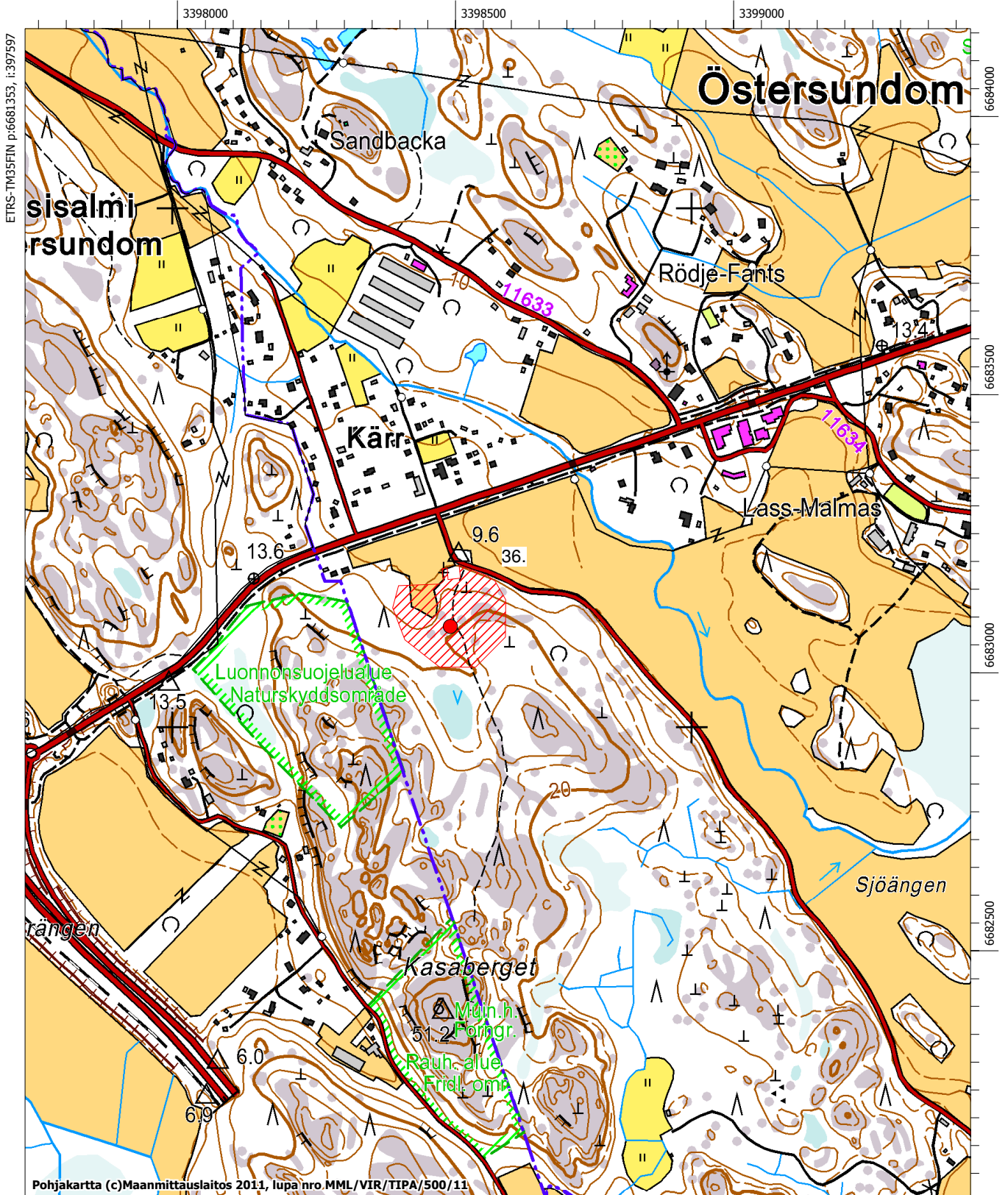
Kärböle kohde, 33.

Kärböle säteri kohde, 34.

Kärböle Rökisby/Gammelby kohde, 35.
(Kaarela)

Helsinki

Kärby, kohde 36.

ETRS-TM35FIN p:6681353, i:397597

6684000

6683500

6683000

6682500

6682000

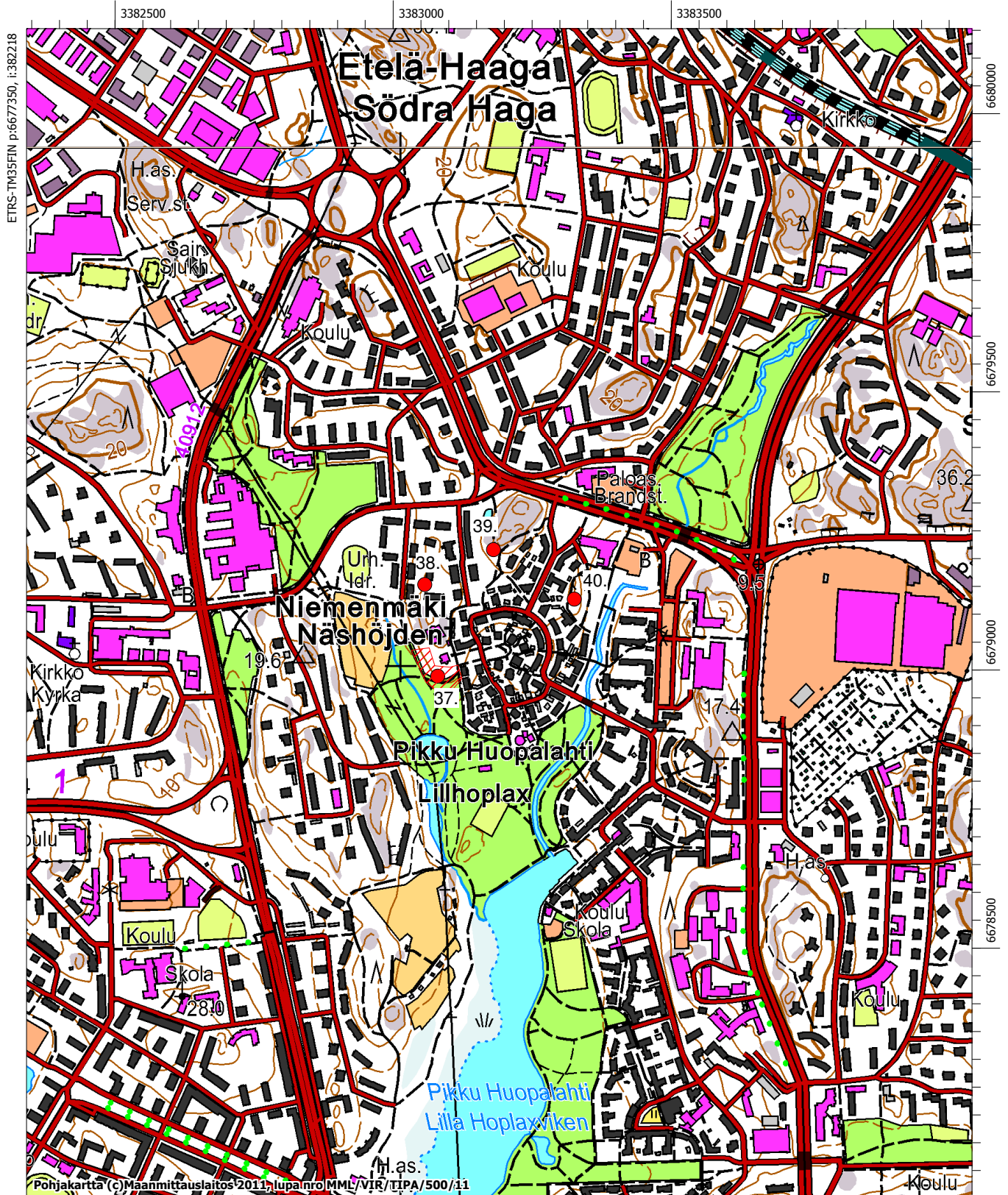
Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6679253, i:399297

Helsinki

- Lillhoplaxby Korpas, kohde 37.
 Lillhoplaxby Backas, kohde 38.
 Lillhoplaxby Böle, kohde 39.
 Lillhoplaxby Greis, kohde 40.
 (Vähä-Huopalahti)

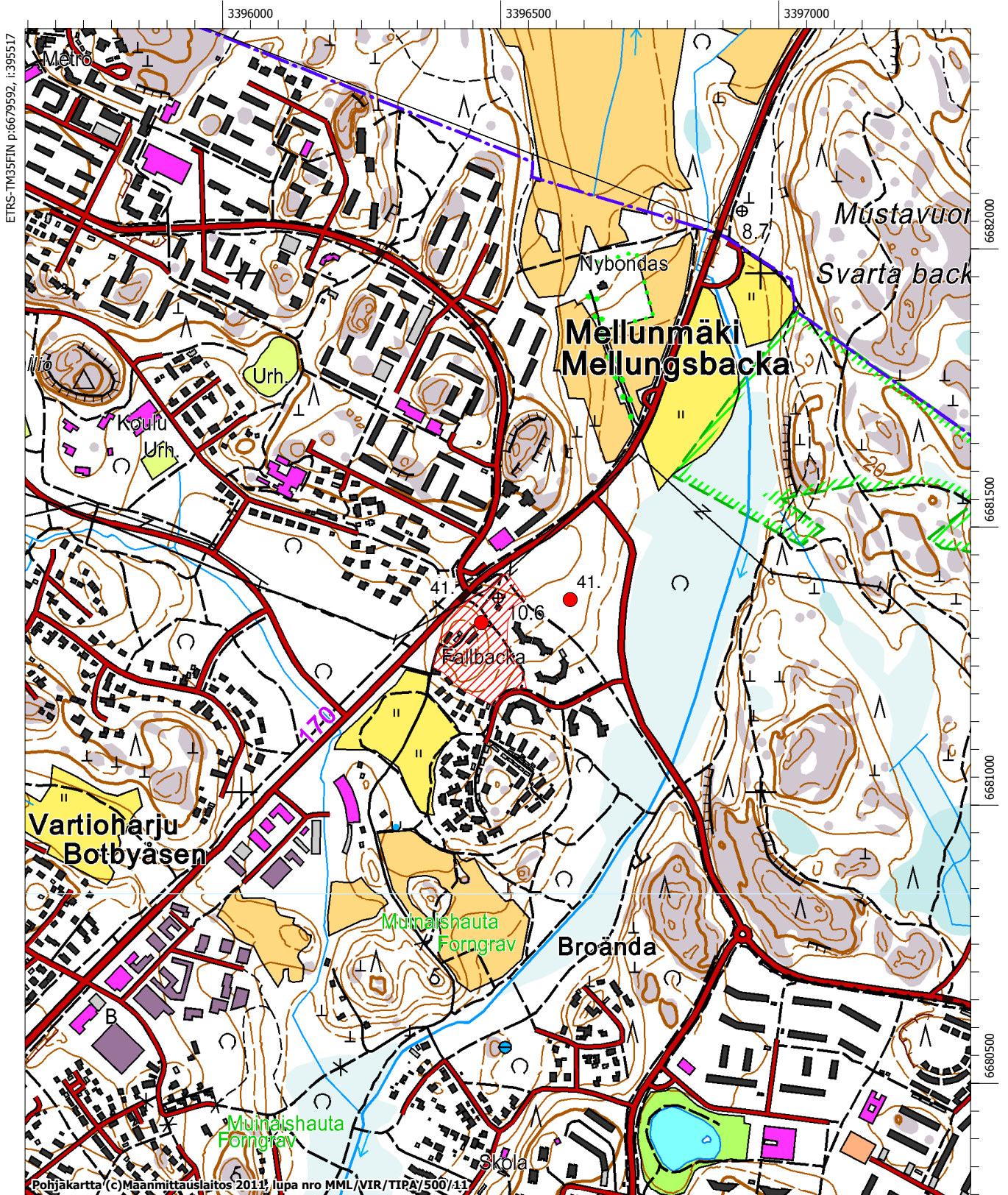
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6675249, i:383919

Helsinki

Mellungsby (Mellunkylä), kohde 41.

ETRS-TM35FIN p:6679592, i:395517

6682000
6681500
6681000
6680500

Pohjakartta (c)Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/A1

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6677492, i:397217

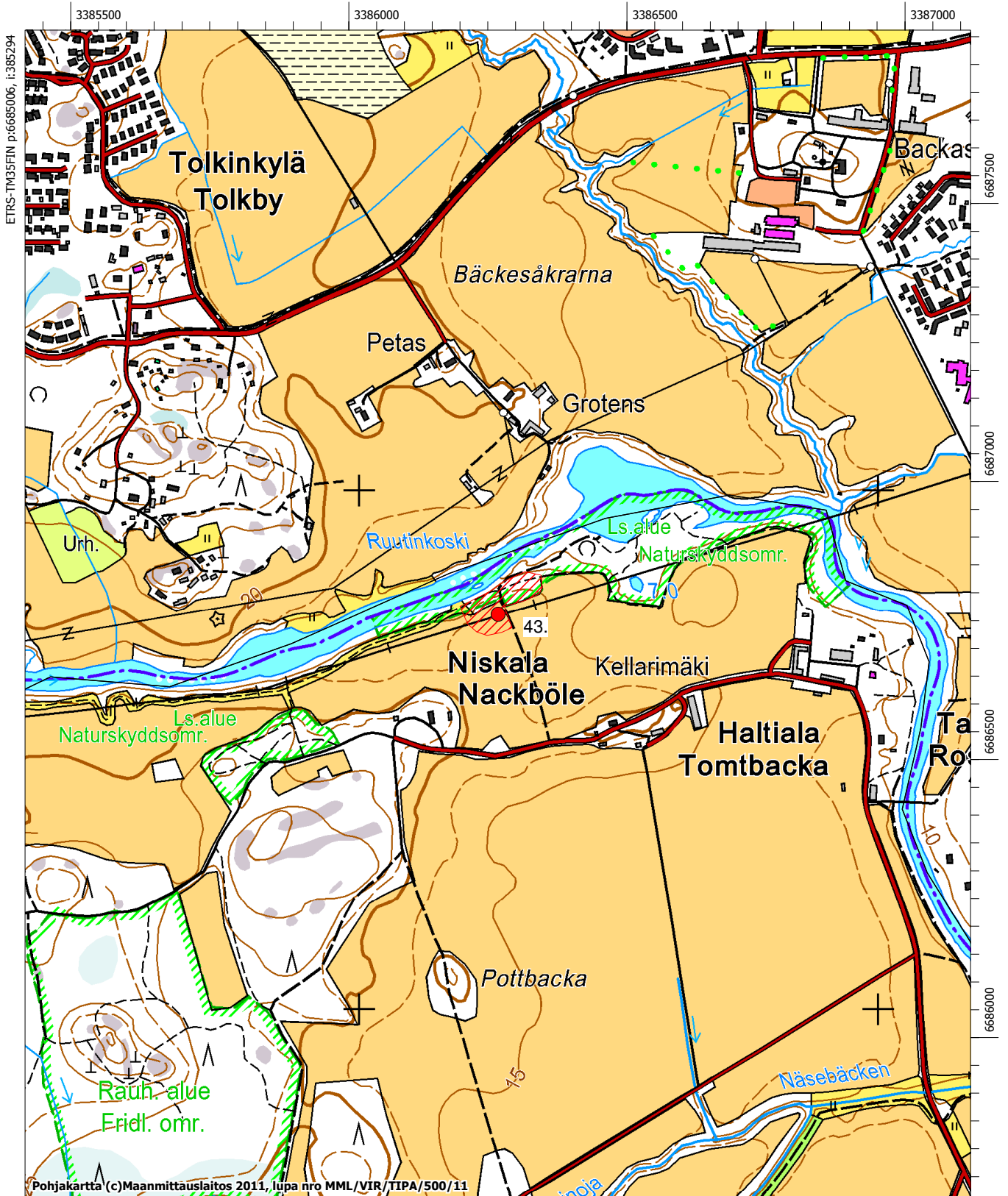
Helsinki

Munknäsby (Munkkiniemi), kohde 42.

Helsinki

Nackböle (Niskala), kohde 43.

Helsinki

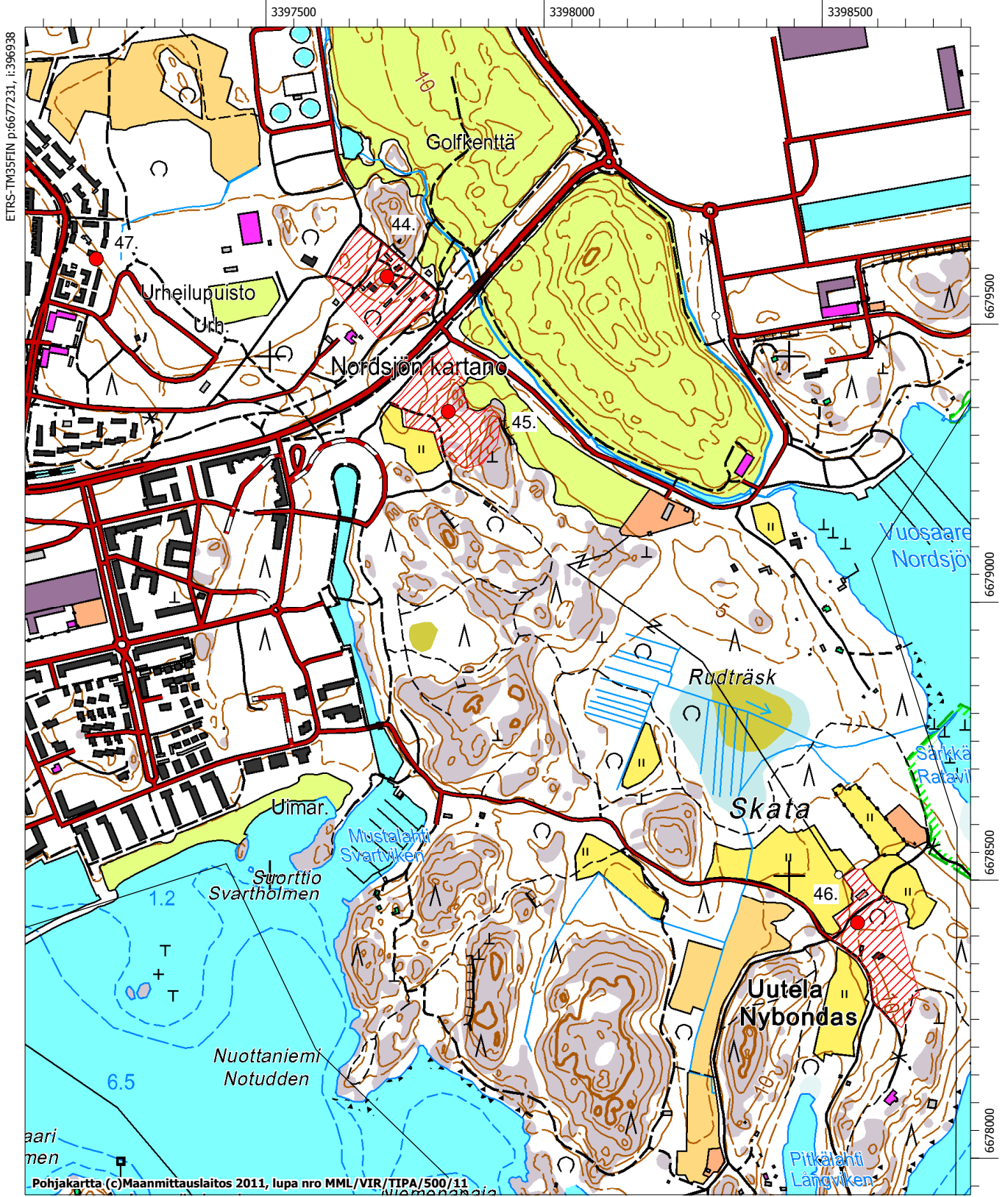
Noringsböle Nordsjö gård, kohde 44.

Noringsböle Gammelby, kohde 45.

Norsby Skataby, kohde 46.

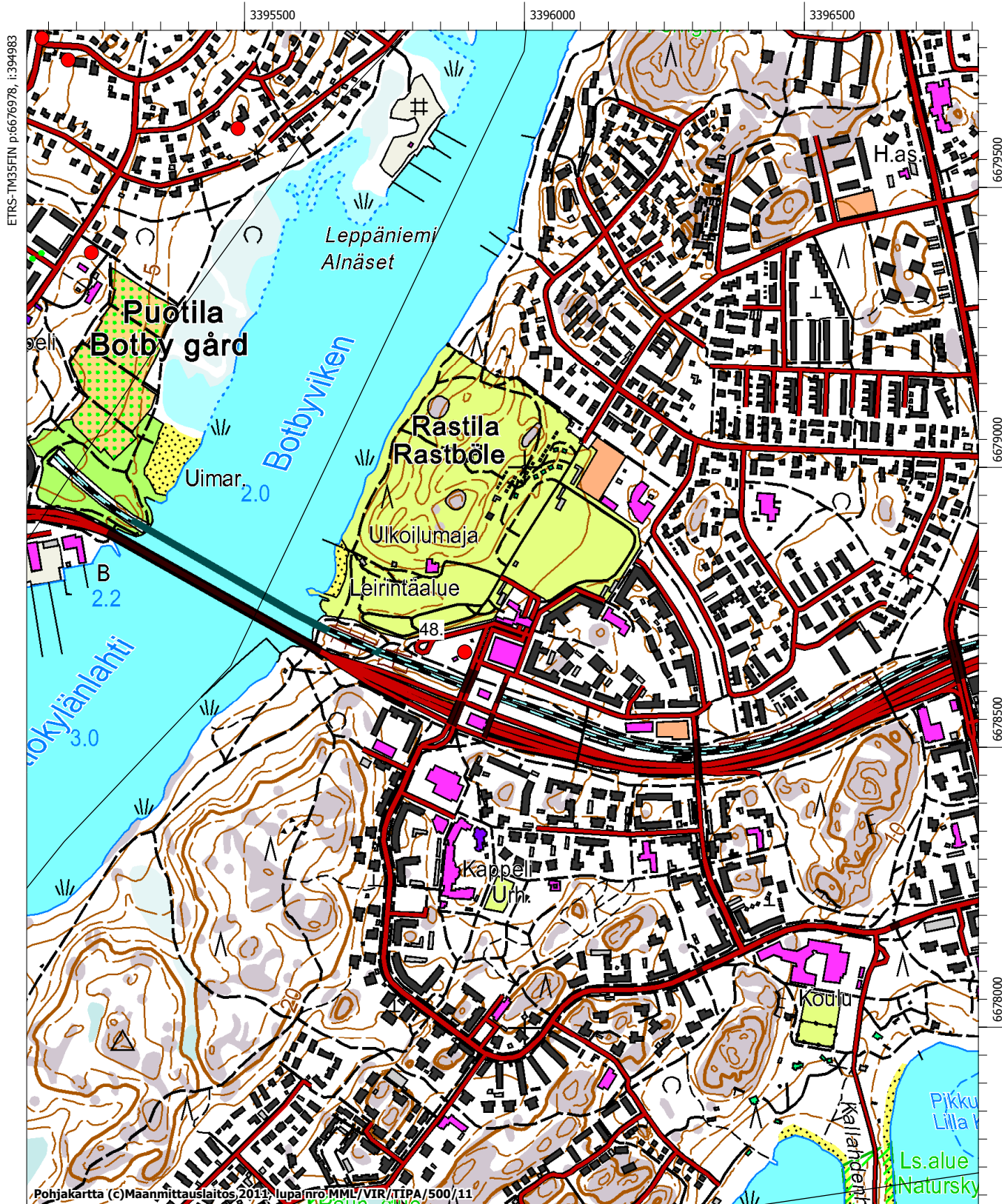
Norsökär Poslar, kohde 47.

(Vuosaari)

Helsinki

Rasböle (Rastila), Kohde 48.

ETRS-TM35FIN p:6676978, i:394983

6679500

6679000

6678500

6678000

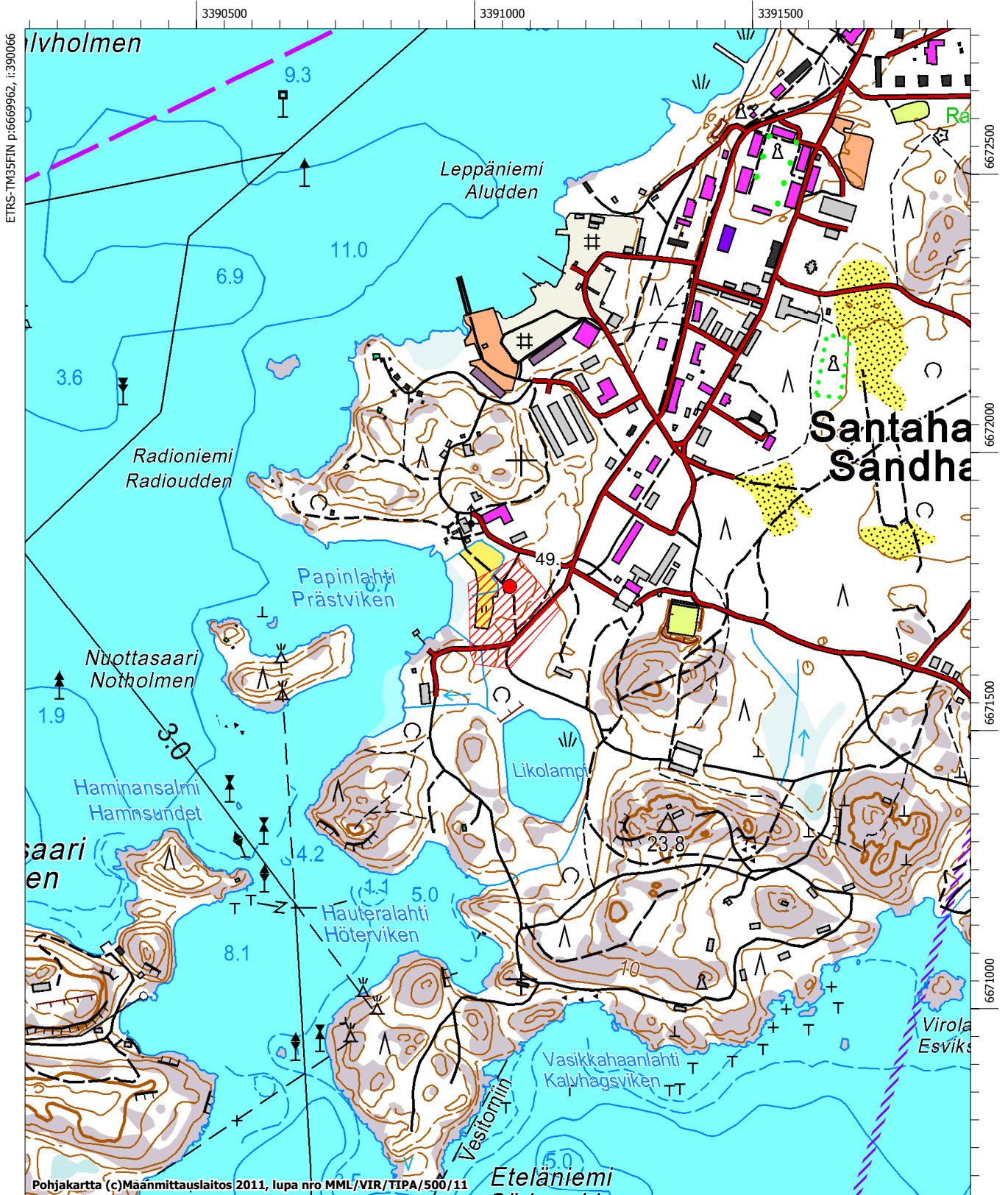
Pohjakartta (c) Määntauslaitos, 2011. lupainro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6674878, i:396684

Helsinki

Sandhamn (Santahamina), kohde 49.

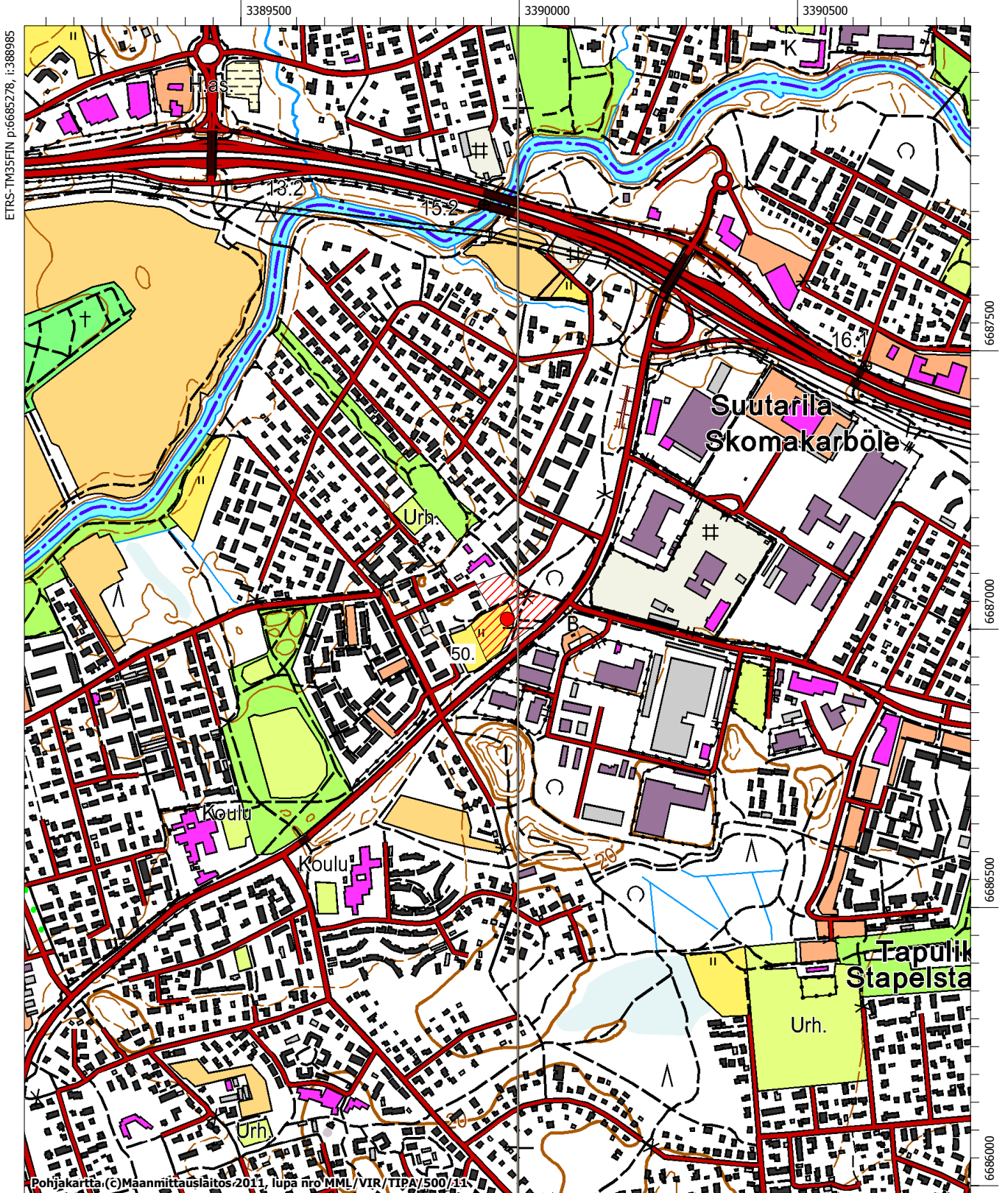

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6667861, i:391766

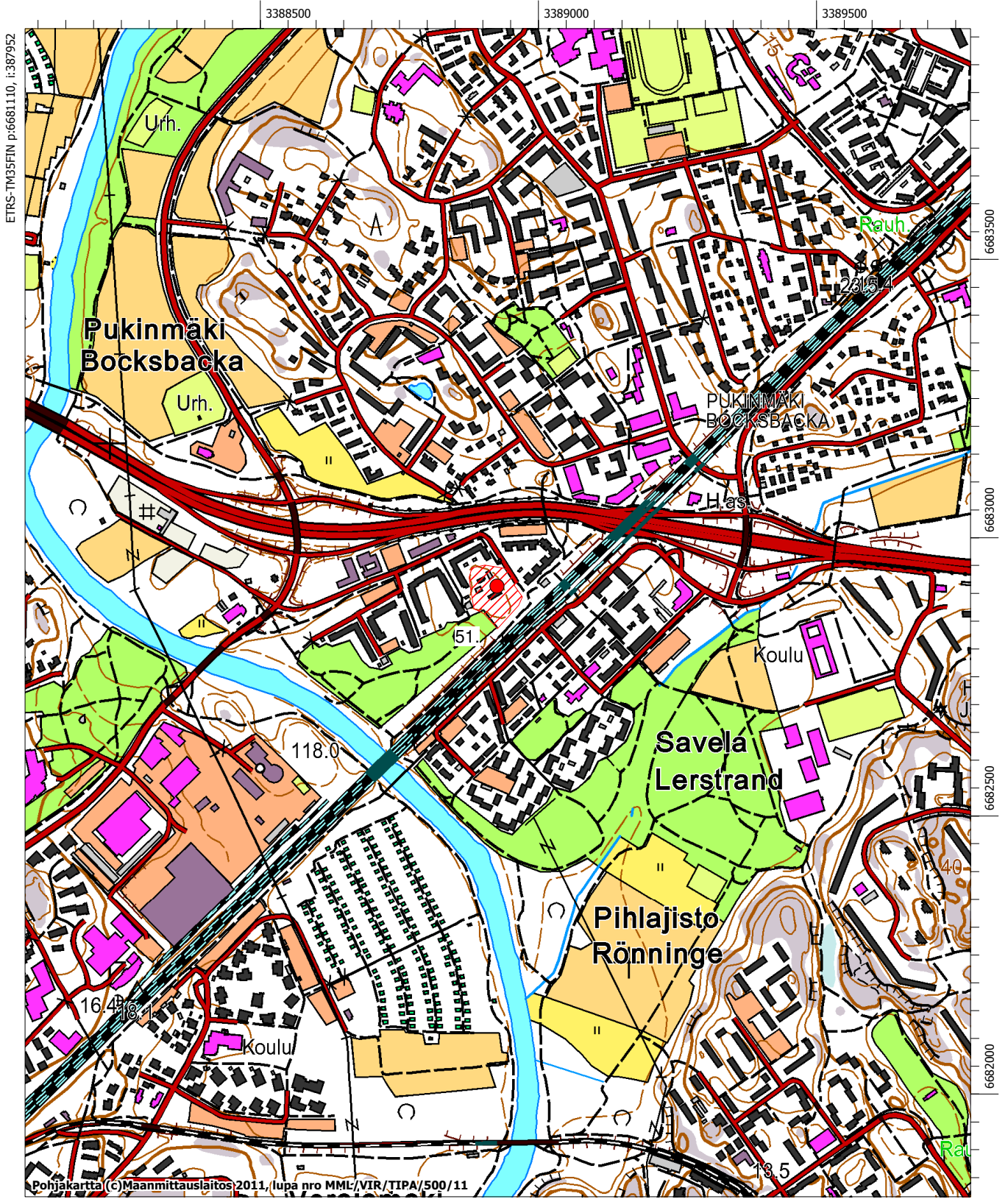
Helsinki

Skomakarböle (Suutarila), kohde 50.

Helsinki

Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki), kohde 51.

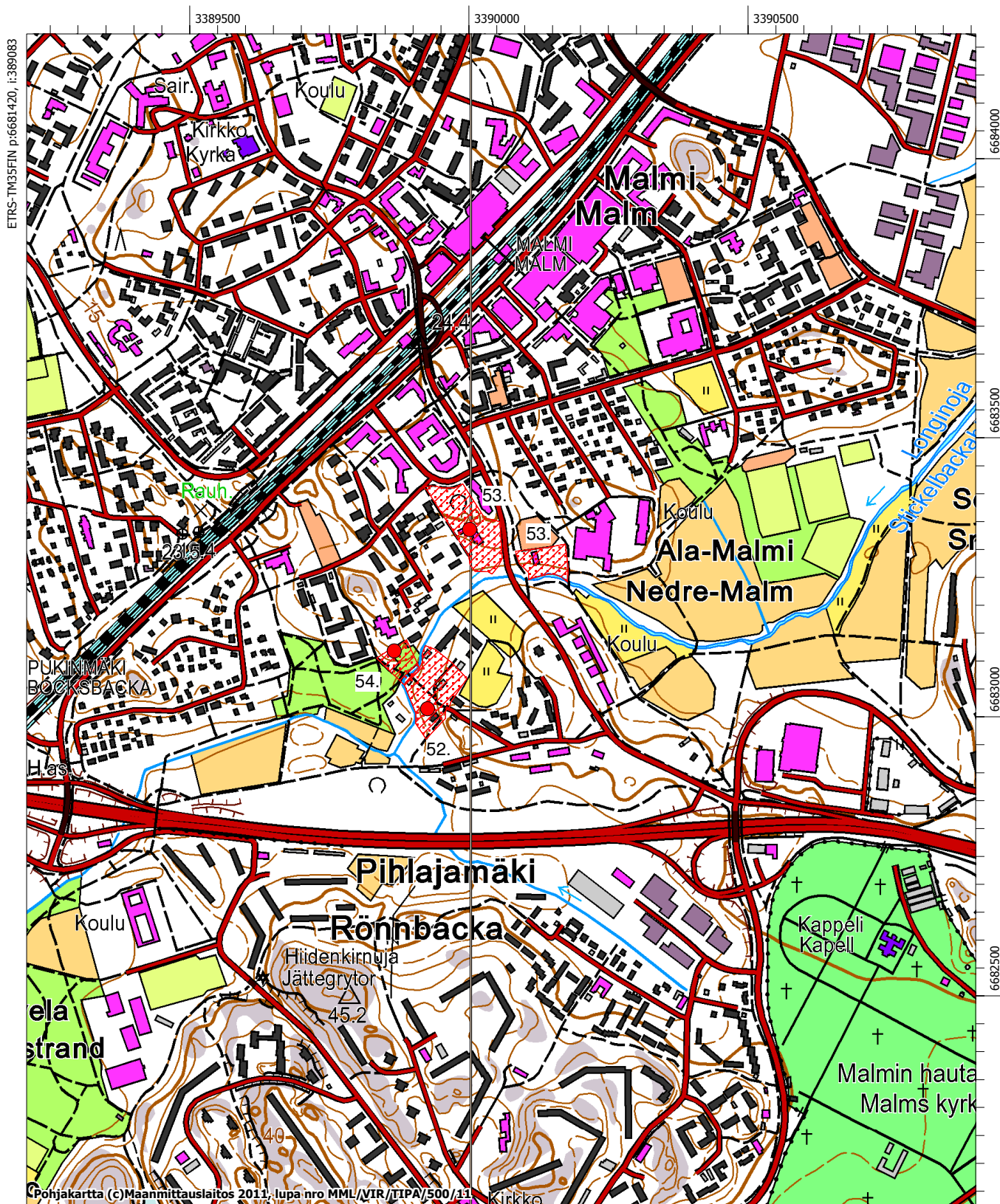
Helsinki

Sonaby malm Malmby Brusas Ströms, kohde 52.

Sonaby malm Malmby Storby, kohde 53.

Sonaby malm Malmby Tallbacka, kohde 54.

(Malmi)

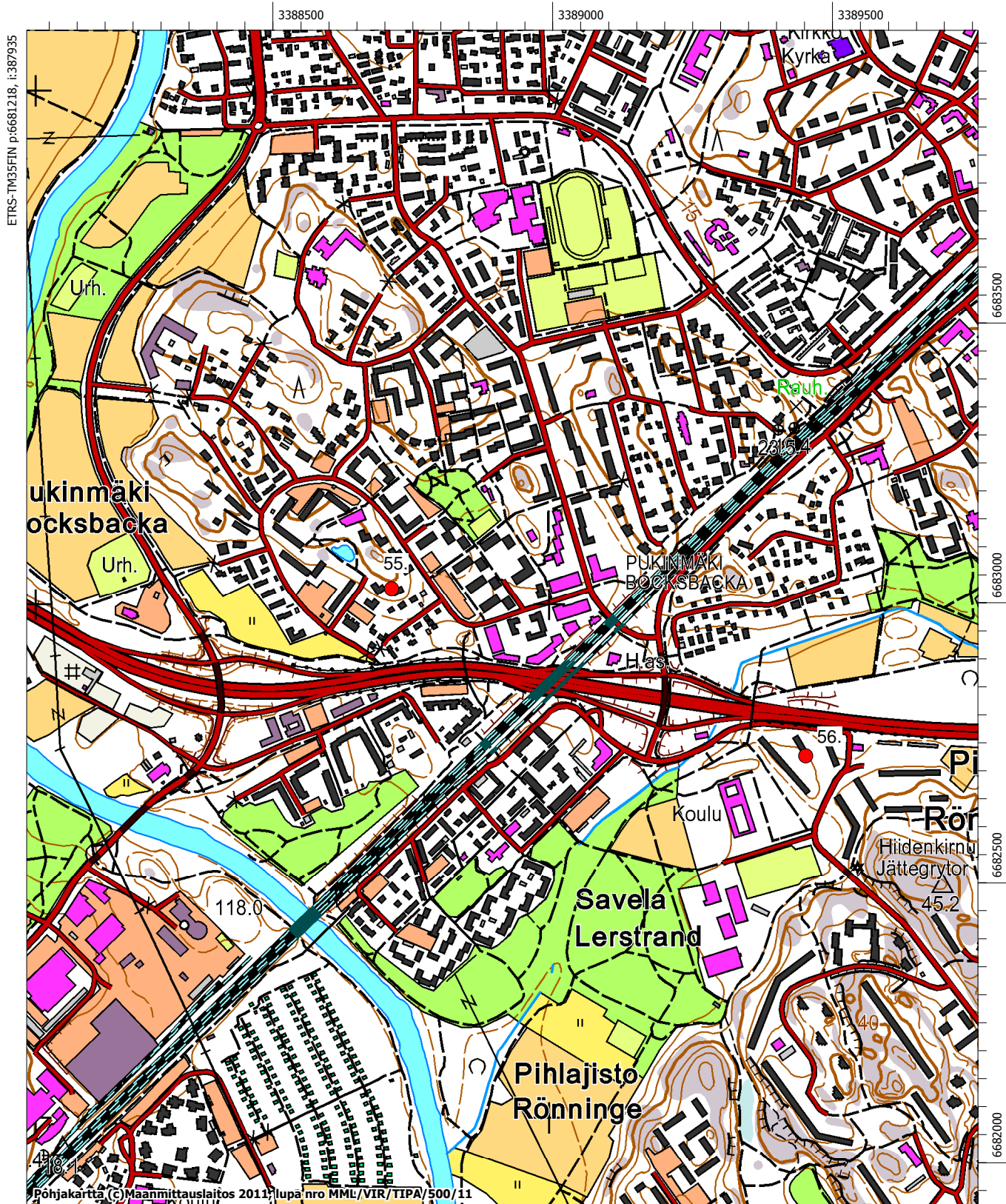
Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6679319, i:390784

Helsinki

Sonaby malm Sonaby, kohde 55.
 Sonaby malm Stensböle, kohde 56.
 (Malmi)

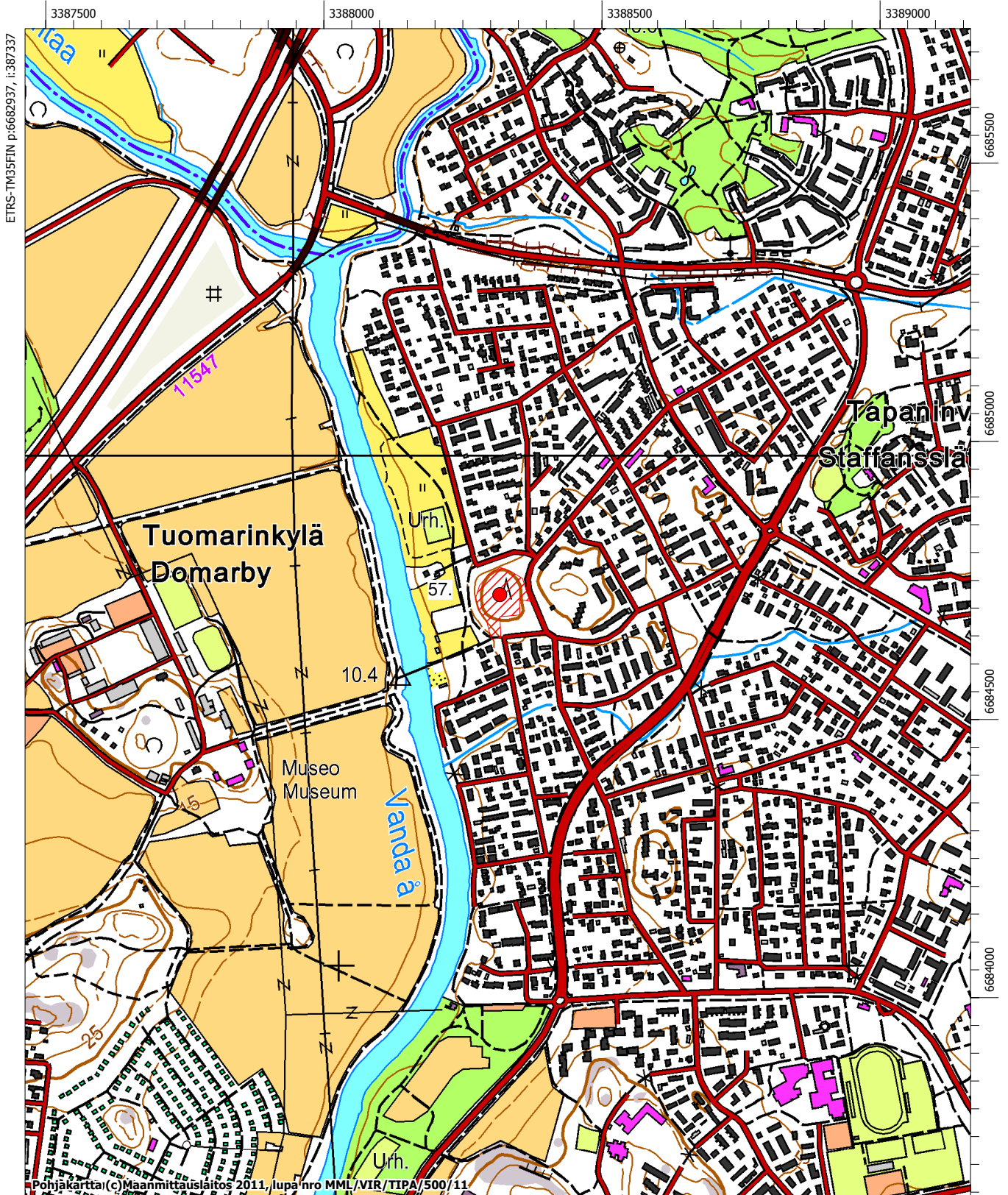

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6679118, i:389635

Helsinki

Staffansby (Tapanila), kohde 57.

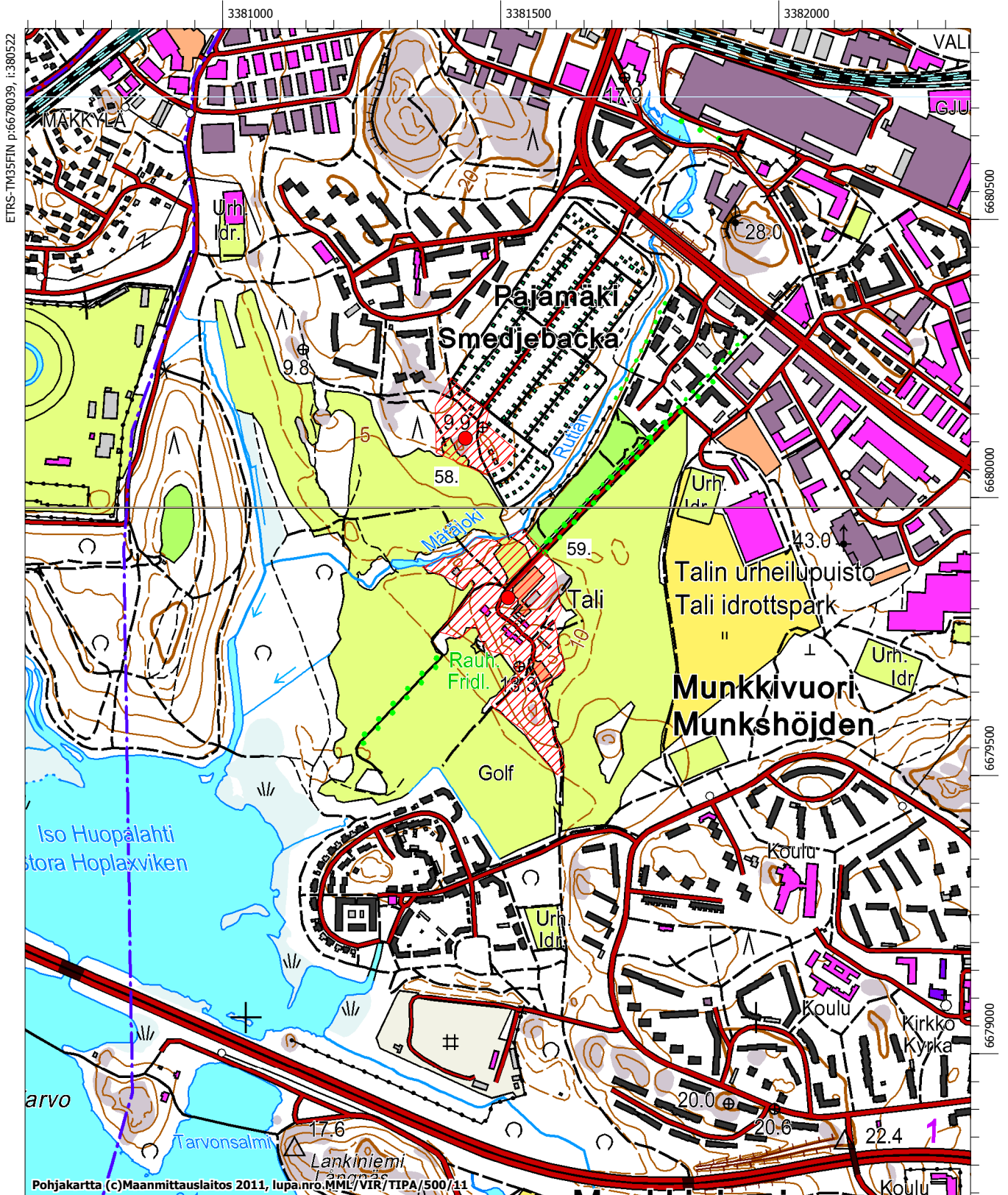

Pohjakartta(c)Maanmittauslaitos 2011, lupa'nro MML/VIR/TIPA/500/11

Helsinki

Taliby (Pajamäki) Lassas, kohde 58.

Taliby (Tali) Martas & Reimars

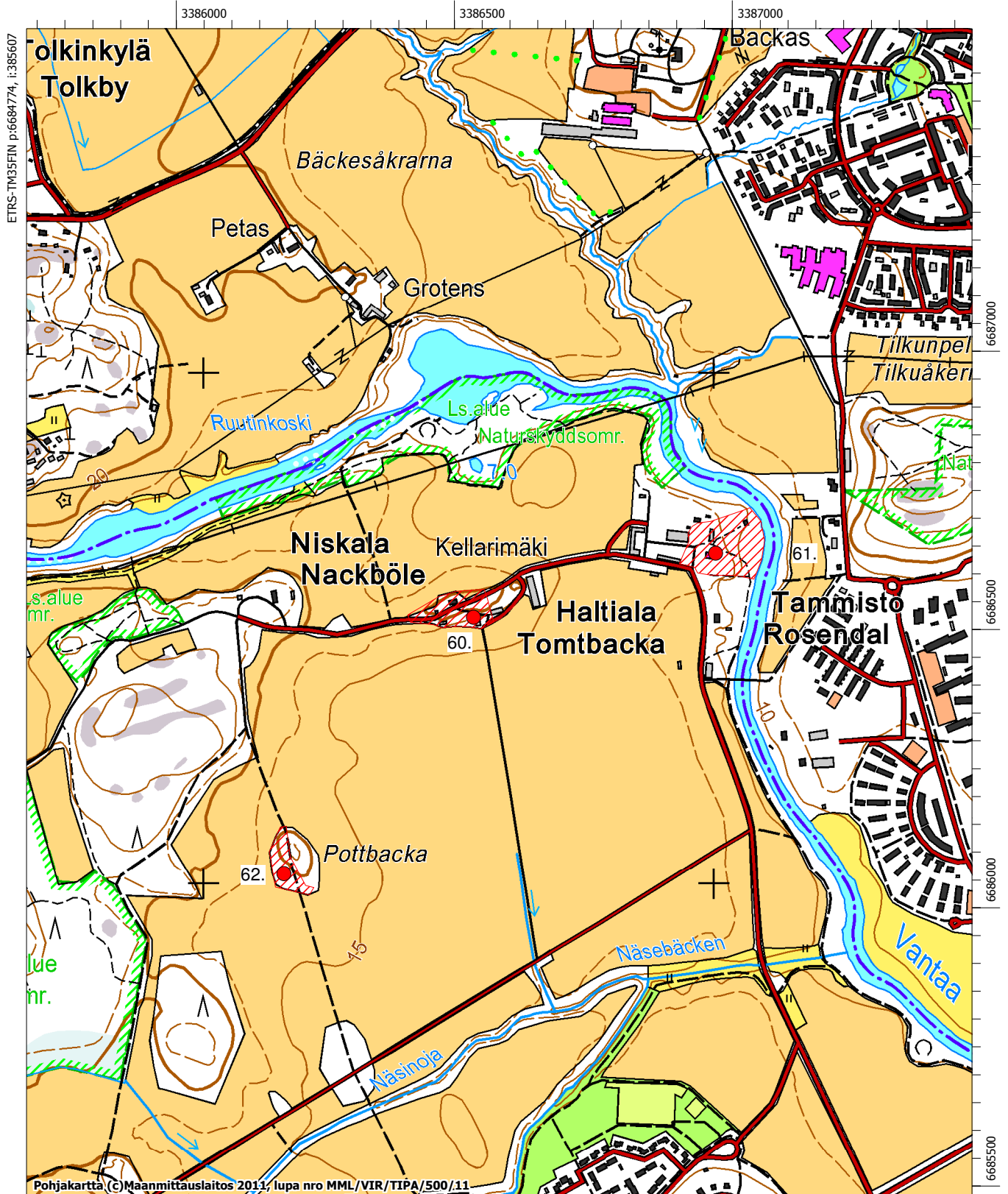
Helsinki

Tomtbackaby, kohde 60.

Tomtbacka gård, kohde 61.

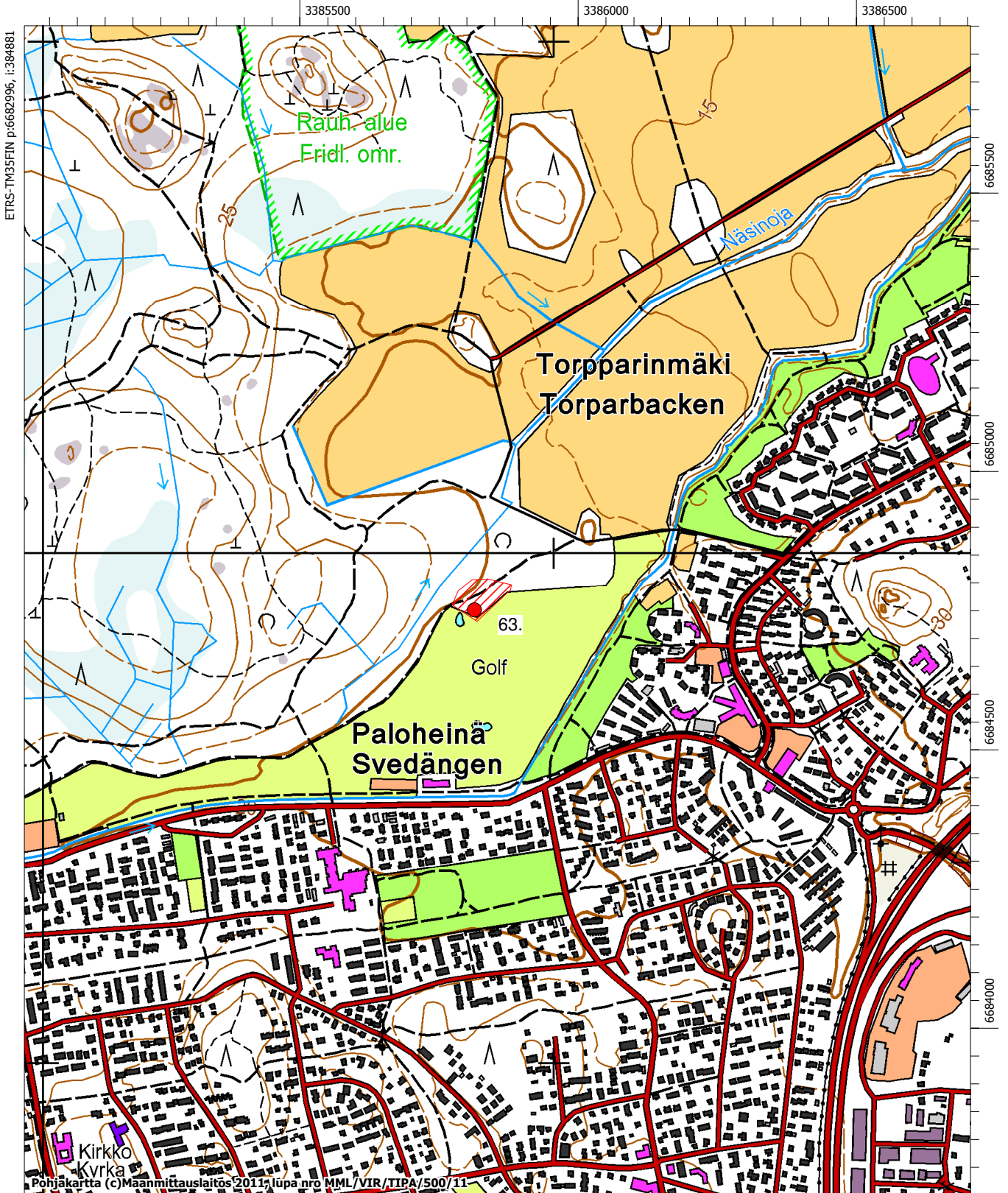
Tomtbacka Pottbacka, kohde 62.

(Haltiala)

Helsinki

Tomtbacka Kutubacka (Haltiala), kohde 63.

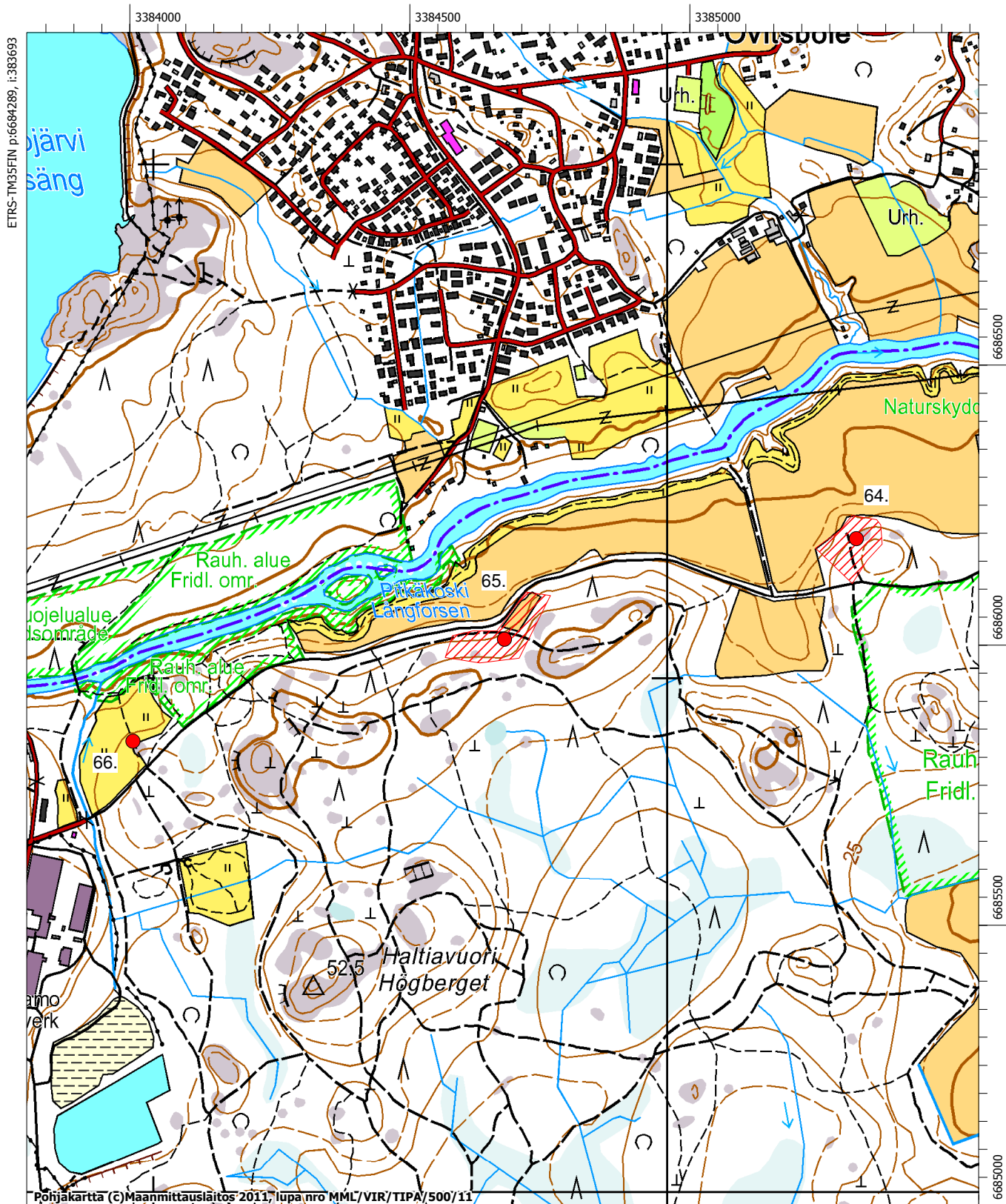
Helsinki

Tomtbacka Torppa 1, kohde 64.

Tomtbacka Torppa 2, kohde 65.

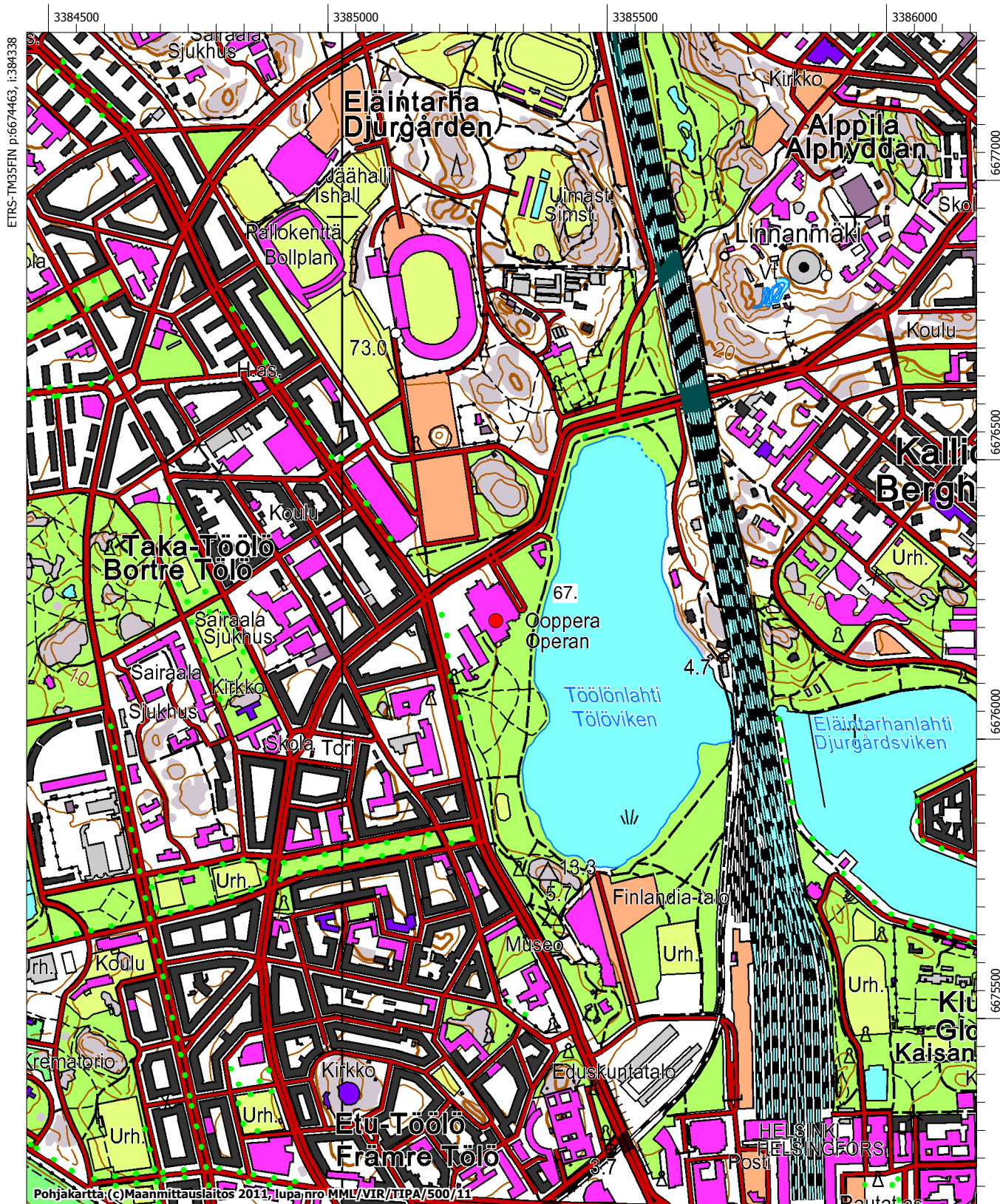
Tomtbacka Torppa 3, kohde 66.

(Haltiala)

Helsinki

Töölöby (Töölö), kohde 67.

Helsinki

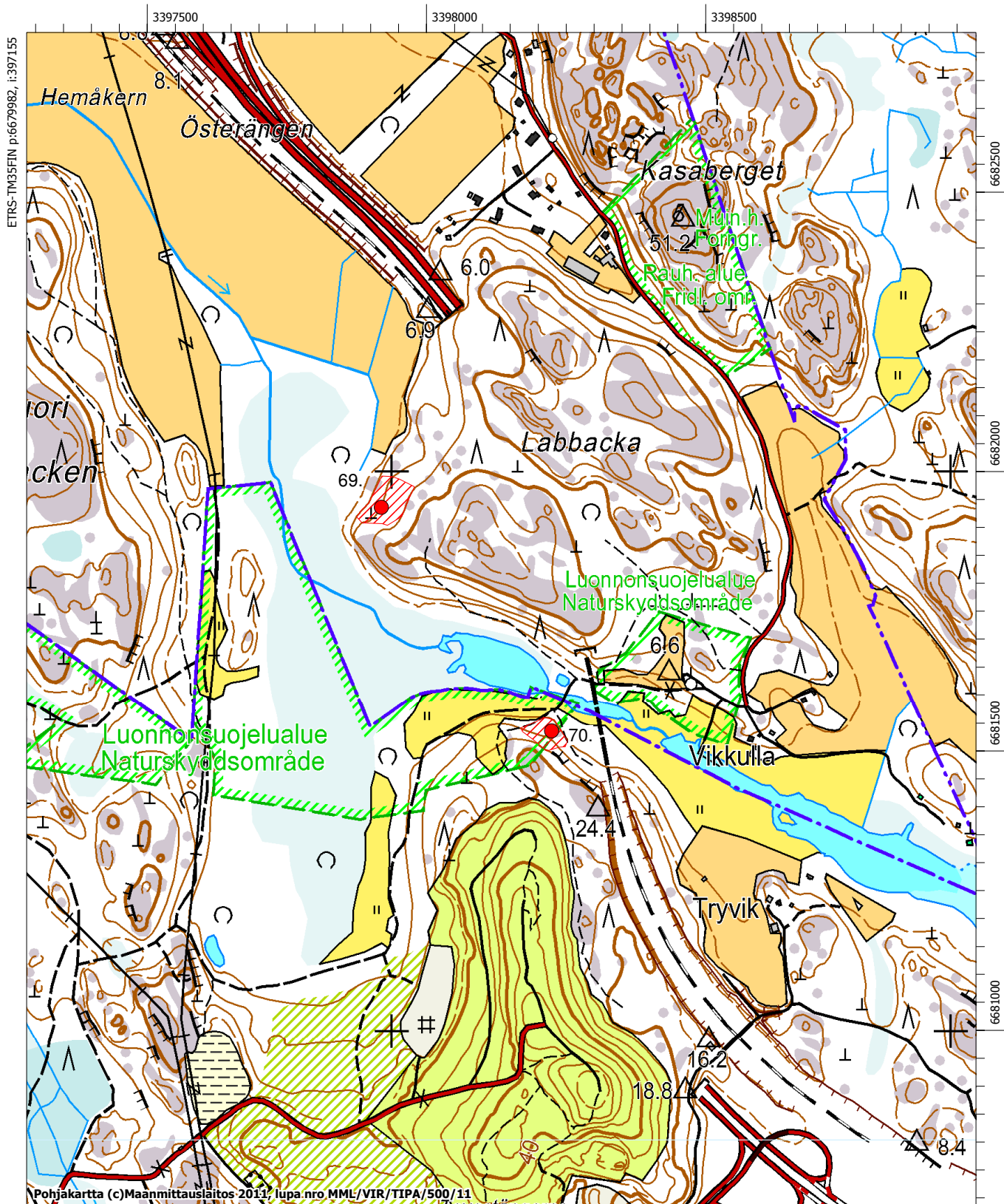
Villingby (Villinki), kohde 68.

Helsinki

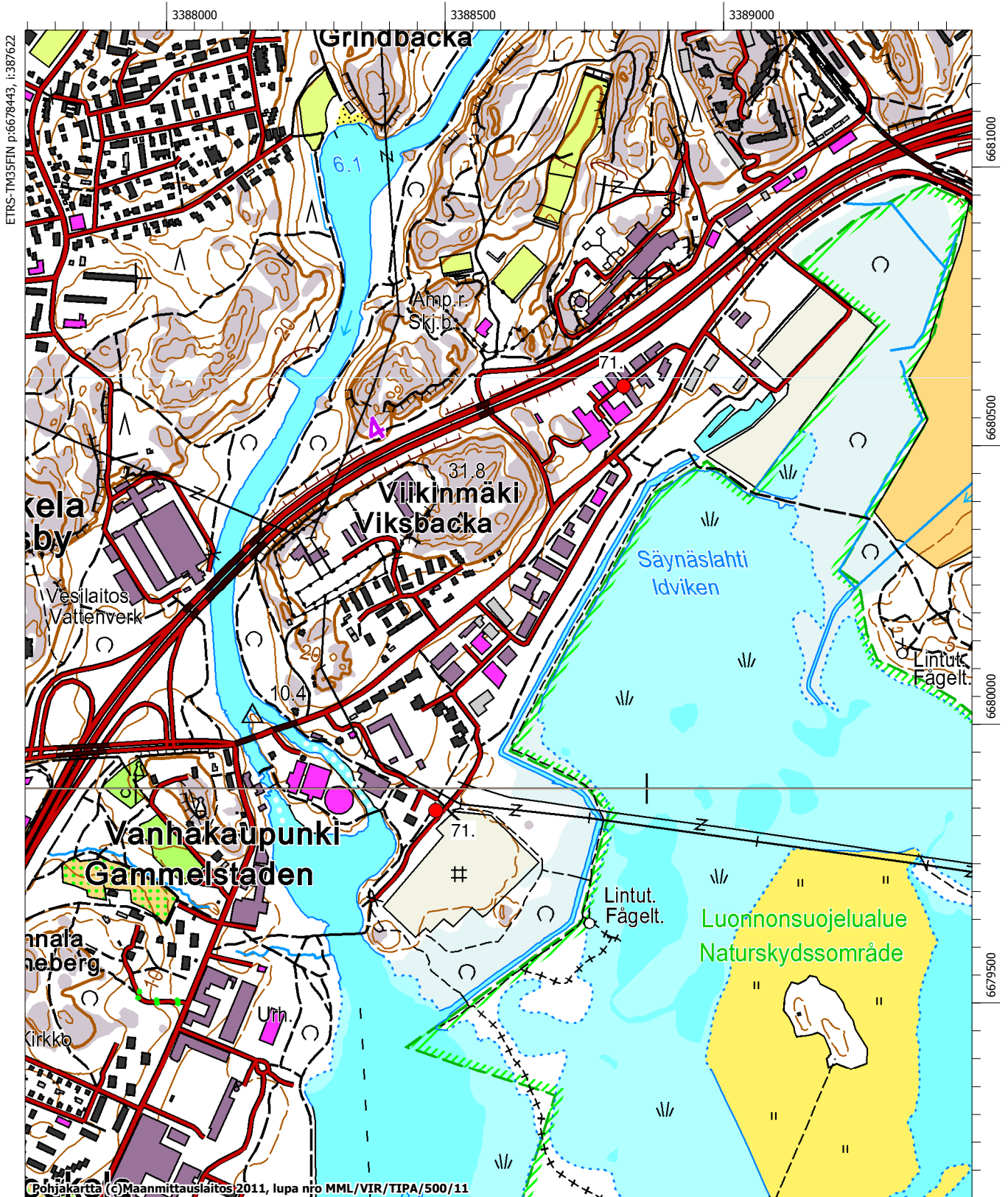
Västersundom Porvarinlahti torppa 1, kohde 69.

Västersundom Porvarinlahti torppa 2, kohde 70.

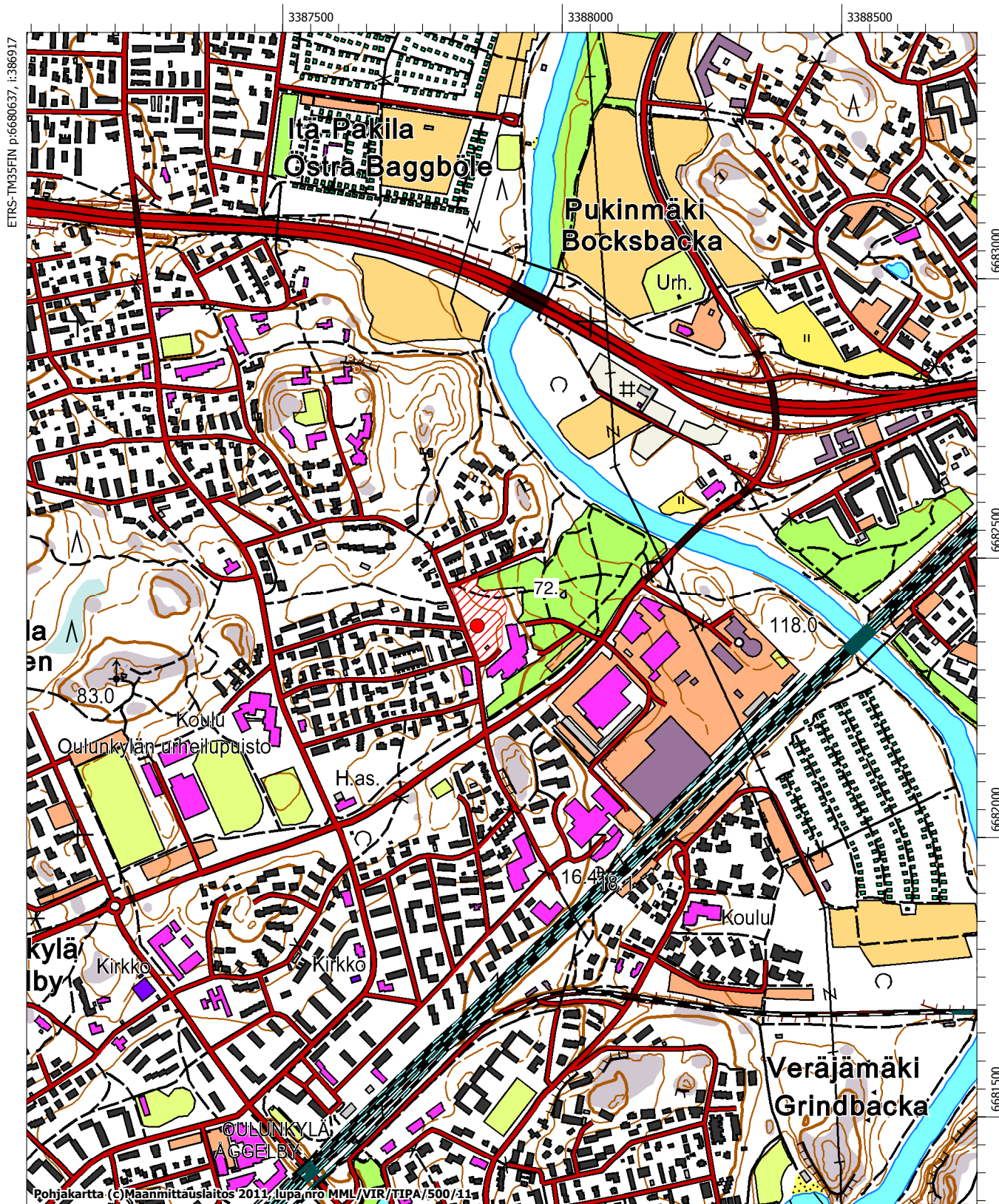
Helsinki

Västervikby (Viikinmäki) & Borgnäs (Pornaistenniemi), kohde 71.

Helsinki

Åggelby (Oulunkylä), kohde 72.

ETRS-TM35FIN p:6680637, i:386917

6683000

6682500

6682000

6681500

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2011, lupa/nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6678536, i:388618

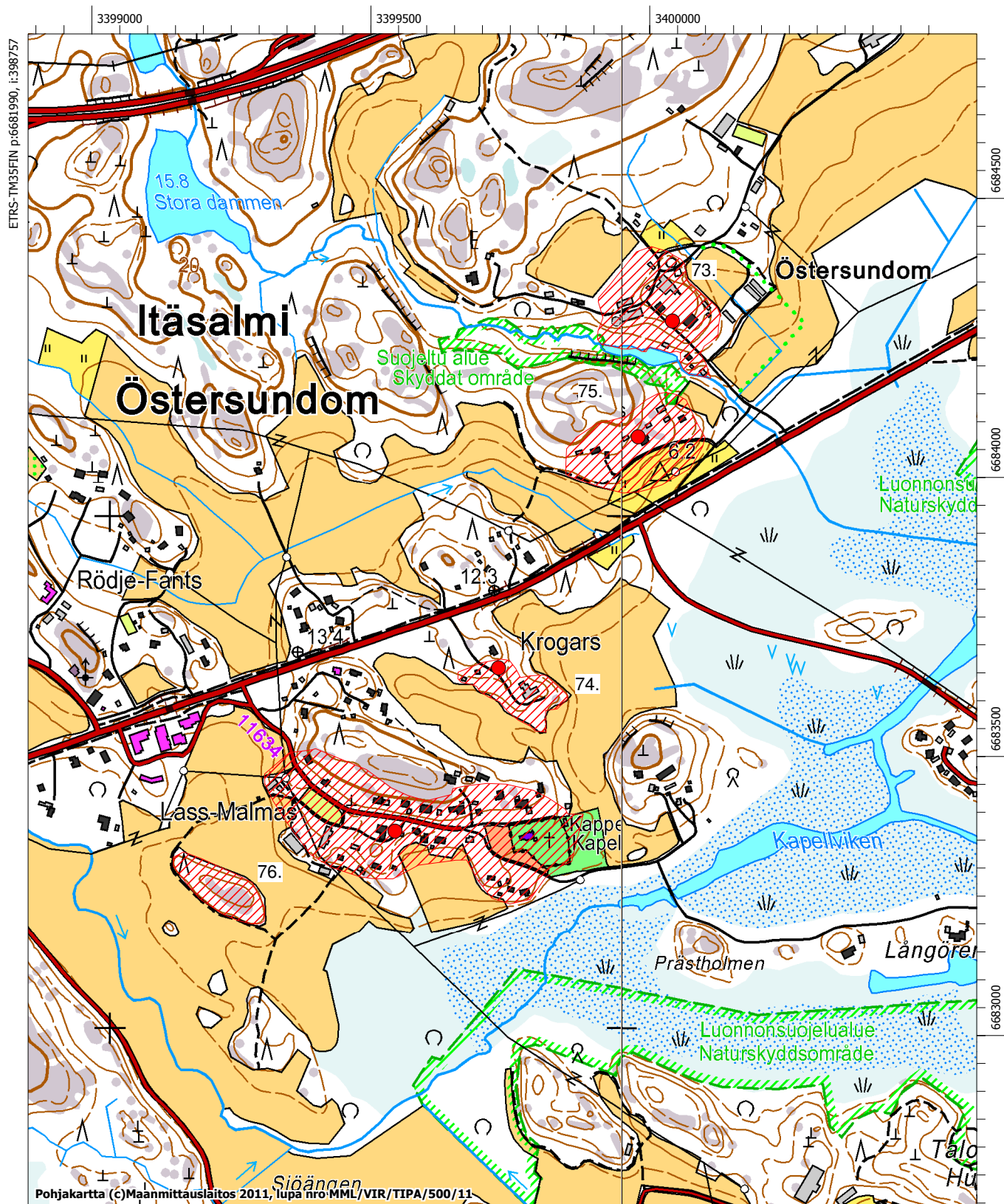
Helsinki

Östersundom kartano, kohde 73.

Östersundom Krogars, kohde 74.

Östersundom Lass Bengts & Skeppars, kohde 75.

Östersundom Fantsby, Fants Malms, kohde 76.

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2011, lupa nro MML/VIR/TIPA/500/11

MK 1:10000

ETRS-TM35FIN p:6679889, i:400457

Helsinki

Östervikby, kohde 77.

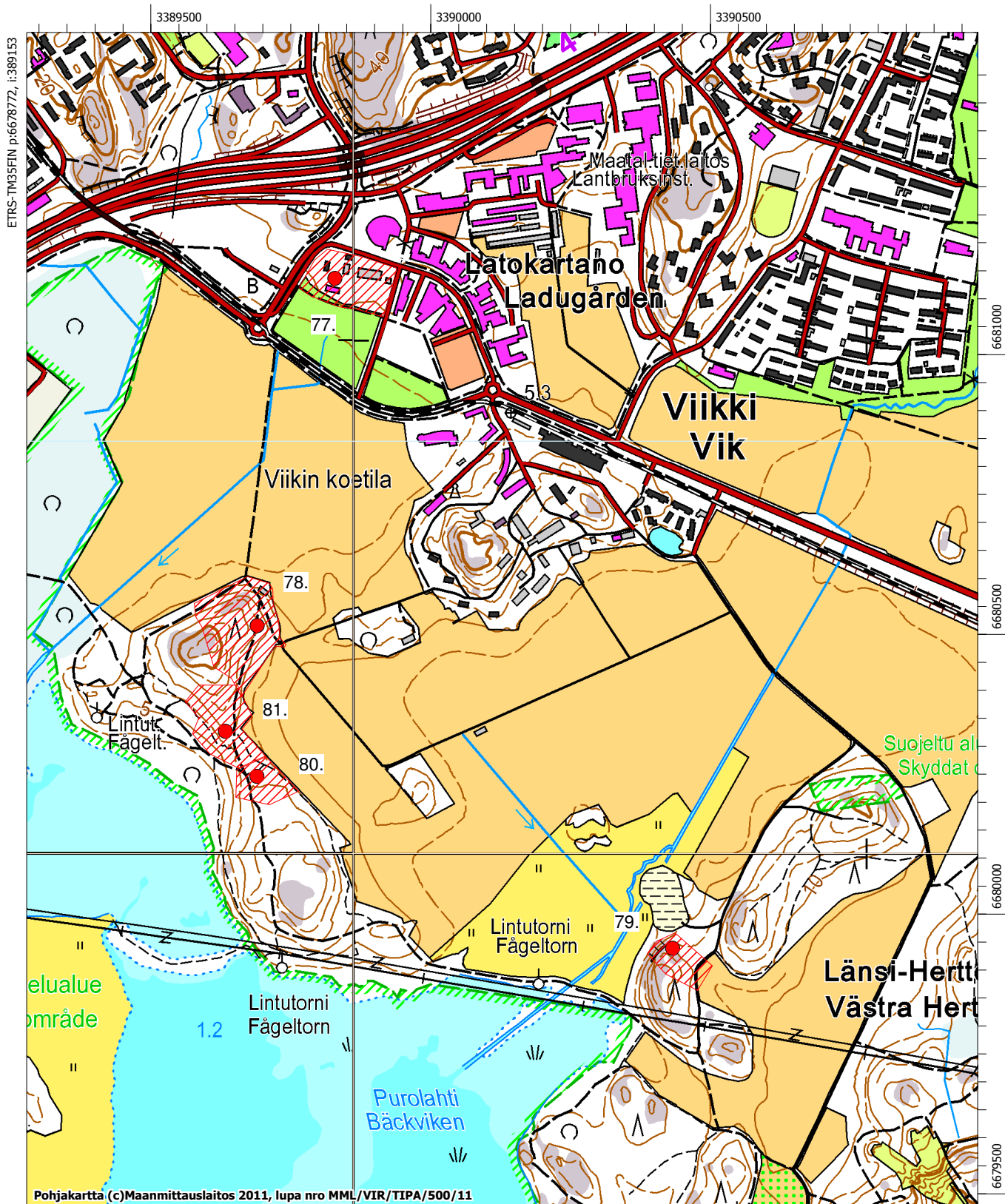
Östervikby 2, kohde 78.

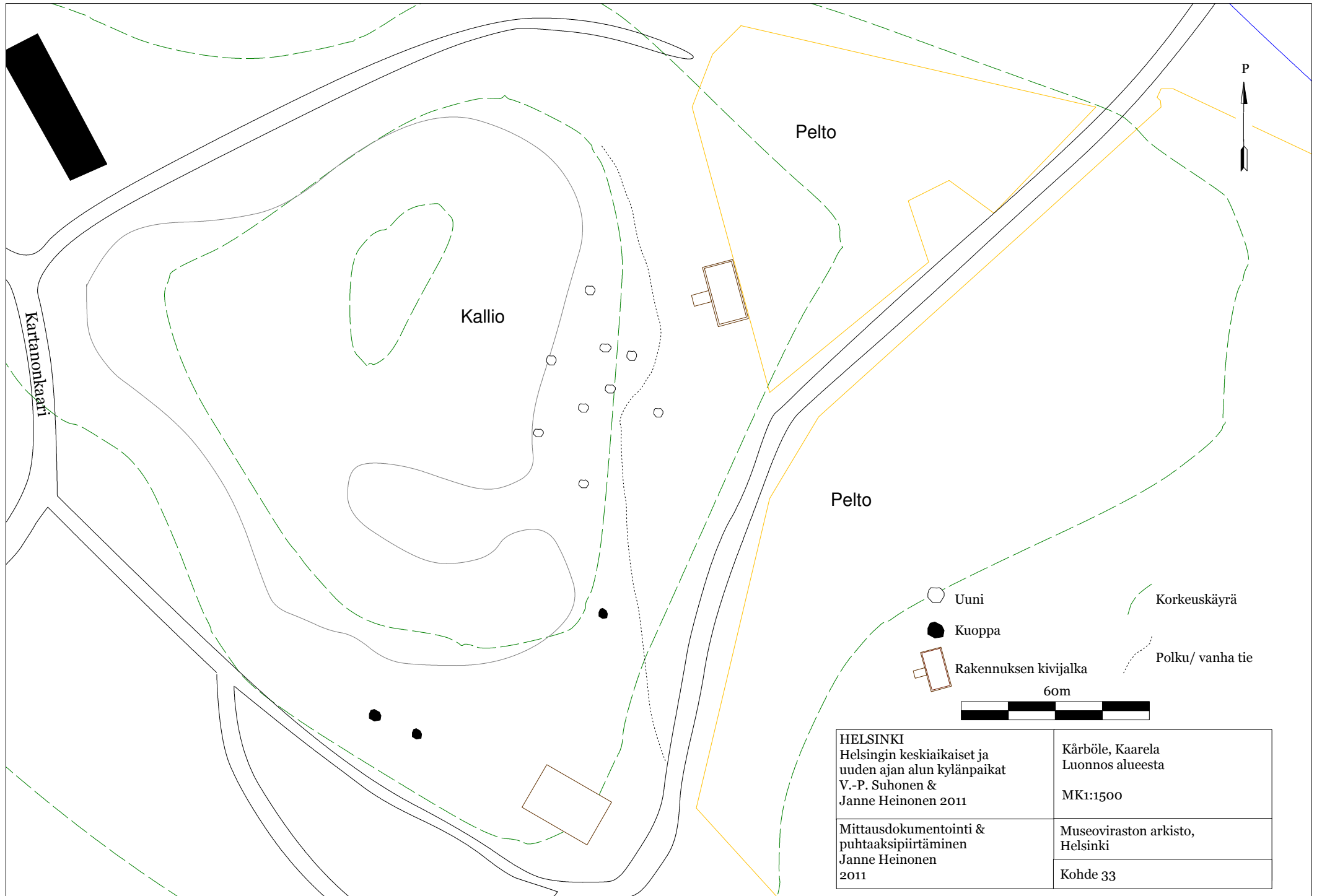
Östervikby Bex torp, kohde 79.

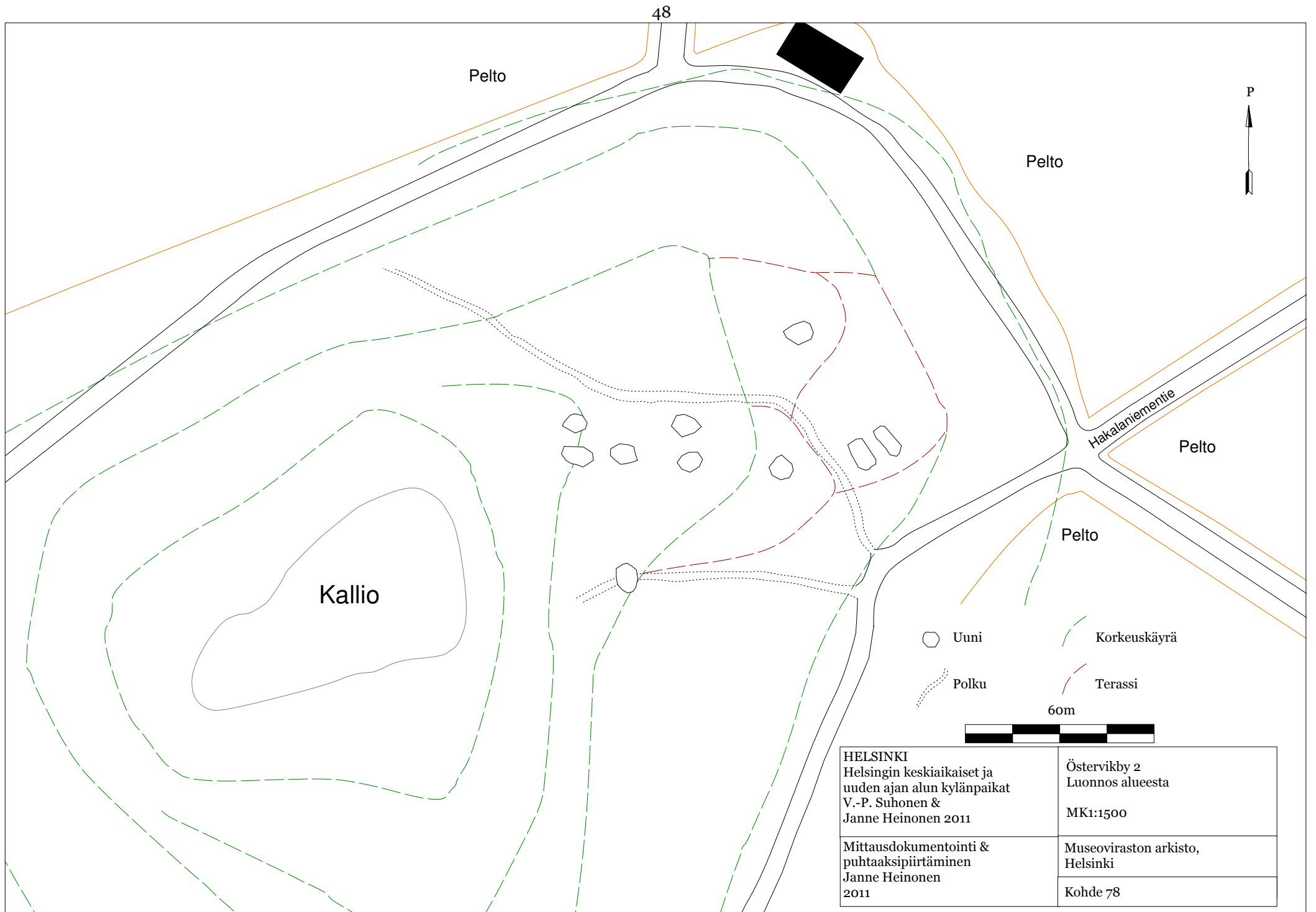
Östervikby Hakala, kohde 80.

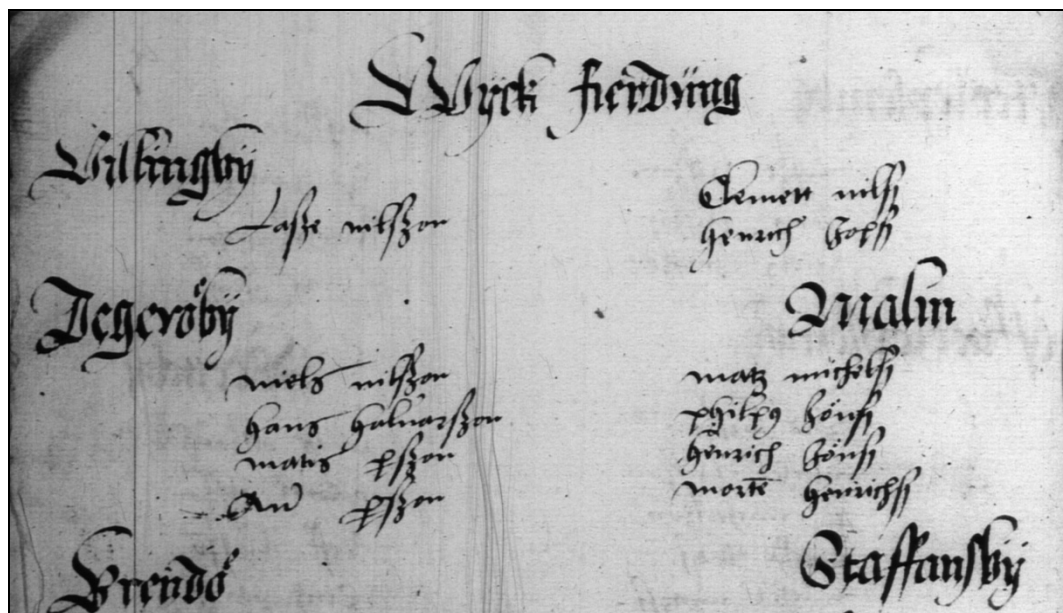
Östervikby Hästhaga udds torp, kohde 81.

(Viikki)

Kuvalähde: Kansallisarkisto

Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat 2011

Taulukot

V.-P. Suhonen & Janne Heinonen

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

Taulukko 1. Muinaisjäännöskohteet

MJ- rekisterinumero	Kohde	MJ- alatyyppe	Nykytila		
			Käytössä	Tuhoutunut	Autio
1000001709	Baggböle (Itä-Pakila)	Kylänpaikat	x		
1000001672	Borg (Mellunkylä)	Kylänpaikat	x		
1000019212	Botby (Puotila) Domars	Kylänpaikat	x		
1000001673	Botby (Puotila) Klåfvus & Rons	Kylänpaikat	x		
1000019213	Botby (Puotila) Nissas	Kylänpaikat		x	
1000001688	Brakvik (Länsi-Herttoniemi)	Kylänpaikat			x
1000001686	Brändö (Kulosaari)	Kylänpaikat	x		
1000001685	Båtsvik (Laivalahti)	Kylänpaikat		x	
1000001681	Degerö gård (Laajasalo)	Kylänpaikat	x		
1000001683	Degerö Turholma (Laajasalo)	Kylänpaikat	x		
1000001682	Degerö Uppbys (Laajasalo)	Kylänpaikat	x		
1000001680	Degerö Yter Degerö Jollas	Yksittäistalot	x		
1000001730	Dickursby (Tikkurila) Skäggas	Kylänpaikat	x		
1000001716	Domarby (Tuomarinkylä)	Kylänpaikat	x		
1000001695	Drumsöby (Lauttasaari)	Kylänpaikat	x		
1000001691	Forsby (Vanhakaupunki, Koskela)	Kylänpaikat	x		
1000016786	Granböle (Haltiala)	Kylänpaikat			x
1000010822	Gumböle (Gumböle)	Kylänpaikat	x		
1000001693	Gumtäkt gård Kumpulan kartano	Kartanot	x		
1000017308	Gumtäkt torp (Kumpula)	Torpat			x
1000001692	Gumtäktby (Kumpula)	Kylänpaikat		x	
1000001699	Heikbacka torp (Munkkiniemi)	Torpat		x	
1000001701	Heikby (Munkkiniemi)	Kylänpaikat	x		
1000001684	Hertonäs gård (Herttoniemi)	Kartanot	x		
1000001687	Hertonäs Lampuotila 1 (Herttoniemi)	Kylänpaikat		x	
1000019203	Hertonäs Lampuotitila 2 (Herttoniemi)	Kylänpaikat	x		
1000019214	Hertonäs Ströms torp (Herttoniemi)	Torpat			x
1000001696	Hindernäs Meilans	Kylänpaikat		x	
1000010837	Husö (Talosaari)	Kylänpaikat	x		
1000001703	Konalby (Konala) Rosas	Kylänpaikat	x		
1000019204	Konalby 2 (Konala)	Kylänpaikat		x	
1000001707	Kottby (Käpylä)	Kylänpaikat	x		
1000011479	Kårböle (Kaarela)	Kylänpaikat	x		
1000011480	Kårböle, säteri (Malminkartano)	Kylänpaikat	x		
1000001705	Kårböle Rökisby/Gammelby (Kaarela)	Kylänpaikat	x		
1000010714	Kärrby	Kylänpaikat	x		
1000019206	Lillhoplax (Vähä-Huopalahti) Backas	Kylänpaikat		x	

1000019205	Lillhoplax (Vähä-Huopalahti) Böle	Kylänpaikat		x	
1000019207	Lillhoplax (Vähä-Huopalahti) Greis	Kylänpaikat		x	
1000001698	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti)) Korpas	Kylänpaikat	x		
1000001657	Mellungsby (Mellunkylä)	Kylänpaikat	x		
1000001697	Munknäs (Munkkiniemi)	Kylänpaikat	x		
1000001720	Nackböle (Niskala)	Kylänpaikat	x		
1000010726	Noringsböle Gammelby (Vuosaari)	Kylänpaikat			x
1000001675	Noringsböle Nordsjö gård (Vuosaari)	Kylänpaikat	x		
1000001677	Norsby Skataby (Vuosaari)	Kylänpaikat	x		
1000001676	Norsökär Poslar (Vuosaari)	Kylänpaikat		x	
1000001674	Rasböle (Vuosaari)	Kylänpaikat		x	
1000001729	Skomakarböle (Suutarila)	Kylänpaikat	x		
1000001711	Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki)	Kylänpaikat	x		
1000001713	Sonaby malm Malmby Brusas Ströms (Malmi)	Kylänpaikat	x		
1000001715	Sonaby malm Malmby Storby (Malmi)	Kylänpaikat	x		
1000001714	Sonaby malm Malmby Tallbacka (Malmi)	Kylänpaikat	x		
1000001710	Sonaby malm Sonaby (Malmi)	Kylänpaikat		x	
1000001712	Sonaby malm Stensböle (Pukinmäki)	Kylänpaikat		x	
1000001717	Staffansby (Tapaninkylä)	Kylänpaikat	x		
1000001702	Taliby (Pajamäki) Lassas	Kylänpaikat	x		
1000001700	Taliby (Tali) Martas ja Reimars	Kylänpaikat	x		
1000001719	Tomtbacka (Haltiala)	Kylänpaikat			
1000001718	Tomtbacka gård (Haltiala)	Kartanot	x		
1000019209	Tomtbacka Kutubacka (Haltiala)	Torpat			x
1000019208	Tomtbacka Pottbacka (Haltiala)	Torpat			x
1000019216	Tomtbacka, Torppa 1 (Haltiala)	Torpat			x
1000019217	Tomtbacka, Torppa 2 (Haltiala)	Torpat			x
1000019218	Tomtbacka, Torppa 3 (Haltiala)	Torpat		x	
1000001694	Tölöby (Töölö)	Kylänpaikat		x	
1000001678	Villingby (Laajasalo/Villinki)	Kylänpaikat	x		
1000019210	Västersundom Porvarinlahti torppa 1	Torpat			x
1000019211	Västersundom Porvarinlahti torppa 2	Torpat			x
1000001689	Västervikby (Viikinmäki)	Kylänpaikat		x	
1000019215	Västervikby Borgnäs (Pornaistenniemi)	Kylänpaikat		x	

1000001708	Äggelby (Oulunkylä)	Kylänpaikat			x
1000010715	Östersundom kartano	Kylänpaikat	x		
1000010717	Östersundom Krogars	Kylänpaikat	x		
1000010718	Östersundom Lass-Bengts Skeppars	Kylänpaikat	x		
1000010716	Östersundom-Fantsby Fants Malms	Kylänpaikat	x		
1000001690	Östervikby (Viikki)	Kylänpaikat			x
1000006100	Östervikby 2 (Viikki)	Kylänpaikat			x
1000017303	Östervikby Bex (Viikki)	Torpat			x
1000017302	Östervikby Hakala (Viikki)	Torpat			x
1000006566	Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)	Torpat			x
			46	18	17

Taulukko 2. Inventointikohteet - arkistotiedot ja nykyinen käyttö

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut ¹	Yksittäiset Tontit/talot 1600-1700 –l kartoissa ²	Käytössä olevat tonttimaat ³	Osittain autiot ⁴	Tuhoutuneet ⁵	Autiot ⁶	Huomionarvoista
Baggböle (Itä-Pakila)	2	5	2	1	X	1	-	
Borg (Mellunkylä)	1	2	1	1	-	-	-	
Borgnäs (Pornaistenniemi)	1	-	1	-	-	1	-	
Botby (Puotila)	3	8	4	2	-	1	-	Kartano perustettu 1700-1800 –l vaihteessa.
Botbyn 2 torppaa (Puotila)	2	-	2	-	-	2	-	Merkitty v. 1752 karttaan
Brakvik torp (Länsi- Herttoniemi)	1	1	1	-	-	-	1	Merkitty v. 1764 karttaan
Brakvik torp 2 (Länsi- Herttoniemi)	1	-	-	-	-	-	1	Merkitty 1845-1865 pitäjän karttaan

¹ Perustuu Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon. Savuluettelon puuttuessa laskenta perustuu samanaikaisiin maakirjoihin.

² Perustuu vanhimpaan säilyneeseen karttaan.

³ Tonttimaalla on asutusta tai muunlaista aktiivista maankäyttöä. Arkeologisten kulttuurikerrosten ja rakenteiden säilyminen tontilla on mahdollista.

⁴ Tonttimaa edelleen käytössä, mutta yksittäinen tontti tai sen osa on jäänyt pois käytöstä myöhemmällä historiallisella ajalla. Osittaista autioitumista symboloi merkki X

⁵ Rakentamisen ja maankäytön myötä täysin tuhoutunut tontti.

⁶ Historiallisella ajalla autioitunut tonttimaa, jolla ei havaittavissa autioitumista myöhempää asutustoiminta tai raskasta maankäyttöä.

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut	Yksittäiset tontit/talot 1600-1700 -l kartoissa	Käytössä olevat tonttimaat	Osittain autiot	Tuhoutuneet	Autiot	Huomionarvoista
Brandö gård (Kulosaari)	1	1	1	1	X	-	-	Kartano merkitty v. 1696 kartalla
Båtvik (Laivalahti)	1	1	1	-	-	1	-	
Degeröby gård (Laajasalo)	1	1	1	1		-	-	Kartano perustettu 1600-luvun puolessavälissä
Degeröby Turholma (Laajasalo)	1	1	1	1	-	-	-	Keskiaikaista rälssimaata
Degeröby Uppbys (Laajasalo)	1	1	1	1	-	-		
Degerö Yter Degerö Jollas	2	1	2	2	-	-	-	Paikalla kylä 1540-l. 1700-l 2 torppaa
Dickursby, (Tikkurila) Skäggas	1	?	2	1	X	-	-	Skeggiksen 1540 -l savuluvut osa Dickursbytä
Domarby (Tuomarinkylä)	1	7	7	1	-	-	-	Kartano perustettu 1790-l
Drumsö (Lauttasaari)	1	4	2	1	-	-	-	
Forsby (Vanhakaupunki, Koskela)	1	5	1	1	X	-	-	

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut	Yksittäiset tontit/talot 1600-1700 -l kartoissa	Käytössä olevat tonttimaat	Osittain autiot	Tuhoutuneet	Autiot	Huomionarvoista
Granböle (Haltiala)	1	4	1	-	-	-	1	
Gumböle	1	5	2	1	X	-	-	
Gumtäktby (Kumpula)	1	5	2	-	-	1	-	
Gumtäkt gård (Kumpula)	2	1	2	1	-	1	-	Kartano ja krouvi. Säterin oikeudet vahvistettu v. 1481.
Gumtäkt torp (Kumpula)	1	-	1	1	X	-	-	
Heikbacka torp (Munkkiniemi)	1	-	-	-	-	1	-	Merkitty 1800 -l karttaan
Heikby (Munkkiniemi)	1	3	-	1	X	-	-	
Hertonäsby lamputitila 1 (Herttoniemi)	1	1	1	-	-	1	-	
Hertonäsby lamputitila 2 (Herttoniemi)	1	1	1	1	X	-	-	
Hertonäs gård (Herttoniemi)	1	1	1	1	X	-	-	1500-l rälssimaata. Vanha kartano 1730 -l kartalla
Hertonäs Ströms torp (Herttoniemi)	1	-	1	-	-	-	1	Merkitty v. 1752 karttaan
Hertonäs torp (Herttoniemi)	1	-	-	-	-	-	1	Merkitty kuninkaankartastoon
Hindernäs (Meilahti)	1	1	1	-	-	1	-	

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut	Yksittäiset tontit/talot 1600-1700 –l kartoissa	Käytössä olevat tonttimaat	Osittain autiot	Tuhoutuneet	Autiot	Huomionarvoista
Husö (Talosaari)	1	1	Ei karttaa	1	X	-	-	
Konalby Rosas & Konalby 2 (Konala)	2	5	3	1	-	1	-	
Kottby (Käpylä)	1	2	1	1	-	-	-	
Kårböle (Kaarela)	1	6	-	-	-	-	1	
Kårböle, Rökisby/ Gammelby (Kaarela)	1	4	2	1	X	-	-	
Kärrby	1	2	1	-	-	-	1	
Lillhoplaxby , Korpas, Backas, Greis ja Böhls (Vähä-Huopalahti)	4	11	4	1	-	3	-	
Mellungsby (Mellunkylä)	4	5	4	2	-	2	-	
Munknäsby (Munkkiniemi)	1	4	1	1	-	-	-	Kartano perustettu v. 1616
Nackböle (Niskala, Haltiala)	1	4	1	1	X	-	-	
Noringsböle, Nordsjö gård (Vuosaari)	1		1	1	-	-	-	Kartano merkittynä v. 1698 kartalle.
Noringsböle, Gammelby (Vuosaari)	1	2	-	-	-	-	1	Mahdollinen Noringsbölen keskiaikainen kyläpaikka

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut	Yksittäiset tontit/talot 1600-1700 –l kartoissa	Käytössä olevat tonttimaat	Osittain autiot	Tuhoutuneet	Autiot	Huomionarvoista
Norsby, Skataby (Vuosaari)	1	2	1	1	X	-	-	
Norsökär, Poslar (Vuosaari)	1	1	1	-	-	1	-	
Rasböle (Vuosaari)	1	3	1	-	-	1	-	
Sandhamn (Santahamina)	1	3	2	1	X	-	-	
Skomakarböle (Suutarila)	1	5	4	1	X	-	-	
Sonaby malm Bocksbacka, Sonaby, Stensböle, (Pukinmäki/ Malmi)	3	4	3	1	-	2	-	
Sonaby malm Malmby: Brusas, Ströms, Storby& Tallbacka (Malmi)	4	4	3	4	X	-	-	
Staffansby (Tapaninkylä)	1	14	10	1	X	-	-	
Taliby Lassas ja Martas & Reimars (Tali/Pajamäki)	2	4	3	2	-	-	-	

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut	Yksittäiset tontit/talot 1600-1700 -l kartoissa	Käytössä olevat tonttimaat	Osittain autiot	Tuhoutuneet	Autiot	Huomionarvoista
Tomtbackaby, Kellarimäki (Haltiala)	1	-	-	1	-	-	-	
Tomtbacka gård (Haltiala)	1	1	1	1	-	-	-	Kartano perustettu 1500-l lopussa.
Tomtbacka, Pottbacka (Haltiala)	1	-	1	-	-	-	1	Torppa merkitty v. 1770 isojakokartalle
Tomtbacka torppa 1 (Haltiala)	1	-	1	-	-	-	1	Torppa merkitty v. 1855 kartalle.
Tomtbacka torppa 2 (Haltiala)	1	-	1	-	-	-	1	Merkitty Kuninkaankartastoon.
Tomtbacka torppa 3 (Haltiala)	1	-	-	-	-	1	-	Merkitty Kuninkaankartastoon.
Tölöby (Töölö)	1	8	1	-	-	1	-	
Villingby (Villinki)	1	1	-	1	-	-	-	-
Västervikby (Viikinmäki)	1	3	-	-	-	1	-	
Västersundom Porvarinlahti torppa 1	1	-	-	-	-	-	1	Torppa merkitty v. 1855 kartalle.
Västersundom Porvarinlahti torppa 2	1	-	-	-	-	-	1	

Nimi	Kohde/ Tonttimaat	Savut	Yksittäiset tontit/talot 1600-1700 –l kartoissa	Käytössä olevat tonttimaat	Osittain autiot	Tuhoutuneet	Autiot	Huomionarvoista
Äggelby Mickels , Betars (Oulunkylä)	1	5	5	-	-	-	1	
Östersundom: Kartano, Fants, Krogars, Lassbengts, Malmas ja Skeppars	6	10	6	6	X	-	-	
Östervikby (Viikki)	1	6	1	1	-	-	-	Latokartanon alaisuuteen v. 1550. Latokartano merkitty v. 1687 karttaan
Östervikby 2 (Viikki)	1	-	-	-	-	-	1	Ei merkintää kartoissa
Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)	1	-	1	-	-	-	1	Torppa merkitty v. 1781 karttaan.
Östervikby Bex torp (Viikki)	1	-	1	-	-	-	1	Torppa merkitty v. 1781 karttaan.
Östervikby Hakala (Viikki)	1	-	1	-	-	-	1	Torppa merkitty v. 1781 karttaan.
Summa:	95	180	110	52	(18)	24	19	

Inventoinnissa tarkastettiin 95 historialliselle ajalle ajoittuvaa yksittäistä tilan-, kartanon- ja torpanpaikkaa. Inventoiduista kohteista 52 kylää esiintyy vuoden 1545 Viipurin ja Porvoon läänien savuluettelossa. Savuluettelon perusteella inventoiduissa kohteissa on ollut vuonna 1545 asuttuna yhteensä 180 tilaa/savua. Edellä mainituissa kohteissa, ja niiden ympäristössä on 1600- ja 1700- lukujen karttalähteiden perusteella ollut käytössä yhteensä 110 taloa, kartanoa tai torppaa.

Inventoiduista 95 kohteesta on edelleen asumis- tai viljelykäytössä 52 tonttimaata. Käytössä olevista historiallisenajan tonttimaista kahdeksassatoista havaittiin yksittäisten tonttien käytöstä poisjäämistä tai osittaista autioitumista. Kokonaan tuhoutuneita kohteita oli yhteensä 24. Historiallisella ajalla autioituneita ja uudemmalla rakentamiselta säästyneitä asuinpaikkoja havaittiin 19. Autioituneista asuinpaikoista 3 (Heikby, Noringsböle ja Kårböle) on jäänyt pois käytöstä ennen 1600-luvun loppua. Lisäksi löydettiin autioitunut ja karttoihin merkitsemätön historialliselle ajalle ajoittuva asuinpaikka Östervikby 2.

95 inventoidusta kohteesta 81 luokiteltiin muinaisjäännekseksi.

Liite 4. Kuvaluettelo

Lukumäärä	Kuvanumero	Kohde	Kuvaaja	Kuvatyyppi
1.	218048:1	Baggböle, Landmäters (Itä-Pakila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
2.	218047:1	Baggböle (Itä-Pakila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
3.	218047:2	Baggböle (Itä-Pakila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
4.	218050:1	Borg (Vartiokylä)	Janne Heinonen	digitaalikuva
5.	218050:2	Borg (Vartiokylä)	Janne Heinonen	digitaalikuva
6.	218050:3	Borg (Vartiokylä)	Janne Heinonen	digitaalikuva
7.	218049:1	Borgnäs (Pornaisteniemä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
8.	218052:1	Botby, Domars (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
9.	218053:1	Botby, Klofvus & Rons (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
10.	218053:2	Botby, Klofvus & Rons (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
11.	218053:3	Botby, Klofvus & Rons (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
12.	218053:4	Botby, Klofvus & Rons (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
13.	218054:1	Botby, Nissas (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
14.	218054:2	Botby, Nissas (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
15.	218054:3	Botby, Nissas (Puotila)	Janne Heinonen	digitaalikuva
16.	218056:1	Brakvik torp 1(Länsi-Herttoniemä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
17.	218056:2	Brakvik torp 1 (Länsi-Herttoniemä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
18.	218057:1	Brakvik torp 2, (Länsi-Herttoniemä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
19.	218058:1	Brandö (Herttoniemä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
20.	218058:2	Brandö (Herttoniemä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
21.	218055:1	Båtsvik (Laivalahti)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
22.	218060:1	Degerö Yter Deger Jollas torp 1	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
23.	218060:2	Degerö Yter Deger Jollas torp 1	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
24.	218061:1	Degerö Yter Deger Jollas torp 2	V.-P. Suhonen	digitaalikuva

25.	218061:2	Degerö Yter Deger Jollas torp 2	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
26.	218059:1	Degerö gård (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
27.	218059:2	Degerö gård (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
28.	218059:3	Degerö gård (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
29.	218062:1	Degerö Turholma (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
30.	218062:2	Degerö Turholma (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
31.	218062:4	Degerö Turholma (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
32.	218062:5	Degerö Turholma (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
33.	218062:3	Degerö Turholma (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
34.	218062:6	Degerö Turholma (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
35.	218063:2	Degerö Uppbys (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
36.	218063:1	Degerö Uppbys (Laajasalo)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
37.	218064:3	Dickursby Skäggas (Tikkurila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
38.	218064:1	Dickursby Skäggas (Tikkurila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
39.	218064:2	Dickursby Skäggas (Tikkurila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
40.	218065:1	Domarby (Tuomarinkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
41.	218065:2	Domarby (Tuomarinkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
42.	218065:3	Domarby (Tuomarinkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
43.	218065:4	Domarby (Tuomarinkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
44.	218066:1	Drumsöby (Lauttasaari)	Janne Heinonen	digitaalikuva
45.	218066:2	Drumsöby(Lauttasaari)	Janne Heinonen	digitaalikuva
46.	218067:1	Forsby (Koskela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
47.	218067:2	Forsby (Koskela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
48.	218104:1	Granböle (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
49.	218104:2	Granböle (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
50.	218125:1	Gumböle (Gumböle)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
51.	218068:1	Gumtäkt gård, Kumpula, kartano (Kumpula)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva

52.	218068:2	Gumtäkt gård, Kumpulän kartano (Kumpula)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
53.	218070:1	Gumtäkt torp (Kumpula)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
54.	218069:1	Gumtäktby (Kumpula)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
55.	218051:1	Heikby (Munkkiniemi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
56.	218051:2	Heikby (Munkkiniemi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
57.	218071:1	Heikbacka torp (Munkkiniemi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
58.	218072:1	Hertonäs gård, Herttoniemen kartano (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
59.	218072:2	Hertonäs gård, Herttoniemen kartano (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
60.	218072:3	Hertonäs gård, Herttoniemen kartano (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
61.	218072:4	Hertonäs gård, Herttoniemen kartano (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
62.	218128:1	Hertonäs Ströms torp (Herttoniemi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
63.	218073:1	Hertonäsby, lampuotitila 1 (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
64.	218074:1	Hertonäsby, lampuotitila 2 (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
65.	218074:2	Hertonäsby, lampuotitila 2 (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
66.	218074:3	Hertonäsby, lampuotitila 2 (Herttoniemi)	Janne Heinonen	digitaalikuva
67.	218075:1	Herttoniemi, torppa.	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
68.	218075:2	Herttoniemi, torppa.	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
69.	218076:1	Hindernäs (Meilahti)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
70.	218126:1	Husö (Talosaari)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
71.	218077:1	Konalby 2 (Konala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
72.	218078:1	Konalby (Konala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
73.	218078:2	Konalby (Konala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva

74.	218079:1	Kottby (Käpylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
75.	218080:1	Kårböle (Kaarela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
76.	218080:2	Kårböle (Kaarela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
77.	218080:3	Kårböle (Kaarela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
78.	218082:1	Kårböle, Malmgård, puustelli (Kaarela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
79.	218082:2	Kårböle, Malmgård, puustelli (Kaarela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
80.	218081:1	Kårböle, Rökisby/Gammelby (Kaarela)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
81.	218127:1	Kärrby (Östersundom)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
82.	218085:1	Lillhoplaxby, Backas (Vähä-Huopalahti)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
83.	218084:1	Lillhoplaxby, Böle (Vähä-Huopalahti)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
84.	218083:1	Lillhoplaxby, Greis (Vähä-Huopalahti)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
85.	218086:1	Lillhoplaxby, Korpas (Vähä-Huopalahti)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
86.	218087:4	Mellungsby, Fallbacka (Mellunkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
87.	218087:3	Mellungsby, Nybondas (Mellunkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
88.	218087:1	Mellungsby, Oppbyggas (Mellunkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
89.	218087:2	Mellungsby, Utbyggas (Mellunkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
90.	218088:1	Munknäsby (Munkkiniemi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
91.	218097:1	Nackböle (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
92.	218091:1	Noringsböle, Gammelby (Vuosaari)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
93.	218091:2	Noringsböle, Gammelby (Vuosaari)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
94.	218089:1	Noringsböle, Nordsjö gård, Vuosaaren kartano (Vuosaari)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva

95.	218090:1	Norsby, Skataby (Vuosaari)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
96.	218092:1	Norsökär Poslar (Vuosaari)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
97.	218093:1	Rasböle (Rastila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
98.	218113:1	Skomakarböle (Suutarila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
99.	218113:2	Skomakarböle (Suutarila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
100.	218112:1	Sonaby malm, Bocksbacka (Malmi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
101.	218110:1	Sonaby malm, Malmby Brusas Ströms (Malmi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
102.	218111:1	Sonaby malm, Sonaby (Malmi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
103.	218130:1	Sonaby malm, Stenböle (Malmi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
104.	218109:1	Sonaby malm, Storby (Malmi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
105.	218108:1	Sonaby malm,, Malmby (Malmi)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
106.	218107:1	Staffansby (Tapanila)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
107.	218105:1	Taliby, Lassas (Pajamäki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
108.	218106:1	Taliby, Martas ja Reimars (Tali)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
109.	218103:1	Tomtbacka gård (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
110.	218096:1	Tomtbacka, Kutubacka torppa (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
111.	218098:1	Tomtbacka, Pottbacka (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
112.	218098:2	Tomtbacka, Pottbacka (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
113.	218131:1	Tomtbacka, torppa 1 (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
114.	218100:1	Tomtbacka, torppa 2 (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
115.	218099:1	Tomtbacka, torppa 3 (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
116.	218102:1	Tomtbackaby, Kellarimäki (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
117.	218102:2	Tomtbackaby, Kellarimäki (Haltiala)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
118.	218101:1	Töölöby (Töölö)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
119.	218129:1	Villingby (Villinki).	V.-P. Suhonen	digitaalikuva

120.	218095:1	Västersundom Porvarinlahti torppa 1	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
121.	218094:1	Västersundom Porvarinlahti torppa 2	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
122.	218094:2	Västersundom Porvarinlahti torppa 2	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
123.	218119:1	Västervikby (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
124.	218119:2	Västervikby (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
125.	218120:1	Äggelby, Mickels Betars (Oulunkylä)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
126.	218124:1	Östersundom Fantsby, Fants Malms	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
127.	218121:1	Östersundom Kartano	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
128.	218122:1	Östersundom Krogars	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
129.	218123:1	Östersundom Lass Bengst & Skeppars	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
130.	218114:1	Östervikby 2(Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
131.	218114:2	Östervikby 2 (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
132.	218116:1	Östervikby Bex torp (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
133.	218117:1	Östervikby Hakala (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
134.	218115:1	Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva
135.	218118:1	Östervikby (Viikki)	V.-P. Suhonen	digitaalikuva